

Næringarráðlegging hunsuð

Rannsóknir sýna að fólk fylgir ekki næringarráðleggingum.

23

Samfélagið í ljósi skys

Fræðimenn hafa skoðað söguþróun skysins og sett í samhengi við sögu íslensks samfélags.

30

Sagnabáttur

Í um 350 ár hafa Passúsálmar Hallgríms Péturssonar verið lesnir og sungnir á föstunni.

50

AUDSÓTT TÆKIFÆRI Í GARÐYRKJUNNI Ingólfur Guðnason var sæmdur riddarakrossi hinnar íslensku fálkaorðu á nýársdag fyrir frumkvöðlastar í lífrænni ræktun og kennslu. Blaðamaður tók hann tali í Garðyrkjuskólanum á Reykjum og fóru þau yfir líf og störf hans, bága verknámsaðstöðu Garðyrkjuskólans, sóknarfæri í greininni, náttúruupplifanir og fleira. Ingólfur segir garðyrkjubændur búa yfir mikilli þekkingu sem nýta mætti betur, áttak þurfi í nýtingu lífræns efnis til áburðargjafar og að koma þurfi á fót fræbanka á Íslandi. -Sjá nánar í viðtali á síðum 32-33. Mynd / eks

Ríkið á alls 421 jörð

Ekki hefur farið fram heildstæð endurskoðun á jarðasafni ríkisins með tilliti til markmiða, nýtingar og almannahagsmuna. Ríkið á sem stendur 421 jörð víðs vegar um landið.

Jarðalögum á að breyta til að vinna gegn samþjöppun og stuðla að nýtingu ræktarlands til búrekstrar en sú vinna er ekki hafin.

Samhliða er unnið að greiningu á ríkisjörðum, þar sem jarðir verða flokkaðar eftir því hvort ríkið eigi að halda þeim, selja eða nýta með öðrum hætti. Niðurstöður þessarar stefnumótunar munu hafa bein áhrif á bændur, búsetu í sveitum og framtíð ræktarlands.

Um 120 bújarðir í eigu ríkisins eru vel nýtanlegar til búrekstrar. Lögð er áhersla á að byggð haldist í sveitum landsins og að slíkar jarðir standi til boða fyrir landbúnað eða aðra atvinnustarfsemi.

Núverandi ábúðarkerfi er að miklu leyti mótað af þjóðfélagsháttum fyrri tíma og hefur lítið breyst. Því er talið mikilvægt að gera breytingar sem stuðla að aukinni nýtingu, byggðafestu og hagkvæmni, bæði fyrir ríkið sem landeiganda og fyrir bændur sem vilja nýta jarðirnar.

/ph

-Sjá nánar bls. 20-21

Bændasamtök Íslands:

Setja ætti niður samningsmarkmið

Bændasamtök Íslands (BÍ) setja sig ekki upp á móti því að áframhald viðræðna við Evrópusambandið (ESB) sé borið undir þjóðina.

Margrét Ágústa Sigurðardóttir, framkvæmdastjóri BÍ, telur best að klára þetta mál sem hefur tekið drjúgan part samfélagsumræðunnar í tæpa tvo áratugi.

„Við vitum þó að landbúnaðurinn er sá málaflokkur sem yrði fyrir hvað umfangsmestu og varanlegustu breytingum við aðild Íslands að sambandinu og helstu áhyggjumar snúa að því.“

Margrét segir líka vitað að við inngöngu þyrfti Ísland að taka upp landbúnaðarstefnu sambandsins. „Sú stefna er sniðin að fjölmennari ríkjum á meginlandi Evrópu með hagstæðara loftslag þar sem aðfangakeðjan er styttri. Sá markaður telur um 450 milljónir neytenda

samanborið við tæplega 400 þúsund hér. Stefnan hefur, að minnsta kosti hingað til, tekið takmarkað tillit til harðbýlis, smæðar og sérstöðu á borð við íslenskan landbúnað.

Þá er sérstakt að sjá það að samningsmarkmið ríkisstjórnarinnar verða ekki ákveðin fyrr en að loknum kosningum, eins og fram kemur í greinargerð með þingsályktunartillögunni, þar sem segir að ákveði þjóðin að halda áfram viðræðum um aðild að ESB myndu stjórnvöld vinna uppfærð samningsmarkmið í viðtæku innlendu samráði.

Þar sem því er haldið fram að um áframhaldandi viðræður sé að ræða, þá hefði maður haldið að um sömu samningsmarkmið væri að ræða. Miðað við greinargerð þingsályktunarinnar þá virðist svo ekki vera. Í síðustu atrennu voru samningsmarkmiðin nokkuð skýr varðandi landbúnaðinn. Almennur

mun því ganga til kosninga í ágústlok án þess að vita hverju stjórnvöld vilja ná fram í mikilvægum málaflokkum eins og landbúnaði og viðskiptum með landbúnaðarafurðir.“

Vernd gegn innflutningi

Margrét nefnir sérstaklega vernd Íslands gegn innfluttum dýrasjúkdómum og erfðablöndun erlendra búfjárkynja sem afar mikilvægt mál í þessu samhengi. „Ísland býr við einhverjar öflugustu reglur að þessu leyti, til varnar bæði dýraheilsu og einstökum búfjártegundum sem hafa verið hér óáreittar um aldir alda.

Samkvæmt reglum ESB væri þetta bann ósamrýmanlegt innri markaðnum og má gera ráð fyrir að gerðar verði kröfur til Íslands um að taka upp sameiginlegar reglur um

innflutning, rekjanleika og heilbrigðiseftirlit.“

Margrét segir að aðild að ESB feli einnig í sér afnám tolla á landbúnaðarafurðum, að óbreyttu. „Tollvernd er ein af meginundirstöðum íslensks landbúnaðar og brottfall hennar myndi að öllum líkindum auka innflutning og veikja rekstrargrundvöll innlendrar framleiðslu, með afleiddum áhrifum á atvinnu og byggð, sem og fæðu- og þjóðaröryggi.“

Hún spyr því, hver samningsmarkmið stjórnvalda verði þegar kemur að óheftum innflutningi á lifandi dýrum og óheftum innflutningi á erlendum landbúnaðarvörum. Þetta séu einungis tvö atriði af mörgum sem mætti nefna, en stjórnvöld gætu gert ýmislegt til að minnka óvissuna með því einfaldlega að setja niður samningsmarkmið sín áður en þjóðin gengur að kjörborðinu.

/smh

Land og skógur:

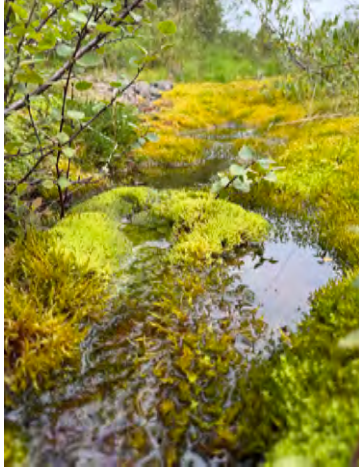
Endurheimt vistkerfa á ríkisjörðum

**Í undirbúningi er átak í endurheimt
votlendis á ríkisjörðum í umsjón
Lands og skógar.**

Verkefnið er liður í boðuðum aðgerðum stjórnvalda gegn loftslagsbreytingum, en lögð er áhersla á endurheimt vistkerfa sem meginstoð í þeim aðgerðum.

Sex ríkisjarðir í sumar

Byrjað verður á sex ríkisjörðum strax næsta sumar og svo öðrum sjö sumarið 2027. Samkvæmt upplýsingum frá Landi og skógi er um umfangsmikla endurheimt vistkerfa að ræða.

**Umfangsmikil endurheimt vistkerfa
á vegum Lands og skógar hefst í
sumar.** Mynd / smh

Á þessu ári er stefnt að endurheimt á um 239 hekturum, gróflega áætlað. Jarðirnar eru flestar í eyði eða í umsjá ríkisstofnana og staðsettar á Suður-, Vestur- og Austurlandi. Samhliða er gert ráð fyrir endurheimt birkiskóga á þremur ríkisjörðum árið 2026, samtals á um 55 hekturum. Verkefnin eru að mestu leyti innan núverandi umsjónarsvæða Lands og skógar á Suðurlandi, en jafnframt er unnið að frekari undirbúningi endurheimtar birkiskóga víðar um landið. Þessi verkefni eru hluti af stærra átaki sem Land og skógur hyggst ráðast í til að efla birkiskóga landsins.

Undirbúningur hafinn

Árið 2027 er stefnt að endurheimt votlendis á samtals um 371 hektara. Einnig er áætlað að endurheimta birkiskóga á sjö ríkisjörðum á um 400 hektara svæði.

Í svörum Lands og skóga við fyrirsögnun um verkefnið segir að undirbúningur aðgerða fyrir árið 2026 sé þegar hafinn, samhlíða skipulagningu verkefna fyrir árið 2027. Unnið sé að kortlagningu svæða, nánari útfærslu framkvæmda og gerð umsókna um nauðsynleg framkvæmdaleyfi. Þá sé jafnframt unnið að greiningu á hentugleika annarra ríkisjarða til endurheimtar votlendis og birkis í tengslum við forgangsröðun aðgerða á komandi árum.

Lögð verði rík áhersla á gott samstarf við heimafolk og aðra hagaðila í allri ætlanagerð og framkvæmd. Aformað sé að kynna verkefnin í heimabyggð auk þess sem samráð verður haft við nágranna og nærsamfélög, enda lítið svo á að samfélagsleg sátt sé forsenda árangursríkrar endurheimtar.

Röskun á 90% votlendis

Í tilefni af alþjóðlegum degi votlendis 2. febrúar var fjallað um votlendi og fyrirhugað verkefni á vef Lands og skógar. Þar segir að frá iðnbyltingu hafi nærri 90% af öllu votlendi í heiminum verið raskað og staðan nú sé sú að hraðar gangi á votlendi í heiminum en skóga.

Íslendingar geti nú lagt sitt af mörkum til þeirrar baráttu að snúa þróuninni við. Mikið votlendi hafi verið ræst fram á Íslandi á síðustu öld, en nú hafi búskapur víða dregist saman eða lagst af og því séu tækifæri til að breyta framræstu landi í votlendi á ný með öllum þeim ávinningi sem í því felst. Með því minnkar losun koltvísýrings frá landi og til verðs vistkerfi sem séu mikilvæg fuglasvæði og föstri fjölbreytt lífríki. /smh

/smh

A group of approximately ten cows of various breeds, including brown, black, white, and spotted varieties, are gathered in a lush green field. They are positioned behind a simple wire fence supported by wooden posts. The cows are looking in different directions, some towards the camera and others away. The background is a vast, green, grassy field under a clear sky.

Hlutfall úrvalsmjólkur á síðasta ári var 40% af allri innlagðri mjólk.

Kúabændur:

Framleiddu úrvalsmjólk alla mánuði

Alls uppfylltu 47 kúabú skilyrði Auðhumlu um framleiðslu á úrvalsmjólk alla mánuði síðasta árs.

Allir framleiðendur sem uppfylla skilyrðin úrvalsmjólkur fá greitt tveggja prósentu álag ofan á afurðastöðvaverð í þeim mánuði sem úrvalsmjólk er lögð inn.

Sömu framleiðendur ár eftir ár

Ad sögn Jóhannesar Hr. Símonarsonar, framkvæmdastjóra Auðhumlu, verða þessir 47 framleiðendur heiðraðir sérstaklega á næstu vikum fyrir stöðugleika í gæðaframleiðslu, líkt og hefð sé fyrir.

Jóhannes segir að framleiðendur úrvalsmjólkur
sæu oft sömu framleiðendurnir ár eftir ár. Flestir
eru framleiðendurnir sem framleiddu úrvalsmjólk

alla mánuði síðasta árs í Norðausturdeild, eða 16 talsins.

Hlutfall úrvalsmjólkur hækkar

Á síðasta ári hafi innlögð mjólk í þessum úrvalsmjólkur-
gæðum verið um 62,2 milljónir lítra, eða um 40%
af allri innlagðri mjólk. Hlutfall úrvalsmjólkur af
heildarinnvigtun mjólkur þokast upp á við ár frá ári.

Skilyrðin fyrir verðlaunaveitingu fyrir úrvalsmjólk eru þau að hámark frumtölu í mánuðinum sé 2000 þúsund frumur á millilitra eða lægra mælt og reiknað sem faldmeðaltal. Að hámark líftölu í mánuðinum sé 20.000 einingar á millilitra, mælt og reiknað sem beint meðaltal mánaðarins. Að hámark frírra fitusýra sé 0,9 mmol/l reiknað sem faldmeðaltal mánaðar. /smh/

/smh

Úrvalsframleiðendur

Framleiðendurnir sem uppfylltu skilyrði úrvalsmjólkur alla mánuði ársins 2025.

Jón Elvar og Helga Rún	Breiðavaði	Austurlandsdeild
Gunnlaugur Ingólfsson	Innri-Kleif	Austurlandsdeild
Steinþór Björnsson	Hvannabrekka	Austurlandsdeild
Margrét Jónsdóttir	Syðra Velli	Flóa- og Ölfusdeild
Gísli Hauksson	Stóru-Reykjum	Flóa- og Ölfusdeild
Ólafur Ingi og Anna	Eyði-Sandvík,	Flóa- og Ölfusdeild
Páll Jóhannsson	Núpstúni,	Uppsveitadeild
Ósabakki ehf.	Ósabakka,	Uppsveitadeild
Eiríkur og Mads	Gýgjarhólskoti	Uppsveitadeild
Jórunn og Jón	Drumboddsstöðum,	Uppsveitadeild
Greifabúið ehf.	Guðnastöðum	Landeyjadeild
Sigríður Valdimarsdóttir	Álfhólum	Landeyjadeild
Félagsbúið Holti 2	Holti	V.-Skaftafellsdeild
Jón Björnsson	Deildartungu	Vesturlandsdeild
Jörfabændur ehf.	Jörfa	Vesturlandsdeild
Sigurjón Grétarsson	Furubrekku	Vesturlandsdeild
Anna Jóna Geirsdóttir	Kjaransstöðum	Vesturlandsdeild
Kjartan Jósefsson	Nýju Búð	Vesturlandsdeild
Hallur Pálsson	Naustum	Vesturlandsdeild
Miðdalsbúið ehf.	Miðdal	Vesturlandsdeild
Kristján Oddsson	Neðra Hálsi	Vesturlandsdeild
Félagsbúið Breiðalæk ehf.	Breiðalæk	Breiðafjarðardeild
Torfastaðabúið ehf.	Neðri-Torfastöðum	V.-Húnaþingsdeild
Þórir og Sara María	Torfum	Norð austurdeild
Hríshólsbúið ehf.	Hríshóli	Norð austurdeild
Árni og Guðrún	Villingadal	Norð austurdeild
Hákon Bjarki Harðarson	Svertingsstöðum 2	Norð austurdeild
Róbert Fanndal Jósavinsson	Litla Dunhaga	Norð austurdeild
Stóri-Dunhagi ehf.	Stóra Dunhaga	Norð austurdeild
Helgi Bjarni Steinsson	Syðri Bægisá	Norð austurdeild
Gunnsteinn Þorgilsson	Sökku	Norð austurdeild
Trausti Þórisson	Hofsá	Norð austurdeild
Karl Ingi Atlason	Hóli	Norð austurdeild
Þorleifur K Karlsson	Hóli	Norð austurdeild
Karl Björnsson	Veisu	Norð austurdeild
Hildigunnur Jónsdóttir	Lyngbrekku	Norð austurdeild
Öxará rekstrarfélag ehf. / Dagný og Þórir	Öxará	Norð austurdeild
Félagsbúið Laxamýri	Laxamýri	Norð austurdeild
Steinþór Heiðarsson	Ytri-Tungu 1	Norð austurdeild
Hátún 1 ehf.	Hátúni	Skagafjörður
Efemía og Egill	Daufá	Skagafjörður
Brúnastaðir ehf.	Brúnastöðum	Skagafjörður
Óskar Broddason	Framnesi	Skagafjörður
Réttarholtsbúið ehf.	Réttarholti	Skagafjörður
Hólmsteinn Orri Þorleifsson	Þorleifsstöðum	Skagafjörður
Þorsteinn Axelsson	Skúfsstöðum	Skagafjörður
Þorvaldur Ingi Guðjónsson	Krossi	Skagafjörður

Styrkir til skóg- ræktar

Milljón plöntur

Nýmörk er sjóður á vegum verslunarinnar sem styrkir skógræktarverkefni einstaklinga og félagasamtaka um land allt.

Markmið verkefnisins er að setja niður eina milljón plöntur á næstu árum og gefa þannig einstaklingum og félagasamtökum kost á að byggja upp eigin skóg þar sem áherslan er lögð á bindingu kolefnis.

Upplýsingar um styrki og ræfrænt umsóknar-eyðublað er að finna á Nymork.is

NÝMÖRK ER VERKEFNI POKASJÓÐS SEM HEFUR FRÁ ÁRINU 1996
VEITT MEIRA EN 3.000 MILLJÓNUM TIL GÓÐRA MÁLEFNA.

Garðyrkjubændur:

Axel vill halda formennsku áfram

Axel Sæland gefur kost á sér til áframhaldandi formennsku í garðyrkjudéild Bændasamtaka Íslands.

Kjör til stjórnar garðyrkjudéilda Bændasamtaka Íslands (BÍ) eru áformuð á deildarfundi Búnaðarþings 24. mars.

Axel varð formaður Sambands garðyrkjubænda árið 2021 áður en það sameinaðist nýju félagskerfi BÍ.

Hann tók við formennsku af Gunnari Þorgeirssyni, sem varð formaður BÍ, en Axel er þriðji ættliðurinn sem gegnir formennsku í hagsmunafélagi garðyrkjubænda.

Hann segist enn brenna fyrir málefnið og hagsmunabaráttuna og á meðan svo sé langi hann til að bjóða fram sína starfskrafta.

Axel Sæland.

Mynd / smh

Honum finnst margt vera óunnið, til dæmis í sambengi við komandi búvörusamninga sem hann segist vilja fylgja alla leið.

/smh

Afkoma garðyrkjubænda 2024:

Hærra afurðaverð í útiræktun – meiri kostnaður í ylrækt

Rekstrarafkoma garðyrkjubænda versnaði nokkuð á árinu 2024.

Þetta kemur fram í nýrri rekstrargreiningu Ráðgjafarmiðstöðvar landbúnaðarins (RML). Ívar Ragnarsson, ráðgjafi á rekstrar- og umhverfissviði, segir að ástæðuna megi rekja til þess að fasti kostnaðurinn hafi hækkað nokkuð í ylræktinni og þá sérstaklega raforkuverð og launaliður. Samanlagt telji þessir liðir meira en tvo þriðju af fasta kostnaðinum í ylræktinni.

„Síðan voru engar svokallaðar sprettgreiðslur á árinu 2024, sem var viðbót við beingreiðslur í ylræktinni á árinu 2023,“ útskýrir Ívar.

Betri afkoma í útiræktun

„Afkoma í ylræktinni á tímótum, gúrkum og papriku er heldur lakari árið 2024 hjá þeim búum sem mynda það meðaltal sem unnið er með. Meðaltal segir þó ekki alla sögu þar sem breiddin er mjög mikil,“ heldur Ívar áfram.

„Í útiræktinni er þessu öfugt farið og þó svo að ekki séu neinar sprettgreiðslur þar heldur á árinu 2024 og uppskera sé minni, þá er hærra afurðaverð og litlar breytingar í kostnaði að orsaka töluvert betri afkomu að meðaltali.

Það er samt alltaf svolítið erfitt að horfa á eitt stakt ár í rötargrænmeti þar sem sala hvers árs byggir að hluta til á uppskeru ársins á undan – og birgðum yfir áramót – og þess vegna er gott að horfa á fleiri en eitt ár í einu.“

Gögn frá um 50 framleiðendum

Rekstrargreining RML er nú gefin út í

fjórða sinn og gengur verkefnið út á að sundurliða rekstrargögn garðyrkjubúa eins og kostur er og skoða þróun. „Gögn í heildarsafninu eru frá um 50 framleiðendum sem dekkja rekstur þeirra fram- leiðenda sem fá um 90% allra stuðningsgreiðslna í garðyrkju árin 2023 og 2024. Þetta stóra gagnasafn gerir okkur meðal annars kleift að skoða þróun á rekstrarniðurstöðum garðyrkjunnar nánast allrar í heild ár frá ári.

Helstu niðurstöður nú eru þær að breytilegur og fastur kostnaður á einingu hækkar, hvort sem horft er á kíló eða flatarmál. Framlegð afurðatekna hækkar hins vegar almennt í greininni allri árið 2024.

Ekki er farið í djúpa greiningu á annarri tegund ylræktar en tímótum, gúrkum og paprikum, eins og til dæmis blómum og salati. En ljóst er þó að afkoman árið 2024 í þessum tegundum er lakari að meðaltali en árið áður,“ segir Ívar.

Frekar neikvæð þróun

Ef garðyrkjan í heild sinni er skoðuð þá er þróunin þar milli áranna 2023 og 2024 frekar neikvæð. Í yfirlitinu kemur fram að tekjur hækki alls um 7%, en gjöld um 8,5%. Heildarafkoma versnar þannig um 12% og heildarskuldir hækka um 22%.

Að sögn Ívars er garðyrkjan þó að meðaltali minna skuldsett en aðrar búgreinar og þó fjármagnskostnaður hafi hækkað á síðustu árum er hann þó ekki eins íþyngjandi og hjá öðrum búgreinum.

/smh

Evrópusambandsaðild:

Varar við því að samþykkja frjálst flæði lifandi dýra

Halldór Runólfsson, fyrrverandi yfirdýralæknir, varar eindregið við því að Ísland samþykki frjálst flæði lifandi dýra í hugsanlegum aðildarviðræðum við Evrópu-sambandið. Slíkt, segir hann, myndi óhjákvæmilega leiða til innflutnings alvarlegra dýrasjúkdóma og valda íslenskum landbúnaði og fæðuöryggi óbærilegu tjóni. Halldór telur raunhæft að Ísland fái varanlegar sérkröfur í þessu efni – en aðeins ef skýr samningsmarkmið liggja fyrir frá upphafi.

Halldór Runólfsson, fyrrverandi yfirdýralæknir, birti nýverið grein í Morgunblaðinu þar sem hann fjallar um nauðsyn þess að Ísland setji skýr og afdráttarlaus samningsmarkmið gagnvart Evrópusambandinu ef til aðildarviðræðna kemur. Þar segir hann frjálst flæði lifandi dýra algjörlega óásættanlegt fyrir Ísland.

Að mati Halldórs er þetta algjört lyklatríði í öllum mögulegum viðræðum.

„Ef ekki er hægt að fá einhverjar undanþágur í þessu, þá er þetta bara stopp,“ segir hann. „Þá má bara alls ekki fara í viðræður.“ Aðspurður staðfestir Halldór að frjálst flæði lifandi dýra sé meginregla innan Evrópusambandsins.

„Lifandi dýr falla undir þetta fjórfrelsi,“ segir hann. „Þannig að það er lítið sem ekkert sem menn geta gert í því þegar flytja á dýr frá einu landi í annað innan Evrópusambandsins.“

Gjörólikt því sem Ísland býr við

Halldór bendir á að staðan á Íslandi sé gjörólikt þeirri sem ríkir innan ESB. Hingað til hafi Ísland flutt inn dýr með mjög ströngum skilmálum og undir fullri stjórn yfirvalda.

„Við höfum gert þetta síðustu áratugi með miklu öryggi,“ segir hann. „Og þannig viljum við fá að hafa þetta áfram.“

Innflutningur hafi að mestu leyti snúist um erfðaeefni, svo sem fósturvísa, frjóegg eða sæði, en afar sjaldan um lifandi dýr, þó undantekningar hafi verið, til dæmis minkur, býflugur og svin.

„Að þurfa að gangast undir það að hver sem er geti bara pantað sér dýr og flutt inn á eigin spýtur teljum við vera stórhættulegt,“ segir Halldór.

Halldór Runólfsson.

„Og muni skila sér í sjúkdómum mjög fljótlega.“

Reynsla úr aðildarviðræðum

Halldór sat í samninganefnd Íslands í aðildarviðræðum við Evrópusambandið á árunum 2009–2013 og segir málið hafa verið eitt af þeim sem hart var tekið á um.

„Við höldum því stift fram af Íslands hálfu að það að fara að flytja inn lifandi dýr án varúðarráðstafana myndi hafa mjög slæmar afleiðingar,“ segir hann.

Í viðræðunum hafi Ísland líkt stöðu sinni við eyþjóðir á borð við Ástralíu og Nýja-Sjáland, sem hafa haft tök á að halda mjög ströngum reglum um innflutning lifandi dýra. „Þeim var nú hálfilla við þann samanburð og sögðust ekkert vilja hafa neinar nýjar Ástralíur og Ný-Sjáland í Evrópu,“ segir Halldór.

Engu að síður telur hann raunhæft að Ísland geti fengið varanlegar undanþágur í þessu efni. „Í fyrsta lagi skiptir íslenski markaðurinn þá engu máli, hann er svo lítill,“ segir hann. „Og í öðru lagi eru þessar sérkröfur ekki fordæmi sem önnur lönd geta byggt á. Við erum algjörlega einstakir.“

Evrópskir yfirdýralæknar öfunduðu Ísland

Halldór segir að í óformlegum samtölum við yfirdýralækna innan Evrópusambandsins hafi oft komið fram ákveðin öfund.

„Þeir öfunduðu okkur af því að geta stjórnað þessu,“ segir hann og nefnir sem dæmi vandamál ESB-ríkja

með afríska svínapest, meðal annars vegna villisvína sem fara óhindrað yfir landamæri.

Áhættumat sýndi óbærilegt tjón

Í grein sinni vísar Halldór til ítarlegrar áhættumatskýrslu sem unnin var af sérfræðingum og birt árið 2015. Hún sé enn í fullu gildi.

„Þetta var alvöru áhættumat,“ segir hann. „Og það kom bara hreinlega út að innan eins árs í frjálsu flæði lifandi dýra myndu koma sjúkdómar.“

Sem dæmi nefnir hann að mjólkurbændur gætu viljað flytja inn 20–30 kýr frá Danmörku, jafnvel með nauti, og byggja upp afkastamikla hjörð. „Og þá myndu koma með sjúkdómar,“ segir Halldór, þrátt fyrir að Danmörk teljist með góða sjúkdómastöðu.

Hagfræðingurinn Daði Már Kristófersson, núverandi fjármálaráðherra, hafi reiknað út efnahagslegt tjón sem slíkt myndi valda íslenskum landbúnaði.

„Og þá erum við bara að tala um einstaka sjúkdóma,“ segir Halldór.

Alvarlegar afleiðingar fyrir hrossarækt

Halldór nefnir sérstaklega hættuna sem frjáls innflutningur lifandi hesta myndi hafa í för með sér.

„Með þeim gæti komið hestainflúensa, kverkeittabólga og herpessjúkdómar,“ segir hann, „sem myndu gera íslenskri hrossarækt og hestamennsku ákaflega erfitt fyrir.“

Ekki sé hægt að bólusetja fyrir öllum þessum sjúkdómum.

Rauða strikið

Halldór segir óhugsandi að farið verði í þjóðaratkvæðagreiðslu án þess að skýr samningsmarkmið liggja fyrir.

„Það getur ekki verið að okkur sé ætlað að fara í þjóðaratkvæðagreiðslu og vita ekki neitt hvað stjórnmöld eru að hugsa,“ segir Halldór.

Að hans mati yrði niðurstaðan einfaldlega nei, ef ekki væri tryggt að vernda ætti íslenskan búfjárstofn.

„Þess vegna vildi ég koma þessum sjónarmiðum á framfæri,“ segir hann, „og minna menn á þessa skýrslu sem er til og er enn í fullu gildi.“

/ph

SÁÐVÖRULISTI 2026

Uppskeran byrjar í fræinu

Skannaðu QR kóðann til að sækja þitt eintak

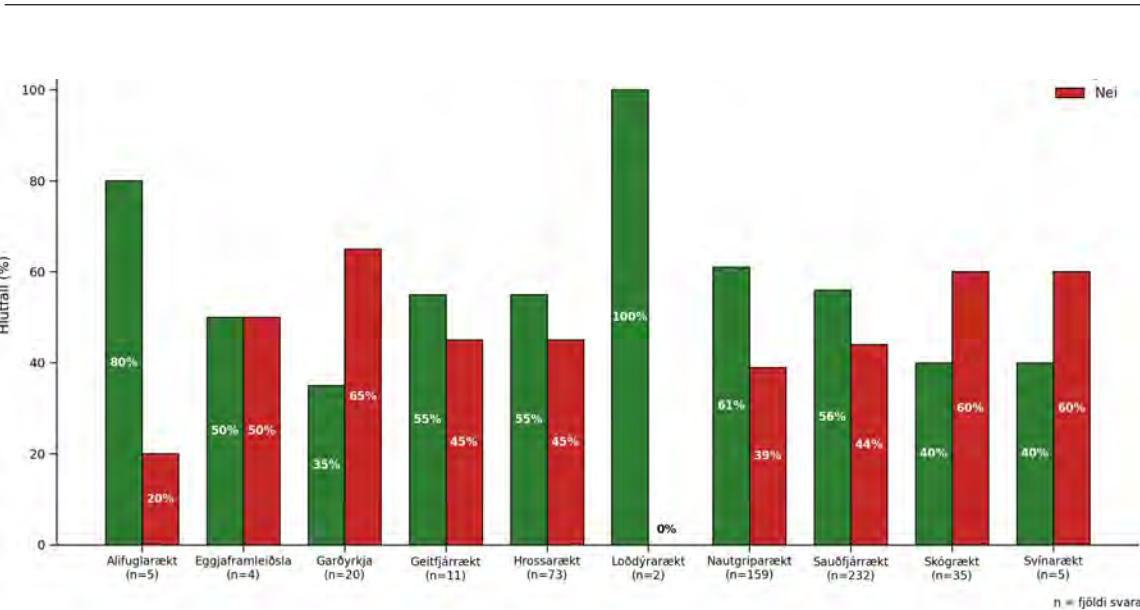
www.fodur.is
fodur@fodur.is

FB Reykjavík
Kornagarðar 12
570 9800

FB Selfoss
Austurvegur 64 a
570 9840

FB Hvolsvöllur
Dufþakabraut 1
570 9850

SENDUM UM ALLT LAND

Hvað segja bændur?

Tæp 60% hafa aðgang að afleysingu

Um 57% bænda í Bændasamtökum Íslands hafa aðgang að afleysingafólki samkvæmt könnun Bændablaðsins á meðal bænda innan Bændasamtaka Íslands.

Aðeins 35% garðyrkjubænda segjast hafa aðgang að afleysingafólki og 40% skógræktar- og svínabænda. Staðan er skárri í öðrum búgreinum, en innan flestra

þeirra svöruðu á milli 50–60% bænda könnuninni játandi.

Þetta er niðurstaða skoðanakönnunar Bændablaðsins meðal félagsmanna í Bændasamtökum Íslands en þeir eru um 2.600 talsins. Svör bárust frá 380 félagsmönnum sem er 14,6% þátttaka. Könnunin stóð frá 3.–10. mars.

/ph

LANDSHÚS
Síðan 2013

**ÍSLENSK HÚS - SÉRHÖNNUÐ
FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR**

HÓLMUR HEILSÁRSHÚS

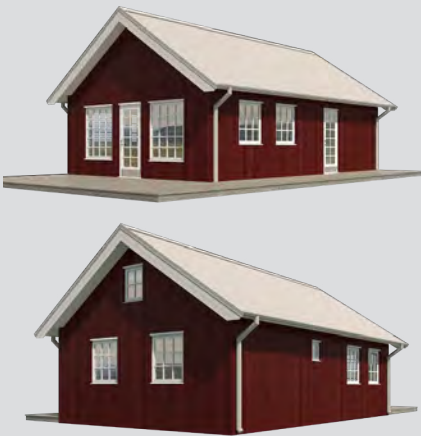
NÝTT

Landshús kynnir ný hús, **Hólmur**, fallega hönnuð hús með gamla norræna útlitinu. Sterkbyggð hefðbundin timburgrindarhús með rúmgóðu svefnlofti. Húsin afhendast ósamsett, að hluta í forsmíðuðum einingum og að hluta sem forsmíðið efni. Uppsetning húsanna er afar fljótleg.

Efla verkfræðistofa sér um tæknilega hönnun á húsunum okkar samkvæmt íslenskri byggingar-löggjöf.

Hólmur 65

Hólmur 65 með bíslagi

Hólmur 80

Hólmur 80 með bíslagi

HÓLMUR Modern

Húsin eru einnig fáanleg með nútímalegri gluggum og stórum renni-hurðum.

**Ertu í byggingar-
hugleiðingum?**
Erum að taka við pöntunum

UPPSETNINGARTEYMI

Vísun á vana uppsetningaraðila með mikla reynslu af húsunum okkar.

HRÍM HEILSÁRSHÚS

KLETTAR HEILSÁRSHÚS

STYRKUR - HAGKVÆMNI - HÖNNUN

Landshús - Sími 553 1550 - www.landshus.is

Hafðu samband og fáðu tilboð

LANDSHÚS
Síðan 2013

Bændablaðið

Ritstjóri: Þröstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is – Sími: 563 0300
Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is – Sími: 866 3855
Blaðamenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is – Edda Kristín Sigurjónsdóttir edda@bondi.is
– Katrín Lilja Jónsdóttir katrinlilja@bondi.is – Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is
– Sigurður Már Harðarson smh@bondi.is
Vefur blaðsins: www.bbl.is – Netfang blaðsins: bbl@bondi.is
Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – Prentun: Landsprent ehf.
Upplag: 33.000 Dreifing: Landsprent og Íslandspóstur. ISSN 1025-5621

Upplýsingar vantar

Umræðan um þjóðaratkvæðagreiðslu um aðildarviðræður við Evrópusambandið er nú komin á fleygiferð eftir að ríkisstjórnin lagði fram þingsályktunartillögu um hana á mánudag. Skotgrafirnar hafa þegar dýpkað ískyggilega og erfitt að greina skynsamlegan þráð í samtalinu. Sem stendur er þó meira karpað um form en efni og innihald. Spurningin um það hvort umsóknar- og aðlögunarferli sé hafið ef þjóðin segir já við áframhaldandi viðræðum, eins og það er orðað, skiptir vissulega máli en í henni felast engir úrslitakostir því að ef til þess kemur mun þjóðin á endanum hafa lokaorðið um það hvort hún samþykkir samning um inngöngu eða ekki.

Það riður á að koma umræðunni sem fyrst upp úr þessu fari og hefja hér samræðu um efnisatriði máls. Þar liggja fyrir spurningar sem fólk þarf að fá svör við til þess að geta tekið afstöðu í boðaðri þjóðaratkvæðagreiðslu um viðræður við ESB. Fyrstu spurningarnar eru: Hvers vegna ættum við að taka það samtal upp aftur og á hvaða forsendum? Svör ríkisstjórnarinnar við þeim spurningum þurfa að vera algerlega ljós og óbyggjandi áður en atkvæðagreiðslan fer fram. Að öðrum kosti er augljóslega erfitt að taka afstöðu til þeirrar spurningar sem leggja á fyrir þjóðina um áframhald viðræðna.

Í greinargerð með þingsályktunartillögunni er því svarað hvers vegna við höldum í þessa vegferð nú með tilvísun til gjörbreyttrar stöðu í alþjóðamálum. Sú þróun sem þar hefur orðið á undanförunum áratug er sannarlega ekki í hag smárikis á borð við Ísland sem byggir viðgang sinn á því að alþjóðalög séu virt. Það er því tímabært og skynsamlegt að íslensk stjórnvöld preifi fyrir sér um nánara samstarf og skjól hjá þjóðum sem líta á alþjóðasamskipti með sama hætti og við, ekki síst leikreglur þar um. Þann fyrirvara verður þó að setja að innan ESB eru þjóðir sem ekki virða lýðræðislegan rétt þegna sinna og mannréttindi á þann hátt sem Íslendingar geta sætt sig við.

Um forsendur samtalsins sem ríkisstjórnin vill hefja við ESB hefur hún ekki verið alveg jafn skýr og skörinort. Þar skortir enn þó nokkuð á að nægjanlegar upplýsingar liggi fyrir til þess að almenningur geti tekið upplýsta ákvörðun í þjóðaratkvæðagreiðslunni. Ríkisstjórnin getur ekki ætlast til þess að kjósendur veiti þeim leyfi til þess að halda í þessa vegferð án þess að fyrir liggi skynsamlegar og raunhæfar áætlanir um ýmsa þætti sem skipta þá máli, svo sem um kostnað sem fellur til, áhrif á aðra starfsemi ríkisins meðan á viðræðum stendur, skýr markmið viðræðnanna og áherslur. Hver sá sem ætlar í annað eins verkefni, sem mun líklega taka mörg ár, hlýtur að þurfa að hafa þessar upplýsingar áður en haldið er af stað. Fólk byggir sér ekki hús án þess að hafa sitt á hreinu, það heldur jafnvel ekki á fund bilasala án þess að hafa sett niður fyrir sig hvað það vill og hvernig það ætlar að ná markmiðum sínum.

Í greinargerð með þingsályktunartillögunni er þessum kröfum ekki fullnægt nema að takmörkuðu leyti. Byggt verður á samningsmarkmiðunum, sem fylgt var í viðræðunum við ESB fyrir rúmum áratug, en þau munu þó verða uppfærð af stjórnvöldum í viðtæku innlendu samráði sem síðan yrðu lögð fyrir Alþingi í sérstakri skýrslu, eins og segir í greinargerðinni. Kjósendur vita því ekki nákvæmlega hver samningsmarkmiðin verða þegar þeir greiða atkvæði. Þetta er augljós galli, eins og framkvæmdastjóri Bændasamtakanna bendir á í forsiðufrétt blaðsins í dag, og ljóst að stór og mikilvægur hagsmunahópur eins og bændur munu þurfa skýrari svör.

Í greinargerðinni er heldur ekkert um aðrar forsendur viðræðnanna, svo sem kostnað, umfang vinnunnar, áhrif hennar á aðra starfsemi hjá ríkinu og fleira mætti nefna. Engin svör hafa heldur fengist um þessi atriði í umræðunni sem þegar hefur farið fram og raunar má skilja á máli forsætisráðherra að almenningur þurfi ekki á þessum upplýsingum að halda. Hans er bara að segja já eða nei við spurningunni um viðræður við ESB. Þetta er mikill misskilningur hjá forsætisráðherra. Almennigur vill taka upplýstar ákvarðanir. Fólk reynir almennt að afla sér upplýsinga áður en það tekur ákvarðanir sem skipta miklu máli fyrir líf þess og framtíð. Ef forsætisráðherra er beðinn um að veita þær upplýsingar þá ber honum að gera það. Annars missir hann og sú vegferð sem hann óskar nú eftir stuðningi við að hefja með stjórn sinni traust á meðal kjósenda.

Þröstur Helgason

Kraftblanda
Fiskimjòlsríkt fóður

Bústólpi

Beðið eftir stefnumótun fyrir garðyrkjunám á Íslandi

Fréttaljos | Sigurður Már Harðarson
smh@bondi.is

Enn er beðið eftir pólitískri stefnu-mótun um málefni garðyrkjunáms á Íslandi, en Garðyrkjuskólinn á Reykjum hefur verið vanfjármagnaður frá því að Fjölbrautaskóli Suðurlands (FSu) tók við honum á árinu 2022.

Fyrir um ári síðan sendi Soffía Sveinsdóttir, skólameistari FSu, Ásthildi Lóu Þórsdóttur, þáverandi mennta- og barnamálaráðherra, minnisblað vegna bágrar stöðu garðyrkjunámsins á Reykjum. Síðan hafa tveir ráðherrar tekið við ráðuneytinu með frekari töfum á afgreiðslu erindisins.

Aftur gert að sjálfstæðri einingu

Í minnisblaðinu kallaði Soffía eftir pólitískri stefnu um hvað gera eigi við garðyrkjunám á Íslandi. Þar lagði hún til að garðyrkjunám yrði aftur gert að sjálfstæðri einingu eins og hann var frá stofnun hans 1939 og þangað til hann var sameinaður Landbúnaðarháskóla Íslands í byrjun árs 2005.

Til vara var lagt til að starfsemin yrði áfram undir FSu, en með auknu fjármagni svo hægt væri að endurnýja húsakost, hreinsa til á svæðinu eftir margra ára niðurniðslu, auk fjármagns til að endurskoða námsbrautir, efla starfsmenntanamið og fara í markaðsátak til að laða yngri nemendur að skólanum.

Húsakostur í óviðunandi ástandi

Á þessu ári sem liðið er frá því að minnisblaðið var sent hefur lítið gerst til hagsbóta fyrir Garðyrkjuskólann, en hluti af húsakosti skólans hefur verið í óviðunandi ástandi. Að sögn Soffíu eru endurbætur á aðalbyggingu skólans þó langt komnar en þær hófust á árinu 2020. Aðstaða til verklegrar kennslu í skruðgarðyrkju sé hins vegar óviðunandi og brýnast að bæta þar úr. Þá sé aðstaða til verklegrar kennslu í blómaskreytingum til bráðabirgða.

Önnur aðstaða til verklegrar kennslu, á öðrum brautum, sé í ágætu standi, en tilraunagróðurhús skólans nýtist einnig til kennslu á garðyrkjuframleiðslubrautum. Þá segir hún skógin í kringum skólann, sem og útisvæði skólans, nýstast vel í verklega kennslu á ýmsum brautum skólans. Þó hafi starfsfólk vantað á undanförunum árum til að sinna útisvæðinu nægilega vel.

Verulegt fjármagn lengi vantað

Fyrir ári var staðan sú að verulegt fjármagn vantaði inn í reksturinn á skólanum til að hægt væri að halda við eðlilegri starfsemi og sinna viðhaldi. Einnig var talið brýnt að efla námið og uppfæra námskrá, sem síðast hafi verið gert á árinu 2018. Undirbúningsvinna sé þó farin af stað fyrir þá uppfærslu. „Hún er unnin í samstarfi við fagnefndir garðyrkjubrauta og í þeim sitja fulltrúar atvinnulífs viðkomandi atvinnugreinar og með því móti geta atvinnugreinarnar komið sínum sjónarmiðum beint á framfæri við endurskoðunina.

FSu hefur tryggt kennslu og óbreytt námsframboð fyrir nemendur Garðyrkjuskólans hingað til (nema að blómaskreytingabraut var ekki kennd frá hausti 2024, en þá voru of fáir umsækjendur). Kostnaður við Reyki hefur verið meiri en fjármagnnið sem skólinn fær fyrir garðyrkjunámið, þannig að rekstur garðyrkjunámsins hefur bitnað á annarri starfsemi FSu og valdið hallarekstri undanfarin ár,“ útskýrir Soffía.

Staðan á verklegri kennslu í skruðgarðyrkju er óviðunandi á Reykjum. Mynd / eks

Tveir starfshópar

Tveir starfshópar voru skipaðir eftir tilfærslu skólans undir FSu, sem áttu að skila tillögum til úrbóta. Soffía segir þann fyrri hafa skilað skýrslu í lok árs 2022, með metnaðarfullum tillögum. Sá seinni tók til starfa í ágúst 2023. Hann átti að fylgja fyrri niðurstöðum eftir og var gert ráð fyrir að hópurinn myndi skila drögum í október sama ár, en engar tillögur komu hins vegar frá honum.

„Við yfirfærslu námsins frá Landbúnaðarháskólanum yfir til FSu fylgdi ekki það fjármagn sem þurfti til að reka garðyrkjunámið og ekki hefur verið tryggt fjármagn til uppbyggingar á svæðinu, eins og starfshópurinn gerði tillögu um,“ heldur Soffía áfram.

„Garðyrkjunámið er metnaðarfullt og faglegt og undirbýr nemendur vel undir störf í atvinnulífi garðyrkjunnar. Nemendur eru almennt ánægðir með kennsluna og segja fagþekkingu kennara til mikillar fyrirmyndar, en gera athugasemdir við aðstöðuna.

Nauðsynlegt er að fá pólitísk svör sem fyrst um framtíð námsins. Ef námið á að vera áfram á Reykjum, þá þarf að tryggja skólastarfinu eðlilega framfærslu og aðbúnað sem er að minnsta kosti áþekkur öðrum iðn- og starfsmenntageirum. Nú liggur mest á að ljúka framkvæmdum við aðalbyggingu skólans og koma upp aðstöðu fyrir verklega kennslu í skruðgarðyrkju.“

Samfélagslega mikilvægur skóli

Guðríður Helgadóttir, staðarhaldari á Reykjum og sviðsstjóri garðyrkjubrauta Fjölbrautaskóla Suðurlands, tekur í sama streng og Soffía og segir að staðan sé mikið til óbreytt enda hafi mikið verið um mannabreytingar í fagræðuneyti skólans og það taki tíma fyrir nýja aðila að setja sig inn í hlutina. „Það sem háir okkur helst er

að ekki hefur verið tryggt nægilegt rekstrarfé fyrir þessa einingu, það þarf að ljúka framkvæmdum við aðalbyggingu skólans, þótt þær séu langt komnar. Aðstaða til verklegrar kennslu í skruðgarðyrkju er orðin mjög bágborin. Það er að okkar mati verkefni stjórnvalda að tryggja framtíð garðyrkjumenntunar á framhaldsskólastigi í landinu.

Það sér hvert mannsbarn að það er gífurlega mikilvægt fyrir samfélagið að hægt sé að mennta fólk til garðyrkjustarfa hér innanlands, Garðyrkjuskólinn framleiðir fólkið sem framleiðir matvæli, skógarplöntur, garðplöntur og annan gróður, mótur umhverfi og klæðir landið gróðri.

Í vor er öflugur nemendahópur að klára hjá okkur og hlökkum við til að sjá þau hasla sér völl í faginu. Við verðum líka vör við mikinn áhuga á náminu enda erum við að taka inn nýjan nemendahóp í haust. Við leggjum ekki árar í bát þótt aðstaðan gæti verið betri, þess í stað einbeitem við okkur að því að bjóða upp á faglega metnaðarfullt nám sem uppfyllir kröfur atvinnulífsins og býr nemendur vel undir framtíðina í garðyrkju, hún er svo sannarlega björt.“

Inntaki og sýnileika námsins breytt

Ákvörðun mennta- og menningar-málaráðherra árið 2021 um yfirfærslu á garðyrkjunáminu frá Landbúnaðarháskólanum til FSu var tekin eftir að starfshópur ráðherra skilaði niðurstöðu um framtíðarskipulag námsins.

Tílefnið þess að starfshópurinn var skipaður var sagt vera að vaxandi áhyggjur voru meðal hagaðila í garðyrkjugreinum sem töldu að verið væri að breyta inntaki og sýnileika námsins. Var á það bent að starfsmenntanam eins og það á Reykjum sé í raun, væri nær því að vera á framhaldsskólastigi og ætti því ekki að vera kennt við háskóla.

Nú hafa umhleyppingar tekið við af bliðunni í byrjun árs með tilheyrandi truflunum á samgöngum. Í asahláku þann 6. mars myndaðist mikill vatnselgur undir brúnni neðst í Ártúnsbrekku í Reykjavík. Ökumaðurinn til vinstri á myndinni fór á of mikilli ferð yfir vaðið með þeim afleiðingum að jeppinn gafst upp á miðri leið og sat þar fastur. Flestir bílstjórar tóku sveig upp á gangstéttina.

Mynd og texti / ál

Matarkvíði

Vinkill | Herdís Magna Gunnarsdóttir

herdis@xxx.com

Fyrir þau okkar sem starfa í landbúnaði hafa síðustu ár einkenst af umræðu um fæðuöryggi og kostnað við aðföng. Íslendingar veltu fæðuöryggi fyrir sér af alvöru í efnahagshruninu árið 2008 og hringingar bárust þá fljótt til Bændasamtakanna þar sem einfaldlega var spurt hvort það yrði til nægur matur. Íslendingar voru tiltölulega fljótir að jafna sig á þessum matarkvíða og árin á eftir þótti jafnvel hysterískt að ræða um fæðuöryggi.

Íslendingar fóru þó aftur að velta þessum hlutum fyrir sér af alvöru þegar heimsfaraldur skall á og stuttu síðar í kjölfar innrásar Rússa í Úkraínu árið 2022 var fátt meira í umræðunni en miklar aðfangahækkanir í landbúnaði og áskoranir landsins í því að tryggja fæðuöryggi. Ásamt þessu gerði há verðbólga og fjármagnskostnaður bændum erfiðara um vik. Samtök ungra bænda héldu eftirminnilegan baráttufund árið 2023 sem hreyfði við fólki og náði að vekja athygli á erfiðri stöðu landbúnaðarins og möguleikum ungra bænda til að komast inn í greinina. Í framhaldi virtist sem raunveruleg vakning hefði orðið

meðal þjóðarinnar um að við hefðum sofnað á verðinum og að Ísland þyrfti að gera verulegar úrbætur í birgðahaldi á nauðsynjavörum og styrkja stoðir íslensks landbúnaðar. Settur var á fót sérstakur ráðuneytisstjórahópur sem átti að taka út og bregðast við rekstrarvanda landbúnaðarins og staðfestu niðurstöður hans meðal annars að landbúnaður væri alvarlega vanfjármagnaður.

„Groundhog Day“

Árásir Bandaríkjanna og Ísrael á Íran hafa nú þegar skilað sér í hækkuðu heimsmarkaðsverði á eldsneyti og fréttir berast af mögulegum áburðarverðshækkunum á sama tíma og verðbólga er enn há og áskoranir miklar fyrir bændur að fjárfesta í landbúnaði. Það er ekki skritið ef bændum líði í dag eins og þeir séu staddir í „déjà vu“ kvikmynd þar sem sögupersónan vaknar og lifir sama daginn aftur og aftur. Í kvikmyndinni Groundhog Day endurlifir aðal sögupersónan Phil sama daginn hvað eftir annað en í endurtekningunni fer Phil í gegnum nokkur stig eins og afneitun, nautnahyggi og loks örvæntingu áður en hann lærir af mistökum sínum og áttar sig á því að

tíminn sé dýrmætur og eina leiðin til að finna hamingjuna sé að bæta sjálfan sig. Undirrituð veltir því fyrir sér hvort stjórnvöld ætli ekki að læra af endurtekningunni og séu föst á stigi afneitunar eins og Phil gerði í upphafi.

Við vitum að fæðuöryggi er hornsteinn að þjóðaröryggi og sjálfstæði landsins. Óþarft er að endurtaka leitina við svari að spurningunni hvort íslenskur landbúnaður skipti máli fyrir fæðuöryggið eða ekki. Íslensk stjórnvöld mættu læra af gömlu kvikmyndaklassíkinni til að hlaupa fram hjá stigum nautnahyggiu og örvæntingar. Við þurfum að nýta tímann betur og ráðast í raunverulegar aðgerðir til að taka á vandanum.

Bændur bíða eftir nýjum búvörusamningum sem verða að taka mið af nútímanum, raunverulegum tækifærum og eftirspurn eftir innlendum landbúnaðarvörum. Áform um framlengingu núgildandi samninga gefur okkur aukinn en stuttan tíma sem þarf að nýta vel. Biðin eykur óvissu og nýtt útspil stjórnsvalda um mögulega inngöngu í ESB eykur enn frekar á þá óvissu sem bændur búa við en mega einfaldlega ekki við.

Höfundur er varaformaður BÍ.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

„Það er óviðunandi og óþolandi að þjóðhagslega mikilvægar framkvæmdir tefjist um mörg ár vegna ágreinings við landeigendur,“ sagði Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra á Iðnþingi í liðinni viku.

Hann hyggst leggja fram frumvarp sem kveður á um að landeigendur geti ekki komið í veg fyrir þjóðhagslega mikilvægar framkvæmdir með því að neita leyfi fyrir þeim á landi sínu.

Orð ráðherra vekja fjölda spurninga.

Eins og bent hefur verið á er eignarrétturinn friðhelgur samkvæmt stjórnarskrá Íslands. Ríkisvaldinu ber að varast að ganga á þennan rétt almennings frekar en gert er í lögum um eignarrétt nú þegar, en þar segir: „Engan má skylda til að láta af hendi eign sína nema almenningsþörf krefji.“

Staðreyndin er sú að ríkið hefur hingað til tekið land eignarnámi af einkaaðilum þegar „almenningsþörf“ hefur krafist þess. Það gerðist til dæmis þegar Kárahnjúkavirkjun var reist og olli talsverðum deilum. Landeigendur sem áttu þá í hlut fannst illa á sér brotið og endurgjaldið þar að auki ekki nægilega hátt.

Nú finnst ráðherra umhverfis-, orku- og loftslagsmála hann þurfa frekari heimildir til þess að ganga á eignarrétt fólks í landinu. Hugmyndir landeigenda um nýtingu síns eigin lands megi ekki flækjast fyrir „þjóðhagslega mikilvægum framkvæmdum“ ríkisins.

Hugtakið um „almenningsþörf“ er auðvitað túlkunaratriði og það er hugmyndin um „þjóðhagslega mikilvægar framkvæmdir“ einnig. Ef sú staða kæmi upp að heimili og almenn atvinnustarfsemi í landinu

stæðu frammi fyrir orkuskortri getum við líklega öll verið sammála um að það sé „þjóðhagslega mikilvægt“ að framleiða meira rafmagn. En í hvaða skilningi er það „þjóðhagslega mikilvægt“ að virkja íslensk vatnsföll eða vindana sem blása hér til þess að knýja áfram gagnaver eins og nú er ætlun ríkisstjórnarinnar að gera?

Þegar við seljum gagnaverum orku erum við í hlutverki hráefnisframleiðenda eins og við vorum á tuttugustu öldinni og fram á þessa þegar við seldum álverum og öðrum stóriðjum orku. Við fengum arð af sölu orkunnar en arðurinn af framleiðslu stóriðjunnar rann meira og minna allur úr landi.

Flest erum við líklega sammála um það að virkjanastefna síðustu aldar átti stóran þátt í því að koma þessu samfélagi inn í nútímann en við erum á allt öðrum stað núna árið 2026. Við þurfum ekki lengur að vera hráefnisframleiðendur fyrir erlenda stóriðju og hátaeknifyrirtæki. Við hljótum að hafa meiri metnað en það. Hugmyndir ríkisstjórnarinnar um annað lýsa algerum skorti á metnaði, hugmyndaauði og ekki síst ábyrgðartilfinningu gagnvart náttúru landsins.

Þegar upp er staðið mætti nefnilega efast stórlega um að það væri þjóðhagslega hagkvæmt að fórna enn meira af ósnortinni náttúru landsins til þess að geta selt erlendum tæknirisum græna orku til þess að keyra gagnaver sín. Auðæfin sem felast í ósnortinni náttúrunni fáum við ekki aftur eða með öðrum hætti. Þau eru einstök og verða að vissu leyti ekki metin til fjár. Þau þarf því að umgangast af ábyrgð. Það ætti að vera fyrsta skylda umhverfisráðherra.

Hugmyndir ráðherra um að ganga enn frekar á eignarrétt landeigenda svo hægt sé að framleiða orku handa erlendum tæknirisum benda ekki til þess að hann geri sér grein fyrir ábyrgð sinni.

Pistill formanns | Trausti Hjálmarsson

trausti@bondi.is

Hver eru markmiðin?

Ákveðið hefur verið að bera það undir þjóðina hvort halda eigi áfram viðræðum við Evrópusambandið. Áhöld eru um það, eftir því við hvern er talað, hvort um aðildar- eða aðlögunarviðræður er að ræða, hvort undanþágur séu í boði eða ekki, og hvort það sé einhver pakki til að kíkja í. Og þá er fólk ekki einu sinni farið að rífast um það hvort hagsmunum Íslands sé betur borgið utan sambandsins eða ekki!

Ég hef, eins og ég hef oft sagt opinberlega, mínar efasemdir um ágæti Evrópusambandsaðildar fyrir Ísland og fyrir íslenskan landbúnað sérstaklega. Óheft, tollalaus viðskipti með erlendar landbúnaðarvörur eru ekki til þess fallin að styrkja samkeppnisstöðu íslenskra bænda og þá heyrum við það mjög skýrt frá okkar kollegum í Evrópusambandslöndunum að þeir eru ekki að öllu leyti ánægðir með sitt hlutskipti, svo ekki sé fastar að orði kveðið.

Engu að síður set ég mig ekki upp á móti þessum kosningum í haust. Möguleg aðild Íslands að Evrópusambandinu er stór spurning og eðlilegt að bera hana undir almenning í kosningum. Þá hefur spurningin um hvort halda skuli viðræðunum áfram tekið pláss í umræðunni síðustu þrettán ár, sem betur hefði verið varið í annað. Hvernig sem fer verður gott að klára þessa spurningu.

” Að þessu sögðu tel ég athugavert, eins og fjallað er um á öðrum stað í þessu blaði, að samningsmarkmið stjórnsvalda verði ekki ákveðin fyrr en að lokinni þessari atkvæðagreiðslu.

Að þessu sögðu tel ég athugavert, eins og fjallað er um á öðrum stað í þessu blaði, að samningsmarkmið stjórnsvalda verði ekki ákveðin fyrr en að lokinni þessari atkvæðagreiðslu. Sérstaklega er tekið fram í greinargerð með þingsályktunartillögu um þjóðaratkvæðagreiðsluna að uppfærð samningsmarkmið verði unnin að lokinni þjóðaratkvæðagreiðslu. Ég hefði talið hreinlegra, ef til stendur að breyta samningsmarkmiðum Íslands, að greina frá því fyrir þjóðaratkvæðagreiðsluna í haust, því það getur hæglega haft áhrif á það hvernig fólk ráðstafar atkvæði sínu.

Hlutverk Bændasamtakanna í þessu máli eins og öðrum er að gæta hagsmuna bænda og íslensks landbúnaðar og við munum gera það af yfirvegun og festu, og væta frekar veginn fram undan en að þyrlla upp ryki í umræðunni.

Umhverfis- orku- og loftslagsráðherra greindi frá því á Iðnþingi í liðinni viku að hann hyggist leggja fram frumvarp til breytinga á raforkulögum, með það að markmiði að afnema það sem hann kallar „neitunarvald landeigenda gegn þjóðhagslega mikilvægum framkvæmdum“.

Nú hef ég ekki, frekar en flestir, séð drög að slíku frumvarpi, en miðað við orð ráðherra á þinginu er um varhugaverða hugmynd að ræða. „Við ætlum að fella burt kröfuna um að samkomulag hafi náðst eða eignarnám farið fram áður en framkvæmdir hefjast. Við ætlum að afnema þessa kröfu. Við verjum eignarréttindi landeigenda með eignarnámsbótum ...“ er haft eftir ráðherranum í frétt RÚV.

Það að orkufyrirtæki geti hafist handa við framkvæmdir í óþökk landeigenda og án þess að samkomulag eða eignarnám hafi farið fram er stórhættuleg breyting til hins verra. Ekki verður séð að nauðsynlegt sé að orkufyrirtæki fái ríkari rétt til eignarnáms en Vegagerð ríkisins hefur, svo dæmi sé tekið.

Það að fjarlægja alveg kröfu um samningaviðræður eða formlegt eignarnám er freklegt brot gegn stjórnarskrárvörðum eignarrétti fólks og í raun er ótrúlegt til þess að hugsa að dómstólar muni veita slíkri breytingu blessun sína.

Höfundur er formaður Bændasamtaka Íslands.

Rafn Bergsson, formaður deildar nautgripabænda hjá BÍ, sækist ekki eftir endurkjöri. Mynd / ál

Nautgripabændur velja nýjan formann

Rafn Bergsson, formaður deildar nautgripabænda hjá Bændasamtökum Íslands, býður sig ekki fram til áframhaldandi formennsku.

Rafn er kúabóndi á Stóru-Hildisey 1 í Landeyjum. Hann hefur gegnt embætti formanns deildar nautgripabænda í þrjú ár, en ferill hans í félagsmálum bænda hófst þegar hann var formaður Félags kúabænda á Suðurlandi. „Ég kom svo inn í stjórn Landssambands kúabænda 2018 og tók svo sæti í stjórn deildar nautgripabænda við sameiningu Bændasamtakanna og breytingar á félagskerfinu.“ Enn fremur er hann í sveitarstjórn Rangárþings eystra og reiknar með að gefa kost á sér áfram í vor.

Aðspurður hvað standi upp úr í starfi deildar nautgripabænda á meðan hann hefur gegnt formennsku nefnir Rafn innleiðingu á kyngreiningu á nautasæði og nýjan verðlagsgrunn mjólkur. „Svo erum við alltaf og eilíft í undirbúningsvinnu í tengslum við nýja búvörusamninga.“ Hann segir að drjúg vinna fylgi því að vera formaður deildar nautgripabænda, þó svo að það sé auðvitað afstætt. „Stjórnin fundar hálfsmánaðarlega, en svo fylgir þessu að sitja í verðlagsnefnd og ýmsum hópum, þannig að það er töluvert umstang í kringum þetta,“ segir Rafn. Kosid verður um nýjan formann búgreinadeildar nautgripabænda 24. mars. /ál

Ávinningur af Matvælasjóði

Í úttekt Rannsóknamiðstöðvar Háskólans á Akureyri (RHA) kemur fram að Matvælasjóður hafi skapað ávinning fyrir íslenskan matvælageira.

Um 90 prósent styrkþega sögðu í könnun að meðgjöfin hafi verið grundvallarforsenda þess að verkefni þeirra næðu fram að ganga, en í úttektinni er tekið fram að sjóðurinn hafi reynst mikilvægur vettvangur fyrir verkefni sem annars hefðu átt erfitt með að fá fjármagn. Fjöldi nýrra vara, ferla og þjónustu hefur orðið til og hafa styrkirnir veitt þeim öryggi sem vilja ráðast í áhættusöm verkefni.

Á árunum 2020 til 2024 voru veittir alls 283 styrkir að heildarupphæð 2,7 milljarða króna. Eftirspurn eftir styrkjum úr Matvælasjóði er mikil, en á árunum 2020 til 2024 bárust 1.125 umsóknir, en aðeins 25 prósent þeirra hlutu framgang. Úttektin, sem gerð var fyrir atvinnuvegaráðuneytið, sýnir að meginmarkmið sjóðsins, sem eru nýsköpun, sjálfbærni, verðmætatsköpun og samkeppnishæfni, hafi náðst.

Styrkirnir eru veittir í fjórum

flokkum sem bera heitið Bára, Kelda, Afurð og Fjár sjóður. Styrkjum úr Báru er ætlað að hjálpa styrkþegum að koma hugmyndum yfir í verkefni. Kelda styrkir rannsóknaverkefni sem miða að því að skapa nýja þekkingu. Afurð styrkir verkefni sem komin eru af hugmyndastigi, komin með afurð en eru þó ekki tilbúin til markaðssetningar. Fjár sjóður styrkir sókn á markað og markmiðið er að styrkurinn ýti undir eða komi af stað verkefnum sem styrkja markaðsinnviði og markaðssókn afurða tengdum íslenskrí matvælaframleiðslu.

Í könnun sem send var á styrkþega var óskað eftir ábendingum um hvað mætti betur fara. Þar var meðal annars bent á að umsóknarferlið væri óþarflega flókið og íþyngjandi fyrir smærri aðila. Þá nefndu sumir að erfitt væri að framkvæma styrkina innan þess tímaramma sem styrkirnir veittu. Enn aðrir töluðu um að krafa um móttframlag styrkþega setti pressu á lausafjárstöðu. Þá var nefnt að eftirfylgni og ráðgjöf mætti vera meiri. /ál

STÍFLULOSUN

SUÐURLANDS

STÍFLULOSANIR

LAGNAMYNDUN – ÁSTANDSSKOÐANIR

SÓNUM ÚT LAGNIR

LAGNAFÓÐRUN

ROTPRÆR

FITUGILDRUR

SANDGILDRUR

SKÓLPFREINSISTÖÐVAR

HOLRÆSAHREINSUN

ÁRATUGA REYNSLA

OG SÉRÞEKKING

Á FRÁVEITUMÁLUM

510 1180 – 699 8441

Útvarp Bændablaðið:

Jarðvegseyðing enn viðvarandi vandamál

Þróstur Helgason
throstur@bondi.is

Land og skógur varð til 1. janúar 2024 við sameiningu Landgræðslunnar og Skógræktarinnar. Nú, rúmum tveimur árum síðar, segir Ágúst Sigurðsson forstöðumaður að stofnunin hafi stigið sitt stærsta skref hingað til með nýrri stefnu og endurskipulagningu starfseminnar. Jarðvegseyðing er enn viðvarandi vandamál, stór hluti votlendis landsins er raskaður og skógur þekur 1,5–2% landsins. Á sama tíma sér Ágúst mikil tækifæri í endurheimt vistkerfa, sjálfbærri skógnýtingu og auknu samstarfi við bændur.

Land og skógur hóf formlega starfsemi 1. janúar 2024, þegar Landgræðslan og Skógræktin voru sameinaðar með lögum sem Alþingi samþykkti sumarið 2023. Að sögn Ágúst Sigurðssonar forstöðumanns hefur stofnunin nú verið starfrækt í rúmlega tvö ár.

Sameiningin var ekki sjálfgefin. Í gegnum tíðina hafði verið töluverður faglegur ágreiningur milli stofnananna tveggja, meðal annars um landnýtingu, uppgæðslu, skógrækt og tegundaval.

„Það hefur gengið á ýmsu í gegnum tíðina,“ segir hann. „En það er nú svo merkilegt að þetta var einu sinni sama stofnunin.“ Hann rifjar upp að árið 1907 hafi málaflakkar skógræktar og landgræðslu verið undir sama hatti í Skógrækt ríkisins en árið 1914 hafi þeim verið skipt í tvær stofnanir sem síðan störfuðu aðskildar í yfir hundrað ár.

Raunveruleg sameining að verða

Að sögn Ágúst hefur sameiningin verið flökin, meðal annars vegna þess að stofnanirnar voru báðar gamlar og álíka stórar.

„Þetta er ekki alveg einfalt og við höfum verið að finna taktinn þessi fyrstu tvö ár í rauninni,“ segir hann.

Starfsemin hófst með tímabundnu skipulagi, en frá upphafi var ljóst að það þyrfti að endurskoða starfsemina fljótlega. Sú vinna er nú að baki.

„Hin raunverulega sameining, hún er eiginlega að gerast núna,“ segir Ágúst. „Við endurskoðum stefnu okkar í haust og síðan bara endurskipulögðum við stofnunina algjörlega.“

Fjögur yfirmarkmið

Land og skógur starfar samkvæmt lögum um landgræðslu og skógrækt og samkvæmt landsáætlun sem sett er til tíu ára í senn. Ágúst segir þó að

„Nýtt átak í endurheimt votlendis á ríkislandi er hafið árið 2026 og á að standa næstu fimm ár. Ríkið fari þar á undan, meðal annars á eyðijörðum og landi sem ekki er nýtt til hefðbundins landbúnaðar,“ segir Ágúst Sigurðsson. Mynd / Aðsend

markmiðin megi draga saman í fjóra meginþætti. „Það er að bæta gróður- og jarðvegsauðlindir Íslands,“ segir hann. „Stuðla að sjálfbærri landnýtingu, auka þekkingu og vöktun á þessum auðlindum og síðan að efla og hvetja almenning og félagasamtök til góðra verka í þessum málaflokki.“

Hann bendir á að fá mál veki jafn miklar skoðanir og landnýting og skógrækt. „Við búum við þann lúxus að það hafa eiginlega allir skoðun á þessum málum,“ segir hann og bætir við að það sé í grunninn jákvætt, þótt faglegur ágreiningur hafi fylgt málaflokknum lengi.

Gæðaviðmið og rammi um skógrækt

Eitt af fyrstu verkefnum nýrrar stofnunar var að endurskoða gæðaviðmið um val á landi til skógræktar.

„Það var kominn tími á að endurskoða þetta,“ segir Ágúst. Fyrsta útgáfa nýrra viðmiða var birt síðasta sumar og endurskoðuð útgáfa er væntanleg fyrir vorið. Við gerð viðmiðanna hefur verið horft til kerfa sem þróuð hafa verið annars staðar, meðal annars í Skotlandi.

„Þetta er ekki séríslenskt vandamál,“ segir hann. „Alls staðar eru sömu spurningar uppi: Hvar á að vera skógur, hvar ekki, hvaða tegundir á að nota?“

Jarðvegseyðing enn í gangi

Þrátt fyrir miklar framfarir segir Ágúst ljóst að markmiðum hafi ekki enn verið náð. „Við erum enn að horfa upp á jarðvegseyðingu,“ segir hann. „Við erum ekki búin að ná jafnvægi þar.“

Sama gildir um kolefnis- og loftslagsmál. Jarðvegur sé þó ein besta kolefnisgeymsla jarðar og þar liggi mikilvæg tækifæri.

„Ef við höfum ekki jarðveg hér á Íslandi þá er erfitt að búa hér,“ segir hann.

Votlendi lykilatriði

Ágúst leggur sérstaka áherslu á endurheimt votlendis og segir helming alls votlendis landsins hafa verið raskað.

„Um 20% af grónu landi er votlendi og helmingurinn af því er raskaður,“ segir hann. Nýtt átak í endurheimt votlendis á ríkislandi er hafið árið 2026 og á að standa næstu fimm ár. Ríkið fari þar á undan, meðal annars á eyðijörðum og landi sem ekki er nýtt til hefðbundins landbúnaðar. „Það er ekki framkvæmanlegt að endurheimta allt votlendi,“ segir Ágúst. „Landbúnaður þarf sitt pláss.“

Skógur enn lítið hlutfall lands

Samkvæmt nýjustu tölum nær skógur yfir um 150 þúsund hektara á Íslandi, þar af 100 þúsund hektarar af náttúrulegu birki og 50 þúsund hektarar af ræktuðum skógum.

„Þetta er einhvers staðar á bilinu 1,5 til 2% af landinu öllu,“ segir Ágúst.

Skógar orðnir að nytjum

Mikil breyting er að verða í íslenskrí skógrækt að sögn Ágúst. Skógar sem gróðursettir voru fyrir 30–40 árum séu nú orðnir nýtanlegir.

„Við erum komin á þann stað að það er hægt að fara að nýta þessa skóga,“ segir hann. „Og gera það með sjálfbærum hætti.“ Hann segir sérfræðinga Lands og skógar telja mögulegt að Ísland geti orðið sjálfbært um timbur til framtíðar, þó það taki tíma og krefjist uppbyggingar atvinnugreinarinnar.

„Það vantar að byggja upp iðnaðinn,“ segir hann. „Sögunarmyllur og afurðastöðvar – það er ekki hlutverk ríkisins, heldur einkaaðila, bænda og verktaka.“

Hægt er að hlusta á allan þáttinn á bbl.is.

Hrossabændur:

Ólafur Þórisson í formannsframboð

Ólafur Þórisson í Miðkoti í Landeyjum Rangárþingi eystra býður sig fram til formanns hrossaræktardeildar Bændasamtaka Íslands.

Ólafur segir í Facebook-færslu að þónokkrir einstaklingar hafi haft samband við sig og skorað á hann að bjóða sig fram til formanns. „Ég lifi og hrærist í hrossarækt og tengdri starfsemi og þekki starfssviðið töluvert eftir að hafa verið í félagsmálum hestamanna á mörgum sviðum. Mig langar að leggja mitt af mörkum til að sýnileiki hrossaræktarinnar í samfélaginu verði sem

Ólafur Þórisson.

mestur og við munum halda áfram að þróast og fylgja þeim málefnum sem munu hjálpa hrossaræktinni að lifa og dafna sem best í framtíðinni. Virkja grasrótna, styrkja grunnstöðir og vera sýnileg á sem flestum stöðum. Hestamennska á Íslandi og úti um allan heim byggist á því að hrossarækt sé stunduð og til hennar sé vandað til verks þannig að sem flestir fái að njóta íslenska hestsins til framtíðar,“ segir Ólafur enn fremur.

Ólafur rekur ásamt konu sinni, Söru Maagaard Nielsen, hrossaræktar- og tamningarstöð í Miðkoti. Þau hjón eiga saman þrjú börn.

Nanna Jónsdóttir er sem stendur formaður deildar hrossabænda hjá Bændasamtökum Íslands en hún hefur ekki gefið upp áætlanir sínar um það hvort hún bjóði sig fram til áframhaldandi setu sem formaður. /ph

Nú er framtalið þitt opið á skattur.is

Skilafrestur
er til
13. mars

Skilafrestur fyrir launamenn og einstaklinga með eigin atvinnurekstur er til 13. mars

Auðkenning

Unnt er að auðkenna sig með tvenns konar hætti, þ.e. með rafrænum skilríkjum og með veflykli Skattsins.

Upplýsingar á framtali

Áríðandi er að framteljandi athugi hvort áritaðar fjárhæðir og aðrar upplýsingar séu í samræmi við gögn og upplýsingar sem hann hefur sjálfur undir höndum. Athuga skal sérstaklega hvort einhverjar upplýsingar vanti inn á framtal, s.s. verktakatekjur.

Framtal barns skal fylgja framtali framfæranda.

Aðgengilegar leiðbeiningar

Leiðbeiningar er að finna á skatturinn.is. Einnig er auðvelt að kalla fram skýringar við einstaka kafla eða reiti í framtalinu sjálfu.

Símaþjónusta í 442-1414

Mán.-fim. 9:00-15:30
Fös. 9:00-14:00

Sendu okkur tölvupóst

Þú getur sent okkur tölvupóst á póstfangið framtal@skatturinn.is

Spjallmenni

Hann getur líka leiðbeint þér með framtalið

Í reglugerðinni er gert ráð fyrir stuðningi við gerð heildstæðra landnýtingaráætlana, fræðslu, vöktun og samfélagsverkefni, auk verndunar kolefnisríkra vistkerfa og þeirra sem metin eru mikilvæg vegna líffræðilegrar fjölbreytni.

Mynd / bbl

Land og skógur:

Stuðningsverkefni til landgræðslu og skógræktar

Ný reglugerð um hvata- og stuðningsverkefni í landgræðslu og skógrækt hefur verið gefin út.

Markmið hennar er að hvetja til og styðja við verkefni og framkvæmdir þeirra sem vinna að landgræðslu, skógrækt og vernd og endurheimt vistkerfa og stuðla með því að jákvæðum áhrifum á loftslag og líffræðilega fjölbreytni.

Verið að innleiða reglugerðina

Land og skógur mun hafa umsjón með stuðningsverkefnunum, auglýsa árlega eftir umsóknum, sjá um samningsgerð, hafa eftirlit með framkvæmd verkefna og meta árangur þeirra í samræmi við lög um landgræðslu og lög um skóga og skógrækt.

Jónína Sigríður Þorláksdóttir, sviðsstjóri hjá Landi og skógi, segir að verið sé að innleiða ákvæði reglugerðarinnar, sem stefnt sé á að ljúka fyrir úthlutanir næsta árs. Föst verkefni eins og Skógrækt á lögbýlum, Landbótasjóður, Varnir gegn landbroti og Bændur græða landið séu því í reglubundnum farvegi út þetta ár.

Vernd kolefnisríkra vistkerfa

„Í raun eru þau verkefni sem reglugerðin fjallar um að mörgu leyti þau sömu og við höfum verið að sinna og miða að því að styðja við og búa til hvata fyrir bændur og landeigendur til að vinna að sjálfbærri landnýtingu út frá fjölbreyttum markmiðum,“ útskýrir Jónína.

„Hins vegar eru líka nýjungar þarna inni eins og stuðningur við gerð heildstæðra landnýtingaráætlana, fræðsla, vöktun og samfélagsverkefni, auk verndunar kolefnisríkra vistkerfa og þeirra sem metin eru mikilvæg vegna líffræðilegrar fjölbreytni. Með því að öll þessi stuðnings- og hvataverkefni séu sett undir hatt einnar reglugerðar skapast tækifæri til heildrænni nálgunar á verkefnin og að okkar ráðgjöf og áætlanagerð, sem nú er einnig öll inni á sama sviði, geti með auknum mæli tekið mið af staðbundnum aðstæðum og möguleikum hverju sinni. Þetta talar beint inn í þær áherslur sem við sjáum í aðgerðaáætlun í loftslagsmálum, stefnu um líffræðilega fjölbreytni, Land og líf – stefnu stjórnvalda í landgræðslu og skógrækt og aðgerðaáætlun,“ segir Jónína enn fremur.

/smh

Breytingar á raforkulögum:

Framkvæmdir geta hafist án þess að eignarnámsferli sé lokið

– Áfram fullt tillit tekið til eignarréttar landeigenda

Á Iðnþingi 2026 sem haldið var 5. mars sagði Jóhann Páll Jóhannsson umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra að fyrirhugað væri að breyta raforkulögum þannig að hægt verði að ráðast í þjóðhagslegar mikilvægar framkvæmdir í þágu flutnings- og dreifikerfis raforku á löndum landeigenda án þess að eignarnámsferli sé lokið.

Sagði Jóhann Páll það óviðunandi og óþolandi að þjóðhagslegar mikilvægar framkvæmdir tefjist jafnvel um mörg ár vegna ágreinings við landeigendur. Nýlega hafi lagasetningaáform verið sett í samráðsgátt stjórnvalda um einfalda en áhrifaríka breytingu á raforkulögum, um að fella burt kröfuna um að samkomulag þurfi að hafa náðst eða eignarnám farið fram, áður en framkvæmdir hefjast. Ætlunin sé að verja eignarréttindi landeigenda í staðinn með eignarnámsbótum, en ekki með því að gefa landeigendum neitunarvald gagnvart þjóðhagslega mikilvægum framkvæmdum.

Það þýði að framkvæmdir geti hafist samtímis samningaviðræðum eða eignarnámsferli og þannig sé heildar framkvæmdatíminn stytur verulega með tilheyrandi sparnaði á fjármunum og áreiðanlegri áætlunum.

Fært til samræmis við lög um fjarskipti

Í svörum úr umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu við fyrirspurn um þýðingu þessara breytinga gagnvart eignarrétti landeigenda, kemur fram að áfram verði fullt tillit tekið til hans eins og hann sé varinn í 72. grein stjórnarskrár og 1. greinar 1. viðauka Mannréttindasáttmála Evrópu. Heimildir til eignarnáms vegna raforkuinnviða séu nú þegar fyrir hendi í lögum, til að mynda í 23. grein raforkulaga.

Með frumvarpinu verði ákvæði raforkulaga færð til samræmis við það sem gildir um aðra mikilvæga innviði, sér í lagi lög um fjarskipti. Þessi framkvæmd þekkist því vegna annarra innviða og verði kröfur stjórnarskrárinnar um almenningþörf, lögmæti og fullar bætur uppfylltar, sem og skyldur stjórnvalda til að gæta að rannsókn og meðalhófi við ákvarðanatöku.

Polskylda landeigenda

Í svörunum segir enn fremur að um leið og eignarréttur sé friðhelgur samkvæmt 72. grein stjórnarskrár, megi skerða hann með lögum ef brýn almenningþörf krefur og fullt verð komi fyrir.

„Aðalbreytingin mun felast í því að afnema bann í 21. gr. raforkulaga þess efnis að engar framkvæmdir geti hafist fyrr en eignarnámsferli er endanlega lokið. Þess í stað verður tekið upp sambærilegt fyrirkomulag og gildir um fjarskipti með lögfestingu svokallaðrar þolskyldu landeigenda. Í lögum um fjarskipti segir að ef nauðsynlegt sé fyrir fjarskiptafyrirtæki að leggja fjarskiptavirki um land annars aðila, sé eiganda skylt að heimila slíkt, enda komi fullar bætur fyrir sannanlegt tjón og haft sé samráð við landeigenda um legu lagna.

Með frumvarpinu verður tryggður framgangur mikilvægra framkvæmda og stutt við afhendingaröryggi raforku um leið og fjárhagslegur réttur landeigenda verður varinn með tryggingum á meðan skorið er úr um endanlega fjárhæð bóta,“ segir í svörum ráðuneytisins.

Regluverkið verður að vera fyrirsjáanlegt

Í viðbrögðum Bændasamtaka Íslands (BÍ), við boðuðum breytingum á raforkulögum, kemur fram að landeigendur hafi áhyggjur af því að þær veiki stöðu þeirra gagnvart framkvæmdaraðilum og gangi gegn eignarréttinum, sem sé friðhelgur.

Ákveðnir veikleikar í eftirliti

– Skýrsla ESA um framleiðslu ávaxta og grænmetis á Íslandi

Ákveðnir veikleikar eru í eftirliti með framleiðslu á ávöxtum og grænmeti hér á landi. Meginniðurstæða úttektarinnar er þó að Ísland hefur komið á fót virku opinberu eftirliti með matvælum úr plönturíkinu og að framleiðendur þessara afurða sæta reglubundnu eftirliti.

Þetta kemur fram í skýrslu eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) sem byggð er á úttekt sem fór fram hér á landi 8.–17. september 2025.

Í skýrslunni leggur ESA fram tilmæli um að bæta samræmi og samvinnu milli mismunandi eftirlitsaðila. Einnig þarf að tryggja að sýnatökur og greiningar vegna örveruöryggis séu fullnægjandi og framkvæmdar í samræmi við

löggjöf. Að síðustu þarf að tryggja að framleiðendur spíra framkvæmi

viðeigandi sýnatökur og greiningar, eins og löggjöf mælir fyrir um.

Tilgangur úttektarinnar var að meta hvort opinbert eftirlit með tilgreindum afurðum sé í samræmi við löggjöf EES á sviði matvælaöryggis og að leggja mat á skilvirkni eftirlitsins. Áhersla var á eftirliti með niðurskornum ávöxtum og grænmeti, grænu blaðsalati, berjum og spirum, einkum með tilliti til örverufræðilegs öryggis.

Niðurstöður eftirlits ESA eru settar fram í lokaskýrslu og með skýrslunni fylgir tímasett úrbótaáætlun yfirvalda (Matvælastofnun og Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga). Vinna við úrbætur er hafin, eftir því sem segir í fréttatilkynningu frá MAST.

/ph

SÉRMERKTIR BRÉFPOKAR

10 STÆRÐIR

18x8x21cm - 25x15x32cm - 25x11x32cm - 32x17x39cm - 32x12x40cm
34x20x35cm - 34x18x35cm - 45x16x48cm - 49,5x14x44cm - 54x14x44cm

Hægt að fá merkt á báðar hliðar. Texta, merki, ljósmynd.
Lágmark 500 stk.
Afgreiðslutími: 3 vikur

Hvítir og brúnir handföng úr bréfi eða bandi

www.marko.is

MARKO MERKI

can-am®

OUTLANDER 850 XT

Priðja kynslóð Outlander. Leiðandi í tækni, áreiðanleika og afköstum.

LEIÐANDI Í BURÐAR-
OG DRÁTTARGETU

1.588KG SPIL
STÁL FRAMSTUÐARI

ROTAX 1000 MÓTOR
82 HESTÖFL

30,5 CM FJÖÐRUNARSVIÐ
HANNAÐ FYRIR 30" DEKK

VERÐ: 2.570.000 + VSK

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

Óskað eftir umsóknum um fjárfestingastuðning

Opnað hefur verið fyrir umsóknir um fjárfestingastuðning í sauðfjárrækt og nautgriparækt.

Stuðningur er veittur til nýframkvæmda og endurbóta á eldri byggingum. Á þess stjórnarráðsins kemur fram að markmið fjárfestinga-
stuðnings í nautgriparrækt sé að hraða
því að framléiðendur standist kröfur
samkvæmt gildandi reglugerð um
velferð nautgripa. Þá eru markmið
stuðnings í sauðfjárrækt að stuðla

að bættum aðbúnaði og hagkvæmari
búskaparháttum.

Umsókn um fjárfestingastuðning vegna framkvæmda á árunum 2025–2026 skal skila inn rafrænt á Afurð. Sauðfjábændur hafa frest til 15. mars og nautgripabændur til 31. mars. Fjárfestingastuðningur fyrir hvern framleiðanda getur að hámarki numið 40 prósent af stofnkostnaði efnisheildarkostnaður fer yfir eina milljón króna. /ál

Tilboðsmarkaður með mjólkurkvóta

**Markaður fyrir greiðslumark
mjólkur verður haldinn þann
1. apríl næstkomandi.**

Að hámarki er hægt að óska eftir 50.000 lítrum til kaups á hverjum markaði, en þeir eiga sér stað þrisvar á ári. Opnað hefur verið fyrir tilboð, en þeim skal skila rafrænt á Afurð. Tilboðsfrestur rennur út á miðnætti 10. mars nk.

Frá þessu er greint á vef atvinnu-
vegaráðuneytisins. /ál

Norska stórþingið fellir tillögu um að athuga aðild að ESB

Tæplega 79% þingmanna norska stórþinginu greiddu í liðinni viku atkvæði gegn þingsályktunartillögu þingmanna Venstre um að ríkisstjórn Noregs léti kanna möguleika á aðild ríkisins að Evrópusambandinu.

Tillagan var felld með 78 atkvæðum gegn 21 en 70 þingmenn tóku ekki þátt í atkvæðagreiðslunni.

Tillögur um að auka tengsl Noregs við Evrópusambandið voru einnig felldar, þar á meðal tillaga um að hefja viðræður við ESB um nánara samstarf á sviði sameiginlegrar öryggis- og varnarstefnu.

Tillögur um að Noregur félli undir

ákvæði Lissabon-sáttmálans um sam-
eiginlegar varnir og að Noregur sækti
um aðild að tollabandalagi Evrópu-
sambandsins voru einnig felldar.

Þessar tillögur voru felldar með 91 atkvæði gegn sjö. Venstre er fylgjandi aðild Noregs að Evrópusambandinu eins og Hægriflokkurinn og Umhverfisflokkurinn en aðrir flokkar Stórþingsins eru andvígir.

Verkamannaflokkurinn, sem leiðir núverandi minnihlutastjórn, hefur þó ekki tekið skýra afstöðu með eða á móti innngöngu.

Tvivegis hafa Norðmenn hafnað aðild að ESB í þjóðaratkvæðisgreiðslu árin 1972 og 1994. /ph

Meðal þátttökuverkefna Íslendinga sem hlutu styrk frá NordForsk er að efla norrænt samstarf ungs jarðvísindafólks sem m.a. greinir viðbragðstíma jökuljaðra í tengslum við loftslagsbreytingar. Mynd / Pixabay

Vísindi:

Styrkir frá NordForsk

– Íslendingar koma að þremur verkefnum

Þrjú íslensk verkefni fengu styrk frá NordForsk í mánuðinum. Þau tengjast náttúruvísindum og verkfræði.

NordForsk bárust alls 32 umsóknir og fengu 15 svokölluð net úthlutað fjármagni. Ísland tekur þátt í þremur þeirra og leiðir eitt, allt á vegum Háskóla Íslands. Frá þessu greinir á vef Rannís.

NextGen Nordic Geotechnics: Að brúa sjálfbærni, verkfræði og ný rannsóknasvið, er eitt af verkefnum þremur. Lýtur það að því að byggja upp norrannt tngslanet ungra jarðtækniverkfræðinga frá Íslandi, Noregi og Finnlandi, sem þróar nýjar, sjálfbærar og stafrænar lausnir við jarðvegðs- og loftslagsáskorunum á Norðurlöndum.

Annað verkefnið nefnist Nordic Palaeo Alliance og snýst um að efla norrænt samstarf ungs jarðvísindafólks frá Íslandi, Danmörku og Svíþjóð, sem leitað við að finnstilla aldursgreiningu á jökulrunðningum og loftslagsskrám til að greina viðbragðstíma jökuljaðra, tengsl hegðunar jökla við lífríkra og bæta líkanreikninga.

Skagatrönd:

Opnun skrifstofuseturs

- Heimurinn orðinn eitt atvinnusvæði

Skrifstofusetur víðs vegar um land þjóna aukinni þörf fyrir vinnurými þeirra er sinna fjarvinnu. Nýtt setur hefur verið opnað á Skagaströnd og fleiri staðsetningar í skoðun.

Nýtt skrifstofusetur með góðri vinnuáðstöðu, einkaskrifstofum, fundarherbergjum og samvinnurýmum hefur opnað á Skagaströnd. Fyrirtækið Atwork rekur setrið sem er það fimmtánda í röðinni, en fyrir rekur það sjö setur á hófuðborgarsvæðinu auk seturs á Ísafirði, Akureyri, Borgarnesi, Egilsstöðum, Reykjanesbæ, Siglufirði og Stykkishólmi.

„Heimurinn er í raun orðinn eitt atvinnusvæði,“ segir Marinella Haraldsdóttir, framkvæmdastjóri Atwork, sem sér mikla möguleika og vaxandi tækifæri á Skagatrönd.

Fyrsta skrifstofusetrið utan höfuðborgarsvæðisins var opnað á Siglufirði þar sem vel hefur gengið að sögn Marinellu. Lagt er upp úr að vinnuaðstæða sé góð og aðlaðandi og hentug bæði fyrir einyrkja, fyrirtæki og opinberar stofnanir. Pláss er fyrir allt að 750 manns samanlagt á skrifstofusetrunum og starfsmenn geta nýtt starfsstöðvar á öðrum setrum. Marinella segir þau reyna að hlusta eftir þörfinni og opna ný setur þar sem eftirspurn er eftir henni, fleiri staðsetningar séu í skoðun.

Síldin fór og fjarvinnan kemur

Vinnulag fólks hefur breyst mikið á undanförunum árum og sér í lagi í kjölfar heimsfaraldurs kórónuveirunnar þar sem fyrirtæki og einyrkjar þurftu að tileinka sér nýja starfshætti vegna samkomu-takmarkana. Lærdómurinn af því tímabili getur nýst vel í þróun á atvinnu í smærri byggðalögum þar sem fjarvinna getur vegið þyngra en áður og algengara er orðið að störf án staðsetningar séu auglýst til umsóknar. Þar sem síldin fór getur fjarvinnan nú komið.

Þriðja verkefnið kallast NextGen-WBG. Rannsóknin fjallar um að efla norrænt samstarf ungra vísindamanna á sviði breiðbandsbils-hálfleiðara sem gegna lykilhlutverki í grænni og stafrænni framtíð Evrópu. Samstarfslönd eru Noregur, Finnland, Svíþjóð og Ísland.

NextGen-WBG netið sameinar nýliða í rannsóknum á efnum á borð við SiC, GaN og demant, sem gera rafbúnaði kleift að verða skilvirkari, endingarbetri og orkusparandi. Markmiðið er að tengja saman 12 rannsóknarhópa frá Norðurlöndum og Litáen efla þekkingu um alla vörðisdeðjuna.

NordForsk er norræn stofnun sem starfar á vegum Norrænu ráðherranefndarinnar um menntun og rannsóknir. Hlutverk hennar er að hafa umsjón með samstarfi á sviði rannsókna og rannsóknamenntunar á Norðurlöndunum. Hámarksfjármögnun fyrir hverja tillögu er venjulega um 2,5 milljónir norskra króna, samsvarandi rúmlega 32 milljónum íslenskra króna.

Nýopnað skrifstofusetur Atwork á Skagaströnd. Mynd / Aðsendu

Sveitarstjóri Sveitarfélagsins Skagastrandar, Alexandra Jóhannesson dóttir, segir frumkvöðlastarfi búiinn betri jarðvegum með skrifstofufuterinu og að verkefnið falli vel að framtíðarsýn Skagastrandar um sjálfbæra byggingaþróun, aukin lífsgæði og aðdráttarafið bæjarins sem ákjósanlegs staðar til búsetu og atvinnu.

Uppbygging fram undan

Á Skagaströnd eru um 460 íbúar og uppbygging er fram-
undan á svæðinu. Þar er þegar fjölbreytt atvinnustarfsemi,
blómlegt fiskiskuldavænt samfélag, sundlaug, listamástöðin
Nes, golfvöllur og alltumlykjandi fögur náttúra. Í bænum er
splunkunýr eldrauður spjallbekkur sem hugsaður er til að hvetja
til samskipta vegfarenda á milli og annar fjölbúlar sem er hluti
af landsáttaki í vitundarvakningu um heilabilanir og ætlað að
opna umræðuna í samfélaginu enn meira.

Ljóst er að málgefnir íbúar búa á Skagaströnd og að skrifstofusetrið á eftir að laða að sér fleiri og auka enn á samtalið í bænum. /eks

Tryggingar hjá Landsbankanum

Nú getur þú einfaldað þér heimilisreksturinn og daglega lífið með því að kaupa tryggingar hjá Landsbankanum.

Vátryggt hjá TM – Við erum betri saman

Landsbankinn.is

Aðgerð	Eining	Einingverð	Samtals, 2024 og 2025			Samtals kr
			2024	2025	2025	
Áburðardreifing	ha	24.089	849	1.021	1.870	45.046.430
Raðsáning á grasi	ha	128.493	0	3	3	385.479
Kjöttmjólsdreifing	ha	108.943	288	319	607	66.128.401
Gróðursett birki	stk	120	756.606	784.849	1.541.455	184.974.600
Gróðursett stafafura	stk	145	26.934		26.934	3.905.430
Slóðagerð	km			4,3	4,3	1.387.477
			Samtals			301.827.817

Hér má sjá sundurliðaðan kostnað verkefna Lands og skógar hjá Rangárþingi ytra árin 2024 og 2025.

Mynd / Aðsend

Land og skógur:

300 milljóna uppgræðsla

Garðar Þorfinnsson og Hreinn Óskarsson frá Landi og skógi (LOGS) mættu nýlega á fund byggðar-ráðs Rangárþings ytra til að fara yfir framkvæmdir vegna uppgræðslu í sveitarfélaginu tvö sl ár.

Fram kom að LOGS hefur unnið á nokkrum svæðum í sveitarfélaginu að uppgræðslu, skógrækt, endurheimt birkiskóga og annarra landbóta. Flest eiga þessi svæði það sammerkt að vera innan starfssvæðis Hekluskóga. Þá kom fram hjá þeim félögum að veittir voru styrkir til einstaklinga, fyrirtækja og afréttarfélaga og fleiri í gegnum fjögur verkefni hjá LOGS. Í verkefninu Bændur græða landið eru

20 aðilar skráðir, 17 samningar eru í gildi um skógrækt á lögbýlum, sex aðilar fengu styrk úr Landbótasjóði, auk þess sem styrkir eru veittir til skjólbeltaræktunar á lögbýlum.

Í samantekt Garðars og Hreins kemur líka fram að umsvif Lands og skógar hafa verið umtalsverð í sveitarfélaginu á síðustu tveimur árum. Borið hefur verið á tilbúinn og lífrænn áburður á um 2.400 hektara, auk þess sem gróðursett hefur verið um 1,5 milljónir birkiplantna í valin svæði. Jafnframt voru lagðir 4,3 km af slóðum. Áætlaður heildarkostnaður LOGS við framkvæmdir árin 2024 og 2025 eru tæpar 300 milljónir króna í Rangárþingi ytra.

/mhh

Latínukennsla:

MR-ingar mótmæla

Stytta á kennslu í latínu í Mennta-skólanum í Reykjavík um ár og þessu mótmæla nemendur skólans. Latína gegnir margslungnu hlutverki í samfélaginu.

Til stendur að stytta kennslu í latínu um eitt ár í Menntaskólanum í Reykjavík en hún er aðeins kennd í máladeild. Nemendur á formáladeild hafa lengstum verið hlutfallslega fáir en Sólveig Guðrún Hannesdóttir, rektor MR, segir aðgerðina vera til þess gerða að fjölga nemendum á formáladeild. Þar er áhersla á klassíska menntun í grísku og latínu, fornfræði og málvísindum og hefur hún löngum verið eitt af sérkennum lærða skólans.

Þetta forna tungumál, latínan, er hagnýt til að greina eðli tungumála sem af henni eru sprottin, setningabyggingu og til að dýpka málvitund. Meira kemur til því latína er alþjóðlegt tungumál grasfræðinnar og dýrafræðinnar. Hún er því mikið notuð í náttúruvísindum eins og læknar, líffræðingar og fleiri starfsstéttir hafa reynslu af þegar nefna þarf tegundir eða líkamsparta, lýsa bólgum, brestum í beinum, visnun í vefjum og öðrum kvillum. Slíkt alþjóðlegt fagtungumál gegnir því hlutverki í að tryggja ákveðið samræmi á milli landa.

Latína heyrir einnig töluvert í kennslustofum Garðyrkjskólans, enda eiga allar plöntur, dýr og sveppir sín latnesku heiti úr tvíafnakerfi hins

sænska Carls von Linné frá 1735, sem notað er um allan heim. Tvíafnakerfið byggir á því að ættkvísl tegundar sé fyrra heitið og það síðara auðkenni tegundina. Dæmi um þetta er Viola tricolor, þrenningarfjólán sem er einkennisblóm Garðyrkjskólans en hún er af fjöluætt, Violaceae, þar sem -aceae er viðskeyti í kvenkyns fleirtölu og vísar til þess sem tilheyrir. Seinni hluti heitisins felur í sér að þrenningarfjólán er þrilit. Til gamans má geta að fjölur vaxa vel við íslenskar aðstæður, eru blómviljugar og ekki síst eru þær flauelsmjúkar á tungu og bragðið fagað.

Heiti tegunda geta verið með ýmsu móti í tungumálum og stundum villandi, latnesk heiti skera því ávallt úr um um hvaða tegund ræðir. Latínan er hvergi töluð en notagildi hennar í nútímasamfélaginu er þó töluvert og í fagsamfélagi náttúruvísindanna nauðsynlegt og ekki úr vegi að kynna sér þetta forvitnilega formmál.

/eks

Dekk fyrir Traktora Vörubíla og Vinnuvélar

Vörubíladekk

Dráttarvéladekk

Vinnuvéladekk

Berðu saman verðin

áður en þú festir kaup annars staðar.

Það á eftir að koma þér skemmtilega á óvart!

Fast Parts ehf.
Sími: 788 8893
Email: pantanir@fastparts.is
www.shop.fastparts.is

Rammaáætlun:

Vinnsluferillinn ein samfella

Breytingar voru nýlega gerðar á lögum um verndar- og orku-nýtingaráætlun og raforkulögum, en í þeim felast umfangsmestu breytingar frá upphafi á lagaumgjörð rammaáætlunar.

Í lögunum er gert ráð fyrir að mörkuð verði stefna um orkuöflun til lengri tíma og verkefnisstjórn rammaáætlunar beri að taka mið af þeirri stefnu við flokkun virkjunarhugmynda.

Misráðið að gera rammaáætlun eftirspurnardrífna

Með lagabreytingunni er vinnsluferill rammaáætlunar gerður að einni samfelli þannig að ráðherra geti afgreitt virkjunarhugmyndir um leið og faglegu mati er lokið, í stað þess að rammaáætlun sé afgreidd á fjögurra ára fresti.

Þá verða fastir tímafreistir fyrir alla sem koma að ferlinu bundnir í lög, samráðsferlum fækkað og frestur sveitarstjórna til ákvörðunar um landnotkun stytur.

Stefán Gíslason.

Stefán Gíslason, umhverfisstjórnunarfræðingur og formaður verkefnisstjórnar 3. áfanga á árunum 2013–2017, segir að breytingar séu að hans mati að flestu leyti til bóta. „Ég hef helst efasemdir um þá viðbót við markmiðsgrein laganna að taka skuli tillit til stefnu stjórnvalda um orkuöflun.

Það er varhugavert að því leyti að þarna er ýjað að því að rammaáætlun eigi að vera eftirspurnardrífni, sem ég tel mjög misráðið. Eftirspurnin endurspeglast óhjákvæmilega í því hvaða virkjunarkostir koma til umfjöllunar, sem ég tel vera nóg. Auk heldur er ekki endalaust hægt að taka mið af eftirspurninni, þar sem á einhverjum tímamarki hlýtur að verða hörgull á virkjunarkostum sem til greina kemur að nýta til orkuvinnslu. Á hinn bóginn má segja að þó að verkefnisstjórnin taki tillit til stefnunnar þurfi það ekki að þýða að hún fylgi henni út í ystu æsar. Ég tel því að í raun geti verkefnisstjórnin komist hjá því að þetta grafi undan faglegu starfi hennar.“

Heimild ráðherra

Stefán telur einnig jákvætt að vinnsluferill rammaáætlunar sé gerður að einni samfelli, þar sem það opni á tíðari afgreiðslur. „Að vísu byggir hið faglega mat alltaf á samanburði við aðrar virkjunarhugmyndir, þannig að það er vissum vandkvæðum bundið að afgreiða eina eða fáar virkjunarhugmyndir í einu. En þar sem hinu faglega mati getur

Með breytingunum er gert ráð fyrir að verkefnisstjórn rammaáætlunar beri að taka mið af stefnu stjórnvalda við flokkun virkjunarhugmynda. Mynd / Bbl

hvort sem er ekki lokið fyrr en slíkur samanburður hefur verið gerður, held ég að þessi breyting feli frekar í sér tækifæri en hættur.“

Hann fagnar því að fastir tímafreistir verði bundnir í lög, samráðsferlum fækkað og frestur sveitarstjórna til ákvarðanatöku stytur. „Samráðsferlin hafa verið tvö, og í reynd erfitt að átta sig á tilganginum með því. Og að mínu mati hefur frestur sveitarstjórna verið allt of langur.“

Aukin orkuöflun

Í inngangi greinargerðarinnar með frumvarpinu segir að í stefnuyfirlýsingu ríkisstjórnarinnar komi fram að ráðist verði í aukna orkuöflun á kjörtímabilinu og þannig stutt við orkuskipti, verðmætasköpun og orkuöryggi um allt land. Til þess að svo megi verða sé ljóst að endurskoða þurfi lagaumgjörð rammaáætlunar og tryggja aukna skilvirkni og festu við framkvæmd laganna.

Skýr tengsl þurfi að vera á milli þeirrar vinnu sem fari fram á vegum verkefnisstjórnar og faghópa rammaáætlunar og annarrar stefnumörkunar og áætlunargerðar stjórnvalda. Um tilefni og nauðsyn lagasetningarinnar segir að á undanförmum árum hafi myndast alvarlegt ójafnvægi milli framboðs og eftirspurnar á raforkumarkaði þar sem framleiðsla hefur ekki haldið í við vaxandi umsvif í samfélaginu. Síðustu ríkisstjórnnum hafi láðst að leggja fram og afgreiða reglulega rammaáætlun á Alþingi og ónægt framboð virkjunarkosta í orkunýtingarflokki rammaáætlunar sé á meðal orsaka þess hve hægt hefur gengið að koma af stað nýframkvæmdum á sviði orkumála.

Forðamalaust inngrip

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra hefur lagt til að vindorkukosturinn

Garpsdalur í Reykhólahreppi verði flokkaður í nýtingarflokk rammaáætlunar, en áður hafði verkefnisstjórn hennar skilað tillögu um flokkun í biðflokk. Málið biður nú umfjöllunar og afgreiðslu Alþingis.

Stefán segir að hann muni ekki eftir því að ráðherra hafi áður gripið með slíkum hætti inn í flokkun virkjunarkosta, frá því að lögin um rammaáætlun tóku gildi árið 2013 – jafnvel þótt sitjandi ráðherrar á hverjum tíma hafi ekki endilega verið sáttr við tillögu verkefnisstjórnar. „Að mínu mati er það ófaglegt og óráðlegt af ráðherra að leggja til breytingu sem þessa, þrátt fyrir að hann hafi fulla heimild til þess samkvæmt lögum. Ráðherrann hefur augljóslega aldrei forsendur til að komast að betur ígrundaðri niðurstöðu en verkefnisstjórn og faghópar hennar. Þetta á við hvort sem breytingin felst í því að leggja til færslu virkjunarhugmynda úr biðflokki – eða öfugt. Hins vegar gengur tillaga um að færa virkjunarkost úr biðflokki í nýtingu eða vernd mun lengra en tillaga um að færa eitthvað í biðflokk, eða er með öðrum orðum meira íþyngjandi. Ákvörðun ráðherrans varðandi Garpsdal á sér ekki hlíðstæðu og er að mínu mati til þess fallin að grafa undan starfi verkefnisstjórnar. Í reynd felur þetta í sér vantraust á verkefnisstjórn, sem þó er skipuð af ráðherra. Annað dæmi um breytingu sem ráðherra kaus að gera á tillögu verkefnisstjórnar er sú ákvörðun setts ráðherra, Loga Einarssonar, að leggja til að Hamarsvirkjun færist úr verndarflokki í biðflokk – þrátt fyrir vissulega veigaminni en breytingin varðandi Garpsdal, en er samt afar óráðleg að mínu mati. Alþingi hefur vel að merkja frjálsar hendur þegar kemur að afgreiðslu á tillögu ráðherra. Breytingarnar ættu að koma fram þar en ekki hjá ráðherranum.“

/smh

Hestamannafélagið Sprettur:

Nýr framkvæmdastjóri ráðinn

Hestamannafélagið Sprettur á höfuðborgarsvæðinu hefur ráðið Berglindi Guðmundsdóttur í fullt starf sem framkvæmdastjóra.

Berglind hefur stundað hestamennsku í mörg ár en hún er menntaður viðskiptafræðingur með meistaragráðu í fjárfestingastjórnun. Á árunum 2015-2017 sat Berglind í stjórn Sprettis, var gjaldkeri félagsins og þekkir því vel til rekstursins.

„Ég mun hefja störf í byrjun mars og hlakka mikið til að takast á við nýtt hlutverk og fá tækifæri til að vinna fyrir það öfluga félag sem hestamannafélagið Sprettur er. Hlutverk framkvæmdastjóra er í grunninn að tryggja að daglegur rekstur félagsins gangi vel, styðja stjórn í stefnumótun, skipulagi og fjármálum félagsins ásamt því að vera í góðum samskiptum við félagsmenn, samstarfsaðila og bæjarfélögin. Það er mikilvægt að hlúa vel að félaginu og því fjölbreytta starfi sem þar er,“ segir Berglind.

Sprettur er eitt af stærstu hestamannafélögum landsins með um 1300 félagsmenn í dag og tilheyrir félagið bæði Kópavogi og Garðabæ.

Berglind Guðmundsdóttir.

Í Spretti hafa félagsmenn aðgang að skemmtilegum reiðleiðum, reiðvöllum og tveimur reiðhöllum sem eru vel nýttar til þjálfunar, námskeiðs- og keppnishalds. En hvernig metur Berglind stöðu hestamennskunnar?

„Staða hestamennskunnar á Íslandi er almennt góð og hestamenn metnaðarfullir bæði í tengslum við mótshald, námskeið, reiðleiðir, ferðalög um landið okkar, uppbyggingu aðstöðu og ræktun. Fjöldi barna og ungmenna er töluverður í félaginu og áhugi fyrir hestamennskunni mikill. Hestamennska hefur mikið forvarnargildi líkt og önnur íþróttaiðkun og því er mikilvægt að hlúa vel að unga fólkinu og styrkja það í áhugamálinu,“ segir Berglind og bætir við. „Hestarnir hafa verið hluti af mínu lífi frá barnsaldri, tengslin við hrossin, náttúruna og að sjálfsögðu allt frábæra fólkið í kringum þessa íþrótt gerir þetta svo skemmtilegt og nærandi.“

Berglind segir mikla spennu fyrir Landsmóti hestamanna, sem fer fram á Hólum í Hjaltadal í sumar. „Jú, það er gríðarlega spennandi að landsmót sé fram undan, það er alltaf mikil stemning í kringum þessi stórmót og að sjálfsögðu stefnir Sprettur á að mæta sterkt til leiks á Landsmóti í sumar með öflugan hóp knapa og hesta,“ segir Berglind.

/mhh

NÁTTÚRULEGA GÓÐIR PÁSKAR

MEÐ ÍSLENSKU LAMBAKJÖTI

Íslenska lambakjötíð er ómissandi hluti af íslenskum páskum. Í meira en þúsund ár hefur læri, hryggur, lund eða fillet með kjarngóðri sósu fært okkur ómælda gleði um hátíðina – en möguleikarnir til að galdra fram ljúffengan páskamat úr íslensku lambakjöti eru í raun óendanlegir.

**Skoðaðu uppskriftirnar
á islensktlambakjot.is**

Séð yfir Hjúkrunar- og dvalarheimilið Klausturhóla. Mynd / Vefsíða Skaftárhrepps

Skaftárhreppur:

Leitað eftir peningaaðstoð

„Viltu rétta hjálparhönd?“ er yfirskrift auglýsingar, sem var sett nýlega inn á íbúðasíðu Skaftárhrepps á Facebook og hefur vakið þó nokkra athygli.

Verið er að vekja athygli almennings á gagngerum og löngu nauðsynlegum endurbótum á eldhúsi Hjúkrunar- og dvalarheimilisins Klausturhóla á Kirkjubæjarklaustri, sem á að ráðast í.

Verkefnið hefur nú þegar fengið 20 milljóna króna styrk úr Framkvæmdasjóði aldraðra en það dugir ekki til og því hefur heimilið leitað til íbúa sveitarfélagsins eða annarra um frekari fjárframlög til verkefnisins. „Það er verið að byggja nýtt eldhús hjá okkur, sem verður vinnslueldhús fyrir Skaftárhrepp. Hingað til hefur allur matur verið eldaður í skólanum og fluttur til okkar og í leikskólann.

Með nýju eldhúsi verður allt eldað á Klausturhólum og flutt út í skóla og leikskóla,“ segir Margrét Guðmundsdóttir, hjúkrunarforstjóri Klausturhóla, aðspurð um málið.

Margrét segir að Framkvæmdasjóður aldraðra borgi aldrei meira en 60% af kostnaðaráætlun verkefna eins og þessa og því sé verið að kalla eftir aðstoð úr samfélaginu. „Okkur langar að gera matsalinn finan líka, skipta þá út innanstokksmunum þar og fá t.d. nýja góða stóla og því kæmu peningar samfélagsins vel í það verkefni,“ segir Margrét.

Skaftárhreppur á húsnaðið en Sjúkratryggingar borga fyrir hvert rými eins og á flestum hjúkrunarheimilum en á Klausturhólum eru alls sautján hjúkrunar-rými og tvö dvalarrými. Starfsmenn eru 20. /mhh

Bændablaðið:

Nýr vefblaðamaður

Katrín Lilja Jónsdóttir hefur tekið til starfa sem vefblaðamaður hjá Bændablaðinu. Hennar verkefni snúa helst að fréttaskrifum og umsjón með vefnum bbl.is.

Síðustu ár hefur Katrín starfað sem ritstjóri hjá Storytel og mun hún sinna verkefnum áfram á þeim vettvangi. Hún er með BA próf í sagnfræði og MA í blaða- og fréttamennsku frá Háskóla Íslands. Hún hefur gert útlagsþætti fyrir RÚV, eins og Hver var Sonja de Zorilla? og var lokaverkefni hennar fjögurra þátta sería sem heitir Íslendingar eru heiðnari en þeir halda.

Hún segist áhugasöm um áframhaldandi framleiðslu á hlaðvarps-

Katrín Lilja Jónsdóttir.

þáttum og vonast til að geta komist í slík verkefni fyrir Bændablaðið. Þá vill hún koma vefsíðu Bændablaðsins, bbl.is, mjög á skrið og ná til breiðari lesendahóps en prentútgáfa blaðsins nær til. Hún segir verkefnin sem fyrir hana hafa verið lögð bæði fjölbreytt og skemmtileg.

Uppeldisstöðvar Katrínar eru á Kalastöðum í Hvalfirðinum þar sem rekið var blandað bú með kúm og kindum, en hún er búsett á Akranesi. /ál

Sveitarstjóri Flóahrepps vippaði sér upp í gröfuna og tók fyrstu skóflustunguna að nýja hverfinu við Þingborg. Mynd / Aðsend

Þingborg í Flóahreppi:

Sextíu nýjar lóðir

Fyrsta skóflustungan að nýrri íbúðabyggð við Þingborg í Flóahreppi var tekin nú í janúar og framkvæmdaleyfi gefið út í kjölfarið fyrir gatnagerð og lagningu veitna.

Sveitarfélagið gerði samning við Gröfutækni ehf. á Flúðum um þennan verkþátt eftir útboð og yfirferð tilboða fyrir áramót. Hugmyndir um uppbyggingu á Þingborgarsvæðinu eru ekki nýjar af nálinni en fyrsta deiliskipulag fyrir íbúðabyggð var gert á tíma Hraungerðishrepps þegar deiliskipulag ásamt greinargerð fyrir 26 lóðir voru samþykktar. Það deiliskipulag hefur svo tekið breytingum síðustu ár og var gildandi skipulag samþykkt með auglýsingu þann 13. desember 2022 og byggja yfirstandandi framkvæmdir á því skipulagi.

„Þessi framkvæmd markar ákveðin tímamót þar sem nú er að verða til fyrsta þéttbýlið í Flóahreppi. Í fyrsta áfanga er gert ráð fyrir um 20 íbúðum, þ.e. rað- og par- og einbýlishúsaloðum, við göturnar Þingbrú og Þingmóa. Þegar núverandi skipulag verður fullbyggt

verða um 60 nýjar íbúðir á svæðinu,“ segir Hulda Kristjánsdóttir sveitarstjóri.

Mikill áhugi

Hulda segist finna fyrir miklum áhuga á nýja hverfinu.

„Já við finnum fyrir miklum áhuga á þessu verkefni og allnokkrir einstaklingar og verktakar hafa sýnt áhuga og bíða eftir því að lóðaúthlutun fari fram. Hverfið við Þingborg hefur marga kosti fyrir verðandi íbúa og má þar til dæmis nefna að hverfið er í göngufæri við leikskólann Krakkaborg sem er vel mannaður leikskóli án biðlista sem tekur inn börn frá 12 mánaða aldri. Stutt er í friðsæla náttúru og útivistarmöguleika og innan við 10 mínútna akstur í verslun og þjónustu á Selfossi. Nemendur á grunnskólaaldri eru sóttir með skólabíl í grunnskóla sveitarfélagsins, Flóaskóla, og einnig má nefna að sveitarstjórn hefur lækkað fasteignaskatt á íbúðarhús í Flóahreppi undanfarin ár en í dag er álagningarhlutfallið

á íbúðarhús 0,40% af fasteignamati eignar,“ segir Hulda.

Lóðunum úthlutað með vorinu

Sveitarstjórn Flóahrepps vinnur að því þessa dagana að klára úthlutunarreglur fyrir lóðir, drög að lóðarleigusamningum ásamt uppfærslu á samþykktum um gatnagerðargjald í þéttbýli, fráveitu og meðhöndlun úrgangs en allt þetta tengist uppbyggingu á þéttbýli sem ekki hefur verið til staðar áður í sveitarfélaginu. Stefnt er að úthlutun lóða með vorinu.

„Með uppbyggingu á Þingborgarsvæðinu er sveitarfélagið að mæta skyldum sínum um framboð á fjölbreyttum lóðum og húsnaði og ljóst að með uppbyggingu á þessu svæði er meðal annars verið að skapa framboð á hentugum eignum fyrir fyrstu kaupendur og þá sem vilja minnka við sig. Núverandi sveitarstjórn hefur verið samstiga og sammála um ofangreinda uppbyggingu og erum við stolt af því að verkefnið sé loksins komið af stað af krafti,“ segir Hulda. /mhh

AKTÚ
ÖKUSKÓLI

MEIRAPRÓF
fjarkennsla

Næstu meiraprófsnámskeið í fjarfundi:

19. mars,
30. apríl og 4. júní

Upplýsingar, verð og skráning á **aktu.is**

Svona líta húsin út á teikningu, sem verða byggð úr nytjavið í Fljótsdal í nýja byggðakjarnanum á jörðinni Hamborg. Hvort húsið verður um 100 fermetrar að stærð. Byggingakostnaður er um 600.000 kr. á fermetrann. Mynd / Aðsend

Fljótsdalur:

Hús byggð úr íslenskum nytjavið

Nú stendur til að byggja tvö einbýlishús úr íslenskum nytjaviði í nýjum byggðakjarna í Fljótsdal á jörð sem heitir Hamborg.

Um verður að ræða 25 íbúða kjarna þar sem húsin tvö verða. „Þetta er hugsað þannig að bændur í Fljótsdal voru þeir fyrstu sem hófu markvissa bændaskógrækt á jörðum sínum um 1970. Þar sem töluverður nytjaviður er nú þegar farinn að falla til, væri það rökrétt að Fljótsdælingar byggðu fyrstu íbúðarhúsin á landinu úr íslenskum nytjavið. Í dalnum er sögunarstöð á bújörðinni Víðivöllum ytri og heitir stöðin Skógarafurðir ehf. Skógarafurðir útvega efni og saga hjá sér, burðarvirki, klæðningar úti og inni, hurðir og glugga. Timbrið er að mestu héðan úr dalnum en efnið í burðarvirkið er sitkagreni úr Öskjuhlíð, í þetta fyrra hús. Tandrabretti á Eskifirði festi kaup á því timbri og seldi okkur það. Aðallega verður notað í húsin lerki, ösp og sitkagreni og

hugsanlega eitthvað af stafafuru,“ segir Helgi Gíslason, sveitarstjóri Fljótsdalshrepps.

Einar Birgir Kristjánsson, sem á og rekur Tandrabretti, segir verkefnið með húsin tvö vera frábært. „Já, já, þetta leggst allt mjög vel í mig og vonandi nær þessi nýi byggðakjarni, sem þarna hefur verið skipulagður vinsældum og verður fljótt fullbyggður. Við eigum mestallt Öskjuhlíðartimbrið til enn þá og það hentaði vel í burðarviði húsanna. Við stóðum líka fyrir því að haldið var námskeið í Hallormsstað í að styrkleikaflokka þetta timbur, svo hægt væri að nota þetta timbur í byggingar og sóttum það ásamt þeim sem reka sögunarmyllu í Fljótsdal. Þetta er skemmtilegt verkefni en til þess að þetta geti orðið alvöru valkostur í framtíðinni þarf úrvinnsla að þróast talsvert. Þarf stærri og sjálfvirkari sögunarmyllur svo að íslenskt timbur geti verið samkeppnisfært við innflutt timbur,“ segir Einar Birgir. /mhh

BLUETTI varaafli og vörn við rafmagnstruflunum

“Kýrnar geta ekki verið án rafmagns!”

...segir Halldór Örn Árnason bóndi á Grund, en hann valdi **BLUETTI vara-aflskerfi** til að tryggja rekstraröryggi fyrir mjaltakerfi búsins.

Í rafmagnsleysi tekur **BLUETTI varaafli-kerfið** við á sekúndubroti (10ms) og heldur mikilvægum búnaði gangandi í lengri eða skemmri tíma.

BLUETTI vara-aflskerfi eru nú þegar á **16 stöðum** á landinu og tryggja m.a. rekstraröryggi **Lely** og **DeLaval** mjaltapjóna.

Hafðu samband og fáðu frekari upplýsingar

Bluetti varaaflikerfi tryggir rafmagn fyrir:

- Mjaltapjóna
- Kælikerfi
- Tölvukerfi
- Ljós og hitakerfi

Halldór Örn valdi **BLUETTI EP2000**, þriggja fasa **BLUETTI** vara-aflskerfi fyrir Grund í Eyjafirði.

Allt að
155
kWs

BLUETTI
Hrein og örugg íslensk orka

ORKULAND - 680 6000 - info@orkuland.is - www.orkuland.is

Norðurlönd:

Um 2.400 tonnnum af ull fargað

Á hverju ári er meira en 2.400 tonnnum af ull fargað á Norðurlöndunum. Ísland hefur reyndar þá sérstöðu að hér er nánast öll ull nýtt.

Í nýjum skýrslum Nordic Wool Initiative er greint frá þessum niðurstöðum úr rannsókni á stöðu mála. Þar segir að allt að 120 milljónir evra tapist árlega vegna þess að ullarverðmætin eru ekki að fullu nýtt.

Mest fellur til í Noregi

Mest fellur til af ull í Noregi, eða um 3.387 tonn árlega. Af því magni er um 40% fargað. Í Svíþjóð falla til 1.136 tonn og þar af er helmingi fargað. Á Íslandi falla til tæplega 760 tonn af óunninni ull árlega og nánast allt unnið á Íslandi eða selt úr landi.

Í Danmörku er um 70 til 80% fargað af þeirri ull sem fellur, en heildarmagn er talið vera um 320 tonn. Finnar farga einnig um 70 til 80% af því heildarmagni sem fellur til, sem talið er vera um 289 tonn.

Í skýrslunum frá Nordic Wool Initiative segir að þetta þýði tapaðar tekjur fyrir bændur, sem gerist á sama tíma og eftirspurn eftir staðbundnu, lífrænu og rekjanlegu hráefni heldur áfram að aukast.

Á síðasta áratug hefur ullarframleiðsla á Norðurlöndunum dregist saman og er norræn ullarframleiðsla aðallega stunduð sem aukabúgrein með kjötframleiðslu.

Meirihluti ullar á heimsmarkaði kemur frá Ástralíu og Nýja-Sjálandi, þar sem framleiðslan er stórfelld og verðið því lægra.

Skortur á samræmdri söfnun og flokkun

Í skýrslunum er enn fremur komist að þeirri niðurstöðu að vandamálið snúist ekki um gæði ullarinnar, heldur skort á sameiginlegum flokkunarkerfum, samræmdri söfnun og efnahagslegum hvötum. Nefnt er sem dæmi að möguleikar á meiri nýtni séu mögulegir. Noregur hafi sýnt fram á það, en í dag er um 90% af norski ull safnað með landskerfi.

Í öðrum Norðurlöndum fer mikið magn af ull aldrei inn í skipulagða virðiskeðju. Í skýrslunum er bent á sameiginlegan norrænan ullarstaðal sem hagnýtt tæki við flokkun og til að auka gagnsæi og styrkja arðsemi sauðfjárbænda. Skýrslurnar benda einnig á þörfina fyrir stefnumótunaraðgerðir sem gera meðhöndlun ullar efnahagslega hagkvæma fyrir bændur.

/smh

Samræming í söfnun og flokkun er talin nauðsynleg á Norðurlöndum svo bjarga megi þeim verðmætum sem felast í ullinni sem hráefni.

Mynd / Axfoundation

Íbúar Apenu standa frammi fyrir alvarlegum vatnsskort á komandi tímum, svo sem allt að helmingur grísku þjóðarinnar. Stjórnvöld hyggja á aðgerðir.

Mynd / Pixabay

Grikkland:

Flytja fjarlægjar stórar í vatnsból Apenu

– Í 19. sæti yfir lönd sem sjá fram á alvarlegan vatnsskort

Vaxandi vatnsskortur í Grikklandi hefur leitt til umfangsmikilla aðgerða stjórnvalda á sama tíma og andstaða magnast vegna áforma um að beina vatni frá tveimur fjallaám til vatnsbóla Apenu.

Forsætisráðherra Grikklands, Kyriakos Mitsotakis, hefur varað við því að landið verði að undirbúa sig „fyrir verstu mögulega sviðsmynd“ vegna þurka síðustu ára og versnandi loftslagsáhrifa á Attíkíu, þar sem 4,4 milljónir íbúa búa. Hann sagði í samtali við fréttastofuna France 24 algjörlega skýrt að hvorki snjór né rigning myndu leysa vandann.

Til að bregðast við stöðunni hefur ríkisstjórnin kynnt tíu ára aðgerða-áætlun upp á 2,5 milljarða evra, sem miðar að því að styrkja vatnsöflun Apenu og tryggja aðgengi að drykkjarvatni um land allt. Umhverfis- og orkumálaráðherrann Stavros Papa-stavrou kynnti áætlunina og sagði hana fela í sér metnaðarfullar aðgerðir til að mæta langvarandi vatnstapi, minni úrkomu og aukinni uppgufun sem hefur

leitt til rýrnunar vatnsbirgða um 250 milljónir rúmmetra árlega frá 2022, skv. gríska fréttamiðlinum Εμπρατικά Νέα. Úrkomu hefur minnkað um 25% og uppgufun aukist um 15%.

Ráðherrann benti á að Grikkland væri nú í 19. sæti í heiminum yfir ríki sem standa frammi fyrir verulegum vatnsskort og að það gæti haft alvarleg áhrif á yfir helming landsmanna á komandi árum. Meðal mótvægisáðgerða eru stórframkvæmdir í vatnsöflun Apenu og aukin uppbygging afsöltunarstöðva fyrir eyjar, sérstaklega þær sem líða mest fyrir vatnsskort yfir háannatímam þegar íbúafjöldi margfaldast.

Fjarlægjar ár leiddar til Apenu

Á sama tíma og stjórnvöld boða stórfelldar framkvæmdir til verndar vatnsöryggi landsins eru hávær mótmæli í fjallahéruðum Evrýtaníu. Þar hefur verið safnað undirskriftum gegn svonefndri Evrýtos-áætlun stjórnvalda, sem felur í sér að vatni verði veitt um og yfir 300 km leið frá ánum Krikeliotis og Karpenisiotis

til Evinos-vatnsbólsins sem þjónar Apenu.

Undirskriftasöfnunin er að undirlagi samtaka hótélrekenda í Evrýtaníu, en í umsögn þeirra segir að fyrirhuguð breyting myndi valda óafturkræfum skaða á náttúru svæðisins og sjálfsmynd þess. Þar er bent á að um sé að ræða viðkvæm vistkerfi sem muni illa þola breytt vatnsrennsli.

Jafnframt er tekið til þess að ferðaþjónusta á svæðinu, þar sem útivist, siglingar og náttúruferðamennska eru stór þáttur í atvinnulífinu, muni verða fyrir umtalsverðu tjóni ef vatnsrennsli veikist. Íbúa- og fagfélög fullyrða að vatnsvernd fjallabyggða eigi ekki að víkja fyrir þörfum stórborgarinnar og minna á að til séu aðrar leiðir svo sem vatnssparnaður, endurnýting og afsöltun sem geti leyst vandann án þess að fórnar fjallasvæðum.

Er þess krafist að áformin verði stöðvuð og báðar árnar friðlýstar.

Sömuleiðis hefur verið bent á að betur færi á að draga úr notkun á vatni í einkasundlaugar sem séu í tugþúsundatali við hina grísku strandlínu Miðjarðarhafsins.

/sá

Alpafegurð & Portorož

11. – 21. ágúst 2026

Fararstjórn: Íris Sveinsdóttir

Verð 439.900 kr. á mann í tvíbýli

Komdu með í heillandi ferð til Salzburgerlands í Austurríki og Portorož í Slóveníu. Frá fjallaborpinu Filzmoos verður farið í dagsferðir þar sem ólýsanleg náttúrufergurð tekur á móti okkur m.a. í Hallstatt, á Dachstein jöklinum og í Salzburg. Því næst liggur leið okkar til Portorož en á leiðinni verður áð við Bled vatn. Frá Portorož höldum til Rovinj, Poreč og í siglingu til bæjanna Izola og Piran.

bænda
FERÐIR

Bókaðu núna á baendaferdir.is

Sími 570 2790 • bokun@baendaferdir.is • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík

Sviss hefur aukið samstarf sitt við Evrópusambandið, en landið stendur utan þess. Myndin er tekin í svissnesku þorpi árið 2020.

Mynd / Leo Visions

Tvíhliða samningar Sviss og ESB

Í byrjun mánaðar skrifuðu Ursula Von Der Leyen, forseti framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins (ESB) og Guy Parmelin, forseti Sviss, undir tvíhliða samning sem miðar að auknu samstarfi Sviss og ESB.

Í viðræðum náðist samkomulag um uppfærslu á fjórum samningum sem þegar voru í gildi. Það eru samningur um aðgang Sviss að innri markaði ESB, samningur um samgöngur á lofti og landi, samningur um frjálst flæði fólks yfir landamæri, ásamt samningi um samræmismatskerfi.

Í nýju samningunum sameinast Sviss og ESB að auki um svokallað matvælaöryggissvæði sem nær yfir alla matvælakeðjuna. Eins var skrifað undir samning er snýr að rafmagni sem gefur Sviss aðgang að raforkuflutningskerfi Evrópu. Þar að auki náðist samkomulag um heilsu sem auðveldar viðbrögð við heilbrigðisógnum sem ná yfir landamæri. Enn fremur hefur Sviss samþykkt að leggja til fjármagn sem miðar að félagslegri samloðun innan sambandsins. Með nýju samningunum verður Sviss jafnframt aðili að Geimvísindastofnun Evrópu. Sviss er hluti af EFTA (Fríverslunarsamtökum Evrópu) en stendur fyrir utan EES (Evrópska efnahagssvæðið) og ESB.

/ál

LAUSAR STÖÐUR VIÐ LBHÍ

LEKTOR Í NYTJAJURTUM

Staða lektors í nytjajurtum við Landbúnaðarháskóla Íslands (LBHÍ) er laus til umsóknar.

Landbúnaðarháskóli Íslands er mennta- og rannsóknastofnun á sviði landbúnaðar, landnýtingar, umhverfisvísinda, skipulagsfræða og landslagsarkitektúrs. LBHÍ vinnur að sjálfbærri nýtingu auðlinda og hágæða landbúnaðarframleiðslu og leggur áherslu á umhverfisvernd og sjálfbæmi í allri sinni starfsemi. LBHÍ veitir BSc-, MSc- og PhD-gráður og býður upp á starfsnám í landbúnaði.

HELSTU VERKEFNI OG ÁBYRGÐ

- Byggja upp og leiða alþjóðlega viðurkenndar rannsóknir í nytjurtarækt fyrir íslenskar landbúnaðaraðstæður.
- Birta ritýndar vísindagreinar og afla alþjóðlegra rannsóknarstyrkja í nytjurtarækt.
- Koma á fót og leiða alþjóðlegt og innlent rannsóknarsamstarf á sviði nytjurtaræktar.
- Kenna og þróa námskeið í grunn- og framhaldsnámi.
- Leiðbeina nemendum í bakkalár-, meistara- og doktorsnámi.

HÆFNISKRÖFUR

- Doktorspróf í nytjajurtækt, helst með sérhæfingu í jarðrækt, erfðafræði og kynbótum plantna, lífeðlisfræði eða plöntusjúkdómafræði.
- Umsækjandi verður að hafa birt alþjóðlega viðurkenndar rannsóknir.
- Kennslureynsla á háskólastigi.
- Skýr framtíðarsýn fyrir rannsóknir umsækjanda við háskólann.
- Hæfni til að vinna sjálfstætt og í hóp.
- Samstarfshæfni og félagsfæmi.
- Hæfni til að vinna úti á vettvangi við norðlægar aðstæður.

FREKARI UPPLÝSINGAR UM STARFID

Laun samkvæmt gildandi kjarasamningi sem fjármála- og efnahagsráðherra og viðkomandi stéttarfélag hafa gert.

Umsókn skal fylgja ferilskrá, kynningarbréf, vottorð um menntun, starfsreynslu og ritaskrá.

Samkvæmt reglum Landbúnaðarháskóla Íslands er rektor heimilt að veita framgang í stöðu dósentis eða prófessors strax í kjölfar nýráðningar, uppfylli umsækjandi hæfniskröfur.

Landbúnaðarháskóli Íslands áskilur sér rétt til að hafna öllum umsóknum. Starfshlutfall er 100%

Umsóknarfrestur er til og með 04.05.2026

NÁNARI UPPLÝSINGAR VEITA

Eyjólfur Guðmundsson

Deildarforseti

Tölvupóstur: eyjolfurg@lbhi.is

Sími: 433 5000

Guðmunda Smáradóttir, mannauðs- og gæðastjóri

Tölvupóstur: gudmunda@lbhi.is

Sími: 433 5000

LEKTOR Í LANDSLAGSARKÍTEKTÚR

Laust er til umsóknar starf lektors í landslagsarkitektúr hjá Landbúnaðarháskóla Íslands.

HELSTU VERKEFNI OG ÁBYRGÐ

- Uppbygging alþjóðlegra viðurkenndra rannsókna á sviði landslagsarkitektúrs og skipulagsfræða.
- Birting ritýndra vísindagreina og öflun rannsóknarstyrkja.
- Kennsla og þróun námskeiða í grunn- og framhaldsnámi.
- Leiðbeining nemenda í bakkalár-, meistara- og doktorsnámi.
- Virk þátttaka í faglegu þróunarstarfi og uppbyggingu náms í landslag sarkitektúr og skipulagsfræðum.

HÆFNISKRÖFUR

- Doktorspróf í landslagsarkitektúr eða skyldum greinum.
- Reynsla af háskólastúdíókenndu og hönnunarvinnu nauðsynleg.
- Reynsla af rannsóknum og öflun rannsóknarstyrkja sem tengjast landslagsarkitektúr, skipulagsfræði eða tengdum fræðum.
- Þekking á aðstæðum og helstu áskorunum innan landslagsarkitektúrs á Norðurlöndum.
- Reynsla af kennslu og áhugi til fjölbreyttrar miðlunar á fræðasviðinu.
- Skýr framtíðarsýn á kennsluháttum, rannsóknum og þróun fræðasviðsins.
- Samstarfshæfni og lipurð í samskiptum.
- Íslenskukunnátta er æskileg.

FREKARI UPPLÝSINGAR UM STARFID

Laun samkvæmt gildandi kjarasamningi sem fjármála- og efnahagsráðherra og viðkomandi stéttarfélag hafa gert.

Umsókn skal fylgja ferilskrá, kynningarbréf, vottorð um menntun, starfsreynslu og ritaskrá.

Samkvæmt reglum Landbúnaðarháskóla Íslands er rektor heimilt að veita framgang í stöðu dósentis eða prófessors strax í kjölfar nýráðningar, uppfylli umsækjandi hæfniskröfur.

Landbúnaðarháskóli Íslands áskilur sér rétt til að hafna öllum umsóknum.

Starfshlutfall er 100%

Umsóknarfrestur er til og með 27.03.2026

NÁNARI UPPLÝSINGAR VEITA

Helena Guttormsdóttir

Lektor og námsbrautarstjóri

Tölvupóstur: helena@lbhi.is

Sími: 4335000

Guðmunda Smáradóttir, mannauðs- og gæðastjóri

Tölvupóstur: gudmunda@lbhi.is

Sími: 433 5000

AÐSTOÐARMAÐUR Í RANNSÓKNUM

Vegna aukinna umsvifa er laust er til umsóknar tímabundið starf aðstoðarmanns í rannsóknum sem tengist losun gróðurhúsalofttegunda frá landbúnaðarstarfsemi og matvælaframleiðslu. Leitað er eftir drifandi einstaklingi sem á auðvelt með að vinna sjálfstætt sem og í teymi.

Hlutverk Landbúnaðarháskóla Íslands er að skapa og miðla þekkingu á sviði sjálfbærrar nýtingar auðlinda, umhverfis, skipulags og matvælaframleiðslu á norðurslóðum.

HELSTU VERKEFNI OG ÁBYRGÐ

- Fagleg aðstoð í rannsóknum og kennslu við Lbhi í umhverfisfræðum sem tengjast búfjárrækt og jarðrækt.
- Vinna við mælingar, gagnasöfnun og viðhald á rannsóknatækjum.
- Þátttaka í mótun nýrra rannsóknaverkefna.
- Samskipti við bændur og matvælaframleiðendur.
- Virk þátttaka í faglegu þróunarstarfi og uppbyggingu innan skólans.

HÆFNISKRÖFUR

- BSc próf í búvísindum, líffræði, efnafræði eða tengdum greinum sem nýtast í loftslagsrannsóknum.
- Almenn þekking á íslenskum landbúnaði æskileg.
- Reynsla af rannsóknavinnu og/eða bústörfum æskileg.
- Áhugi á rannsóknum og miðlun þekkingar.

FREKARI UPPLÝSINGAR UM STARFID

Laun samkvæmt gildandi kjarasamningi sem fjármála- og efnahagsráðherra og viðkomandi stéttarfélag hafa gert.

Umsókn skal fylgja ferilskrá, kynningarbréf og vottorð um menntun.

Landbúnaðarháskóli Íslands áskilur sér rétt til að hafna öllum umsóknum.

Allir umsækjendur fá svar þegar ákvörðun um ráðningu hefur verið tekin.

Starfshlutfall er 100%

Umsóknarfrestur er til og með 13.03.2026

NÁNARI UPPLÝSINGAR VEITA

Jóhanna Gísladóttir

Lektor

Tölvupóstur: johannagisla@lbhi.is

Sími: 4335000

Guðmunda Smáradóttir, mannauðs- og gæðastjóri

Tölvupóstur: gudmunda@lbhi.is

Sími: 433 5000

NÁNAR Á LBHI.IS OG STARFATORG.IS

Gunnarsholt á Rangárvöllum og aðliggjandi jarðir eru meðal fjölmargra ríkisjarða um allt land. Meðfylgjandi mynd er tekin af ræktunarstörfum á Rangárvöllum vorið 2025.

Mynd / ál

Hvað á að gera við ríkisjarðir?

Ríkissjóður er stærsti einstaki landeigandi á Íslandi og á 421 jörð víðs vegar um landið. Þrátt fyrir það hefur ekki farið fram heildstæð endurskoðun á jarðasafni ríkisins með tilliti til markmiða, nýtingar og almannahagsmuna. Nú liggur fyrir að jarðalögum á að breyta til að vinna gegn samþjöppun og stuðla að nýtingu ræktarlands til búrekstrar, en sú vinna er ekki hafin. Samhliða er unnið að greiningu á ríkisjörðum, þar sem jarðir verða flokkaðar eftir því hvort ríkið eigi að halda þeim, selja eða nýta með öðrum hætti. Niðurstöður þessarar stefnumótunar munu hafa bein áhrif á bændur, búsetu í sveitum og framtíð ræktarlands. Hér er rýnt í eignastefnu ríkisins og aðrar heimildir um ríkisjarðir.

Pröstur Helgason
throstur@bondi.is

Í stefnuyfirlýsingu ríkisstjórnarinnar kemur fram að jarðalögum verði breytt til að vinna gegn samþjöppun og stuðla að nýtingu ræktarlands til búrekstrar. Ráðherra

fjallaði um þessi markmið í grein í síðasta Bændablaði og lagði áherslu á að þau yrðu hluti af því samtali sem fram undan er um endurskoðun á stuðningskerfi landbúnaðarins.

Þrátt fyrir þessi skýru markmið er vinna við endurskoðun jarðalaga ekki hafin. Fyrir bændur skiptir þetta máli, þar sem jarðalögin setja ramma um eignarhald, nýtingu og kaup á jörðum, þar á meðal ríkisjörðum. Óljóst er á þessu stigi hvernig fyrirhugaðar breytingar munu spila saman við stefnu ríkisins um meðferð eigin jarða.

Ríkissjóður stærsti landeigandinn

Ríkissjóður hefur verið stærsti einstaki eigandi jarða á Íslandi um langt skeið. Ástæður þessa eru sögulegar og margvíslegar. Áður fyrr var til dæmis algengt að landbúnaðarráðuneytið keypti jarðir af bændum sem neyddust til að bregða búi. Slíkar jarðir voru oft settar í ábúð að nýju en í sumum tilvikum lögðust þær í eyði, einkum þar sem nýtingarmöguleikar voru taldir takmarkaðir.

Um síðustu aldamót voru um 550 jarðir í eigu ríkisins, þar af um 142 í eyði. Á síðustu tveimur áratugum hefur ríkisjörðum fækkað niður í 421. Fækkunin skýrist einkum af sölu jarða til sveitarfélaga, sölu til ábúenda á grundvelli kaupréttarheimilda og sölu á almennum markaði. Á sama tíma hefur ekki verið stefna ríkisins að kaupa upp jarðir bænda sem hætta búskap, þótt nokkrar jarðir eða landsvæði hafi verið

keypt á síðari árum, einkum vegna náttúruverndarsjónarmiða.

Umsýsla ríkisjarða og hlutverk Ríkiseigna

Fjársýsla ríkisins, nú Framkvæmdasýslan - Ríkiseignir (FSRE), fer með umsjón ríkisjarða og jarðrænna auðlinda í umboði fjármála- og efnahagsráðuneytisins. Undir verksvið Ríkiseigna falla meðal annars ábúðarjarðir og eyðijarðir í eigu ríkisins, auk jarðrænna auðlinda á borð við vatnsafl, jarðhita, ferskvatn og jarðefni.

Um áramótin 2020/2021 voru skráðar 434 jarðir í eigu ríkissjóðs, þar af 301 í umsjón Ríkiseigna. Nú eru þær 421. Aðrar jarðir eru í umsjón Landgræðslunnar, Skógræktarinnar, Landbúnaðarháskóla Íslands og Hólaskóla, alls um 100 jarðir, auk þess sem um 35 jarðir eru í umsjón annarra ríkisaðila.

Jarðir í umsjón Ríkiseigna eru 286 og skiptast í nokkra flokka. Þar

BYKO
GERUM ÞETTA SAMAN

TIMBUR-EININGAR

STYTTRI BYGGINGARTÍMI MEÐ TIMBUREININGUM

Forsmíðaðar einingar frá BYKO eru hannaðar til að mæta fjölbreyttum kröfum verkkaupa og eru notaðar jafnt innan- sem utanhúss.

Nokkrar staðreyndir um ríkisjarðir

• Ekki liggur fyrir hversu margar af þeirri 421 jörð sem er í eigu ríkisins nú geti farið í ábúð bænda.

• Jarðir eru iðulega boðnar til sölu þegar þær losna úr ábúð. Ábúðarlök eða skil á jörðum eru oftast vegna þess að bændur hætta vegna aldurs. Á þeim tíma hefur búskapur fráfarandi ábúanda venjulega trappast niður í fjölda. Landeigandi kaupir ekki búfé af ábúendum.

• Ábúðarkerfið þykir kostnaðarsamt fyrirkomulag. Upplýsingar um kostnað liggja þó ekki fyrir. Afar kostnaðarsamt er að kaupa allan nýjan húsakost og endurbætur á jörð af fráfarandi ábúanda samkvæmt matsverði úttektarmanna.

• Alls eru 89 byggingarbréf í gildi milli bænda og ríkisins sem landeiganda.

• Ábúðarréttur erfirst á ríkisjörðum ef um gamla erfðaábúð er að ræða. Þegar um lífstíðarábúð er að ræða þá hefur fjármálaráðuneytið tekið almennt jákvætt í kynslóðaskipti á bújörðum.

• Ríkisjörðum hefur fækkað á undanförunum áratugum vegna þess að fleiri ríkisjarðir hafa verið seldar en keyptar. Almennt hefur ríkið ekki keypt ábúðarjarðir. Ábúendur með byggingarbréf hafa kauprétt á ábúðarjörðum sínum þó með ákveðnum takmörkunum. Á hverju ári eru nokkrir ábúendur sem virkja þann rétt.

Heimild: FSRE.

eru 89 jarðir í ábúð með útgefið byggingarbréf, 114 eyðijarðir í notkun, 83 eyðijarðir án beinnar nýtingar, til dæmis á friðlýstu landi eða í óbyggðum, og ein jörð sem nýlega hafa losnað úr ábúð.

Réttindi ábúenda á ríkisjörðum

Ábúendur ríkisjarða njóta almennt ákveðinna réttinda sem fylgja ábúðinni. Algengt er að þeir hafi veiðirétt, rétt til reka og æðarvarps og takmarkaðan rétt til að nýta vatnsafl í smávirkjanir, jarðvarma og mól til heimilis- og búþarfa. Slík réttindi skipta bændur máli í daglegum rekstri og geta haft veruleg áhrif á afkomu og möguleika til atvinnuuppbyggingar. Jarðalög kveða jafnframt á um rétt ábúanda til að kaupa ábúðarjörð sína af ríkinu við ákveðnar aðstæður, enda uppfylli hann skilyrði 36. gr. laganna. Sérákvæði gilda einnig um jarðir sem Landgræðslan hefur tekið eignarnámi eða fengið afsalað í landgræðsluskyni, þar sem kaupendum ber að hlíta sérstökum reglum sem þinglýstar eru sem kvöð á jörðinni.

Þörf á heildstæðri greiningu

Þrátt fyrir umfangsmikið jarðasafn ríkisins hefur ekki farið fram kerfisbundin skoðun á því með tilliti til þeirra raka sem liggja að baki eignarhaldi einstakra jarða. Ljóst er að ríkið á fjölda jarða þar sem ætla má að litlir eða engir almannahagsmunir liggja að baki eignarhaldinu. Markmiðið með þeirri vinnu sem nú stendur yfir er að greina jarðasafnið út frá almannahagsmunum og skilgreina skýr meginmarkmið fyrir eignarhaldið í heild. Forsendur fyrir eignarhaldi ríkisins á jörðum geta verið mjög ólíkar og geta breyst með tímanum. Ný markmið kunna einnig að verða til, til dæmis í tengslum við aðgengi almennings að ferðamannastöðum, sem hefur orðið æ mikilvægara á síðustu árum.

Flokkun ríkisjarða

Gert er ráð fyrir að ríkisjarðir verði flokkaðar í nokkra meginflokka. Í fyrsta lagi eru það jarðir sem

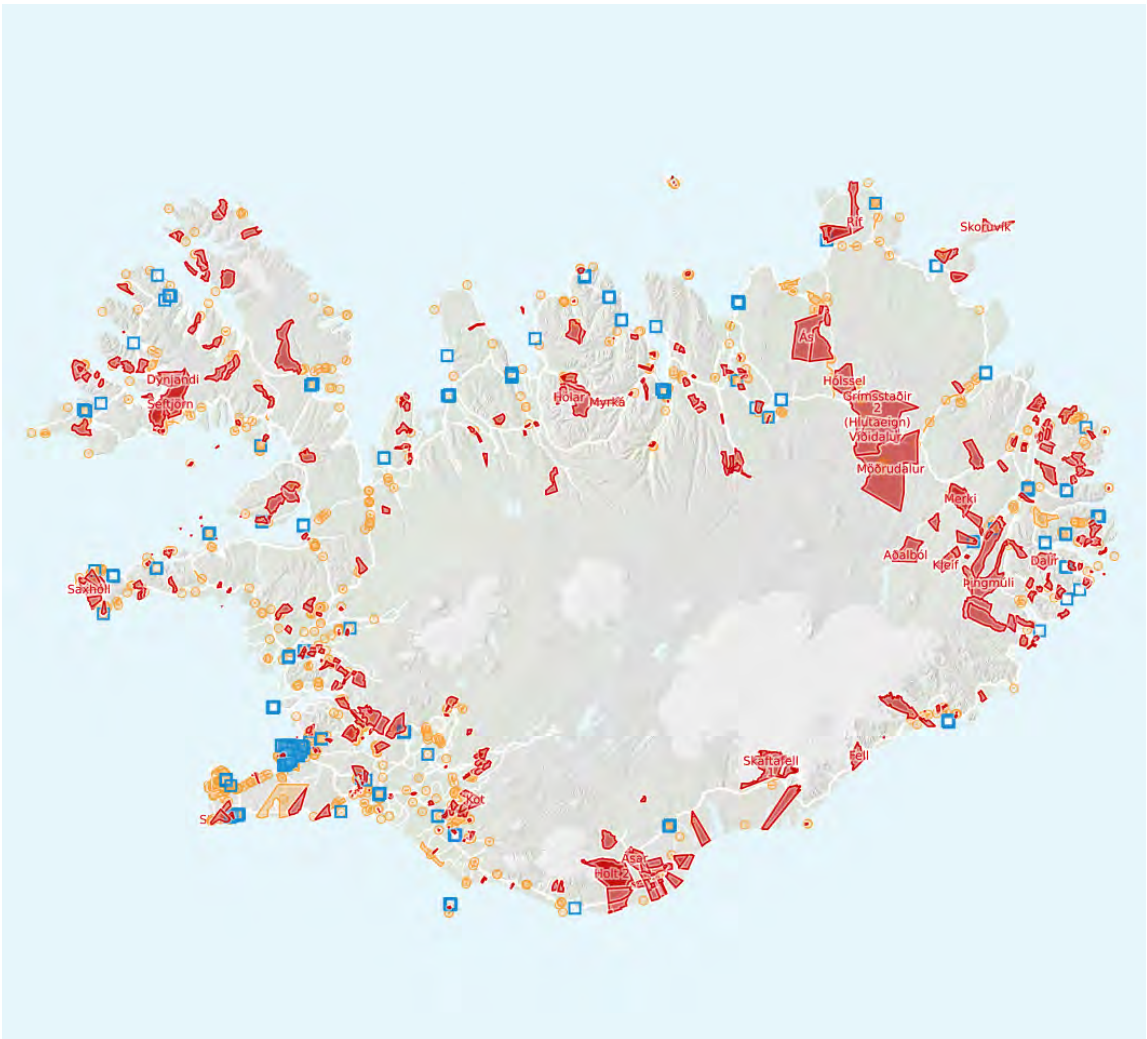
ríkið vill eiga áfram á grundvelli almannahagsmuna. Samkvæmt jarðalögum skal ekki selja ríkisjarðir sem þörf er á til opinberra nota eða nauðsynlegt þykir að séu í eigu ríkisins. Þrátt fyrir slíkt eignarhald geta verið skýr rök fyrir því að heimila afnot eða nýtingu jarða með leigu- eða nýtingarsamningum. Í öðrum flokki eru jarðir sem til athugunar er að selja við hagstæðar markaðsaðstæður. Þar er um að ræða jarðir þar sem ríkið hefur ekki brýna hagsmuni af eignarhaldi, en bændur, sveitarfélög eða aðrir aðilar geta haft ríka hagsmuni af nýtingu þeirra. Í þriðja flokki eru jarðir sem ríkið vill selja, meðal annars vegna kostnaðar við eignarhald. Þar geta fallið undir jarðir í ábúð þar sem engir almannahagsmunir réttlæta áframhaldandi eignarhald ríkisins.

Eyðijarðir og eyðibýli

Ríkið á um 190 eyðijarðir. Til undantekninga heyrir að jarðir sem vel henta til búrekstrar hafi lagst í eyði. Ástæður þess eru gjarnan takmarkaðir rekstrarmöguleikar, staðsetning utan alfaraleiðar eða að önnur nýting hafi verið talin eðlilegri. Gert er ráð fyrir að eyðijarðir verði flokkaðar með sama hætti og aðrar jarðir og metið hvort eignarhald þeirra þjóni almannahagsmunum. Þar sem engir slíkir hagsmunir liggja að baki verður skoðað hvort selja eigi jarðirnar eða ráðstafa þeim á annan hátt. Einnig verður litið til þess hvort sameining eyðijarða við aðrar bújarðir geti stuðlað að betri nýtingu. Sérstök úttekt verður gerð á eyðibýlum með tilliti til nýtingar bygginga, mögulegrar endurbyggingar og menningarverðmæta. Þá verða skoðaðir möguleikar á samstarfi við Minjavernd ehf. og aðra aðila, auk áherslu á náttúruvernd, vistkerfisendurheimt og aðgengi almennings.

Bújarðir og byggðafesta

Um 120 bújarðir í eigu ríkisins eru vel nýtanlegar til búrekstrar. Lögð er áhersla á að byggð haldist í sveitum landsins og að slíkar jarðir standi til boða fyrir landbúnað eða aðra atvinnustarfsemi. Núverandi ábúðarkerfi er að miklu leyti mótað af þjóðfélagsháttum fyrri tíma og hefur lítið breyst. Því er talið mikilvægt að gera breytingar sem stuðla að aukinni nýtingu, byggðafestu og hagkvæmni, bæði fyrir ríkið sem landeiganda og fyrir bændur sem vilja nýta jarðirnar. Aðlindir og endurgjald Eignarhaldi ríkisjarða fylgja fjölmargar aðlindir, þar á meðal jarðhiti, vatnsréttindi, jarðefni og veiði. Ríkið hefur jafnframt haldið

Ríkisjarðir samkvæmt vefsíðu FSRE. Þær eru alls um 450 talsins.

eftir umtalsverðum réttindum við sölu jarða til einkaaðila. Fjármála- og efnahagsráðherra ákveður endurgjald fyrir nýtingu þessara auðlinda, og unnið er að mótun verklags um slíkt endurgjald. Við ráðstöfun eigna gilda reglur um lágmarksverð, opinbera auglýsingu og hagkvæmasta tilboð. Í undantekningartilvikum

er heimilt að selja eign undir lágmarksverði, ef auglýsing skilar ekki ásættanlegu tilboði og kostnaður ríkisins af eignarhaldinu er verulegur. Áhrif á bændur Fyrir íslenska bændur skiptir miklu hvernig þessi stefnumótun

þróast. Ríkisjarðir eru stór hluti ræktarlands landsins og ákvarðanir um sölu, ábúð, leigu og nýtingu munu hafa áhrif á búsetu, landnýtingu og möguleika nýrra bænda til að hasla sér völl. Í því ljósi er ljóst að sú vinna sem fram undan er við jarðalög og meðferð ríkisjarða snertir kjarna hagsmuna íslensks landbúnaðar.

Sláturfélags Suðurlands svf. Sauðfjárþændur á Vesturlandi og í Hrútafirði

Bændur á Vesturlandi, allt að Þorskafríði og í Hrútafirði, eru velkomnir til nýrra innleggsviðskipta hjá SS í lausum sláturvikum næsta haust.

Slátrun hefst þriðjudaginn 8. september og lýkur miðvikudaginn 4. nóvember.

Sláturtími er laus í vikum 38-40 og í viku 45. Vinsamlega athugið að í viku 45 er eingöngu tekið við gimbrum og ám.

Þeir sem lögðu sauðfé inn hjá SS síðasta haust þurfa ekki að aðhafast neitt.

Nánari upplýsingar er hægt að nálgast á ss.is og á SS Selfossi: 480 4100 Hægt er að panta innlegg á slatrun@ss.is

Sláturfélag Suðurlands / Fosshálsi 1, 110 Reykjavík / S: 575 6000 / www.ss.is / ss@ss.is

Lýðheilsa:

Fólk fylgir ekki næringarráðleggingum

– Aðgerðaáætlun vegna offitu á Íslandi í bígerð

Edda Kristín
Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Offita er ein stærsta lýðheilsu-áskorun samtímans. Danir fylgja ekki opinberum næringarráðleggingum samkvæmt nýrri rannsókn. Niðurstöður ríma við landskönnun á Íslandi frá 2021.

Samkvæmt stórrí rannsókn Matvælastofnunar Danmerkur (DTU Fødevareinstituttet) sem birt var í lok febrúar fylgja Danir ekki opinberum næringarráðleggingum. Niðurstöður ríma við landskönnun á Íslandi frá 2021 en yngstu þátttakendur hennar voru 18 ára. Algengi offitu meðal barna er hæst á Íslandi af Norðurlöndunum, eitthvað sem heilbrigðisráðherra vill breyta, til að mynda með hagrænum hvötum og ráðleggingum um mataræði í lýðheilsustefnu.

Fjölþættar orsakir og aðgerða þörf

Heilbrigðisráðherra og fyrrverandi landlæknir, Alma Möller, lagði til þingsályktun með drögum um aðgerðaáætlun vegna offitu á Íslandi þar sem lögð er fram framtíðarsýn heilbrigðisþjónustunnar um meðhöndlun offitu og aðgerðaáætlun í 21 lið. Framtíðarsýnin miðar að því að draga úr nýgengi og algengi offitu, vinna gegn fordómum, miða meðhöndlun við aðra langvinna sjúkdóma og bjóða upp á fjölbreytt fagleg meðferðarúræði. Í tillögunni eru fyrirætlanir um landskönnun á mataræði barna og unglinga. Umsagnarferli í samráðsgátt er lokið og bærust 32 umsagnir.

Samkvæmt greinargerð tillögunnar hefur sjúkdómurinn offita víðtæk áhrif á heilsu og eru orsakir fjölþættar og geta meðal annars átt rætur í erfðapáttum,

umhverfi eða áföllum. Rannsóknir hafa sýnt línulega tengingu við fjölmarga langvinna sjúkdóma og fjöldi þeirra sem lifa við skert lífsgæði vegna offitu hefur nær þrefaldast á undanförunum þremur áratugum.

Ný og nákvæm rannsókn á mataræði Dana

Samkvæmt rannsókninni, sem þykir gefa góða mynd af neysluvenjum Dana, er næstum enginn sem borðar samkvæmt næringarráðleggingunum. Börn og unglingar eru enn lengra frá næringarráðleggingunum en þeir sem eldri eru. Grænmetisneysla hefur ekki aukist, sem er þveröfugt við það sem ráðlagt er og sætindaneysla hefur aukist. Næst komust þátttakendur rannsóknarinnar ráðleggingum í neyslu á fiski og grófu korni en gróft trefjaríkt rúgbrauð er sem kunnugt er órjúfanlegur hluti af mataræði Dana. Heilt yfir þykir rannsakenndum ekki mikið um jákvæðar niðurstöður, aðrar en að neysla á baunum hefur aukist lítillega og að karlmenn borða meira gróft korn.

Matvælastofnun Danmerkur (DTU Fødevareinstituttet) stóð fyrir rannsókninni sem er sú nákvæmasta á mataræði og matarvenjum Dana sem gerð hefur verið. Sambærileg rannsókn var síðast gerð fyrir 15 árum og niðurstöður þeirra bornar saman. Þátttakendur voru um 4.000 á aldrinum 4–80 ára og skráðu hver um sig allt sem þeir borðuðu í matardagbók í sjö daga.

Sisse Fagt, sem stýrði rannsókninni, segir mikilvægt að fá sem mesta næringu úr þeim mat sem við borðum, sætindi séu innantómar hitaeyningar sem sé það sem við þurfum allra síst á að halda.

Enga byltingu þurfi til, heldur að fólk þokist nær ráðleggingunum í litlum skrefum frekar en fjær.

Danskur götubiti, safarík rúgbrauðssamlaka með gómsætu áleggi.

Mynd / eks

Nánast enginn fylgir næringarráðleggingum

Nánast enginn fylgir ráðleggingunum á Íslandi frekar en í dönsku rannsókninni miðað við síðustu landskönnun á mataræði fólks á Íslandi sem var gerð á árunum 2019–2021 og borin saman við könnun frá 2010–2011. Börn og unglingar tóku ekki þátt í könnuninum en yngstu þátttakendur voru 18

Samnorraenar næringarráðleggingar

Næringarráðleggingar á Norðurlöndunum byggja á sameiginlegum rannsóknum og samkvæmt vef Landlæknis á „bestu vísindalegu þekkingu hvers tíma um mataræði sem eflir vellíðan og heilsu til bæði skamms og langs tíma“. Áhersla er á fjölbreytt fæði, ríkulegt magn af mat úr jurtaríkinu, hæfilegt magn og það að njóta þess að borða. Í síðustu ráðleggingum voru umhverfisáhrif í fyrsta sinn tekin til greina sem hafði til að mynda áhrif á að ráðlögð neysla á rauðu kjöti var minnkuð eilítið og neysla á fæðu úr jurtaríkinu aukin.

ára. Könnunin byggði á tveimur sólarhringsupprifjunum á mataræði og voru þátttakendur rúm 800.

Fyrri og síðari könnunin sýna að neysla á grænmeti og ávöxtum stóð í stað og að neysla orkudrykkja og sykurlausra gos- og svaladrykkja jókst. Um 16% þeirrar heildarorku sem þátttakendur innbyrtu komu úr sykrudum gos- og svaladrykkjum, nammi, kökum og kexi. Próteinneysla þótti rífleg, eða um 18%, en ráðlagt er að hún sé um 10–20% af heildarorku.

Eins og viðbúið er var neysla á grófu korni minni en í Danmörku en magn fisks í mataræði hélst óbreytt frá síðustu könnun, en var þó langminnst meðal yngstu kvennanna.

Þjóðarátaks í bættu mataræði þörf

Markmið þingsályktunartillögu heilbrigðisráðherra um aðgerðir í málefnum sjúkdómsins offitu eru í fjórum liðum og fyrst á blaði er efling forvarna með áherslu á að draga úr nýgengi offitu og að koma í veg fyrir þróun alvarlegrar offitu. Umsagnarfresti er lokið og bærust 32 umsagnir frá ólíkum aðilum.

Umsagnir eru samhljóma að miklu leyti og ánægja með framtakið. Í umsögn offituteymis Reykjalundar kemur meðal annars fram að fólk með offitu geti þjádóst af næringarskorti, algengt sé að það búi við skort á lykilnæringarefnum. Embætti landlæknis kallar

eftir vitundarvakningu meðal almennings um mikilvægi þess að fylgja opinberum ráðleggingum um mataræði. Samband íslenskra sveitarfélaga kallar eftir því að verða samstarfsaðili að aðgerð um mataræði barna og ungmennta í gegnum skólamáltíðir, sveitarfélögin beri enda ábyrgð á rekstri leik- og grunnskóla landsins.

Hagrænir hvatar og fræðsla

Samtök atvinnulífsins, Viðskiptaráð og Félag atvinnurekenda sendu einnig umsagnir sem sneru fyrst og fremst að athugasemdum á tillögu um hagræna hvata og hvetja til fræðslu og umræðu frekar en að hækka álögur á óhollustu og lækka á óhollustu. Þær tillögur eru þó studdar af umsögnum Embættis landlæknis og fleiri aðila sem segja ávinning slíkrar heilbrigðisskattastefnu þegar byggja á vísindalegri þekkingu og áhersla eigi frekar að vera á hvernig eigi að útfæra hana, ekki hvort til hennar eigi að koma.

Bent er á jákvæða reynslu af tóbaksálögum sem settar voru á um miðjan níunda áratuginn. Þá stóð Krabbameinsfélagið með Þorgrím Þráinsson í broddi fylkingar fyrir miklu fræðsluátaki um land allt, viðurkenningum fyrir reyklause bekk, plakötum á götum úti og eftirminnilegum varningi, reglustikum áletruðum strikum yfir reykingar, sem vafalaust strikuðu hugmyndina um reykingar úr hugum margra ungmenna.

HBE SYPIK
BRETTATJAKKUR

HBE LAGERVAGN

BOLTALUSAR HILLUR

GREINAREKKAR

FÁÐU FREKARI UPPLÝSINGAR HJÁ SÖLURÁÐGJÖFUM
OKKAR Í VERSLUN EÐA Í SÍMA 595-6200

DRAGHÁLSI 22 BVT.IS

BVT BAKO
VERSLUNAR
TÆKNI

Hertar fitur í ís

Hert kókosfita og sykur eru aðalhræfnin í Mjúkís frá Kjörís og smjör og hvítur sykur í Rjómaís frá Emmessís, en ekki mjólk eða rjómi eins og ætla mætti. Mjólk er helsta hráefnið í ís frá Skúbb, Rjóma-búinu Erpsstöðum og Holtaseli.

Heimagerður ís hefur sinn fasta sess í matarmenningu Íslendinga og er lagaður ár hvert til hátíðarbrigða í eldhúsum landsmanna. Í sinni einföldustu mynd samanstendur hann af rjóma, eggjarauðum og sykri og ef til vill vanillu, súkkulaðibitum eða öðrum bragðgjöfum. Fyrir þá sem ekki standa í reglulegri ísgerð en þykir hann ómissandi er margt í boði en vert er að staldra við og skoða helstu hráefni og önnur innihaldsefni.

Alkunna er að óhóflegt magn af hvers kyns sætindum og mettuðum fitum er óholl fyrir mannslíkamann og því tilefni til að velja vel þegar sætu bragðlaukarnir kalla. Við skoðun á nokkrum tegundum af vanilluís kemur í ljós að aðalinnihaldsefnið í vanilluís frá Skúbb, Rjóma-búinu á Erpsstöðum og Holtaseli í Eyjafirði er nýmjólk, hjá Holtaseli og Erpsstöðum er rjómi ofarlega á lista og auk hans eggjarauður. Í Rjómaís frá Emmessís er aðalinnihalds-efnið aftur á móti smjör og hert kókosfita í Mjúkís frá Kjörís.

Hert fita eða lífrænn rjómi

Dýrafitur eru mettaðar fitur og sama á við um jurtaolíur sem hafa verið hertar. Þegar jurtaolíur eru hertar myndast í þeim transítusýrur sem samkvæmt Vísindavefnum eru taldar hafa mjög slæm áhrif á æðakerfið. Líkaminn ræður enda illa við að brjóta þær niður. Landlæknisembættið mælir með neyslu mjúkrar (ómettaðrar) fitu sem til dæmis má finna í feitum fiski, hnetum og fræjum. En ekki í ís.

Athygli vekur að ísgerðin Skúbb notar eingöngu lífræna mjólk og rjóma frá Biobúi, enga frekari fitugjafa og statar af fæstum innihaldsefnum í sínum vanilluís sem auðveldar neytandanum að vita hvað fer inn fyrir hans varir. Með vali á ís sem er annaðhvort lífrænt vottaður eða inniheldur að megninu til lífræn hráefni er neytandi betur tryggður gegn því að hvers kyns plöntuvarnarefni, sem geta til dæmis haft hormóna-truflandi áhrif séu í vörunni og einnig að mjólkin komi frá kúm sem fá fóður og aðbúnað sem uppfyllir skilyrði í lífrænum landbúnaði.

Reglur um ísgerð og mjólkurinnihald

Bretar settu árið 1996 reglur sem giltu til 2015 um að til að selja mætti vöru sem ís (ice cream) þyrfti mjólkurfita að uppfylla hið minnsta 5% af innihaldsefnum og 2,5% að vera mjólkurprótein.

Evrópska ísfélagið (European Ice Cream Association), viðskipta-samband ísframleiðenda, fékk innleidda reglugerð í Evrópu-sambandinu um 5% mjólkurfitu sem skilyrði fyrir því að selja vöru sem ís og þar með var slakað á kröfunum í Bretlandi sem varð til þess að margir framleiðendur skiptu smjörinu út fyrir ódýrari fitugjafa eins og herta pálmaolíu og herta kókosolíu.

Bandaríkjamenn eru með öllu strangari reglur en þar er kveðið á um að minnsta kosti 10% mjólkurfitu og 6–10% mjólkurprótein sem hlutfall af þyngd. Vanilluís frá bandarísku fyrirtækjunum Ben&Jerry's og Häagen-Dazs, sem fást í fjölmörgum verslunum, bera þessu vitni og er rjómi efstur á lista innihalds-

efna þeirra. Ljóst má vera að tækifæri er til meiri nýtingar á mjólk, rjóma og eggjum í innlendri framleiðslu á ís.

Að lesa innihaldslýsingar er góð iðja

Í ísgerð eru gjarnan mörg aukaefni notuð og listi innihaldsefna oft langur. Sem dæmi eru bindiefni algeng en þau þjóna því hlutverki að splæsa fitunni og vatninu saman í einsleitan massa. Til eru margar tegundir misheilnæmra bindiefna og stundum er ekki tilgreint í innihaldslýsingu um hvaða bindiefni

er að ræða. Ávinningur getur verið af því að velja vörur sem innihalda færri hráefni en fleiri og sér í lagi hráefni sem neytandinn þekkir eða getur aflað sér upplýsinga um.

Val neytandans, verð og fyrirhöfn

Verð var ekki skoðað sérstaklega samhliða en ljóst að minni ísgerðirnar nota meiri mjólk og rjóma en vörur frá þeim eru um leið dýrari sem verður að teljast eðlilegt í ljósi framleiðslumagns og hráefnisvals. Stikkprufa var tekin sem leiddi í ljós að hálfur lítri af rjómaís

Rjóma-búið á Erpsstöðum er góður viðkomustaður á ferð um Dalasýsluna. Mynd / Greipur Gíslason.

frá Holtaseli kostar 1.200 kr. á vefsíðu þeirra, hálfur lítri af vanillu-ís frá Skúbb 1.290 kr. og einn lítri af Mjúkís frá Kjörís 929 kr. í

Krónunni. Fjöldi bragðtegunda er til af innlendum ís og til dæmis boðið upp á Skúbblerone frá Skúbb í Krónunni, hálfan lítra á 1.054 kr. /eks

Páska ostakaka

Gerðu vel við þig og þína um páskana með ljúffengri ostaköku. Hún er gómsæt með ljúfum piparmyntutónum sem koma þér í hæstu hæðir.

Ungur viðskiptavinur rýnir í innkaupakörfuna.

Mynd / eks

Norðurlönd:

Danir og Svíar bregðast við háu verði á matvöru

Danir og Svíar bregðast við langvarandi efnahagslæð og háu vöruverði með tímabundnum aðgerðum og áætlunum um langtímaaðgerðir til að styðja við heimilin.

Aðgerðir þjóðþinganna eru til þess gerðar að ná strax til neytenda með tímabundinni lækkun á virðisaukaskatti og fleiri matarávísunum. Steft er að breytingum á virðisaukaskattskerfinu á matvöru í Danmörku.

Virðisaukaskattur á matvöru lækkaður

Svíar hafa þegar samþykkt lækkun á virðisaukaskatti úr 12% í 6% frá 1. apríl til 31. desember 2027. Ástæða lækkunarinnar er að styðja við fjárhag heimilanna sem viðbragð við langvarandi efnahagslæð sem leitt hefur af sér hátt vöruverð á matvælum. Gert er ráð fyrir að aðgerðin skili sér til neytenda um leið og hún tekur gildi en að hún sé tímabundin þar sem standa þurfi vörð um að virðisaukaskattur sé mikilvægur tekjuliður í ríkiskassann.

Árið 2017 skrifuðu Svíar þjóðar-áætlun um matvæli sem var uppfærð í lok árs 2025. Í henni er áhersla á að styrkja innlenda framleiðslu svo matvælakerfið sé viðnámsþolið þegar hætta steðjar að. Gott rekstrarumhverfi innlendra matvælaframleiðenda er talið lykilatriði og að matvælaframleiðsla sé arðbær. Skólar, sjúkrahús og opinberar stofnanir eru hvött til að bjóða upp á mat frá innlendum framleiðendum,

gjarnan úr nærumhverfi, í mötuneytum sínum til að styðja við innlenda framleiðslu og aðgerðir í loftslagsmálum.

Rúm 30% Dana eiga rétt á matarávísun

Nemar á samningi í iðngreinum í Danmörku bætast nú í hóp þeirra sem eiga rétt á árlegri matarávísun. Rúm 30% landsmanna, yfir 2 milljónir Dana, eiga nú rétt á ávísuninni sem greidd er út í maí og júní en í þeim hópi eru námsmenn sem fá námsstyrk (SU) nú þegar. Ákvörðunin var tekin á síðustu stundu fyrir afgreiðslu í danska þinginu eftir harðorðar athugasemdir í umsagnarferli málsins.

Matarávísunin er skattfrjáls árleg greiðsla sem nemur um 20-100.000 íslenskum krónum á mann og kemur til sem mótframlag ríkisins vegna hás vöruverðs á matvælum. Ávísunin er þegar greidd út til ellilífeyrisþega, einstaklinga með lága innkomu, námsmanna og nú nema á samningi.

Danska þingið samþykkti í janúar síðastliðnum að ráðast í aðgerðir til að lækka virðisaukaskatt á matvöru frá 2028 en hann er nú 25%, sem er með því hæsta sem gerist í Evrópu. Eining er í þinginu um að gera breytingar á virðisaukaskattskerfi á mat og lagt upp með tvo möguleika, að lækka virðisaukaskatt á allri matvöru eða að fella niður virðisaukaskatt á grænmeti og ávöxtum.

/eks

Búnaðarþing:

Engin vettlingatök

Stærsti viðburðurinn í félagskerfi bænda er framundan. Formfesta og gamlar hefðir einkenna þingið. Á því sitja 63 fulltrúar líkt og á Alþingi Íslendinga.

Búnaðarþing fer með æðsta vald í öllum málefnum Bændasamtaka Íslands. Þingið er bæði vettvangur þéttskipaðra fundahalda og eiginlegs þinghalds en einnig mikilvægur viðburður þar sem bændur alls staðar að af landinu koma saman.

Bændur koma til þings

Nú styttest í að bændur ferðbúi sig og komi til höfuðborgarinnar á Búnaðarþing, viðburð Bændasamtakanna sem haldinn er vor hvert en þingið fer fram dagana 23.-25. mars á Berjaya Reykjavík Natura Hotel. Þingið er sameiginlegur vettvangur allra félagsmanna til að taka ákvarðanir sem snerta landbúnaðinn í heild.

Í ár er í fyrsta sinn haldið eitt þriggja daga sameinað þing búgreina-deilda og Búnaðarþings en fram til þessa hefur það verið samsett af tveimur tveggja daga þinghöldum með mánaðar millibili. Breytingin er samkvæmt samþykkt síðasta Búnaðarþings og bændum til hægðarauka, sem þurfa margir hverjir að skipuleggja afleysingu til að bregða sér af bæ. Mikill undirbúningur á sér stað í aðdraganda Búnaðarþings og fer það fram að miklu leyti í nefndum og einstökum búgreinadeildum. Fjarfundabúnaður og aðrar fjarvinnulausnir eru vel nýttar í undirbúningnum.

Sérhverju þingi er valin yfirskrift sem þjónar sem eins konar leiðarljós og er einkennandi fyrir anda þingsins. Engin vettlingatök er yfirskrift þessa vorþings.

Ellefu búgreinadeildir í nýju félagskerfi

Bændasamtökin og starfsfólk þeirra sjá um málefni allra búgreina sem eru með aðild að samtökunum en landeldi er nýjasta búgreinin sem tekin var inn í samtökin. Deildir

Handaupprétting á Búnaðarþingi 2024.

Mynd / ál

nautgripa- og sauðfjárbænda eru stærstar en aðrar deildir eru garðyrkja, skógrækt, svínarækt, alifuglarækt, hrossarækt, eggjabændur, geitfjárrækt og loðdýrabændur.

Sú breyting var gerð árið 2021 að allar búgreinar voru færðar undir nýtt félagskerfi Bændasamtakanna með það að markmiði að hámarka og samnýta þekkingu og starfsfólk svo bændur töluðu einni röddu. Fram að því var hver deild með sína starfsmenn og stjórn sem tók eigin ákvarðanir. Ávinningurinn er einfaldara kerfi og að hver deild er í raun með hóp starfsmanna þar sem áður var jafnvel ekki einu sinni eitt stöðugildi í minni búgreinunum.

63 kjörnir fulltrúar

Kosning til fulltrúa á Búnaðarþingi fer fram í janúar. Kjörgengir eru allir fullgildir félagar í Bændasamtökunum. 63 fulltrúar eru á þinginu og þar af eru 54 aðilar kosnir í rafrænni kosningu í janúar, þrír koma frá aðildarfélögum Vor – samtökum um verndun og ræktun, Beint frá býli og Samtökum ungra bænda og auk þeirra sex frá búnaðarsamböndum víðs vegar um landið. Þessir fulltrúar eru ýmist tilnefndir eða kosnir og fer eftir samþykktum í hverju tilfelli fyrir sig. Samsetning fulltrúanna 54 er samkvæmt samþykktum Búnaðarþings og fer eftir fjölda einstaklinga innan hversrar deildar til helminga við heildarveltu deildarinnar.

Allir fullgildir félagar kjósa formann og varaformann í rafrænni kosningu en kosning til stjórnar og varastjórnar er í höndum kjörinna fulltrúa á þinginu. Þingforseti er settur á fyrsta degi þingsins og stjórnar hann umræðum. Auk forseta eru skipaðir tveir varaþingforsetar. Auk þeirra er skrifstofustjóri þingsins sem hefur yfirsýn yfir nefndarstarf og er þinghaldinu innan handar.

Undirbúningur þinghalds

Deildarfundir búgreina eru vettvangur til að ræða mál einstakra greina, grasrótastarf og brýnustu efni hvers tíma. Hver deild undirbýr sig með nefndarstarfi í aðdraganda þingsins eftir hentugleik og umfangi. Minni búgreinar nýta tímann á þinginu til að ræða sín mál en þær fjölmennari og stærri vinna talsverða forvinnu í aðdraganda þingsins.

Fimm nefndir eru starfræktar í aðdraganda Búnaðarþings. Þær eru félagsnefnd, fjárhagsnefnd, nefnd um starfsskilyrði landbúnaðarins, allsherjamefnd og umhverfisnefnd. Í þessum nefndum sitja kjörnir fulltrúar þingsins. Niðurstöður nefndarstarfs móta helstu mál sem tekin eru fyrir á þinginu. Í aðdraganda þingsins fá kjörnir fulltrúar á þinginu fullunnin mál úr öllum nefndum til undirbúnings.

Dagskrá þingsins

Búnaðarþing er bæði formfastur og hátíðlegur viðburður. Dagskráin

teygir sig yfir þrjá daga með setningu á fyrsta degi sem opin er öllum almenningi. Formaður Bændasamtakanna setur þingið en Trausti Hjálmarsson endurnýjaði nýlega umboð sitt til formennsku og mun gegna því áfram næstu tvö árin. Forseti lýðveldisins og ráðherra málaflokksins ávarpa þingið og ráðuneyti málaflokksins veitir Landbúnaðarverðlaunin sem veitt eru aðila sem hefur skarað fram úr í landbúnaði á undanfögnu ári.

Farið er yfir hefðbundin aðalfundarstörf, skýrslu stjórnar, ársreikninga dótturfélaga og þar fram eftir götunum á fyrsta degi. Að fyrsta degi loknum halda fulltrúar á þinginu til kvöldverðarboða hjá stjórnarmálaflokkunum en alla jafna bjóða þeir allir til slíks boðs. Fulltrúunum er skipt upp af handahófi og dreift í kvöldverðarboðin.

Sjálfst þinghaldið fer í raun fram á öðrum og þriðja degi þingsins. Það er lokað almenningi. Á öðrum degi þingsins eru deildarfundir búgreinanna. Þær eru misstórar og þurfa mismikinn tíma til þinghalds en nautgripa- og sauðfjárbændur eru stærstir og funda á fyrsta degi þingsins. Deildirnar taka svo við hver af annarri og funda samhliða. Starfsmaður frá Bændasamtökunum er inni á öllum fundunum og dagskránni því þannig upp stillt að mannskapur og rými nýtist sem best.

Félagslegi þátturinn er mikilvægur á Búnaðarþingi og í lok annars dags er haldinn hátíðarkvöldverður, auk þess sem óformlegt spjall á milli dagskrárlíða er bæði ríkulegt og mikilvægt. Á þriðja degi leggja nefndirnar fram mál til umræðu í þinginu og kosið er um mál með handauppréttingu. Misjafnt er hvert mál ferðast að afgreiðslu lokinni, ýmist til deildanna, Bændasamtakanna, sum eru aðallega hvatning og öðrum er vísað frá, en einungis ef einhugur ríkir um það.

Fréttir af þinghaldi

Búnaðarþing er bæði innihaldsríkur og mikilvægur ársfundur. Þingið stófur stefnumótandi áhrif á þessa hátt undirstöðuáttvinnugrein sem landbúnaðurinn er. Því er mikilvægt að umræður af þinginu nái eyrum og athygli bæði þjóðarinnar og ráðamanna, -kvenna og -kvára. Sé kosningaár þegar Búnaðarþing er haldið litar það þingið gjarnan með meiri þátttöku þingmanna og þeirra sem eru í framboði. Nú eru sveitarstjórnakosningar fram undan og viðbúið að þær liti þingið með fjölda gesta úr framboðunum og fjörugum flokkaboðum.

Niðurstöður Búnaðarþings og einstakra mála eru heilt yfir skýr skilaboð eftir ítarlega yfirlegu sérhvers máls um stefnu og skoðun landbúnaðarins, niðurstöður sem ber að veita athygli. Það verða engin vettlingatök á Búnaðarþingi þessa árs frekar en fyrri þingum.

/eks

HÁPRÝSTIDÆLUR OG FYLGIHLUTIR, ÞVOTTAKERFI OG FLEIRA

Dynjandi · Skeifunni 3h · Sími: 588 5080 · dynjandi.is

TILBOÐ · GRÓÐURHÚS

Viðhaldsfrí gróðurhús / garðskálar á 15% afslætti

Tilboð á frábærum viðar-gróðurhúsum í ýmsum litum og gerðum. Í ramma húsanna er sérvalin hitameðhöndluð fura sem gerir húsin því sterkari viðhaldsfrí og vistvæn.

45% afsláttur af **FLUTNINGI** á allar þjónustustöðvar Flytjanda

GRÓÐURHÚSIN eru sérhönnuð fyrir íslenskar aðstæður

Nánari upplýsingar um **GRÓÐURHÚSIN** á heimasíðu og í síma **864 2400**

volundarhus.is

EININGAHÚS

Einbýlishús · Raðhús · Parhús · Sumarhús

Völundarhús hefur gert samstarfssamning við nýjan hágæða framleiðanda einingahúsa og getur því boðið ótrúlega góð verð í efnispakka og reisingu á öllum gerðum af einingahúsum – Einbýlishúsum, raðhúsum, parhúsum eða sumarhúsum.

Áttu teikningar af draumahúsinu þínu? Við getum gert þér tilboð í þann pakka.

Frír **FLUTNINGUR** á efnispakka á byggingarstað

EININGAHÚSIN eru sérhönnuð fyrir íslenskar aðstæður

Nánari upplýsingar um **EININGAHÚSIN** á heimasíðu og í síma **864 2400**

volundarhus.is

Starfað í 50 ár á vettvangi landbúnaðarmála

– Stór hluti snúist um aðstoð við bændur vegna stuðningsgreiðslna

Sigurður Már Harðarson
smh@bondi.is

Um síðustu mánaðamót lét Guðrún Sigríður Sigurjónsdóttir, eða Gulla Sigga eins og hún er jafnan kölluð, af störfum í atvinnuvegaráðuneytinu en hún hefur starfað á vettvangi landbúnaðarmála í hálfu öld, meðal annars við að aðstoða bændur í þeirra skýrsluhaldi.

Hún hóf þennan starfsferil sinn tvítug að aldri, þegar hún steig inn í Bændahöllina sumarið 1976 og réði sig til starfa hjá Búnaðarfélagi Íslands, forvera Bændasamtaka Íslands sem voru svo stofnuð 1995.

Starfað bæði með bændum og afurðastöðvum

Í grunninn hafa störf hennar falist í gagnaöflun fyrir skýrsluhald, bæði frá bændum, sláturleyfishöfum og afurðastöðvum landbúnaðarins. Því hefur hún átt í nánnum samskiptum við bændur og starfsfólk afurðastöðva alla tíð.

Hún lýkur sínum starfsferli sem sérfræðingur í atvinnuvegaráðuneytinu, á skrifstofu landgæða og dýraheilsu, en fyrsta starfið snérist meðal annars um skýrsluhald í sauðfjár- og nautgriparékt þess tíma. Hún segist hafa unnið við tækjabúnað en með honum voru spjöld með upplýsingum úr búrekstrinum götuð á tiltekinn hátt í vélinni og síðan færð inn í skýrsluhaldið sem á þeim tíma var auðvitað allt í möppum. „Þetta voru kallaðar götunarvélur og gögnin voru til dæmis sauðfjárþækur, sæðingaskýrslur, mjólkurskýrslur og eitthvað fleira sem bændur sendu inn í Bændahöllina,“ segir Gulla Sigga.

Hún man því tímanna tvenna í skýrsluhaldi í kringum búgreinarnar og hefur komið að gagnavinnslu frá því hún var öll unnin í höndunum að þeim tíma þegar sjálfvirkni

Gulla Sigga kveður stjórnkerfi landbúnaðarmála eftir hálftrar aldar starfsferil.

Mynd / smh

Sigurður Eypórsson þáverandi framkvæmdastjóri Bændasamtaka Íslands færði Gullu Siggu blómvönd þegar Matvælastofnun flutti úr Bændahöllinni með starfsemi Búnaðarmálaskrifstofu árið 2016.

Mynd / HKR.

tölvuvæðingar hefur tekið við flestum hlutverkum á þessum sviðum. Hún segir að gjörbreyting hafi orðið í umsýslu með tölulegar upplýsingar á allra síðustu árum, eftir að Mælaborð landbúnaðarins var formlega tekið í notkun á vordögum 2021.

Allt sé nú orðið aðgengilegra fyrir alla; upplýsingar hvað varðar framleiðslu og sölu búfjárafurða, en einnig tölur um fjölda bænda og jafnvel stuðningsframlög til þeirra.

Heppin með samstarfsfólk og starfsumhverfi

„Ég á mjög góðar minningar úr Bændahöllinni enda hef ég verið ótrúlega heppin með samstarfsfólk í gegnum tíðina og starfsumhverfið. Þegar ég kem þangað er ekki búið að byggja við hana, viðbyggingu sem var kölluð framhaldssaga og er norðurhlutinn sem snýr að Þjóðarþóklöðunni. Henni lauk árið 1985,“ segir Gulla Sigga þegar hún er beðin um að horfa til baka og meta hvað standi upp úr.

„Í raun voru götunarvélarnar forverar tölvutækninnar. Búnaðarfélagið og seinnna Bændasamtökin voru með aðalstarfsemina á þriðju hæð Hótel Sögu, en tölvudeildin var lengst af á annarri hæðinni og þar byrjaði ég.

Við unnum þarna frá eitt til sjö og þegar komið var fram á árið 1988 opnaðist leið fyrir mig til að vinna allan daginn á hefðbundnum vinnutíma hjá Framleiðsluráði landbúnaðarins á þriðju hæðinni, sem sá um ýmislegt sérhæft í tengslum við skýrsluhaldið og meðal annars um stuðningsgreiðslur frá ríkinu til bænda sem ég byrjaði þá að vinna við. Síðan vann ég í raun við það ásamt öðru allan minn starfstíma, hjá Bændasamtökunum eftir að Framleiðsluráðið var lagt niður um áramótin 1999–2000, síðan Landssamtökum sláturleyfishafa frá árinu 2000 til 2013 og svo aftur hjá Bændasamtökunum þangað til hlutverkið færðist formlega til Matvælastofnunar árið 2016, undir Búnaðarmálaskrifstofu sem var stofnuð til að sjá um þá umsýslu meðal annars. Þá var talið óeðlilegt að félagasamtök bænda færu með það hlutverk að greiða þeim opinberar stuðningsgreiðslur.

Búnaðarmálaskrifstofan var fyrst einmitt á annarri hæð Bændahallarinnar áður en hún fór úr húsi og því gaman að ég hafi endað á sama stað og ég byrjaði þar fyrir 40 árum.

Síðustu breytingarnar urðu svo um áramótin 2019–2020 þegar verkefni Búnaðarmálaskrifstofu voru færð undir atvinnuvegaráðneytið.“

” Ég á mjög góðar minningar úr Bændahöllinni

...

Flókið landbúnaðarkerfi

Að sögn Gullu Siggu var Bændahöllin merkileg miðstöð landbúnaðarmála á þessum árum, með fjölda starfsmanna undir ýmsum merkjum. „Þarna voru alls kyns ráð, félög, samtök, svið og deildir undir sama þaki í frekar flóknu landbúnaðarkerfi – og Lífeyrissjóður bænda líka. Um tíma var þarna til dæmis Stéttarfélag bænda og stórt ráðgjafarsvið var lengi undir Bændasamtökunum eða þangað til Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins var stofnuð árið 2013. Svo er dálítið sérstakt eftir á að hugsa til þess að Bændasamtökin hafi útvistað beingreiðslum til bænda til Landssamtaka sláturleyfishafa. En skýringin er líklega sú að stuðningsgreiðslurnar voru á þeim tíma að mestu framleiðslutengdar, en var líka stuðningur til dæmis vegna birgðahalds sem hét geymslugjald.

Það má alveg segja að stundum hafi ekki verið mikið traust gagnvart þeim tölum sem lágu fyrir um birgðahaldið á þessum tíma. Ég man eftir að Sigurgeir Þorgeirsson, sem var framkvæmdastjóri Bændasamtakanna, hafði á orði einhverju sinni við mig að nú þyrfti að gera út starfsfólk fyrir birgðatalningu af því honum fannst birgðastaðan vera eitthvað tortryggileg í fyrirbyggjandi gögnum. Það er svo merkilegt að á þeim tíma þurfti bara að gera þetta þegar einhver vafi lék á um hvort þetta væru réttar tölur. Það var svo vel fylgst með að það var bara farið og talið ef þörf var talin á því.“

Með Bændahöllina fyrir augunum

Gulla segir að samskiptin við bændur hafi alltaf verið góð og uppbyggileg. „Ég hef alltaf reynt að vera eins sveigjanleg og hjálpleg og mögulegt hefur verið, en oft hefur mikið verið í húfi og staðið tæpt að bændur fengju greitt eins og þeir áttu rétt á. Því gátu samskiptin stundum verið dálítið tilfinningasöm. Ótrúlega oft hefur þó verið auðvelt að leysa vandamálin og gaman hvað ég hef fundið fyrir miklu þakklæti frá bændum.

Stuðningsgreiðslurnar hafa orðið flóknari með tímanum og því þarf að huga að fleiri atriðum í öllu skýrsluhaldinu, bæði bændur og við í stjórnkerfinu. Þess vegna hefur kannski reynt enn meira á samskiptahæfnina í dag en áður.

Ég get bara sagt að lokum að störfin hafa verið skemmtilegt alla tíð og það er allt út af öllu fólkinu sem ég hef unnið fyrir og starfað með. Ég er með Bændahöllina hérna fyrir augunum í nýju húsakynnum ráðuneytisins á Skúlagötu og verð að segja að ég hugsa alltaf hlýlega til hennar.“

Hún bætir við að lokum að mikilvægt sé að passa upp á það sem við höfum í íslenskum landbúnaði. „Við verðum að standa með okkar bændum og framleiðslu þeirra – og leggja allt í að þeim líði vel og hjálpa því unga fólki sem langar að byrja í búskap.

Við eigum ekki að flytja inn vörur þær vörur sem við getum sjálf framleitt af okkar bændum. En við verðum líka að vinna búvörurnar þannig að neytandinn vilji kaupa þær.“

Vandaðar kerrur fyrir fjölbreytt verkefni

Topplausnir

www.topplausnir.is • S: 517 7718

TRIMBLE GNSS MÆLITÆKI

VERÐ FRÁ 1.950.000 KR. + VSK

ÍSLENDINGAR HAFA TREYST Á TRIMBLE Í ÁRATUGI

ÞEKKING | REYNSLA | ÞJÓNUSTA

FÁLKINN ÍSMAR EHF | DALVEGI 10-14 | 201 KÓPAVOGUR | SÍMI: 510 5100 | FALKINNISMAR.IS

FÁLKINN ÍSMAR

HUGUM AÐ HAUGNUM

HAUGTÆKI Í ÚRVALI - Kynntu þér málið!

Verð frá 1.430.000 kr. + vsk.

HAUGDÆLUR

- 6" dælur með þrítengi
- Að fullu galvaniseraðar
- Aflþörf 80hó
- Stillanlegar lengdir:
 - 2,1 - 2,7
 - 2,4 - 3,0
 - 2,7 - 3,3
 - 3,0 - 3,6

HAUGSUGA SA-R 3000

- Jurop dæla 14.000 lítrar
- 8" áfyllingarmur og trekt
- Fjaðrandi og lengra beisli
- Sjónrör
- Gleiðhorna drifskaft
- Dekk, 850/60R30.5, flotdekk
- Tilbúin fyrir slönguniðurfellingarþúnað

SA-R 2600 á leiðinni!

KEÐJUDREIFARI SS-1000

- Stærð: 7,6m3
- Vökvastýrt lok
- "Heavy duty" hnallar
- 540 RPM
- Aflþörf 100hó
- Dekk, 550/60-22,5 BKT

Tæki til
á lager og
fleiri á
leiðinni!

Daði Björnsson og Skúli Magnús Þorvaldsson, starfsmenn Loftmynda. Eftir að loftmyndirnar eru teknar á sumrin fer talsverð vinna í að gera þær klárar fyrir opinbera birtingu. Mynd / ál

Frágangi lokið á loftmyndum síðasta árs

Allar loftmyndir sem fyrirtækið Loftmyndir ehf. tók síðasta sumar voru komnar inn á vefinn map.is skömmu fyrir jól. Eftir að myndirnar voru teknar tók við talsverð tölvuvinna, en að þessu sinni var þriðjungur landsins myndaður.

Í samtali segja Daði Björnsson og Skúli Magnús Þorvaldsson, starfsmenn Loftmynda, að í sumar

hafi verið lögð áhersla á að taka myndir í hárra upplausn af byggðu bóli og ræktarlandi á meðan minni tíma hafi verið varið í að ljósmynda hálendið, enda eigi Loftmyndir myndir af því öllu og ekki sé þörf á að endurnýja þær myndir eins ört. Gangi áætlanir eftir muni Loftmyndir endurnýja myndir af öllum byggðum svæðum í töluverðri upplausn á þriggja ára fresti. Almennir getur

skoðað loftmyndirnar á map.is sér til gamans, en svo nota sveitarfélög, framkvæmdaaðilar og landeigendur loftmyndir í ýmis verkefni.

Raða þarf myndunum saman

Í september á síðasta ári birtist viðtal við Daða og Skúla í Bændablaðinu þar sem þeir útskýra ferlið sem liggur á bak við sjálfa loftmyndatökuna.

Aðspurður hvað taki við segir Skúli að myndirnar séu saumaðar saman í svokallaðar blokkir. „Þar sem myndirnar skarast er hægt að gera þrívítt landlíkan sem er síðan notað til að flatarrétta myndirnar. Það er þegar fjallstoppar eru kreistir niður á flatt yfirborð í tvívið. Til þess að rétta af staðsetningu myndanna notum við landmælda punkta á jörðu niðri sem við sjáum á myndunum, eins og brunnlok, steina og eitthvað sem við þekkjum og höfum mælt með GPS tæki. Neskaupstaður er til að mynda með fimm fluglínur og þar erum við með í kringum 10 til 20 landmælda punkta,“ segir Skúli. Daði bætir við að í þéttbýliskjarna af þessari stærð væri hægt að komast af með fjóra til fimm punkta þar sem staðsetningarbúnaðurinn í flugvélinni sé orðinn góður.

Eins fer talsverð vinna í að litajafna myndirnar og sjá til þess að samskeytin verði ekki áberandi. Núna sé kominn hugbúnaður sem eykur sjálfvirknina, en nauðsynlegt sé að mata tölvuna með gögnum og fylgjast með hvort niðurstöðurnar séu nógu góðar. „Það má segja að við séum aldrei með beina línu milli mynda,“ segir Daði. „Við viljum ekki klippa í sundur bíla eða hús, því að þá lítur það út eins og það sé brotið. Eins forðumst við línur á vatnsflötum ef við getum þar sem glampinn getur verið ólíkur. Það er aldrei hægt að útiloka litamun á milli mynda, því að við tökum kannski á mismunandi tímum dags hlið við hlið og birtuskilyrðin breytast,“ segir Daði.

Brýr og mislæg gatnamót krefjandi

Áður en myndirnar fara í loftið taka starfsmenn stikkprufur í staðinn fyrir að grandskoða hvern einasta flöt landsins. „Svo er maður farinn að þekkja hvar myndirnar geta klikkað. Það er erfiðast að eiga við þetta þar sem byggðin er þéttust, en há hús geta verið truflandi því að

þau geta virst halla mismunandi. Eins getur verið vandamál að ganga frá mislægum gatnamótum þannig að bæði gatan undir og sú sem er yfir komi vel út. Við erum með sérstaka skrá sem heitir Brýr á höfuðborgarsvæðinu sem er tékklisti sem við förum yfir,“ segir Skúli.

Starfsmenn Loftmynda voru nokkrum vikum lengur að birta nýju myndirnar á vefnum en vanalega, sem skýrist af því mikla magni af myndum sem teknar voru síðasta sumar. „Við ljósmynduðum rúmlega 30 prósent af öllu landinu í miðflugi,“ segir Daði, en myndir voru teknar af samtals 33.200 ferkílómetrum. Þar að auki hafi 30 þéttbýlisstaðir verið ljósmyndaðir í lágflugi sem skili miklu skýrari myndum, en öll hrágögnin voru meira en 30 terabæti.

Næsta sumar hefur ekki verið skipulagt, en loftmyndirnar eru teknar frá miðjum júlí til loka ágúst. Félagarnir segja að almenningi sé velkomið að senda fyrirtækinu ábendingar um hvar sé þörf á að taka nýjar myndir. „Þá getum við horft til þess ef það hentar að renna yfir svoleiðis staði,“ segir Skúli. /ál

Gervihnöttur tók mynd af loftmyndaflugi

„Í sumar fengum við ábendingu um að á Google Maps sæist flugvél yfir Sauðárkróki sem er gervitungla-mynd,“ segir Skúli. „Þegar við skoðuðum það náðar sáum við að það var okkar flugvél að taka myndir líka. Myndirnar af Sauðárkróki hjá Google Maps og Loftmyndum eru því teknar á nákvæmlega sama tíma, en við gátum staðfest það með því að bera saman staðsetningu bíla og fleira. Það sést ekkert að flugvélin sé á lofti, heldur er eins og hún liggi á jörðinni,“ segir Skúli. Þeir sem vilja sjá flugvélin geta skoðað gervihnattamyndir Google innarlega í götunni Víðihlíð á Sauðárkróki.

SALT- OG SANDKISTUR

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA Í YFIR 50 ÁR

BORGARPLAST
STOFNAB 1971

H. HAUKSSON EHF.

Stöðluð hús úr límtré og yleiningum

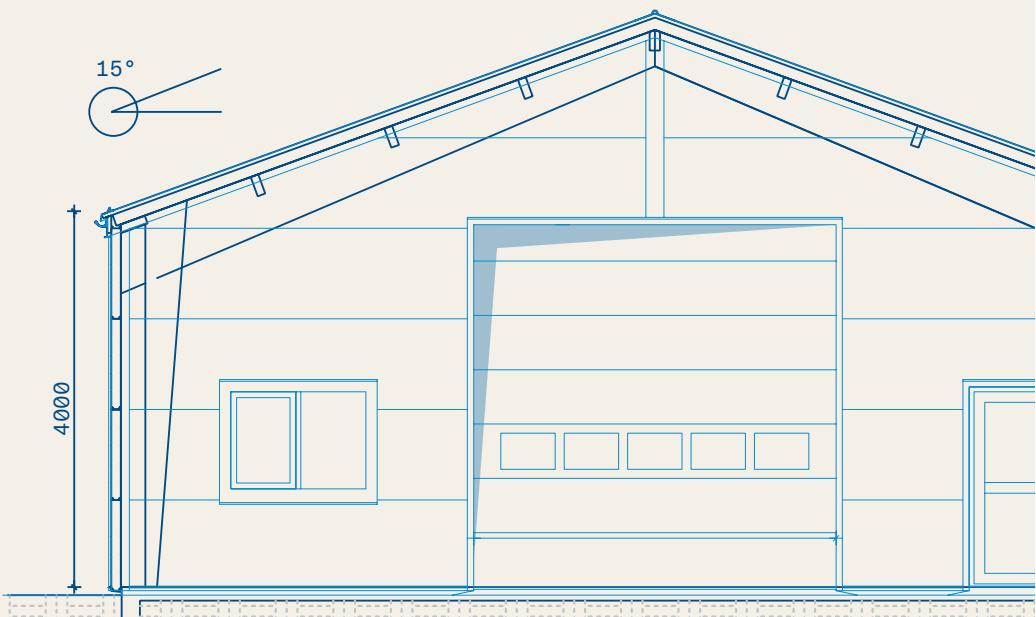
- 1 x Iðnaðarhurð
- 2 x Gönguhurðir
- 1 x Gluggi

- Burðarvirki úr límtré
- Þak klætt 80mm PIR yleiningum
- Veggir klæddir 60mm PIR yleiningum
- Úrval lita á þak og vegg
- Aðaluppdrættir og teikningar af sökkli og burðarvirki fylgja
- Festingar og efni til uppsetningar innifalið
- Finnisk framleiðsla

Stærðir

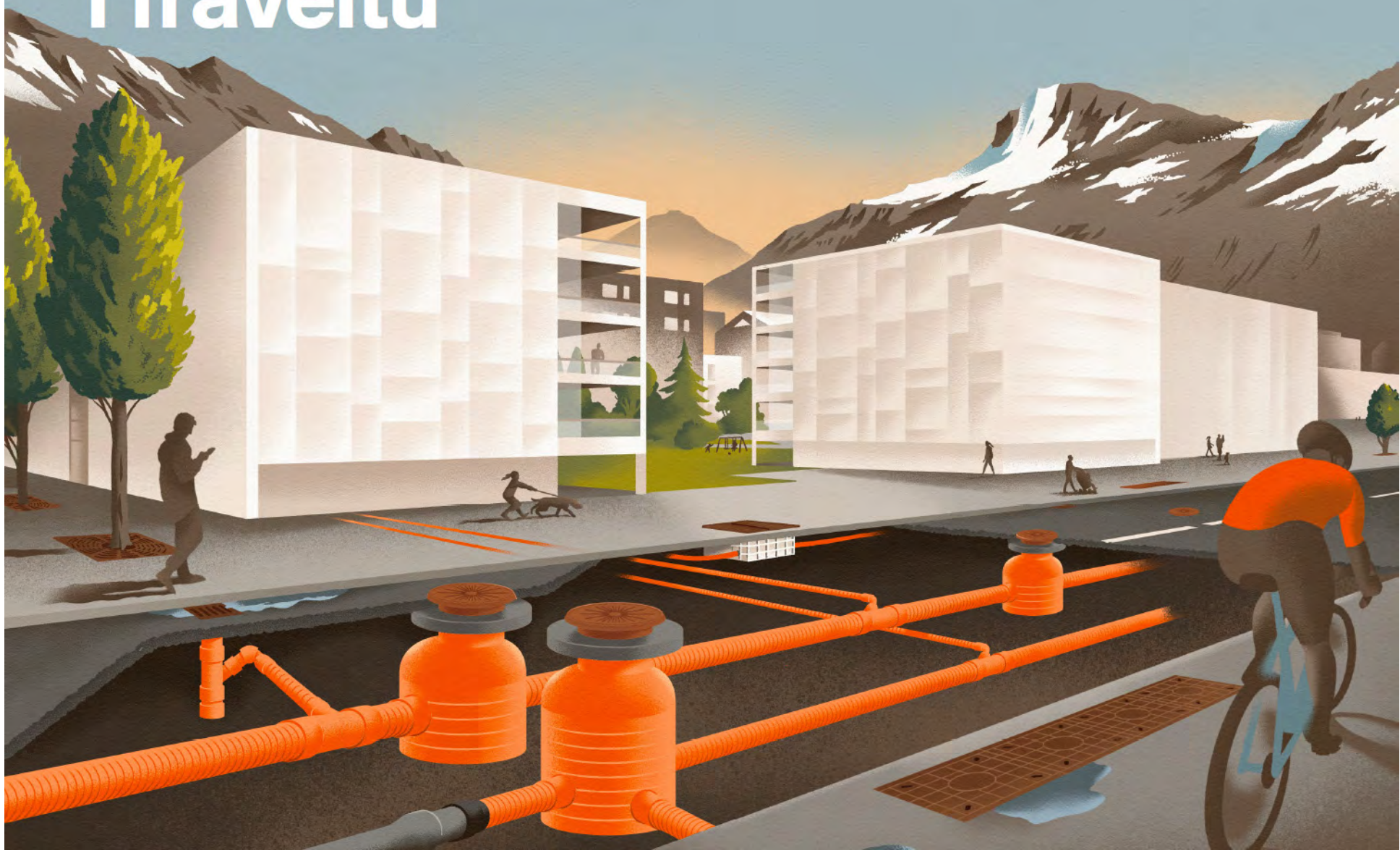
BREIDD	LENGD	VERÐ M. VSK.
12m	20m	17.300.000 kr.*
14m	20m	19.978.000 kr.*
14m	25m	22.330.000 kr.*
16m	25m	25.490.000 kr.*

*Tilboðsverð gilda til 31.03.2026 *Afreiðslutími ca. 14 vikur

H. HAUKSSON EHF. Ögurhvarfi 8, 203 Kópavogur | 588 1130 | hhauksson.is | hhauksson@hhauksson.is

Heildarlausnir í fráveitu

Samfélagið skoðað út frá skyri

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Valdimar Hafstein, prófessor í þjóðfræði, og Jón Þór Pétursson, nýdoktor í þjóðfræði, hafa undanfarin ár skoðað þróun skýrsins og sett í samhengi við sögu íslensks samfélags.

Þeir eru með bókina *Skyr* í stuttu máli í smíðum sem þeir vonast til að komi út í kringum næstu áramót, en þar taka þeir saman stóran hluta af sínum rannsóknnum. Þá kom nýlega út eftir þá bókina *Heirloom Cultures and Heritage Branding – The Creamy Case of Icelandic Skyr* hjá Cambridge University Press. Þeir starfa báðir við Háskóla Íslands.

Mjólkurmatur lykillinn að lífi þjóðarinnar

„Ég held að það sé óhætt að segja að ef það væri ekki fyrir skyr þú værum við ekki að tala saman hér og nú,“ segir Jón Þór í samtali. „Það væri enginn hérna, því að hér lifði þjóð við hungurmörk nánast fram á tuttugustu öld, með mannfalli og harðræði. Skyr og mysan sem verður til við skyrgerð var forsenda þess að hér þreifst fólk sem hafði ekki mikið að borða öldum saman.“

„Þegar menn reyna að lifa af skepnuhaldi á skeri þar sem ekkert var ræktað nema gras, þá kemur langstærstur hluti af næringu fólks úr dýraríkinu,“ segir Valdimar. „Kjöt að einhverju leyti, en mjólkurmaturinn var lykillinn að því að fólk lifði hér.

Mjólkað var í seljum eftir fráfærur á sumrin við sumarhaga skepnanna. Rjóminn var skinninn frá undanrenninni og strokkaður í smjör og þannig var hægt að varðveita feita hluta mjólkurinnar. Smjórið var sýrt og geymdist í allt að tuttugu ár, en það var gjaldmiðill og notað til að greiða laun og leigu og hjá stórum landeigendum söfnuðust smjörfjöll.

Undanrennuna var hægt að varðveita yfir veturinn með því að setja út í hana smá slummu úr síðustu skyrgerð sem gaf örveruflóruna til að

Þjóðfræðingarnir Jón Þór Pétursson og Valdimar Hafstein í Odda í Háskóla Íslands í byrjun mánaðar. Þeir hafa skoðað samfélagið út frá skyri, en í gegnum það er hægt að sjá áhugaverða vinkla á iðnvæðingunni, kynjasögunni og matararfi sem hluta af markaðssetningu. Mynd / ál

umbreyta henni í skyr. Síðan var það síð og þá rann mysan undan sem kjötið var varðveitt í. Gerlaflóran kom að öllum líkindum frá Noregi með landnámsmönnum,“ segir Valdimar.

Skyrið einfaldað með iðnvæðingu

„Gerlarnir í skyri og jógúrt eru af sömu tegund en af ólíkum stofnum,“ segir Valdimar. „Þetta eru Lactobacillus og

Streptococcus thermophilus, sem eru drifkraftarnir á bak við gerjaða mjólkurvöru eins og jóгурt, kefir og skyr. Aðferðirnar við framleiðsluna eru ólíkar og örveruflóran hefur þróast með sínum hætti á hverjum stað.

Flóran í hefðbundnu skyri var flókið samfélag örvera, en að auki við gerlana lifðu gersveppir og myglusveppir þar í samlífi og hjálpuðu hver öðrum. Svona náttúruleg örverusamfélög geta verið ótrúlega stöðug og varðveist frá einni

Hægt að skoða allt í gegnum mat

„Við erum eins og aðrir Íslendingar af okkar kynslóð aldri upp á skýri þar sem við fengum skýr í morgunmat, hádegisamat og stundum kvöldmat,“ segir Valdimar aðspurður um áhuga hans á þessu viðfangsefni. „Við erum að talsverðu leyti skýr,“ segir hann.

Jón Þór segir að hann hafi skoðað mat og matarmenningu allt frá því hann var í meistaranámi, en matarmenning skipi veigamikinn sess í þjóðfræðinni. „Við höfum áhuga á daglegu lífi og er maturinn stór hluti af því. Allir börða sem þýðir að við getum skoðað hvað sem er í gegnum mat og rakið okkur í gegnum iðnvæðinguna, kynjahlutverk á heimilum, fjölskyldu, efnismenningu ýmiss konar, aðfangakeðjur, hnattvæðingu og fleira,“ segir Jón Þór. „Það að vera fullorðinn einstakling snýst jú að miklu leyti um að ákveða hvað eigi að vera í kvöldmatinn.“

skyrgerð til þeirrar næstu. Skyrflóran var ólík milli bæja og sumt skyr þótti bragðast betur en annað.

Svo var farið að fíkt í flórunni á 20. öldinni, aðallega til að einfalda örverusamfélagið með því að losa út myglusveppina og gersveppunum var síðar eytt út, allt í því skyni að lengja líftíma skýrsins í hillum verslana og að bragðið taki síður breytingum við geymslu. Að lokum voru *Lactobacillus*-gerlarnir fjarlægðir líka, þannig að núna finnst aðeins einn einasti gerill í til dæmis Ísey skýri sem hefur verið nefndur *Streptococcus thermophilus* Islandicus 1.0 og er auðvitað grundvallarbreyting.

Við búum ekki lengur til skyr í samvinnu við flókin örverusamfélög, heldur er notast við einn geril sem er alltaf nákvæmlega eins, enda er hann klónaður í líftækniverksmiðju,“ segir Valdimar. Sama þróun hafi átt sér stað með gerjaðar mjólkurvörur í öðrum iðnvæðdum samfélögum, svo þetta er alls ekkert einsdæmi.

Skyrið enn þá skyr

„Þetta er gert til að auka fyrirsjáanleika þegar skýrið er gert á stórum skala,“ segir Valdimar. „Þannig næst stöðugleiki milli skyrgerða, en það sem er framleitt í þessari viku bragðast nákvæmlega eins í næstu viku. Í skyrinu kjarnast hvort tveggja saga atvinnuhátta

og lífshátta fyrir á öldum og saga iðnvæðingar á síðustu 125 árum sem snýst um að búa til fyrirsjáanleika, staðla, stækka skala og einfalda. Um leið er margbreytileika fórnað. Þetta er það sem kallast gæðastjórnun, en framleiðendur mega ekki við því að ein skyrgerðin verði léleg og mörg tonn af mjólk skemmist.

Fyrsti íslenski örveru-
fræðingurinn, Gísli Guðmundsson,
rannsakaði skyrið í kringum
1915 og prufaði sig áfram með
að einfalda örveruflúrana. Hann
losaði út myglusveppina og
gersveppina að einhverju leyti
og fann leiðir til að lengja líftíma
skyrsins. Hann tók sérstaklega
fram að gamla skyrið bragðaðist
betur, en myglusveppirnir gáfu
ákveðið alkóhólbragð sem var
mikilvægur hluti af eiginleikum
bess," segir Valdimar.

Aðspurður hvort enn þá sé hægt að skilgreina skyr dagsins í dag sem skyr svarar Jón Þór: „Þetta er ekki sams konar skyr og áður og þetta er ekki eins og mjólkurmaturinn sem hélt lífi í landsmönnum í meira en þúsund ár. En þetta er vissulega framleitt sem skyr og til þess eru notaðar aðferðir sem hafa þróast við skyrgerð á þeirri öld sem er liðin frá því að hún færðist af bæjunum inn á mjólkurbúin. Þannig að það er erfitt að andmæla því að þetta sé skyr.“ segir hann.

STÓRAR OG ÖFLUGAR RAFSTÖÐVAR

TRUST
YOUR
POWER

Dynjandi · Skeifunni 3h · Sími: 588 5080 · dynjandi.is

Husqvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5

Husqvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna FS 500 E
rafmagns gólfög
Sögunardýpt 19 cm

Husqvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max

Husqvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm

Husqvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata

Husqvarna FS 400 LV
gólfög bensín
Sögunardýpt 16,2 cm

Husqvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg

Husqvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm

Husqvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm

Husqvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm

Husqvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm

Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opíð mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

Husqvarna Construction Products

Gólfsgagir, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hopparar, slípivélar, garðverkfæri, golfbílur, garðsláttuvélur og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5

Þarft þú að láta bora??

Heitt vatn? Kalt vatn?? Varmaskiptir??

**Við hjá Finni ehf. búum yfir
tækjakosti af allra nýjustu gerð.**

**Við borum niður allt að
600 metrum með beltabor
sem auðvelt er að koma að
á erfiða staði.**

Við borum um allt land.

Fyrir frekari upplýsingar,
sendið á finnur@finnurehf.is eða
hringið í síma 897-1490

Garðyrkjan er þekkingarlega á góðum stað

-Hægt að stórauка innlenda framleiðslu

Edda Kristín
Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Ingólfur Guðnason var sæmdur riddarakrossi hinnar íslensku fálkaorðu á nýársdag fyrir frumkvöðlastarf sitt í lífrænni ræktun og kennslu. Blaðamaður tók Ingólf tali í Garðyrkjuskólanum á Reykjum í Ólfusi þar sem hjörtu hans og garðyrkjunnar slá í takt. Garðyrkjuskóli Ríkisins var stofnaður árið 1939 og þaðan útskrifaðist Ingólfur Guðnason árið 1980 sem garðyrkjufraeðingur. Eftir áralangan rekstur á garðyrkjustöðinni Engi þar sem hann stundaði lífræna ræktun sneri hann aftur í skólann sem kennari og brautarstjóri garðyrkjuframleiðslu þar sem hann kom á fót nýrri námsbraut í lífrænni ræktun.

Heimavist á Reykjum

„Það var líf og fjör á heimavistinni í Garðyrkjuskólanum“ segir Ingólfur og glottir í kampinn, inntur eftir stemningunni á námsárunum á Reykjum. Þar kynntist hann eiginkonu sinni og nánustu samstarfskonu allar götu síðan, Sigrúnu Elfu Reynisdóttur. Að námi loknu fluttu þau til Danmerkur þar sem Ingólfur bætti við sig námi í rekstri fyrir garðyrkjubændur. Um tíma bjuggu þau einnig í Noregi og unnu í garðyrkju en fluttu svo til Íslands og eftir fáein ár hófst ræktun þeirra eigin draumalands á Engi í Laugarási í Biskupstungum.

Garðyrkjunám á Reykjum er nú að miklu leyti fjarnám þó staðnám sé ávallt í boði en verknámið sé ávallt kennt á staðnum og nemendur mæta til kennslu á Reyki og í vettvangsferðir. Ingólfur nefnir að honum þyki í raun aðdáunarvert hvað nemendur stundi námið vel og skili sér vel út í fagið þrátt fyrir ýmsar áskoranir.

Ingólfur á Reykjum þar sem Garðyrkjuskólinn hefur verið frá stofnun 1939.

Mynd / eks

Ferskar kryddjurtir þekktust ekki

Garðyrkjustöðin Engi sem Ingólfur og Sigrún ráku allt til ársins 2017 varð vinsæll viðkomustaður sem þau byggðu upp frá grunni. Ræktun á kryddjurtum kom snemma til á Engi en ferskar kryddjurtir þekktust lítið sem ekkert á Íslandi. Sigrún og Ingólfur voru í miklu samtali við veitingabransann og fengu endurgjöf frá þeim veitingamönnum sem höfðu virkilegan metnað í matargerðinni og unnu á fínu veitingahúsum Reykjavíkur, Hótel Sögu, Holtinu, Óðinsvéum og veitingastöðunum í Kvosinni.

Spútnikkokkar þess tíma eins og Ingólfur kallar þá, eins og Siggí Hall, Sigmar B. Hauksson sem voru tíðir gestir á sjónvarpsskjáum landsmanna lögðu þeim lið og fræddu landsmenn um þessa nýjung. Ingólfur og Sigrún ræktuðu því ekki bara kryddjurtirnar, heldur komu þeim á framfæri og keyrðu sjálf út. „Það hjálpaði okkur mikið að þessir metnaðarfullstu veitingamenn og -konur sýndu mikinn áhuga.“ Að tveimur eða þremur árum liðnum voru kryddjurtirnar orðnar föst markaðsvara og þau fengu að heyra það ef upp á vantaði í matvöruverslununum.

Ekkert annað en lífræn ræktun kom til greina

Í gegnum tíðina hefur Ingólfur sankað að sér gríðarlegri þekkingu um lífræna ræktun sem byggir á aðferðum sem eru hvað líkastar því sem gerist í náttúrulegu umhverfi. Kryddjurtirnar höfðu yfir sér heilsusamlegt yfirbragð og margir keyptu þær sér til heilsubótar, kryddjurtir eru enda sneisafullar af virkum efnum sem geta haft jákvæð áhrif á heilsuna. Um tíma ræktuðu þau ýmsar lækningajurtir sérstaklega fyrir grasalækna. Þeim fannst því annað stinga í stúf við ímyndina en að rækta með aðferðum lífrænnar ræktunar. „Við urðum að bera virðingu fyrir því og lífræn ræktun var því eina leiðin.“

Begar vottunarstofan Tún opnaði urðu þau ein af þeim fyrstu til að sækjast eftir og fá lífræna vottun á ræktarland sitt og framleiðslu. „Það lá beint við að stökkva á það að fá vottun utanaðkomandi aðila og var ekkert risastórt stökk þannig séð,“ segir Ingólfur aðspurður um af hverju þau ákváðu að rækta lífrænt. Ingólfur segir það í sjálflu sér ekki hafa verið erfitt að fylgja settum reglum en vel er þekkt að bændur víla fyrir sér að rækta lífrænt hafi þeir á annað borð hafið ræktun með hefðbundnum aðferðum.

Viðhorf annarra bænda til ræktunarinnar á Engi var misjafnt. „Ég fékk alveg að heyra það,“ segir Ingólfur, að sumir hafi hreinlega verið sárir eða styggir og upplifað lífræna ræktunina á Engi sem persónulega gagnrýni á þeirra aðferðir. Hann hætti svo að finna fyrir þessum tóni. „Ég ætlaði bara að gera hlutina á minn hátt.“

Paradís á Engi

Ríkuleg tilraunamennska ríkti á Engi og ræktuðu þau hjón bæði úti og í köldum og upphituum og upplýstum húsum. Ævintýrið hófst á einum hektara sem þau fengu úthlutað eftir leit að hentugu landi. „Við byggðum gróðurhús þar, settumst að og fórum bara að rækta, í 40% verðbólgu. Þetta var sérstakur tími, mjög spennandi og skemmtilegur, en þetta var erfitt fyrst.“ Í fyrstu ræktuðu þau tómata, matjurtir úti, kryddjurtirnar og fljótlega sumarblóm og garð-

og skógarplöntur en einnig ber og ávexti. Landrýmið varð stærra og húsunum fjölgaði og tegundum í ræktun einnig. „Okkur fannst þetta allt svo spennandi og skemmtilegt og gátum ekki annað en að prófað þetta allt saman. Við seldum mikið að heiman og byggðum fljótlega upp heimasölu.“

Engi var orðinn vinsæll viðkomustaður í uppsveitunum og töluverður straumur af fólki lagði leið sína þangað svo Ingólfur og Sigrún ákváðu að sinna gestum enn betur og byggja upp ferðamannaðstöðu til að gefa fólki enn meiri ástæðu til að koma við. „Við settum upp þúsund fermetra völundarhús sem var mjög gaman að fást við, einskonar upplifunargarð. Göngustigurinn var mjög fjölbreyttur þar sem fólk gat farið úr skóm og sokkum og gengið um misgróft undirlag og snert, ilmað og smakkað af plöntunum sem voru bæði villtar og ræktaðar jurtir og auðvitað bara fallegar jurtir. Við vorum að reyna að búa til allskonar náttúruupplifanir og það var gaman að sjá hvað fólk tók vel í þetta, og þetta studdi allt vel hvað við annað hjá okkur“.

Lífið á Engi hljómar eins og paradís, sannkölluð draumaveröld og Ingólfur segir þau hafa verið að láta draumana rætast en að þetta hafi vonandi líka verið draumaveröld annarra því ætlunin hafi verið að skemmta gestum og njóta með þeim. Vinnan var þó mikil og þau gerðu lítið annað á meðan.

Grunnstoðir lífrænnar ræktunar margþættar

Regluverkið sem fylgt er í lífrænni ræktun er að sögn Ingólfs í öllum grundvallaratriðum það sama og það hefur verið frá því það var fyrst sett í Evrópusambandinu 1991 en Ísland er aðili að þeim reglum sem gilda um alla lífræna ræktun, hvort heldur er útiræktun, ylræktun eða ræktun í öðrum búgreinum. Hugtakið lífræn ræktun (organic farming) er þó eldra. Ingólfur segist hafa þá skoðun að ekki þurfi að breyta regluverkinu í grundvallaratriðum, ekki sé hægt að gefa stöðuga afslætti, sem þó hafi verið gert að einhverju leyti í Bandaríkjunum sérstaklega.

JAKKATILBOÐ

Moor Padded Blár

Excape Quilted

Moor Padded Brúnn

VERÐ KR. 14.950

Sími: 551 6770
www.vesturröst.is

 Deerhunter®

Vesturröst

Ingólfur heimsótti móður sína, Britu Marie Guðnason eftir orðuveitinguna. Mynd / Svanhvit Lilja Ingólfsdóttir

Umhverfisvernd er órjúfanlegur hluti lífrænnar ræktunar. „Þetta hangir rosalega mikið saman“ segir Ingólfur. Í lífrænni ræktun séum við að skuldbinda okkur til að byggja ræktunina á virðingu fyrir líffræðilegri fjölbreytni, staðbundnu náttúrufari, að vernda jarðveginn og auðga hann ef eitthvað er og að vinna ekki gegn náttúrunni á nokkurn hátt eða eins lítið og ræktun yfir höfuð getur. Við þetta bætist virðing fyrir nærsamfélagi, þeim er sinna ræktuninni, dýrum og aðbúnaði þeirra og ekki síst heiðarleika í viðskiptum. „Það eru miklu fleiri grunnstöðir sem lífræn framleiðsla byggir á núna heldur en bara fyrir þessum áratugum síðan. Þar eru alltaf að eiga sér stað breytingar. Þarna hefur orðið jákvæð þróun.“

Skjól í lífrænni framleiðslu

Ingólfur segja frábært að hafa nýja aðgerðaráætlun íslenskra stjórnvalda í lífrænni ræktun en hún var tilbúin árið 2025. Hann segir hana það metnaðarfullsta sem hann hefur séð frá stjórnvöldum hér á landi og nú standi upp á framleiðendur að sækja um í þá sjóði sem eru hluti af áætluninni. Þar sé hægt að sækja um styrki til fjárfestinga, kaupa á búnaði, fræðslu og jarðgerðaraðstöðu svo eitthvað sé nefnt. Lífrænir bændur séu fáir og hafi síst farið fjölgandi. Aðgerðaráætlunin sé hins vegar til þess fallin að snúa þróuninni við ef fólk, ekki síst neytendur kveiki á perunni. Ísland er mjög aftarlega á merinni hvað varðar lífræna ræktun, vottun lífræns ræktarlands, markaðshlutdeild lífrænna vara og meðvitund neytenda. Almennt séð er orðið meira um erfðabreytingar í landbúnaði og þeim mun mikilvægara að hlúa að lífrænum landbúnaði. Sum Evrópulönd eru aðeins að gefa eftir sem Ingólfur hefur nokkrar áhyggjur af en Evrópulöndin höfðu staðið nokkuð fast í lappimar gegn erfðabreytingum. Ingólfur segir landbúnaði hafa fylgt mikil neikvæð áhrif á náttúru en að neytendur geti leitað skjóls í lífrænni framleiðslu, „til dæmis hefur aldrei komið til álita í lífrænni ræktun að nota erfðabreyttar lífverur, hvergi annars staðar er hægt að leita að vöru sem er örugglega ekki erfðabreytt nema í lífrænt vottaðri framleiðslu.“

Fræbanki, áburðarframleiðsla og fæðuöryggi

Talið berst að fræbanka, róstusömum tímum og hvort aldrei hafi verið til frælager með hentugum tegundum til ræktunar á Íslandi en framleiðsla

í garðyrkju á Íslandi byggir að langmestu leyti á innflutti fræi. „Það er margt sem getur truflað innflutning, bæði ófriður, náttúruhamfarir, verðhækkanir og jafnvel siglingar. Ég hugsa að öllum myndi líða betur ef við ættum einhvern frælager“ segir Ingólfur og segir það vera mjög einfalt í framkvæmd og eitthvað sem þurfi einfaldlega að taka ákvörðun um að gera. „Kannski er full ástæða til þess að gera það.“

Í fræbanka ættu að sögn Ingólfs að vera algengar sortir sem gefa góða uppskeru og íslenskir bændur þekkja og kunna að rækta. Hér sé ekki framleitt neitt fræ nema í mjög litlum mæli. Hann segir garðyrkjubændur geta verið mjög snara í snúningum ef á þarf að halda, en forsenda þess er að til séu fræ. Kostnaður við að koma á fót fræbanka er lítill í stóra samhenginu segir Ingólfur og sjálfsagt að stjórnvöld taki slíka ákvörðun. Fræ kosti ekki mjög mikið, taki lítið pláss og þurfi einfaldlega að geyma í kæli þar sem þau geymast vel árum saman.

Hvað framleiðslu á áburði innanlands varðar sé málið einhverju snúnara. „Rosalega mikið af lífrænum næringarefnum eru urðuð eða fara bara út í sjó, þetta er efni sem við gætum nýtt. Það hefur bæst við bara núna síðustu misseri og ár með nýjum hliðarstraumi af lífrænum úrgangi úr landeldi í fiski, sem er auðvitað ekki úrgangur heldur verðmæti.“ Ingólfur segir að ef þessi orkuríku efni séu tekin saman, við bætt húsdýraáburði sem fellur til og því sem landsmenn, fyrirtæki og stofnanir flokka nú sem lífrænt í brúnu tunnurnar, „þá held ég að við myndum slaga upp í eða séum jafnvel komin með hærri tölu en allur innflutningur á tilbúnum áburði“.

Til að áburðarframleiðsla gæti farið í gang þyrfti að koma til opinbert fé en hún myndi skila sér í meira öryggi í landbúnaði. Garðyrkjubændur og kúabændur hafi þegar sýnt slíkri framleiðslu áhuga og einnig rekstraraðilar í landeldi. Ingólfur segir að þegar sé búið að reikna dæmið en upphafskostnaðinn vantí og málið sé enn á umræðustigi. Þetta hafi þó verið gert annars staðar með góðum árangri og ekkert því til fyrirstöðu að vel gangi hér líka.

Auðvelt að auka innlenda framleiðslu

Ef það þarf að stórauка ræktun á Íslandi þá er það hægt segir Ingólfur, þekkingin sé til staðar bæði í ylrækt og útiræktun og hægt að auka hana tiltölulega hratt ef raunverulegur stuðningur stjórnvalda kemur til.

Hlýlegt var að koma í heimsókn á Engi og hægt að kaupa garð- og skógarplöntur, grænmeti og ávexti. Mynd / Aðsend

„Við finnum ekkert flottara erlendis, bara stærra“.

Ræktunartíminn í útiræktun á Íslandi eru rúmlega 100 dagar sem í samanburði við jafnvel norður Evrópu er um helmingi styttra. Á Íslandi eru tækifæri til útiræktunar þó mörg enda aðstaður að mörgu leyti góðar. Loftslagið er kalt en „við erum ekki að fást við nema bara lítið brot af þessum skaðvöldum sem eru grasserandi almennt í ræktun erlendis“. Útiræktunin hefur verið að dragast saman og þar eru kynslóðaskipti hæg. Dreifing og geymsluþol spila líka hlutverk en vel hefur gengið að rækta tegundir

eins og blómkál og spergilkál sem við fáum hvergi í heiminum af meiri gæðum segir Ingólfur. Inniræktun á þessum tegundum hefur eiginlega ekki verið reynd.

Möguleikarnir eru miklir í óupphituðum gróðurhúsum af öllu tagi, einföldum húsum til þess að gera segir Ingólfur. Þannig mætti lengja ræktunartímann verulega án þess að það taki neitt verulega á segir hann. Sjálfur hafi hann til dæmis ræktað grænkál næstum því allt árið í húsi án nokkurrar lýsingar. Framleiðendur standi alltaf frami fyrir samkeppni við innflutta vöru sem sé áskorun.

Í ylræktinni sé þó sífellt sumar og þar sé hægt að bæta verulega í og byrja á að uppfylla þörfina í þeim tegundum sem þegar eru í ræktun. Jarðarberin séu þar ekki undantekning, þar getum við bætt heilmiklu við. Fleiri tegundir séu þegar í ræktun og mætti auka í, til dæmis í kúrbítum, blaðlauk og sellerí. Þetta séu tegundir sem eru algengar, þurfa ekki mikinn hita né lýsingu og séu tiltölulega uppskerumiklar. Á léttu nótonum kemur upp hugmynd um að fá nemendur til að gera tilraun í ræktun á rauðrófum og vorlauk og reikna út hagkvæmni ræktunarinnar en þessar tegundir eru þegar í ræktun í lokaverkefnum nemenda. Að keyra slíka ræktun í heilsársræktun hefur aldrei verið gert segir Ingólfur.

Ingólfur segir garð- og skógarplönturæktun sem einnig eru kenndar á Reykjum vera á spennandi stað, þetta séu mjög ólíkar greinar. Skógarplönturæktunin afmarkist af þröngum hópi neytenda og framleiðenda á meðan markaðssvæði garðplönturæktunarinnar sé í raun allir garðar landsins, garðrækt sé enda orðið mjög stórt áhugamál fjölmenns hóps. „Margir brenna fyrir garðrækt og vilja prófa eitthvað nýtt á hverju ári, það er mikil gerjun, umræða og forvitni um nýjar tegundir.“ Hvað skógræktina varðar segir Ingólfur land sem tekið er undir skógrækt ekki verða gert aftur að ræktarlandi, öfgar séu til í báðar áttir í skógræktarumræðunni en skógrækt sé hægt að stunda á mjög skynsamlegan hátt.

-Framhald á síðu 34

BÚNAÐARÞING 2026

engin vettlingatök

hefst mánudaginn 23. mars klukkan 11:00

Berjaya Hotel Natura Reykjavík

DAGSKRÁ

Setning Búnaðarþings: **engin vettlingatök**

Trausti Hjálmarsson

Formaður

Ávarp forseta

Frú Halla Tómasdóttir

Ávarp atvinnuvegaráðherra

Hanna Katrín Friðriksson

Afhending landbúnaðarverðlaunanna

Konur sem móta framtíð landbúnaðar

Herdís Magna Gunnardóttir

Varaformaður

Blaðlaukur og sellerí í ræktun í köldu plasthúsi á Engi. Mynd / Aðsend

Á Engi voru íslenskar hænur og grísirnir Kirsuber og Jarðarber.

Mynd / Aðsend

Ingólfur og Sigrún á sumardaginn fyrsta í Garðyrkjuskólanum. Mynd / Guðríður Helgadóttir

Tílefni til að skoða grunnvatn á þéttum landbúnaðarsvæðum

Auðlindir eru ekki óþrjótandi og þekkt að til að mynda Danir hafa lengi þurft að horfast í augu við mengun á grunnvatni. Slík mengun varð upphaflega til þess að þeir mótuðu sér stefnu í lífrænum landbúnaði sem bannar notkun á tilbúnum áburði. Vandamálið er víða í Danmörku, sérstaklega í miklum landbúnaðarhéruðum og hefur áhrif á drykkjarvatnið auk þess sem mengunin berst stundum út í sjó. „Þetta er eitthvað sem er algjörlega tílefni til skoða á Íslandi, hvort það geti verið staðbundin áhrif frá landbúnaðinum á þéttustu landbúnaðarsvæðunum.“

Lífræni landbúnaðurinn á líka sök í málinu segir Ingólfur en þegar næringarefni úr áburði berast í ferskvatn eða sjóinn til dæmis með miklum rigningum geta vistkerfi spillst. Það gerist helst þegar lífrænn áburður er ekki notaður á réttan hátt, en nú séu í gildi lög um að ekki meg dreifa lífrænum húsdýraáburði á tún og akra ef frost er í jörðu. Sé það gert aukist líkur á að næringarefnin berist í nærliggjandi vatnsból og grunnvatn.

Garðyrkjusaga Íslands ríkulegri en margan grunar

Garðyrkjusaga Íslands hefur ekki verið markvisst skráð en um hana er Ingólfur bæði fróður og áhugasamur og hefur skrifað töluvert bæði af

námsefni, greinum og í bækur. „Þetta er mjög skemmtilegt fræðasvið, menn hafa ræktað nytjajurtir hér frá landnámi, það er vitað. En það eru stórar eiður í þekkingu okkar á garðrækt á fyrri öldum. Eitthvað kemur fram í gömlum lögum en einnig örnefnum víða um land sem vísa til dæmis til kornræktar. Um miðja 18. öld fara að koma ein og ein grein frá stjórnmöldum með hvatningu um viðreisn ræktunar. Kartöflur voru ræktaðar frá 1758 og garðyrkja jókst svo hægt og rólega til sveita og svo í þéttbýli. Búgreinin varð svo ekki til fyrr en á 20. öld.“ Ingólfur segir heimildirnar vera til, það þurfi bara að safna þeim saman héðan og þaðan, það sé hálfgerð veiðimennska.

Nytjajurtir í flóru Íslands eru Ingólfi hugleiknar, saga þeirra, útbreiðsla og ræktunartækifæri þeim tengd. Ingólfur og Sigrún ræktuðu á tímabili lækningajurtir fyrir grasalækna og sá áhugi þróaðist síðar í samstarfi við Hildi Hákonardóttur þegar Ingólfur ræktaði upp miðaldagarð í Skálholti. Í litlu en innihaldsríku riti, Jurtagarður í Skálholti, sem Ingólfur skrifaði og Skálholtsskóli gaf út árið 2004 í tengslum við verkefnið segir að „með því að leita fanga í rannsóknnum jarðfræðinga, grasafræðinga sem og í ferðabókum, lækningaritum, Íslandslýsingum og öðrum ritheimildum má fara nokkuð nærri um hvaða nytjajurtir voru kunnar.“

Miðaldagarðurinn var ræktaður í klausturstíl og með þeim

plöntutegundum sem vitað er að hafi verið ræktaðar í Skálholti á miðöldum. Mikil rannsóknarvinna lá að baki og töluverð vinna var að koma honum á fót en nýlega var hann ruddur og hellulagður til að búa um meira útirými fyrir veitingastaðinn sem rekin er á staðnum. Einhverjar af plöntunum voru færðar en missirinn er töluverður og Ingólfur ljóslega svektur, enda fer þarna bæði vinna og lifandi þekking forgörðum.

Framtíð garðyrkjumenntunar

Lengi hefur verið á brattann að sækja í Garðyrkjuskólanum segir Ingólfur varðandi uppbyggingu og aðstöðu á Reykjum. „Við erum dálítið að svelta hérna og erum eiginlega komin á þann stað að það verður að bregðast við núna“. Mikil vanræksla hafi átt sér stað um áratuga skeið og sér í lagi sé verknámsaðstaða óboðleg nemendum og kennurum. „Ef fer sem horfir þá hættir garðyrkjunám að vera valkostur fyrir ungt og áhugasamt fólk sem vill gera góða hluti.“

Í Garðyrkjuskólanum fer fram uppeldi næstu kynslóða garðyrkjufraeðinga. Hann er nú undir Fjölbrautaskólans á Suðurlandi. Þegar sumar byggingar eru skoðaðar er nánast ótrúlegt að þær séu nýttar til kennslu. „Ég trúi því og treysti að hér verði staðinn vörður um þessa menntun, hér er miðstöð allrar garðyrkjumenntunar á landinu og hefur verið lengi.“

Ingólfur var brautarstjóri garðyrkjuframleiðslubrauta en hefur nú látið af því starfi en kennir áfram við skólann og leiðir eftirmannskju sína, Bryndísi Björk Reynisdóttur, inn í starfið sem er víðfeðmt. Auk lífrænu ræktunarinnar eru á garðyrkjufurframleiðslubraut ylrækt og garð- og skógarplönturæktun.

Ingólfur bendir á að aðstæður til ræktunar séu sérstakar á svo norðlægre breiddargráðu. Við getum farið og lært garðyrkju hvar sem er í heiminum en að sú þekking nýtist ekki endilega hér, hana þurfi alltaf að staðfæra og þróa við þær aðstæður sem á að nota hana. Ingólfur hvetur nemendur sína þó til að fara utan til dæmis í starfsnám til að kynna sér ræktunarstefnur og strauma annarra landa. „Ég er ekki að segja að ekkert hafi verið gert, en það verður að gefa hressilega í núna.“

Skólinn hefur alla tíð verið nátengdur atvinnulífinu og hefur veigamiklu hlutverki að gegna í þróun þessarar mikilvægu atvinnugreinar og hefur ekki síst áhrif á andann sem garðyrkjufraeðingar taka með sér út

Nemendur á Reykjum rækta hnúðkál í hrörlegu og leku húsi. Mynd / eks

í fagumhverfið. Blaðamaður hefur eigin reynslu af því að í skólanum ríkir góður andi og að ástríða fyrir framgangi garðyrkjunnar er alltumlykjandi. Ingólfur á þar sannarlega sinn þátt en í hæglæti sínu og af óeingingirni miðlar hann af þekkingu sinni og reynslu og veitir nemendum sínum og samstarfsfólki dýrmætt veganesti.

Nautgriparæktin á að vera leiðandi – ekki í vörn

Nautgriparækt er ein af burðarstöðum íslensks landbúnaðar. Hún tryggir landsmönnum fersk og heilnæm matvæli, styður við byggð um land allt og skapar verðmæti fyrir samfélagið í heild. Þrátt fyrir þá staðreynd hefur það ekki verið sjálfsgefið að greinin fái það vægi og þann skilning sem hún á skilið.

Sigurbjörg Ottesen.

Á undanförunum árum hafa bændur of oft þurft að verja starf sitt í stað þess að fá svigrúm til að þróa það áfram. Umræða um landbúnað hefur stundum einkennst af einföldunum og misskilningi – sérstaklega þegar kemur að loftslagsmálum og umhverfisáhrifum búskapar.

Þess vegna þarf nautgriparæktin skýra og sterka rödd. Það er ein af ástæðum þess að ég hef ákveðið að gefa kost á mér til formanns deildar nautgripabænda Bændasamtaka Íslands.

-Framhald á síðu 35

Meðhöndlunarklemma

Meðhöndlunarklemma fyrir sauðfé.

Sjálfvirk klemma Tvær vigtarsellur eru í búrinu.

WWW.KB.IS

Kaupfélag Borgfirðinga / Egilsholti 1 / 310 Borgarnesi / S: 430 5500 / verslun@kb.is

Íbúafundur

Sveitarstjórn Húnabyggðar leggur fram tillögu að nýju aðalskipulagi fyrir Húnabyggð sem kynnt verður á opnum kynningarfundum **fimmtudaginn 19. mars kl 17** í Félagsheimilinu á Blönduósi.

Fulltrúar úr skipulagsnefnd og sveitastjórn verða á staðnum sem og skipulagsráðgjafar sem munu fara yfir helstu atriði sem taka breytingum, hvað þetta þýðir fyrir íbúa sveitarfélagsins og hvernig ameningur geti haft áhrif og sett fram sínar skoðanir.

Allir hvattir til að mæta, kynna sér gögnin og taka þátt í umræðum um framtíð Húnabyggðar.

Gögnin má finna á skipulagsgátt undir númeri 1293/2024 þar sem einnig skal skila athugasemdum og ábendingum.

Skipulags- og byggingarfulltrúi Húnabyggðar

Sterk bú

Íslensk nautgriparækt býr yfir miklum styrkleikum. Bændur hafa með markvissu kynbótastarfi byggt upp stofn sem skilað hefur aukinni nyt, góðri frjósemi og heilbrigðum gripum – og kynbótastarfið er á fleygiferð. Erfðamengisúrval og kyngreint sæði leika þar stærstu rulluna, ásamt auðvitað bændum og þeirra bústjórn. Kynbætur, bústjórn og fóðrun verða að vera í forgrunni ef við ætlum að styrkja rekstur bænda og auka samkeppnishæfni greinarinnar. Þar liggja mikil tækifæri til að bæta bæði framleiðni og sjálfbærni. Gæði gróffóðurs eru til dæmis einn stærsti lykillinn að góðum rekstri en þar liggur einmitt grunnurinn að arðbærum rekstri. Með betri nýtingu fóðurs getum við aukið framleiðsluna, bætt afkomu og á sama tíma dregið úr umhverfisáhrifum. Mikilvægt er að þessi staðreynd gleymist ekki í umræðunni um loftslagsmál.

Íslensk mjólkurframleiðsla stendur sterk í alþjóðlegum samanburði. Við byggjum framleiðsluna að stórum hluta á innlendu fóðri, búum við hreint umhverfi og nýtum endurnýjanlega orku á meira mæli en flest önnur lönd. Það þýðir þó ekki að við eigum ekki að halda áfram að bæta okkur. Þvert á móti. Með áframhaldandi þróun í kynbótum, betri fóðurnýtingu og aukinni vitund í loftslagsmálum getum við gert góða bágrein enn betri.

Til að allt þetta gangi upp þarf skýra stefnu og öfluga hagsmunagæslu. Stefnumarkandi ákvarðanir stjórnsvalda um landbúnað eiga ekki að vera teknar án þess að bændur sjálfir eigi þar sterka aðkomu. Þekking bænda er eitt sterkasta afl íslensks landbúnaðar og það þarf að byggja undir hana.

Samfélagið okkar þarf að skilja hversu mikilvægu hlutverki bændur gegna – ekki aðeins ímatvælaframleiðslu heldur einnig fyrir byggðir, landslag og menningu landsins. Stuðla þarf enn frekar að jákvæðri og raunsærrí umræðu um landbúnað. Við bændur vitum að nautgriparækt er ekki aðeins

atvinnugrein. Hún er lífstíll, hugsjón og ábyrgð – og hluti af samfélagslegum innviðum landsins.

Búvörusamningar eru ekki valkostur – þeir eru forsenda

Búvörusamningar eru hornsteinn íslensks landbúnaðar. Þeir skapa stöðugleika sem nauðsynlegur er til að byggja upp bú, fjárfesta í tækjum og húsakosti og tryggja áframhaldandi matvælaframleiðslu og landbúnað í landinu. Hins vegar hefur umræðan um samningana á köflum einkenst hvoru tveggja af skamssýni og vanmati á mikilvægi þeirra. Mikilvægt er að stjórnvöld átti sig á því að nautgriparækt er ekki verkefni sem hægt er að reka á skammtímahugsun. Ræktunin byggist á langtímafjárfestingum og stöðugleika í rekstrarumhverfi. Þegar óvissa skapast um grundvallarsamninga greinarinnar hefur það bein áhrif á vilja bænda til að fjárfesta og þróa sín bú áfram. Búvörusamningar snúast heldur ekki eingöngu um stuðning við bændur með því að niðurgreiða framleiðsluna til neytenda. Þeir snúast um fæðuöryggi þjóðarinnar, atvinnu í dreifðum byggðum og getu landsins til að standa undir eigin matvælaframleiðslu. Í heimi þar sem óvissa í matvælaframleiðslu fer vaxandi ætti mikilvægi hennar að vera öllum ljóst. Þess vegna þurfa nautgripabændur að hafa öfluga og afdráttarlausa rödd þegar kemur að gerð nýrra búvörusamninga. Hagsmunir greinarinnar mega ekki gleymast í almennt umræðu um landbúnað. Þar þarf nautgriparæktin að standa föst á sínum grunni og krefjast þess að samningar sem mynda undirstöðu greinarinnar njóti virðingar og stöðugleika.

Framtíð greinarinnar ræðst af því hvort við stöndum saman og höfum kjark til að tala skýrt fyrir henni.

Nautgriparækt á Íslandi hefur byggst upp af dugnaði og framsýni bænda um land allt. Nú þurfum við að halda áfram á þeirri vegferð – með skýra sýn og sterka rödd.

Höfundur er frambjóðandi til formanns Nautgripabænda BÍ.

Harðfiskurinn frá Ísafirði

Hjallapurrikaður í vestfirsku sjávarlofti
Pantaðu á vefverslun og fáðu sent með póstinum

ýsa - þorskur - steinbítur - lúða

12.400 kr/kg

fri sending ef verslað er fyrir meira en 20.000

www.fiskverkun.is

Húsin okkar

Bambahús ræktunarhús byggð fyrir íslenskar aðstæður

Bambahús eru sterk og vönduð ræktunarhús hönnuð með íslenskt veðurfar í huga. Húsin eru stöðug, endingargóð og hafa reynst vel víða um land þar sem kröfur um styrk, einfaldleika og áreiðanleika eru miklar. Hvert hús er 6,6 m² að stærð með góðri lofthæð og nýtanlegu ræktunarrými. Byggingin heldur vel hita, þolir vind og veður og skapar skjólgott umhverfi fyrir ræktun frá vori langt fram á haust og allt árið með einföldum búnaði.

Eiginleikar

- Bambahús þurfa aðeins sléttan flöt og engin þörf eru á jarðfestu
- Bambahús þola vind og snjóþunga betur en flest önnur gróðurhús
- Bambahús koma með gróðurkerjum
- Bambahús nýtir fermetrapláss betur en önnur gróðurhús
- Bambahús henta betur fyrir hreyfihamlada
- Bambahús er íslenkst hugvit og framleiðsla
- Bambahús er hringrásarhagkerfið í allri sinni mynd
- Bambahús eru færanleg, hægt að færa þó það sé í fullri notkun

Nánari upplýsingar og myndir:
www.bambahus.is

www.bambahus.is
bambahus@bambahus.is
s.862-5008/777-6161

Varðveita kvikmyndaarf Íslands

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Kvikmyndasafn Íslands er ríkisstofnun sem hefur starfað frá árinu 1978. Hlutverk þess er að safna, varðveita og skrásetja íslenskan kvikmyndaarf.

Björn Þór Björnsson, filmuvörður og sagnfræðingur, og Ester Bíbí Ásgeirsdóttir, verkefnastjóri söfnunar og skylduskila, segja í samtali Kvikmyndasafn Íslands vera á mörkum þess að vera skjalageymslu og arkíf, því að innan veggja þess sé gífurlegt magn heimildaefnis allt frá 1906, en líka frumrit af íslenskum kvikmyndum sem eru listaverk. Skilaskylda er á öllum útgefnum kvikmyndum til kvikmyndasafnsins, en það fær líka mikið af efni úr einkasöfnum, bæði frá áhugamönnum og atvinnumönnum í kvikmyndagerð. Enn fremur geymir safnið mikið magn handrita, prógramma, plakata og muna sem tengjast kvikmyndagerð og kvikmyndasýningum.

„Fókusinn okkar í söfnun er að ná útgefnu efni,“ segir Ester. „Það getur verið alls konar efni sem ekki fór víða. Til að mynda fengum við eina mynd sem bændur létu gera um búskap á Suðurlandi. Þar eru ítarleg viðtöl og við tókum við öllu aukaefni sem verður gríðarlega merkileg heimild í framtíðinni. Það sá hins vegar nánast enginn þessa mynd, nema þeir sem mættu á eina bíosýningu á sínum tíma.“

Áhugamenn skrásettu merkar heimildir

Björn segir að sumir áhugamenn um kvikmyndagerð séu skrásetjarar í sér og séu stanslaust að filma. „Ég nefni sem dæmi að á Bíldudal var maður sem myndaði mikið. Þetta er mjög merkilegt efni, því að kvikmyndagerðamenn voru ekki endilega að gera sér ferð á Bíldudal á árum áður og þetta er mögulega verðmætasta efnið sem við eigum þaðan. Á Siglufirði var maður sem hafði mikinn áhuga á kvikmyndagerð og dökumentaði Tunnuverksmiðju ríkisins sem er mjög merkilegt efni,“

Björn Þór Björnsson filmuvörður og Ester Bíbí Ásgeirsdóttir, verkefnastjóri söfnunar og skylduskila hjá Kvikmyndasafni Íslands, í einni af kæligeymslum safnsins í febrúar. Húsnæði safnsins hýsti áður fiskvinnsluskóla og hentar afar vel undir núverandi starfsemi. Skilaskylda er á öllu útgefnu kvikmyndaefni og sér Kvikmyndasafnið um að varðveita það.

Mynd / Ál

segir Björn. Þá nefnir hann dæmi um 8 mm filmur sem starfsmaður í gosdrykkjaverksmiðju tók af sínum vinnustað sem séu dýrmætar heimildir af atvinnusögu landsins. Ester bætir við að erfitt sé að átta sig á því í samtímanum hvaða hliðar samfélagsins sé áhugavert að skrásetja á filmu.

Björn bendir á að Kvikmynda-safnið hafi almennt ekki frumkvæði að því að safna efni frá almenningi, því að starfsfólk eigi fullt í fangi með að safna kvikmyndum og heimildarefni frá fagmönnum. „En ef við fréttum af merkilegum kvikmyndum frá áhugamönnum þá reynum við að ná í þær,“ segir Björn. Ester bætir við að

safnið afþakki ekki kvikmyndaefni nema að vel ígrunduðu máli.

Skanna í mestu mögulegu gæðum

„Árið 2018 fengum við loksins almennilegan skanna í hús, eftir að hafa grátíð og barmað okkur mikið, en hann gjörbylti starfsemiinni,“ segir Ester. „Með honum náum við fram gæðum filmunnar í stafræna skrá. Ef þær voru ekki mikið sýndar og settar í margar sýningavélar sést varla á þeim og við getum skannað þær í gríðarlegum gæðum. Eins erum við að vinna að því að ná efni út af öðrum gömlum formöttum til þess að gera það einnig aðgengilegt,“ segir Ester.

Stillimynd úr elstu varðveittu kvikmynd frá Íslandi sem tekin var af slökkviliðsæfingu árið 1906.

Mynd / Kvikmyndasafn Íslands

Elsta varðveitta kvikmynd Íslands

„Slökkviliðsæfingin árið 1906 er elsta varðveitta kvikmyndin okkar og er einstök að því leyti að það hefur nánast ekkert varðveist frá þeim árum,“ segir Björn. „Við förum ekki að sjá reglulega kvikmyndatöku hér á landi fyrr en 1919. Þetta er kvikmynd sem er orðin 120 ára gömul og er aðgengileg á síðunni Ísland á filmu.“

Við erum með sex verslanir á landinu með mikið úrval af rekstrarvörum og lyftibúnaði fyrir landbúnað, sjávarútveg, matvælavinnslur, byggingariðnað og aðra starfsemi.

HAMPIDJAN

hampidjan.is/verslun · <https://vefverslun.hampidjan.is>

Reykjavík

Skarfagarðar 4
Sími 530 3333

Ólafsvík

Ólafsbraut 19
Sími 436 1214

Ísafjörður

Suðurtangi 14
Sími 470 0830

Akureyri

Norðurtangi 1
Sími 841 1322

Neskaupstaður

Naustahvammur 49
Sími 470 0807

Vestmannaeyjar

Friðarhöfn
Sími 664 3340

MARKAÐSSJÓÐUR SAUÐFJÁRAFURÐA

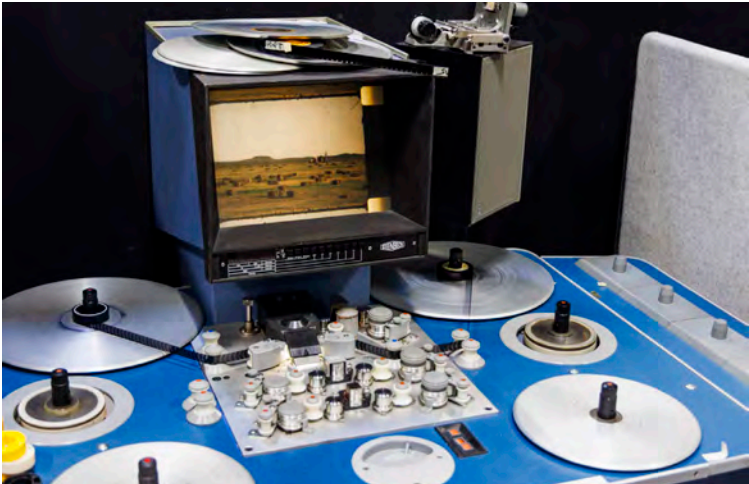

Íslenskt lambakjöt auglýsir eftir umsóknum í sjóðinn vegna 2026. Styrkhæf eru verkefni sem stuðla að aukinni verðmætasköpun íslenskra sauðfjárafurða. Nýsköpun, vöruþróun, kynningar-og markaðsstarf er styrkt.

Umsóknarfrestur framlengist til og með 7.apríl n.k.

Umsóknareyðublöð og reglur sjóðsins fást hjá hafidi@icelandiclamb.is

Safnið er vel tækjum búið til að skoða kvikmyndir sem varðveittar eru á ólíka vegu. Hérna er vél sem sýnir kvikmynd á filmu.

„Undanfarin ár höfum við búið til skönnunaráætlanir sem við vinnum eftir,“ segir Björn. „Við byrjuðum að skanna efni ákveðinna frumherja í íslenskri kvikmyndagerð, eins og þeirra Kjartans Ó. Bjarnasonar, Vigfúsar Sigurgeirssonar og Ósvaldar Knudsen. Núna ætlum við að klára að skanna allt heimildarefni frá því fyrir 1960.

Ég er ekkert endilega viss um að við munum klára að skanna allt filmuefnið á safninu. En allt efni sem tengist Íslandi er stefnt á að skanna og varðveita. Þá verður filmunum ekki hent þó svo að það sé búið að skanna þær,“ segir Björn. Því að mögulega verði tæknin til að skanna filmur enn betri í framtíðinni.

Miðla efninu á marga vegu

Ester útskýrir að stór hluti af starfsemi Kvikmyndasafns Íslands sé að miðla efninu svo almenningur geti leitað í það, en mikið kvikmyndaefni er núna aðgengilegt á síðunni Ísland á filmu (islandpaafilm.dk/is). „Í þennan sarp munum við halda áfram að bæta og því er ekki nóg að kíkja þangað inn einu sinni,“ segir Ester.

Kvikmyndasafnið miðlar einnig efni í gegnum Bíótekið, sem er einn sunnudag í mánuði í Bíó Paradís. „Svo langar okkur til að komast með Bíótekið út á land,“ segir Ester. „Við erum kominn í samband við fólk á Þingeyri og ætlum við að sýna reglulega kvikmyndir í félagsheimilinu þar. Þá höfum við verið með sýningar á byggðasöfnum hér og þar og sýnum efni sem tengist hverjum stað. Eins tókum við virkan þátt í heimildarmyndahátíðinni Skjaldborg á Patreksfirði þar sem við erum alltaf með eitt innslag á hverju ári.“

Í gömlum fiskvinnsluskóla

Kvikmyndasafn Íslands hefur frá árinu 2004 verið í húsnæði sem áður hýsti Fiskvinnsluskólann í Hafnarfirði. Ester segir húsnæðið henta starfseminni sérstaklega vel því að þar eru stórar kæli- og frystigeymslur þar sem allar filmurnar eru geymdar.

Þá er vinnslusalurinn meðal annars nýttur til kvikmyndasýninga. Enn fremur eru þau með gott pláss til að geyma skjöl, plaköt, handrit og fleira. Þar að auki eru nokkur herbergi sem hýsa harða diska og stafræn gögn. „Allt þetta reynum við að vinna okkur í gegnum, en við erum ekki nema sex í fullu starfi á safninu, þannig að þetta mun taka smá stund,“ segir hún.

Við stöðugt hitastig og í myrkri eiga filmur að geta varðveist mjög lengi. Þá benda Björn og Ester á að hægt sé að bjarga gömlum filmum sem hafa verið geymdar við slæmar aðstæður. Í því samhengi nefna þau filmu sem kom í veiðarfæri eftir að hafa verið á hafsbotni um langa hríð, en með réttum aðferðum var hægt að sjá hvað hún hafði að geyma. „Það reyndist vera einhver rússnesk gamanmynd um sveitalöggu,“ segir Ester.

Vista á stafræn segulbönd

Ester bendir á að harðir diskar séu ekki óbrigðul geymsluaðferð á gögnum. „Harðir diskar geta hreinlega dáið, sérstaklega ef þeir eru á mjög góðum stað þar sem enginn setur þá í samband. Við höfum lent í því að jafnvel stærri kvikmyndir eru varðveittar á hörðum disk í kassa undir rúmi hjá einhverjum framleiðanda og svo fer diskurinn ekki í gang.

Kvikmyndir taka gríðarlega mikið stafrænt geymslupláss. Frumefnið að einni klipptri kvikmynd getur verið sex terabit. Við tókum afrit í tvíriti af hörðu diskunum á svokölluð LTO segulbönd sem taka stafrænar upplýsingar.“ Þau hafi gefið bestu raunina við langtíma varðveislu, en samt þarf að sjá til þess að lesið sé af þeim af og til svo þau stíðni ekki eins og harðir diskar.

„Fólk sem er að framleiða kvikmyndir í dag á endilega að hafa samband við okkur. Við erum með ágætis upplýsingar á heimasíðunni okkar um hvað við viljum fá sem tengist myndunum og þar er einnig rafrænt skilahólf til þess að fólk geti sent okkur myndir og gögn,“ segir Ester.

PVC GLUGGAR OG HURÐIR

EKKERT VIÐHALD - ENGIN MÁLUN - FÚNAR ALDREI

510-9700

Hringdu í okkur eða sendu tilboðsbeiðni í gegnum heimasíðu www.pgv.is

PGV

FRAMTÍÐARFORM EHF
PLASTGLUGGAVERKSMÍÐJA

VINNUPALLAR

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Stórsýningin

Verk og vit

Hittumst á bás

A70

www.vpallar.is

Vönduðu finnsku rafmagnspottarnir frá NOVITEK nú á 20% afláttartilboði. Allt að 530.000 kr. afsláttur!

Ath. Takamarkað magn. Gildir aðeins af pottum á lager.

afsláttur 279.000 krónur

Luosto comfort 5 manna
Verð frá **1.116 þús. kr.**
Verð áður frá 1.395 þús. kr.

afsláttur 350.000 krónur

Olos comfort 5 manna
Verð frá **1.400 þús. kr.**
Verð áður frá 1.750 þús. kr.

afsláttur 530.000 krónur

Lumispa L 8 manna
Verð frá **2.120 þús. kr.**
Verð áður frá 2.650 þús. kr.

Okkar vinsælustu hitaveitupottar til á lager! Verð frá 160.000 kr.

ÍSLENSKT
LATTU ÞAD GANGA

NORMX

AUÐBREKKU 6 · KÓPAVOGI
SÍMI 565 8899 · NORMX.IS
Opíð mán. - fim. 10-18 og fös. 10-17.

Fagþing dönsku nautgripa- ræktarinnar 2026

– fyrsti hluti

Snorri Sigurðsson

snorri.sigurdsson@outlook.com

Hið árlega fagþing dönsku nautgripa-
ræktarinnar, sem er nú orðið vel þekkt hér á landi einnig, var haldið dagana 23.–24. febrúar. Áð vanda sóttu fagþingið ráðunautar, bændur og starfsfólk bæði stofnana og fyrirtækja og sýndu tölur að alls tóku 2.100 manns þátt í fagþinginu. Áð vanda var töluverður fjöldi erlendra gesta enda er fagþingið í þungavigtarflokk á heimsvísu þegar kemur að vægi þess til endurmenntunar og miðlunar á fróðleik á þessu sviði. Nú sem fyrr voru á fagþinginu einnig nokkrir Íslendingar.

Líkt og undanfarin ár var fagþinginu skipt upp í aðalfund deildar nautgripabænda í dönsku Bændasamtökunum og svo fagþingið sjálft sem að þessu sinni innihélt 67 erindi í mismunandi málstofum.

Gengur vel en ...

Á aðalfundinum flutti m.a. formaður nautgripabænda, Jesper Arnth, skýrslu stjórnar og fór yfir helstu málefni greinarinnar. Fram kom í máli hans að síðasta ár hafi almennt verið gott rekstrarár fyrir danska kúabændur með bæði hátt afurðastöðvaverð á mjólk og kjóti. Sú staða endurspeglar svo í ársuppgjöri danskra kúabúa sem eru að skila hagnaði að jafnaði árið 2025. Jesper benti á að margir kúabændur hefðu notað meðbyrinn til þess að greiða hraðar niður skuldir og tryggja þar með enn betur framtíð búa sinna. En danskir kúabændur hafa þó áhyggjur af skorti á pólitískum stöðugleika í Danmörku. Þannig hafi danskur landbúnaður samið um meginlinur þegar kemur að þróun þarlands landbúnaðar, en ekki sé lengur einhugur meðal alls stjórnmálafólks um að fylgja hinni samþykktu línu. Þannig vilja sumir

Jesper Arnth, formaður danskra nautgripabænda, hélt erindi á aðalfundinum.

Myndir / SEGES Innovation.

flýta ákvæðum sem þvinga bændur til þess að draga úr sýtsþori búa sinna og fyrir suma bændur eru slíkar kröfur næsta óraunhæfar. Þá áttu dönsk stjórnvöld samkvæmt áður nefndu samkomulagi bænda og stjórnvalda, að koma á fót reiknilíkani sem reiknar út bætur til bænda sem þurfa að draga úr framleiðslu til að mæta kröfum um minna sýtsþor. Þetta líkan er ekki tilbúið en samt eru stjórnvöld að þrýsta á bændur að flýta sínum hluta samkomulagsins. Eðlilega leggst þetta illa í danska bændur.

Bovaer-vandinn

Af öðrum mikilvægum málum má nefna þegar danskir bændur tóku Bovaer-efnið í notkun á síðasta ári, en það var krafa hins opinbera að slíkt yrði gert. Bovaer-efnið er fæðubótarefni fyrir nautgripa sem dregur úr losun köfnunarefnis. Efnið hefur verið í prófun í mörg ár en eftir að danskir bændur fóru almennt að nota það kom á daginn að sumir þeirra lentu í vanda með kýrnar sínar. Það lýsti sér sem heilsufarsbrestir kúnna og minni afurðasemi. Þessi viðbrögð höfðu ekki

áður komið fram í tilraunum og stuttu eftir að notkun Bovaer hófst var því hætt tímabundið. Jesper gat þess að danskir bændur styddu að sjálfsögðu stjórnvöld í þeirri viðleitni að draga úr losun gróðurhúsalofttegunda í Danmörku en það mætti þó ekki koma niður á dýravelferðinni. Því væri notkun á Bovaer stöðvuð þar til í ljós kemur hvers vegna sum kúabú hafi lent í vandamálum á meðan ekkert gerðist á öðrum búum. Fyrstu vísbendingar frá ítarlegri skoðun SEGES á þessu vandamáli benda til þess að of hátt innihald brennisteins í fóðri geti haft þessi neikvæðu áhrif á nautgripa sem fá Bovear. Þetta verður frekar rannsakað á þessu ári.

Pallborðsumræðan

Að loknum aðalfundinum sjálfum var haldin áhugaverð pallborðs- umræða þar sem fulltrúar þriggja stórra fyrirtækja í dönskum landbúnaði komu með sína sýn á það hvernig megi best tryggja framtíð nautgripaæktar. Þó svo að um danskar aðstæður sé að ræða má fullyrða að efnið eigi einnig vel við á Íslandi. Þátttakendur í pallborðsumræðunni komu frá sláturleyfishafanum Danish Crown og frá afurðafélaginu Arla en bæði fyrirtækin eru samvinnufélög í eigu bænda. Þá tók fulltrúi DLR Kredit einnig þátt í umræðunni, en DLR Kredit (áður Dansk Landbrugs Realkreditfond) er lánastofnun sem var

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

Iðnaðarhurðir

Iðnaðarhurðir með gönguhurð

Bílskúrshurðir

Hurðir í trékarma

Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

Bilskurshurdir.is

Vagnhöfða 9, 110 Reykjavík. Sími: 660-1819. Netfang: olafur@gastec.is

Góð íbúð í borgarmiðju

Falleg, björt og vel skipulögð 4 herbergja íbúð á 2. hæð við Hjaltabakka 14, 109 Reykjavík. 105,1 fm. Byggingarár 1968. Skjólsælar suðursvalir. Í kjallara á besta stað er 14 fm. geymsla sem fylgir íbúð. Hjólagueymsla í sameign. Sameiginleg bílastæði við húsið. Snýrtileg sameign og góðir grannar. Leiksvæði í garði á milli húsa. Húsið gert upp að utan og nýir gluggar 2020-2021. Stutt í alla helstu þjónustu og samgöngur, skóla og leikskóla, góðar gönguleiðir og fallega náttúru. Verð kr. 67.900.000.

Nánari upplýsingar hjá Styrmi Þór Sævarssyni, LF-fasteignasölu: styrmir@lf-fasteignasala.is, s. 846-6568.

Þátttakendur frá Danish Crown, Arla og DLR Kredit tóku þátt í pallborðs-umræðum danska fagþingsins í ár.

sérhæfð í lánveitingum til landbúnaðar en hefur í seinni tíð fært út kvíamar yfir í umfangsmeiri lánveitingar.

Bændur þurfa að vera virkir þátttakendur

Í framtíðinni verður enn mikilvægara fyrir bændur að taka þátt í umræðunni um það hvernig matvæli eru framleidd. Þetta voru í hnotskum skilaboðin sem þau Niels Duedahl, forstjóri Danish Crown, Hanne Søndergaard, framkvæmdastjóri landbúnaðar, sjálfbærni og samskipta hjá Arla og Jens Kr. A. Møller, forstjóri DLR Kredit, voru sammála um í pallborðsumræðunum. Þannig lagði Niels t.d. áherslu á það að bændur eigi ekkert að skammast sín fyrir störf sín og gat þess að danskir bændur væru leiðandi í gæðum og matvælaöryggi danskra landbúanaðarvара væri gott. Það væri því ástæðulaust annað en að bera höfuðið hátt. Hann benti einnig á að það væri afar mikilvægt að byrja frá grunni þegar talað er um matvæli og þar sem allur matur komi í upphafi frá bændum þá sé mikilvægt að bændur tengist heildarumræðunni um tilurð matvæla. Neytendur hafi miklar væntingar til matvæla og tali oft um t.d. dýravelferð en þegar rýnt er í tölurnar þá komi í ljós að einungis 10% neytenda eru í raun tilbúnir að borga aukalega fyrir dýravelferð. Það fari því ekki alltaf saman hljóð og mynd og bændur gegni hlutverki í þessu sambandi, að miðla upplýsingum um uppruna matvælnanna o.s.frv.

Stöðugt umhverfi og aðgengi að vinnuafli

Í máli Jens kom fram að langtíma-samningur stjórnvalda og land- búnaðar væri mikilvægur til þess að tryggja efnahagslegan stöðugleika fyrir bændur. Slíkur sáttmáli væri forsenda fyrir stöðugu starfsumhverfi og aðgengi að vinnuafli. Þá tók hann undir með Niels um að það væri gríðarlega mikilvægt að upplýsa neytendur um uppruna matvæla, að deila jákvæðum sögum um landbúnaðinn og á sama tíma að róa neytendur sem hafi áhyggjur af loftslagsmálum. Landbúnaðurinn hafi góðar lausnir þegar komi að loftslagsmálum sem þurfi að koma betur á framfæri við neytendur. Þá sagði

hann að langtímasamningar stjórnvalda og landbúnaðar væru einnig lykiltríði svo bændur geti fjárfest.

Minnka þarf bilið milli dreifbýlis og þéttbýlis

Hanne tók í sama streng og þeir sem töluðu á undan henni og sagði Arla hafa mikla trú á hinu unga fólki sem móta muni framtíðina. Hins vegar væri afar mikilvægt að minnka bilið milli dreifbýlis og þéttbýlis, sem hún telur vera orðið alltof stórt. Hún orðaði það svo að það þyrfti að vera með opin fjós á „túrbó“ til þess að fá fólk úr þéttbýli til þess að koma og tengjast landbúnaði betur. Þá þurfi landbúnaðurinn og fyrirtæki í landbúnaði að vera betri í því að leggja áherslu á tækifærin sem felast í markaðinum þannig að ungt fólk hafi trú á framtíðinni og næsta kynslóð vilji þannig vera hluti af því að viðhalda landbúnaðinum. Arla hafi lagt sitt af mörkum hvað þetta varðar og bæði með fjárfestingum í framleiðslu og þróun mjólkurvara hafi fyrirtækið varðað leiðina fyrir komandi kynslóð kúabænda.

Matvælaöryggi

Í þessari áhugaverðu pallborðs- umræðu var einnig komið inn á mikilvægi fæðuöryggis og var Japan þar nefnt sem dæmi um alvarlega stöðu. Þar í landi er nú svo komið að tveir þriðju hlutar landbúnaðarframleiðslunnar er flutt inn til landsins og þar í landi er nú meðalbóndinn rúmlega 60 ára. Það er alvarleg staða og þarf að hafa í huga á hverjum tíma, drifkrafturinn þarf að vera til staðar og hann verður varla borinn uppi af eldri bændum. Staðan í Danmörku er mun betri en í Japan en að fylgjast þurfi með stöðunni á hverjum tíma til að tryggja það að ungt fólk komi inn í greinina. Í næsta tölublaði Bændablaðsins verður haldið áfram umfjöllun um danska fagþingið og þá fjallað um nokkur af hinum fjölmörgu áhugaverðu erindum sem voru flutt á þinginu. Áhugasömum má benda á að hægt er að hlaða niður flestum erindum fagþingsins á heimasíðu þess: kvaegkongres.dk

Heimildir: kvaegkongres.dk og KvægNYT 4/2026

MATARMARKAÐUR ÍSLANDS

Í HÖRPU

14.&15. MARS

LAUGAR- OG SUNNUDAG
KL. 11-17

UPPRUNI UMHYGGJA UPPLIFUN

HESTAJÖRÐ TIL LEIGU Í LANGADAL

Til leigu 400 ha jörð með íbúðarhúsi, hesthúsi og lítilli reiðhöll í Húnabyggð.

Íbúðarhús (ca 260m2), á þremur hæðum, 6 herbergi.

Fjós sem hefur verið innréttað sem hesthús og hlaða sem er nýtt sem reiðskemma (270 m2).

Ræktuð tún eru um 25 ha.

Jörðin er án bústofns, véla og framleiðsluréttar.

Upplýsingar: hestabugardur@gmail.com

Skipulagsauglýsing

Samkvæmt 1. mgr. 43. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er hér auglýst tillaga að breytingu á deiliskipulagi athafnasvæðis í landi Möðruvalla.

Í gildandi deiliskipulagi eru þegar skilgreindar tvær borholur fyrir heitt vatn innan reits I2, annars vegar borhola MV-19 innan byggingarreits A2 og hins vegar borhola MV-24 innan byggingarreits A3.

Við borholu MV-19 hefur verið reist borholuhús með nauðsynlegri tæknaaðstöðu. Með þessari deiliskipulagsbreytingu bætist við nýr byggingarreitur, A4, við borholu MV-25, þar sem gert er ráð fyrir borholuhúsi og nauðsynlegrar tengdrar aðstöðu.

Jafnframt er farið fram á stækkun byggingarreits A2 til að koma fyrir nýju húsnæði fyrir vélbúnað tengdan móttöku á heitu vatni frá borholum veitunnar. Í húsinu verður jafnframt geymsluaðstaða fyrir veitu sveitarfélagsins.

Tílefni stækkunar er aukið umfang starfseminnar og aukið álag á núverandi móttökuaðstöðu, sem uppfyllir ekki lengur þarfir rekstursins.

Tillagan liggur frammi á skrifstofu Kjósarhrepps, Ásgarði, frá og með **9. mars 2026 til 20. apríl 2026** og er einnig til sýnis á heimasíðu Kjósarhrepps, www.kjos.is sem og í skipulagsgátt undir málsnúmeri 268/2026. Þeim sem telja sig eiga hagsmuna að gæta er hér með gefinn kostur á að gera athugasemdir til **20. apríl 2024**.

Skila skal athugasemdum í skipulagsgátt undir viðkomandi málsnúmeri.

Virðingafhyllt
Skipulagsfulltrúi Kjósarhrepps

Kaffi út árið 2026 og fjölnota kaffibolli 4.990 kr.

Varla kom nokkrum heilvita manni í opna skjöldu að hætt skyldi við Fjarðar- heiðargöng, eftir að núverandi ríkisstjórn var mynduð árið 2024, jafnvel þótt búið væri að fullhanna göngin og setja þau í forgang í samgöngu-áætlun. Eyjólfur Ármannsson (F), sem ber það þunga starfsheiti samgöngu- og sveitarstjórnar-ráðherra, kom fljótt með loðnar yfirlýsingar um að hann sem nýr ráðherra málaflokksins væri óbundinn af jarðgangaröð fyrri ríkisstjórnar. Það kom líka á daginn, að Eyjólfur breytti jarðgangaröðinni að eigin sögn að höfðu samráði við sérfræðinga. Nú voru Fljótagöng í Skagafirði sett í fyrsta sæti og mig minnir að Súðavíkurgöng milli Skutulsfjarðar og Álftafjarðar séu í öðru sæti. Hins vegar er Fjarðarheiðargöngum nú skotið langt inn í framtíðina, ef ekki inn í eilífðina.

Siðlaus stjórnsýsluaðgerð

Ekki er nema gott eitt um Fljótagöng og Súðavíkurgöng að segja. Þau eru fyrst fremst öryggisgöng til þess fallin að leysa af hólmi vegkafla, þar sem gríðarleg hættu er á snjóflóðum að vetrinum og aurskriðum og jarðvegshruni á sumrin.

Hvor göngin um sig munu stórbæta umferðaröryggi á sínu svæði. Hins vegar er sá galli á gjöf Njarðar, að þau eru vart komin á hönnunarstig enn þá, þannig að það verður ef til vill komin önnur stjórn, þegar jarðgangagerð hefst að nýju. Hvað nú, ef sú stjórn vill líka breyta forgangsroð jarðganga þeirrar stjórnar sem nú situr? Það vefst dálítið fyrir mér ólögfróðum sveitamanni að skilja, hvað þarf til að breyta löglegri samgönguáætlun, sem hlotið hefur meirihlutasamþykki í þinginu. Það er auðvelt að hlaupa í skotgrafir í þessu máli. Tengja þessa ákvörðun við kjördæmapot og lýðskrum. En ég ætla að reyna að forðast það í lengstu lög. Ef til vill er ríkisstjórnin bara að drepa málinu á dreif, svo að meiri tími vinnist fyrir öll önnur góð áform hennar, sem liggja nær miðju alheimsins.

Ég er mjög hlynntur lagningu Fjarðarheiðarganga, þótt ég búi **fjarri** Mið-Austurlandi, enda er ég ekki þingmaður; og get því leyft mér þann munað að vera

„Ég er mjög hlynntur lagningu Fjarðarheiðarganga, þótt ég búi fjarri Mið-Austurlandi, enda er ég ekki þingmaður; og get því leyft mér þann munað að vera óvinsæll í mínu kjördæmi, sem er Norðvesturkjördæmið.“ Mynd / Myndasafn

Fjarðarheiðargöng

óvinsæll í mínu kjördæmi, sem er Norðvesturkjördæmið.

Þegar maður rifjar upp hina mörgu ótvíræðu kosti Fjarðar-

heiðarganga, er þar fyrst til að taka, að fleiri bílar fara um heiðina en um Almennunga eða Kirkjubólshlíð.

Umferð þessi er að talsverðu leyti borin upp af ferðalöngum á leið til landsins og úr því. Enn fremur myndu Fjarðarheiðargöng treysta mjög byggð á Seyðisfirði, er á í vök að verjast, eftir að Síldarvinnslan og Vísisútgerðin brugðust samfélagslegum skyldum sínum við staðinn og lögðu þar niður útgerð fiskvinnslu og bræðslu.

Því fer nefnilega fjarri, að alls staðar sé hættu á skriðuföllum og snjóflóðum á Seyðisfirði. Öðru nær. Hins vegar treysta margir Seyðisfirðingar á að komast til vinnu upp á Hérað allan ársins hring og ekki síst eftir að störfum fækkaði í bænum, en heiðin getur verið veðravíti og snjóakista rétt eins og Hellisheiði syðri.

Framtíðarhorfur ferjusiglinga til Austurlands

Siglingar bílaferjunnar Norrænu að og frá Seyðisfirði og móttaka ferðalanga hafa fengið aukið vægi, eftir að veiðar og vinnsla drögust saman í bænum. Einnig hefur þónokkuð af ferskum fiski verið flutt út með ferjunni víða að af landinu. Meira að segja frá Sauðárkróki.

Á hinn bóginn er bílaferjan hætt að sigla til bæjarins yfir háveturinn – kannski vegna slæmra akstursskilyrða í snjó og hálku á Fjarðarheiði. En göng undir heiðina, er tengdu betur saman Egilsstaðaflugvöll og ferjuhöfnina á Seyðisfirði, gæti

tvímælalaust skapað mörg ný störf eystra og eytt þeim annmörkum, sem eru á ferjusiglingum allan ársins hring. Ég óttast hins vegar að verði hætt við göngin kynni það að þýða endalok ferjusiglinga til Seyðisfjarðar. Yrði þá siglt á einhverja aðra höfn í staðinn? Kannski. Hverja? Reyðarfjörð? Já og nei. Fagridalur, sem tengir hann við Egilsstaði, er líka snjóþungur og seint verða lögð göng undir hann.

Er þá ekki einfaldast bara að sigla til Þorlákshafnar, ef ferjusiglingum til Seyðisfjarðar verður endanlega hætt?

Bættar vetrarsamgöngur við Egilsstaði

Egilsstaðir á Héraði hafa fest sig í sessi sem aðalþjónustukjarni Austurlands. Þangað liggja flestar leiðir í fjórðungnum og víðar að – á láði, í legi og lofti. Aftur á móti eru fjallvegir og heiðar oft illfærar í snjóavetrum á Austurlandi líkt og víðar á Íslandi.

Helstu farartálmar að Fljótsdalshéraði og Jökuldal í vondri vetrarfærð eru Öxi, Breiðdalsheiði, Fagridalur, Fjarðarheiði án ganga og Möðrudalsöræfi.

En með jarðgöngum undir Fjarðarheiði og tveim styttri göngum beggja vegna Mjóafjarðar mætti fresta tvísýnum mokstri á öllum ofangreindum fjallvegum nema á Möðrudalsöræfum og keyra frá Egilsstöðum um langfesta austfirski þéttbýlisstaði langleiðina til Hafnar í Hornafirði án þess að fara yfir fjallvegi. Og auðvitað sömu leið til baka!

Hins vegar er eðlilegt, að svona þriggja ganga lausn raungerist í áföngum á lengri tíma. En rétt er að byrja strax á Fjarðarheiðargöngum, meðal annars sökum þess að þau eru einu göngin sem eru tilbún á teikniborðinu. Þegar fer að síga á seinni hluta gangagerðarinnar, ættu Fljótagöng og Súðavíkurgöng að vera fullhönnuð og fara í útboð. Trúlega mætti leggja þau á sama tíma. Þetta eru fremur stutt göng.

Ellegar draga um það, hvor göngin yrðu á undan, ef efnahags-ástandið er mjög bág.

Styst er milli Íslands og Evrópu úr Austfirðingafjórðungi

Austurland er sá landsfjórðungur, þaðan sem styst er til meginlands Evrópu. Það eitt og sér ætti að vera næg ástæða fyrir því að efla samgönguinnviði í fjórðungnum líkt og öruggar veltengingar milli Egilsstaðaflugvallar og strandbyggðanna eystra.

Hæstvirtur utanríkisráðherra, Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir, hefur einmitt haldið því fram, að aukið framlag Íslendinga til varnarmála innan NATO í því skyni að verjast ógninni úr austri og norðaustri gæti að hluta falist í innviðauppyggingu.

Jafnframt hefur bandarískur flotaforingi metið það svo, að hafssvæðið milli Grænlands, Íslands, Færeyja og Skotlands yrði best varið í átökum með flotastöð í einhverjum hinna þröngu hömrum girtu austfirsku fjarða. Það kemur því spánskt fyrir sjónir, að ráðherrann skuli velja Helguvík sem herskipahöfn og olíubirgðastöð fyrir vorar vinveittu þjóðir. Það hefði skelfilegar afleiðingar í för með sé, ef slík stöð spryngi í loft upp í stríði; og svart mengunarský grúfði yfir þéttbýlasta hluta landsins dögum og vikum saman. Það er erfitt að slökkva olíuelda.

Miklu máli skiptir fyrir jákvæða þróun í landinu öllu að hafa fleiri en einar og fleiri en tvennar öruggar dyr að heiman og heim. Það færir okkur vissulega nær miðju alheimsins. Á það ekki síst við um ferðaþjónustu, svo að hún dreifist nokkuð jafnt um landið, ánauð verði sem minnst og margir njóti góðs af greininni.

Höfundur er bóndi í Sölvasnesi.

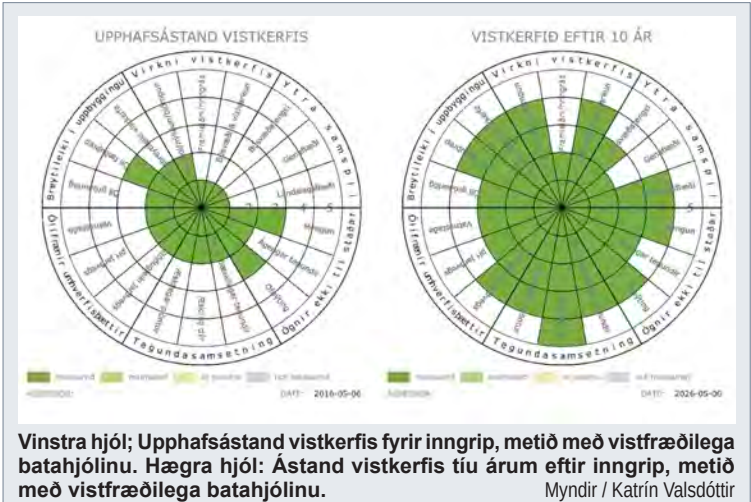
VARAHLUTIR Í KERRUR

Sími 517 5000
Vagnhöfða 7, 110 Rvk.
stalogstansar.is

Bílabúðin Stál og stansar

Framúrskarandi fyrirtæki 2012-2024

Vinstra hjól: Upphafsstand vistkerfis fyrir inngrip, metið með vistfræðilega batahjólinu. Hægra hjól: Ástand vistkerfis tíu árum eftir inngrip, metið með vistfræðilega batahjólinu.

Myndir / Katrín Valsdóttir

Landið er orðið grænna, en hvað segir það okkur?

Við friðum svæði fyrir beit, lokum skurðum, sáum eða gróðursetjum. Nokkrum árum síðar lítur landið betur út eftir aðgerðir í endurheimt: gróðurþekjan hefur aukist og jarðvegurinn virðist orðinn stöðugri. En er það nóg til að segja að vistkerfið hafi náð sér?

Katrín Valsdóttir.

Aukinn gróður er jákvætt merki, en hann segir ekki alla söguna. Land getur orðið grænna án þess að líffræðileg fjölbreytni aukist eða að vistfræðilegir ferlar nái sér að fullu á strik. Í heilbrigðu vistkerfi vinna margir þættir saman: jarðvegur byggist upp og bindur kolefni, hringrás næringarefna gengur eðlilega fyrir sig og lífverur mynda flókið samspil sín á milli og við nærliggjandi svæði. Þegar þessir ferlar komast í jafnvægi eykst stöðugleiki vistkerfisins og geta þess til að bregðast við breytingum. Endurheimt vistkerfa felst því í því að styðja við þessa ferla og skapa skilyrði fyrir að þeir komist aftur í gang.

Til að meta hvort við séum á réttri leið þurfum við skýra sýn á það sem stefnt er að. Sú sýn kallast viðmiðunarvistkerfi. Það er lýsing á því vistkerfi sem eðlilegt væri að finna á tilteknu svæði miðað við jarðveg, loftslag og vistfræðilega sögu þess. Viðmiðunarvistkerfi er því ekki einföld tilraun til að endurskapa fortíðina, heldur þekkingargrunnið sýn á það ástand sem vistkerfið getur þróast í. Hún byggir á rannsóknum, gögnum og þekkingu á svæðinu og tekur jafnframt mið af breytingum sem geta átt sér stað í framtíðinni. Viðmiðunarvistkerfi hjálpa okkur þannig að sjá heildarmyndina og vera leiðandi veggvísir í endurheimt.

Til að gera slíkt mat markvissara hafa alþjóðleg vistheimtarsamtök (SER) þróað verkfæri sem kallast **vistfræðilegt batahjól**. Hugmyndin á bak við batahjólið er að meta framvindu hnignaðs vistkerfis í átt að viðmiðunarvistkerfinu. Þar er ástand vistkerfis metið út frá lykileiginleikum, svo sem tegundasamsetningu, vistfræðilegri virkni og tengslum við aðliggjandi vistkerfi.

Niðurstöðurnar eru settar fram á kvarða frá einni upp í fimm stjörnur. Því hærri sem einkunnin er, þeim mun nær er vistkerfið því ástandi sem stefnt er að og þeim mun líklegri er að helstu vistfræðilegir ferlar starfi með eðlilegum hætti. Batahjólið veitir þeim sem koma að endurheimt skýra mynd af því hvort þróunin sé í samræmi við skilgreint viðmiðunarvistkerfi. Jafnframt gerir það okkur kleift að greina snemma í ferlinu ef aðgerðir skila ekki tilætluðum árangri og aðlaga eftir þörfum.

Endurheimt snýst því ekki aðeins um þær aðgerðir sem ráðist er í, heldur hvernig vistkerfið þróast eftir að þeim lýkur. Þegar náttúrulegir ferlar styrkjast og vistkerfið heldur áfram að þróast með sífellt minni stuðningi frá okkur, þá er endurheimtin farin að bera raunverulegan árangur.

Þegar við horfum á land sem er orðið grænna er því spurningin ekki aðeins hvort það líti betur út, heldur hvort vistkerfið sé á leið í þá átt sem eðlileg er fyrir svæðið. Viðmiðunarvistkerfi og vistfræðilega batahjólið hjálpa okkur að sjá þá þróun skýrar og fylgjast með hvort landið sé ekki aðeins að grænka, heldur að ná sér.

Höfundur er sérfræðingur hjá Landi og skógi.

13,638 Ltr. 7.980.000+vsk
Með niðurfellingarbúnaði

Kane sturtuvagn ber 12,850kg
2.750.000+vsk

VAXTALAUS LÁN Á VÖLDUM VÖRUM !!!

Útborgun 30% Eftirstöðvar vaxtalaust í 18 mánuði.

www.vallarbraut.is Sími: 454-0050

13,638 Ltr 6.500.000+vsk

Kane 16t Hardox 4.700.000+vsk

Við erum með nýjstu og fullkomnustu tæki sem boðið er upp á frá VDO til að mæla og stilla allar gerðir af digital og analong ökuritum

Mælir á allar gerðir vagna

Löggilding, skoðun og ísetningar á ökuritum og hraðatakmörkurum

Endilega hafið samband og sjáið hvort við getum ekki leyst ykkar mál.
Ágúst Magni, sími 896 1083, agustm@vikverkstaedi.is, vikverkstaedi.is

Vík verkstaði
Einhella 6,221 Hafnarfirði

GÁMATJÖLD
EINFÖLD LEIÐ TIL AÐ AUKA PLÁSS

• Sterkt tjald sem festist á gáma
• Norsk uppskrift, þykkur dúkur og öflug grind
• CE og brunavottun
• Yfir 15 ára reynsla á Íslandi
• Festist á 20" eða 40 feta gáma
• Breidd á milli gáma 8, 10 eða 12 metrar
• Engin fasteignagjöld
• Tjöld vítt og breitt um landið
• Hægt að einangra
• Hægt að setja í glugga

Upplýsingar: gamatjold@gmail.com – 660 6707

Gámatjöld

UG EV
RAFBÍLL

TILVALINN FYRIR
Verktaka
Golfklúbba
Íþróttafélög
Bæjarfélög
Bændur

Nánari upplýsingar á nitro.is

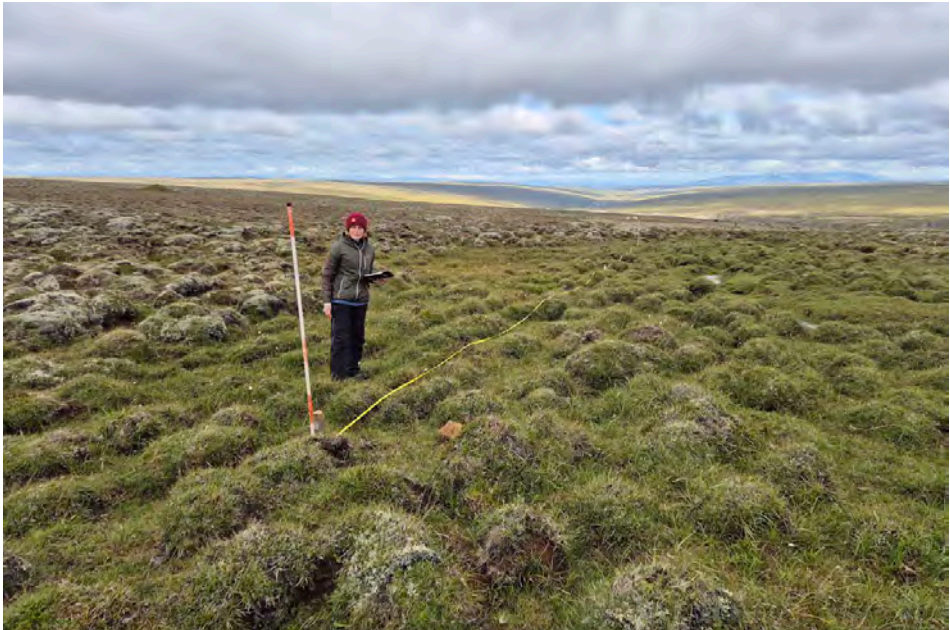
4.199.000,-
Án Vsk. 3.379.032,-

Umboðsaðilar: KS, Sauðárkróki. Suður England, Selfossi. Lyngás, Hellu. Bíkevík, Reykjanesbæ. Landstólpi-AB, Egilsstöðum.

*Bíllinn kemur í þessari útfærslu, alveg lokaður.

Afkastamikill og alrafmagnaður vinnubíll, sameinar frábæra aksturseiginleika og nýjstu tækni. Fjölhæfni, lítið viðhald og áreiðanleiki fyrir erfið verkefni, atvinnuþarfir og tómstundir. 110 km drægni. 800 kg dráttargeta. Götuskráður T3b.

NITRO
Nítró - Urðarhvarfi 4 - 557 4848

Mælireitur á norðanverðum Tungukolli á Arnarvatnsheiði 1997 (t.v.) og 2025 (t.h.), hér má greina lítils háttar breytingu til batnaðar en ástand var metið slæmt við fyrri úttekt en sæmilegt við hina seinni. Rýrt land sem vart ætti að beita hrossum á. Á fyrri myndinni eru þau Björn H. Barkarson og Ásrún Elmarsdóttir við mælingar en á hinn Sigbrúður Jónsdóttir frá Landi og skógi. Myndir/BorgþórMagnússon.

Úttekt á högum 2025 sýnir jákvæðar breytingar

Sigbrúður Jónsdóttir.

Borgþór Magnússon.

Haustið 2025 fór fram á vegum Lands og skógar úttekt á föstum mælireitum sem settir voru upp í högum norðanlands og sunnan árin 1997 og 1998. Í reitunum, sem eru á láglendi og upp til heiða, hefur verið fylgst með langtímabreytingum á gróðri og ástandi lands. Í upphafi var sjónum beint að jörðum og almenningum þar sem hrossum var beitt en víða var álag af þeim meira en góðu hófi gegndi. Víðast hvar í almenningum þar sem reitir voru settir niður hefur sauðfé einnig verið beitt. Reitirnir, sem upphaflega voru 100 að tölu, voru síðan teknir út og land endurmetið að áliðnu sumri 2005, 2015 og 2025. Niðurstöður verkefnisins hafa áður verið kynntar á ráðunautafundum, í Bændablaðinu og víðar.

Verkefnið var upphaflega vistað á Rannsóknastofnun landbúnaðarins en er nú komið yfir til Lands og skógar.

Mælireitirnir sem voru merktir með föstum hælum eru 30 m langir og 0,5 m að breidd. Í og við reitina var ástand lands metið samkvæmt aðferð sem kynnt var í bæklingnum Hrosshagar frá 1997. Í hverjum reit var lagður út rammi (0,5 x 0,5 m) á

tíu punktum út eftir langhlið þeirra. Þar voru gerðar mælingar á gróðri, þ.e. tegundasamsetningu hans og þekju, flatarmáli ógróins yfirborðs, svarðhæð (blaðlengd grasa og stara) og ummerki um beit voru skráð. Í úttektinni 2005 var einnig tekið að meta ógróið yfirborð með því að leggja málband út eftir reitunum og skrá hve stór hluti yfirborðs var ógróinn á hverjum metra hinnar 30 m línu. Fékkst þannig ítarlegri og nákvæmari mæling en við mat í römmum. Allir reitir voru ljósmyndaðir á sama hátt við hverja úttekt. Samanburður á myndunum eftir árum segir mikið um breytingar á ástandi lands og hvert það stefnir.

Árið 2025 var dregið úr umfangi verkefnisins en tæplega helmingur af þeim 100 reitum sem upphaflega voru settir út voru nú teknir út. Megináhersla var lögð á reiti og land á afréttum og í öðrum almenningum en síður í heimalöndum á láglendi. Í heimalöndum getur landnýting tekið verulegum breytingum á fáum árum t.d. við ábúendaskipti og breyttan búskap. Í almenningum verða síður snöggar breytingar á landnýtingu og þar eru aðstæður betri til að fylgjast með langtímabreytingum á gróðri og ástandi lands. Í úttektinni 2025 voru mælingar einfaldaðar frá fyrri úttektum. Gróður var ekki greindur til tegunda og í sumum tilvikum var látið nægja að meta ástand lands, taka ljósmyndir af reitum og mæla flatarmál ógróins yfirborðs.

Meirihluti reita sem teknir voru út sumarið 2025 voru á afréttum og í almenningum á Norðurlandi,

frá Vestur-Húnavatnssýslu og austur í Eyjafjörð. Nánar tiltekið voru reitir þessir (fjöldi í sviga) á Arnarvatnsheiði (5), Víðidalstunguheiði (2), í Sauðadal (3), Kolbeinsdal (4), á Silfrastaðaafreitt (4), ofan fjallsgirðingar við vestanverðan Eyjafjörð (2), á Djúpadal (2), Mjaðmárdal (2) og Garðsárdal (2) í Eyjafirði. Reitirnir eru í 160–590 m hæð yfir sjó. Lítum nú nánar á samandregnar niðurstöður frá þessum svæðum.

Þegar á heildina er lítið hefur ástand lands farið jafnt og þétt batnandi frá fyrstu úttekt árin 1997–1998 (sjá línurit). Mest er breytingin á milli fyrstu og annarrar úttektar en einnig kemur hún fram í úttektinni 2025 þegar lítið er til ástandseinkunnar, ógróins yfirborð og beitarummerkja (línurit). Batnandi ástand birtist í að gróska lands (svarðhæð) hefur aukist, ógróið yfirborð minnkað og dregið mjög úr beitarummerkjum á gróðri. Þetta má án vafa rekja til þess að yfir það heila hefur dregið úr beitarálagi af völdum hrossa og sauðfjárla á svæðunum en jafnframt hefur loftslag hlýnað á undanförunum 30 árum. Á nær öllum þessum svæðum sem farið var um á Norðurlandi 2025 sáust skýr merki um að ástand lands væri gott eða hefði farið batnandi frá fyrstu úttekt. Dæmi um það var land á Víðidalstunguheiði, í Sauðadal, Kolbeinsdal, Garðsárdal og ofan fjallsgirðinga í Eyjafirði. Á þessu voru þó undantekningar. Á norðanverðri Arnarvatnsheiði

Við úttektina 2025 mátti víða á Norðurlandi sjá merki um landnám og þéttingu gróðurs í flagablettum en ógróið yfirborð mældist minna í reitum en í fyrri mælingum.

Mælireitur í Mjaðmárdal í Eyjafirði árin 1997 og 2025, dæmi um breytingu á ástandi, en það var metið sæmilegt í fyrri úttektinni en ágætt í hinn seinni.

hafði ástand lítið breyst en þar er hrossum enn beitt á rýrt land og er álag meira en góðu hófu gegnir. Uppi á Landi á Silfrastaðafrétt var margt hrossa og merki um að ástand lands hefði versnað frá úttektinni 2015. Niðri í dalnum í Hálfánartungum við Norðurá var ástand lands hins vegar mun betra. Víðast hvar þar sem reitir í heimalöndum voru teknir út á Norðurlandi og Suðurlandi sumarið 2025 var ástand lands gott og mun betra en það var fyrir tæpum 30 árum þótt einstaka undantekningar væru á. Vegna þess hve fáir reitir voru teknir út í heimalöndum 2025 verður ekki gerð grein fyrir þeim niðurstöðum hér. Eins og í fyrri úttektum verða skýrslur gerðar fyrir hvern reit sem tekinn var út og þær sendar til landeigenda og annarra umráðaaðila lands. Vinnsla þeirra stendur nú yfir hjá Landi og skógi.

Árið 2019 var hafist handa í verkefninu GróLind að setja upp fasta vöktunareiti víðs vegar um land til að fylgjast til framtíðar með breytingum á gróðri og jarðvegi, jafnt á láglendi sem hálendi á grónum og lítt grónum svæðum. Verkefnið er mjög viðamiklegt og í forsjá Lands og skógar. Alls hafa rúmlega 900 reitir nú verið settir upp í verkefninu. Segja má að hagaverkefnið sem hér hefur

verið fjallað um sé óbeinn forveri GróLindar og nú undir sama hatti. Hagaverkefnið hefur sýnt að reglubundin vöktun á föstum reitum er mjög mikilvæg. Með fremur einföldum mælingum og allt niður í ljósmyndatöku má afla upplýsinga um breytingar á ástandi lands og hvert það stefnir. Jafnframt á hún að stuðla að því að landnýting taki mið af landgæðum og sé innan hóflegra marka.

Þótt úttekt okkar á hagareitum árið 2025 gefi til kynna að ástand lands hafi batnað til muna frá fyrri árum þá segir það ekki að óhófleg beit af völdum hrossa sé úr sögunni. Þar sem við fórum um sveitir rákum við víða augun í víðáttumikil hrossahólf þar sem gengið var nærri landi og úrbóta er þörf.

Sigprúður Jónsdóttir hjá Landi og skógi stjórnaði hagaverkefninu árið 2025 en henni til halds og trausts var Borgþór Magnússon sem hóf verkefnið á sínum tíma á Rannsóknastofnun landbúnaðarins. Borgþór er nú kominn á eftirlaun. Aðrir sem tóku þátt í úttektinni 2025 voru Ingunn Sandra Arnþórsdóttir, Sigríður Þorvaldsdóttir og Björk Sigurjónsdóttir, starfsmenn Lands og skógar, og Bjarni P. Maronsson.

Sigprúður er beitarfræðingur og Borgþór vistfræðingur.

Kaia sauna

Nýtt frá Auroom

AUROOM

trefjar.is

— 1978 —
TREFJAR

Vatnshitarar fyrir sumarhús

Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrúfað er frá vatninu, spennan 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.- Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

Varmás
Markholt 2
Mosfellsbæ
sími 566 8144

Led lýsing í allar Landbúnaðarbyggingar og lðnaðarhúsnæði

Tri-proof ljós - Ufo ljós 60° og 90° fyrir meiri lofthæð.

KAUPLAND
www.kaupland.is
sími 8449484

EITT MESTA ÚRVAL LANDSINS AF EFNI OG ÁHÖLDUM TIL FLUGUHNÝTINGA

PREMIUM Fly-tying kit

Sjáðu allt efni og áhöld til fluguhnýtinga í vefverslun Veidihornsins.

VEIÐIHORNIÐ
Síðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

Viljum við veikja heilbrigðiseftirlitið á tímum netsölu?

Tillögur ráðherra um breytingar á skipulagi opinbers eftirlits fela í sér grundvallar-breytingu á því hvernig lýðheilsa og neytendavernd eru tryggð á Íslandi. Í frumvarpi sem nú er til umfjöllunar á Alþingi er meðal annars lagt til að breyta skipulagi heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga með aukinni miðstýringu og mögulegri útvistun eftirlitsverkefna. Með slíkum breytingum er hætt á að eftirlitið fjarlægist þann vettvang þar sem það þarf að virka. Á sama tíma og viðskipti færast hratt yfir á netið á þá að veikja þessa stoð með sameiningu, miðstýringu eða útvistun? Gætu slíkar breytingar veikt framkvæmd eftirlits einmitt þegar þörfin fyrir það er mest. Slíkar breytingar eru ekki umbætur, heldur áhættusöm tilraun.

Sigrún Guðmundsdóttir.

Nálægð skiptir máli

Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga byggir á nálægð við þá starfsemi sem sæta eftirliti, skýrri ábyrgð og þekkingu á staðbundnum aðstæðum. Þessi nálægð gerir eftirlitinu kleift að greina frávik snemma og bregðast hratt við þegar hættu skapast. Í umræðu um skipulagsbreytingar er oft vísað til stærðarhagkvæmni eða aukins samræmis. Slík markmið eru eðlileg, en þau mega ekki leiða til þess að eftirlitið fjarlægist vettvanginn. Þegar kerfi verða stærri og fjarlægari getur þekking á aðstæðum veikst, viðbragðstími lengst og ábyrgð orðið óljósari. Miðstýring eftirlits er stundum kynnt sem leið til að tryggja samræmi. Samræmi verður þó ekki til með skipuritum einum saman. Virkt eftirlit krefst fagþekkingar, mannafla og valdheimilda til að grípa inn í þegar þörf krefur. Ef ákvarðanataka er aðskilin

Mynd / ál

frá daglegri framkvæmd skapast hættu á að eftirlit verði formsatriði fremur en raunveruleg vernd. Þetta á ekki síst við í stafrænum viðskiptum þar sem nýjar söluleiðir og markaðshættir þróast hratt og krefjast skjótra viðbragða.

Áhættan af útvistun

Útvistun opinbers eftirlits er sú leið sem hvað mestar áhyggjur vekur. Með henni væri verið að færa vald sem felur í sér eftirlit með lögbundnum kröfum og möguleg inngrip í atvinnustarfsemi til aðila sem starfa á markaðsforsendum. Slík skipan er líkleg til að skapa hagsmunaárekstra og gera faglega ábyrgð óljósari. Eftirlit sem á að vera óháð og gagnsætt gagnvart almenningi verður þá háð samningsskilmálum og fjárhagslegum hvötum. Traust

til eftirlits byggir á því að það starfi á grundvelli laga og almannahagsmuna. Þróun netsölu á áfengi, tóbaki, nikótínvörum og fæðubótaefnum sýnir vel hversu mikilvægt er að eftirlitið sé bæði virkt og nálægt markaðinum. Netsala á áfengi hefur aukist og fer oft fram á gráu svæði laganna. Þar vakna spurningar um aldursstaðfestingu, aðgengi barna og ungmenna og hvort farið sé að reglum um auglýsingar og merkingar. Í slíkum tilvikum er mikilvægt að eftirlitsaðilar geti fylgst með þróuninni og grípi hratt inn í þar sem þörf er á. Svipaðar áskoranir koma fram í netsölu tóbaks- og nikótínvara. Mikill og góður árangur hefur náðst með öflugu eftirliti með tóbaki sem er á vegum HES. Eftirlit með nikótínvörum er hins

vegar miðlægt í dag en ekki hjá heilbrigðiseftirlitum. Þrátt fyrir skýrar reglur um aldurstakmörk og markaðssetningu hafa komið upp dæmi um sölu þar sem eftirlit er ófullnægjandi og aldursstaðfesting ótrygg. Netsala á fæðubótaefnum hefur einnig aukist verulega. Þar geta vörur verið fluttar inn frá löndum utan Evrópska efnahagssvæðisins og innihaldið efni sem eru ekki leyfð eða geta verið skaðleg. Auk þess eru fullyrðingar um heilsufarsleg áhrif oft villandi eða illa rökstuddar. Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga gegnir mikilvægu hlutverki við að fylgjast með markaðinum, meta hvort vörur uppfylli lagakröfur og grípa inn í þegar hættu steðjar að neytendum. Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga er hluti af grunninnviðum samfélagsins. Það gegnir

lykilhlutverki í vernd lýðheilsu, neytenda og tryggir sanngjarnri samkeppni á markaði með virku eftirliti. Tillögur ráðherra um breytingar á skipulagi eftirlits gætu hins vegar haft þveröfug áhrif við það sem stefnt er að ef þær veikja framkvæmd eftirlits á vettvangi. Á tímum hraðrar þróunar í stafrænum viðskiptum ætti markmiðið að vera skýrt: að styrkja eftirlitið þar sem það virkar best. Það felur í sér að efla faglega getu, bæta samræmi í framkvæmd og tryggja skýrt samstarf ríkis og sveitarfélaga. Að fjarlægja eftirlitið frá vettvangi eða færa það til markaðsdrifinna aðila er hins vegar áhættusöm leið sem getur dregið úr raunverulegri vernd almennings. Höfundur er heilbrigðisfulltrúi á Suðurlandi.

HÍFIBÚNAÐUR

Bindikeðjur - Krókar - Lásar - Talíur

Staðlaðar stærðir á hagstæðu verði

Keðjustrekkjarar

D-Lásar

Hífikeðjur

862 4046

skralli@skralli.is

SKRALLI

Hrossakjöt bannað á Ítalíu

Í frumvarpsdrögum stjórna-þingmanns á Ítalíu er lagt til bann á slátrun hrossa og að dýr af hestaætt verði skilgreind sem gæludýr. Rík hefið er fyrir neyslu hrossakjöts í nokkrum héraðum Ítalíu. Líklegt má telja að frumvarpið nái í gegn, en það er bæði stutt af þingmönnum í samsteypustjórn Giorgia Meloni forsætisráðherra og þingmönnum úr stjórnarandstöðu. Í frumvarpinu er lagt til að þeim sem slátra hestum verði gert að greiða allt að 100.000 evra (14,5 milljónir ISK) sekt eða að sitja af sér allt að þriggja ára fangelsisvist. Jafnframt er lagt til að eigendur hesta verði skyldaðir til að örmerkja sínar skepnur. Frá þessu greinir Guardian. Neysla hrossakjöts hefur dregist saman á undanförunum árum á Ítalíu vegna breytts viðhorfs almennings. Þar er innflutningur og neysla á hrossakjöti samt sem áður með því mesta sem gerist í Evrópu, en samkvæmt skoðanakönnun á síðasta ári neyta 17 prósent Ítala kjötsins minnst einu sinni í mánuði.

Mynd / Stefan Briggs

Michela Vittoria Brambilla, þingmaðurinn sem vinnur að frumvarpsdrögum, er jafnframt formaður dýraverndunarsamtaka. Hún furðar sig á að á Ítalíu séu hestar „misnotaðir“ inn að beini á 21. öldinni, á meðan neysla hrossakjöts sé talin óhugsandi í mörgum löndum. Gian Marco Centinaio, fyrrum landbúnaðarráðherra og stjórnarliði, gagnrýnir frumvarpið. Hann segir að með því sé verið að eyða hluta af ítalskri matarhefð, sem var nýlega sett á skrá UNESCO yfir óáþreifanlegan menningararf mannkyns. /ál

Sérlausnin sem Írland féll á

Um einkavaldsvið ESB, Írland og stjórnskipulegar forsendur umræðunnar

Erna Bjarnadóttir.

Í umræðu um mögulegar sérlausnir innan Evrópusam- bandsins er gjarnan gengið út frá því að hægt sé að „tryggja“ ákveðin réttindi með samningum. Nýleg þróun í sjávarútvegsmálum Írlands gefur tilefni til að skoða hvaða lagalegu forsendur liggja að baki slíkum fullyrðingum.

Kjarni málsins er ekki pólitískur heldur stjórnskipulegur.

Einkavaldsvið sambandsins og mörk sérlausna

Til að skilja eðli mögulegra sérlausna á sviði sjávarútvegs þarf að horfa til 3. gr. sáttmálans um starfshætti Evrópusambandsins (TFEU).

Í þeirri grein eru talin upp þau svið þar sem sambandið hefur það sem kallast einkavaldsvið (exclusive competence). Það merkir að aðeins sambandið getur sett bindandi reglur á viðkomandi sviði. Aðildarríki geta ekki sett sjálfstæða löggjöf nema að því marki sem þeim er falið að framkvæma ákvörðun sambandsins.

Í 3. gr. eru meðal annars nefnd:

- tollabandalag,
- samkeppnisreglur innri markaðar,
- myntstefna fyrir ríki sem taka upp evru,
- verndun lífríkis hafsins innan ramma sameiginlegrar sjávarútvegsstefnu,
- og sameiginleg viðskiptastefna.

Sameiginlega sjávarútvegsstefnan fellur því skýrt undir einkavaldsvið sambandsins. Það hefur verulegar stjórnskipulegar afleiðingar. Á þessum sviðum er ákvörðunarvald framselt til sambandsins á grundvelli sáttmálans sjálfs. Ríkin taka þátt í ákvörðunartöku innan stofnanakerfisins, en sem hluti af sameiginlegu regluverki þar sem í mörgum tilvikum gildir meirihlutaregla.

Þetta skiptir máli þegar rætt er um sérlausnir. Varanleg undanþága frá sviði sem fellur undir einkavaldsvið myndi í reynd fela í sér breytingu á sjálfum sáttmálanum. Slík breyting krefst samhljóða samþykkis allra aðildarríkja og fullgildingar samkvæmt stjórnarskrárreglum hvers ríkis.

Eftir stækkun sambandsins árið 2004 og sérstaklega eftir gildistöku Lissabon-sáttmálans eru ekki þekkt dæmi um að aðildarríki hafi fengið varanlega, sáttmálafeita undanþágu frá sviði sem skilgreint er innan einkavaldsviðs sambandsins samkvæmt 3. gr. TFEU.

Það þýðir ekki að engar aðlögunarráðstafanir eða tímabundnar lausnir hafi verið veittar. En slíkar ráðstafanir hafa verið innan ramma stefnumótunar og framkvæmdar — ekki breyting á sjálfri valdaskipaninni sem 3. gr. kveður á um.

Af þessu leiðir að þegar rætt er um mögulegar sérlausnir á sviði sjávarútvegs verður að spyrja á hvaða lagastigi þær væru festar. Ef þær eru ekki hluti af frumrétti, heldur framkvæmd innan sameiginlegrar stefnu, þá falla þær undir sama meirihlutakerfi og aðrar ákvarðanir á sviðinu. Því markar 3. gr. TFEU ekki aðeins tæknilega skiptingu valds heldur einnig mörk þess hvað telst varanleg trygging innan kerfisins.

Sérlausn Írlands í þessu ljósi

Þegar litid er til deilunnar um svonefnda „Hague Preferences“ á Írlandi blasir þessi uppbygging við í framkvæmd. „Sérlausnin“ sem Írar vísa til var ekki fest í frumrétti sambandsins sjálfs. Hún var hluti af framkvæmd sameiginlegrar sjávarútvegsstefnu. Þar með lifði hún innan þess kerfis sem 3. gr. TFEU afmarkar.

Ef meirihluti aðildarríkja ákveður að beita regluverkinu með öðrum hætti, þá er sú ákvörðun tekin innan ramma kerfisins. Hún kann að vera pólitískt umdeild. En hún felur ekki í sér brot á sáttmálanum. Þetta er í raun birtingarmynd þess að sérlausnin naut ekki sáttmálafestrar verndar heldur var háð meirihlutavilja aðildarríkja ESB.

Þýðing þessa máls fyrir Ísland

Íslensk umræða um mögulegar sérlausnir á sviði sjávarútvegs verður að taka mið af þeirri stjórnskipulegu staðreynd að sameiginlega sjávarútvegsstefnan fellur undir einkavaldsvið sambandsins samkvæmt 3. gr. TFEU. Það þýðir að ákvörðunarvald á þessu sviði er skilgreint í sáttmálanum sjálfum sem málaflokkur sem er á valdi ESB.

Spurningin er því ekki einfaldlega hvort hægt sé að semja um sérstakar aðlögunarráðstafanir við inngöngu. Á sviði sem fellur undir einkavaldsvið verður varanleg undanþága aðeins tryggð með sáttmálafestri breytingu á frumrétti sambandsins — það er breytingu sem krefst samhljóða samþykkis allra aðildarríkja. Án slíkar breytingar yrðu allar sérlausnir hluti af framkvæmd sameiginlegrar stefnu og lúta því sama meirihlutakerfi og aðrar ákvarðanir á sviðinu. Í því felst raunveruleg stjórnskipuleg þýðing málsins og skýrir þar með það sem gerðist á Írlandi. Málið sýnir einfaldlega hvernig valdaskipan og réttaruppbygging ESB er í reynd háttað.

Ábyrgð í umræðu um sérlausnir

Í umræðunni er gjarnan gengið út frá því að allt snúist um samningshæfni, vilja eða pólitískt svigrúm. Fullyrt er að „ESB viti vel hver markmið Íslands séu“ og að hægt sé að ná fram sérlausnum ef heimavinnan sé nægilega vel unnin.

Slík framsetning horfir framhjá grundvallarspurningunni um lagalega uppbyggingu kerfisins sjálfs. Á sviðum sem falla undir einkavaldsvið sambandsins ræður ekki einungis vilji, heldur sú valdskipan sem sáttmálarnir kveða á um. Ef sérlausn er ekki fest í frumrétti er hún ekki stjórnarskrárleg trygging, heldur hluti af sameiginlegri stefnu sem má endurskoða samkvæmt meirihlutareglu. Í umræðu um sjávarútveg — málaflokk sem fellur undir 3. gr. TFEU og einkavaldsvið sambandsins — er því ekki nægilegt að vísa til „vilja“ eða „sérstaks skilnings“ annarra ríkja. Það sem skiptir máli er hvort fyrir liggir sáttmálafest breyting á sjálfri valdaskipaninni.

Eftir 2004 hafa slík dæmi ekki komið fram á sviðum sem skilgreind eru sem einkavaldsvið.

Ábyrg umræða um sérlausnir krefst þess að lagaleg staða þeirra innan ESB-réttar sé skýr. Að öðrum kosti er hætt á að pólitískar væntingar um samningsniðurstöðu séu settar fram sem varanlegar undanþágur — án þess að sú lagastöð sé fyrir hendi. Það er kjarni málsins.

Höfundur er hagfræðingur

ÓMISSANDI Í SAUÐBURÐINN

Icevet
Dýraheilsa

LAMBOOST og SAFYGUT (áður FLORYBOOST) eru fæðubótarefni sem verka styrkjandi og efla ónæmiskerfi unglamba og kiðlinga. 100% náttúrulegar vörur sem löngu hafa sannað sig. Auðvelt í notkun, þarf ekki að blanda og er með íslenskum leiðbeiningum.

LamBOOST

Fæðubótarefni auðugt af næringar-efnum sem er sérstaklega hannað með þarfir lítilla og veikburða lamba og kiðlinga í huga.

SafyGut fyrir lömb

Stuðlar að jafnvægi þarma- flórunnar þegar meltingar- trufnanir gera vart við sig.

Nánari upplýsingar hjá dýralæknum og umboðsaðila www.dyraheilsa.is.

Skipulagsauglýsing

Endurskoðun Aðalskipulags Kjósahrepps 2023-2043 skv. 1. mgr. 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Tillagan felur í sér endurskoðun á Aðalskipulagi Kjósahrepps 2024-2036 og er sett fram á uppdrætti, í greinargerðum. Um er að ræða heildarendurskoðun aðalskipulags. Tilgangurinn með endurskoðun aðalskipulagsins er að laga skipulagið að breyttum forsendum, lögum, reglugerðum, áætlunum og stefnumörkun stjórnvalda svo hægt verði að takast á við þær áskoranir sem fyrir liggja. Við endurskoðunina verður mótuð stefna um landnotkun, náttúruvernd og þróun byggðar í sveitarfélaginu öllu.

Tillagan liggur frammi á skrifstofu Kjósahrepps, Ásgarði, frá og með **10. mars 2026 til 21. apríl 2026** og er einnig til sýnis á heimasíðu Kjósahrepps, www.kjos.is sem og í skipulagsgátt undir málsnúmeri **917/2026**.

Þeim sem telja sig eiga hagsmuna að gæta er hér með gefinn kostur á að gera athugasemdir til **21. apríl 2026**.

Skila skal athugasemdum í skipulagsgátt undir viðkomandi málsnúmeri.

Virðingarfyllst,
Skipulagsfulltrúi Kjósahrepps

Vörurnar frá Interclamp eru fáanlegar í vefverslun Sendum um land allt!

- ✦ Interclamp er alhliða framleiðsla á rötatengjum gerðum úr galvaniseruðu pottjárnri til ótölulegra nota.
- ✦ Hönnuð til þess að geta reist fljótlega og auðveldlega traust mannvirki.
- ✦ Fimm mismunandi stærðir röra passa í Interclamp tengin.

Algengasta stærðin okkar D48 er komin aftur!

Sími: 453 8888 - Ópið virka daga kl. 9-17

Við Norðurlandsveg - 560 Varmahlíð

Kostnaður á ári vegna CO₂ þegar orðinn svipaður og beingreiðslur til bænda

Hættan af gróðurhúsalofttegundum hefur verið mikið til umræðu undanfarin ár. Okkur hefur verið sagt að fram undan sé hamfarahlýnun nema við drögum verulega úr losun CO₂. Það er að koma betur og betur í ljós að hættan hefur verið blásin út. Hitinn hefur hækkað ca 1,3–1,5 gráðu frá miðri nítjándu öld. Þá hafði verið fjandi kalt lengi, litla ísöldin hafði ráðið ríkjum. Búskapur á Íslandi einkenndist oft af hörmungum. Vetur fengu nöfn „Fellir, Lurkur, Hrossafellir og Purrungur“ bara til að nefna dæmi. Jöklar höfðu alveg horfið eftir að ísöld lauk. Þeir höfðu síðan smátt og smátt blásið út aftur og voru orðnir þeir stærstu síðan um ísöld. Það stefndi í nýja ísöld. Sem betur fer hlýnaði. Samkvæmt ískjörnum frá Grænlandi hefur hlýnunin ekki verið hraðari eða meiri en oft áður. Hlýnunin var vitanleg hið besta mál, í raun mikil blessun. Núna er hitinn að nálgast þann hita sem var á landnámsöld. Á rómversku gullöldinni var hitinn gráðu hærri en hann er núna. Fyrir 6000 var enn hlýrra í nærri 2000 ár. Það var þá sem engir jöklar voru á Íslandi. Við eigum inni verulega hlýnun. Aukning á CO₂ hjálpar gróðri að vaxa. Það er til dæmis dælt CO₂ í gróðurhús til að auka vöxt. Samkvæmt gervihnattamyndum hefur jörðin verið að gróa upp síðustu 50 árin.

Það er nú komin út bók, Hitamál, eftir Frosta Sigurjónsson þar sem hann rekur hvernig er verið að blekkja okkur með hræðsluáðöri og leggja á gríðarlega skatta, sem ekki munu skila neinu.

Losun frá landbúnaði

Eftir bókhaldi IPCC (stofnun á vegum Sameinuðu þjóðanna)

Gunnar Einarsson.

Búskapur og losun

kemur rúmlega helmingur af losun Íslendinga á CO₂ frá landbúnaði. Tökum kindakjöt sem dæmi. Fyrir utan losun frá landi, reiknast losunin 25 kg CO₂ á kíló af kjöti. Losun af landi er sögð nema nokkur hundruð kílóum CO₂ á kíló af kjöti. Þar er það fyrst og fremst þurrkun mýranna, sem er skrifuð fyrir þessari losun. Persónulega tel ég að við höfum farið langt fram úr meðalhófi í þurrkun á mýrum. Mýrar eru merkilegar sem slíkar og sjálfsagt að hafa mýrar með, alveg burtséð frá CO₂. Það er mikil óvissa í útreikningum á losun mýranna. Til að glöggva sig á um hvað málið snýst, er allt í lagi að nota umdeildar tölur. Ég nota tölur frá IPCC sem ég tók úr bók Ólafs Arnalds, Moldin. Nettólosun frá mýrum er reiknuð af IPCC 7,500 milljónir tonna. Öll þessi tala skrifast á landbúnað.

Hugsum okkur bú sem hefur enga skurði og land sem er mikið að gróa upp. Landið er að batna það hratt að binding á CO₂ í gróðri og mold, nemur langt umfram það sem olían, áburðurinn og plastið eru skrifuð fyrir. Búið er í CO₂ plús. Þetta bú er engu að síður skráð fyrir losun vegna losunar skurða, meðal annars á eyðibýlum. Hugsum okkur annan bónda. Hann býr á skurðum og losar þessi ósköp, fleiri hundruð kíló CO₂ á hvert kíló af kjöti (vá). Hann hefur heyrt hvað kjötið hans er að menga svakalega. Íslendingar geti varla leyft sér að fljúga erlendis, nema spara við sig að éta lambakjöt. Hann vill ekki bera ábyrgð á þessu lengur og hættir búskap. Skurðirnir hans og allir hinir sem eru á vannýttu landi og á eyðibýlum halda áfram að losa. Þó sauðfjárrækt legðist af, héldu skurðirnir áfram að losa CO₂.

Losun á CO₂ er í raun fasti, sem minni eða meiri búskapur hefur lítill áhrif á. Ef það ætti að gera einhvern ábyrgan væri helst að skrifa þetta á syndir feðranna.

Mengun hesta

Það var fróðlegt að lesa í bókinni „Moldin“ að hestar, sem aldir eru á þurrkuðum mýrum og heyi af þurrkuðum mýrum, séu það farartæki sem losaði mest CO₂ á kílómetrann. Tilvist hans Skjóna losar eins og fólksbíll, sem keyrður er 15.000 km. Hann Skjóni nær ekki nema broti af þessari keyrslu, þannig verður losun Skjóna af CO₂ á ekinn kílómetra langt, langt umfram allra stærstu áttagata amerískra dreka jafnvel þótt vélin sé slitin og svolgri í sig bensín. Svona geta vísindin upplýst okkur um sannleika, sem ef til vill blasir ekki við. Það er aftur á móti þannig með losun hestanna eins og kindanna að losunin verður sú sama þótt Skjóna og öllum hinum reiðhestunum verði slátrað, að þá breytist losun frá mýrum lítið sem ekki neitt.

Losun af landi

Hér förum við inn á eitthvað mjög loðið. Virk rofabörð eru án efa að losa CO₂. Sumt af þessum jarðvegi fýkur á annað gróíð land og binst þar. Rofabörðin gróa ekkert endilega þótt engin sé sauðkindin. Hitt er annað að það er ömurlega ljótt að sjá rofabörð í annars fallegu landi. Það ætti að setja í gang landsáætlun um að rækta upp rofabörð, ekki vegna CO₂ heldur vegna umhyggju fyrir landinu. Miklu væri það uppbyggilegra að rækta rofabörð, en að henda peningum í CO₂ skatta.

Binding í landi

Það er mikil veðrun steinefna á Íslandi. Þessi veðruðu steinefni ganga í samband við CO₂ og skolast að hluta til sjávar. Binding að þessu tagi er samkvæmt „Moldinni“ ca 3,1 milljón tonna. Það má ekki færa þetta til tekna móti losun, eftir reglum IPCC

Skógrækt og landgræðsla

Skógrækt og landgræðsla binda ca 1 milljón tonna. Það má draga þetta frá losun mýranna.

Binding í gróðri og mold

Landið okkar getur bundið mikið CO₂

bæði í moldinni og gróðri. Ég hef farið um Ísland og labbað víða. Það er margt gott að gerast. Móarnir eru að breytast í kjarrlendi, gróður teygir sig hærri í fjöllin, aurar eru að gróa, heiðar eru að gróa. Búskapur þar sem hugað er að landgæðum eins og víða er í dag er oftast betri en friðun. Það er fráleitt að það séu bara framfarir á friðuðu landi. Beit og sauðkindin hefur margar hliðar. Það tæki heilan kafla í bók að gera þeim þætti sæmileg skil.

Gróðurinn tekur kipp

Það var alveg greinilegt að þegar það hlýnaði sérstaklega eftir 1995 að gróður tók kipp. Mikil blessun þessi hlýnun. Þó því sé spáð að það hlýni meir, tek ég því með fyrirvara. Ef það hlýnar eins og bjartsýnir gera ráð fyrir og CO₂ eykst, þá sæjum við gróður flæða yfir stóran hluta af eyðimörkum hálendisins á nokkrum áratugum. Þótt land sé ekki að binda mikið, eða frá engu upp í 3–4 tonn CO₂ á hektara, þá eru hektaramir margir af grónu landi, sem er að batna í dag. Gróður er að sækja út á auðnirnar. Það er þannig auðvelt að margfalda sig upp í að binding í mold og gróðri jafni upp þessi 3,3 milljón tonn CO₂, sem við áttum eftir að jafna. Þeir hjá IPCC vilja ekki vita af bindingu í mold og gróðri nema það sé í einhverju kerfi.

Hvert stefnir?

Skraufþurrar mýrar losa lítið. Margir skurðirnir eru smátt og smátt að fyllast, losunarsvæði mýra er að minnka. Veðrun steinefna og binding þess vegna er veruleg og mun aukast ef það hlýnar. Gróður og mold binda mikið og munu á næstu árum binda miklu meir. Það kemur aldrei einhver ein hárrétt tala út úr svona uppgjöri. Hvort bókhaldið sé jákvætt í dag er túlkunaratriði, en alveg ljóst að það verður enn jákvæðara á komandi árum.

Skráningarkerfið

Skráningarkerfi IPCC er þannig uppsett að það skráir losun frá mýrum, en ekki bindingu sem verður vegna veðrunar steinefna og bindingu í gróðri og mold. Þessar skráningarreglur hljóta að vera tilkomnar vegna einhverra allt annarra áðstæðna en eru hér. Hestamenn og bændur ættu að ganga á undan í að hvetja til að við segðum okkur frá Parísarsamkomulaginu og samvinnu við ESB um CO₂.

Lokaorð

Ísland býður upp á að binda með tíð og tíma gríðarlega mikið CO₂ í jarðvegi og gróðri. Binding á móti losun er það mikil að við Íslendingar eigum að hætta að tala um losun og bindingu frá landinu og taka þær tölur út fyrir sviga. Ekki láta vísindin villa svo um fyrir okkur, að við förum að líta hann Skjóna og hana Hvítukollu illu auga, sem stórhættulega mengunarvalda, algjörlega að ástæðulausu.

P.S. Lúpinan

Það var falleg mynd af lúpinu í bókinni um Moldina, en af einhverjum ástæðum hefur gleymst að segja frá því að hún bindur mikið CO₂. Binding hennar getur numið 3,5 tonnum á hektara á ári. Hún mætti vera svo miklu víðar.

Höfundur er fyrrverandi bóndi.

FAGFUNDUR SAUÐFJÁRRÆKTARINNAR

Haldið á vegum Fagraðs í sauðfjárrækt

Laugardagur 11. apríl klukkan 12:30 til 15:40

Hótel Laugarbakki

Fundinum verður einnig streymt

Hafa villtir grasbítar áhrif á búskapinn þinn?

Laufey Steingrimsdóttir.

Á undanförmum áratugum hefur villtum grasbítum, svo sem farfuglum á borð við gæsir og álfir, fjölgað verulega á Íslandi og í öðrum löndum. Þessir fuglar staldra hér við til að hvílast og næra sig á leið sinni til varpstöðva á hálendinu eða enn norðar. Með áframhaldandi loftslagsbreytingum eru farleiðir fuglanna, sem og tímasetning komu og brottfarar þeirra, að breytast. Á Íslandi koma gæsir nú fyrr að vori og hluti stofnsins dvelur lengur og nærast á ræktuðum túnum á láglandinu. Stórir hópar heiðagæsa, grágæsa og í sumum tilvikum álfta, sjást víða á túnnum og geta leitt til mikilla vandræða þar sem þær éta og traðka niður gróður sem annars væri tiltækur fyrir búfé eða til heyöflunar. Þessir hópar geta hins vegar verið til staðar einn daginn og farnir þann næsta, eða kosið að nærast á einu túni en ekki öðru. Spurningin er því hvort vandamálin sem viðvera þessara dýra getur skapað sé afmörkuð við ákveðin svæði eða hvort áhrifin nái yfir stóran hluta landsins.

Rannsóknir í öðrum löndum, svo sem Noregi, hafa sýnt misvísandi niðurstöður. Þar hefur komið í ljós að villtir grasbítar geta annars vegar verið í samkeppni við búfénaðinn um fæðu, en hins vegar stuðlað að betri vaxtarskilyrðum fyrir gróður og þannig bætt beitarlönd fyrir búfénað. Rannsóknir hérlandis á þessu sviði eru þó enn takmarkaðar. Helst ber þar að nefna rannsóknir Náttúrustofu Suðausturlands á uppskerutapi vegna gæsa, sem framkvæmdir voru á árunum 2014–2018. Þær leiddu í ljós að beit gæsa hafði í för með sér umtalsvert uppskerutap á ræktuðum túnnum. Tjónið reyndist tiltölulega stöðugt milli ára og nam allt að 33% árið 2015, sem var metið á allt að 36.218 kr. á hektara.

Fáar rannsóknir hafa hins vegar snúið að viðhorfi bænda til þeirra árekstra sem upp geta komið milli villtra grasbíta og búfjár eða bústarfa. Ein undantekning er BS-verkefni Sigurlaugar Jónínu Ólafar Þorsteinsdóttur frá árinu 2016, sem kannaði viðhorf bænda innan þriggja

hreppa til þessara árekstra. Þar kom fram að 98% af þeim 44 bændum sem svöruðu könnuninni töldu sig hafa orðið fyrir tjóni af völdum gæsa eða álfta, en að umfang tjónsins var mismunandi eftir hreppunum. Meistararitgerð Marteins Möller beindist svo að hálendi Austurlands og sýndi rannsókn hans að aukin stofnstærð heiðagæsa veldur bændum vaxandi áhyggjum vegna áhrifa á viðkvæma afreitti, þar sem beitarálag er verulegt. Enn vantar þó heildstætt mat á stöðu mála á landsvisu.

Til að bæta úr þessum þekkingarskorti er að fara af stað rannsókn hjá Landbúnaðarháskóla Íslands þar sem gögnum verður safnað saman um viðhorf bænda á landsvisu til árekstra sem upp geta komið milli villtra grasbíta og búfjár eða bústarfa. Búið er að greina umfjöllun Bændablaðsins um þessi mál síðustu tíu árin í þeim tilgangi að kanna hversu mikið efni hefur verið birt um villta grasbíta. Þrátt fyrir að mun fleiri greinar hafi nefnt gæsir eða hreindýr (en aðeins fáar nefndu hugtakið „villtir grasbítar“), fundust 54 leitarniðurstöður þar sem fjallað var um vandamál af völdum villtra grasbíta. Sú tala endurspeglar fjölda tilvika í leit að orðunum „gæs“, „álf“ og „hreindýr“, en ekki fjölda einstakra greina, þar sem sumar greinar innihéldu fleiri en eitt leitarorð. Þær tegundir sem oftast komu fyrir voru heiðagæsir og grágæsir, þar næst komu helsingjar en mjög fáar umfjallanir tengdust hreindýrum.

Næsta skref í rannsókninni er að setja í loftið stutta könnun meðal bænda á Íslandi. Markmið könnunarinnar er að safna upplýsingum um reynslu og viðhorf bænda til þessara árekstra, kanna hvaða úrræði eru notuð til að draga úr tjóni og meta hversu árangursrík þau reynast. Jafnframt er leitast við að greina hvar og hvenær þessir árekstrar eiga sér stað, til þess að sjá hvaða svæði verða fyrir mestum áhrifum af völdum villtu grasbítanna.

Vilt þú taka þátt í könnuninni? Þú getur skannað QR-kóðann með þessari grein til að svara könnuninni eða sent erindi fyrir nánari upplýsingar í gegnum netfangið nem.las1@lbhi.is. Þín þekking skiptir máli!

Rannsóknin er unnin undir leiðsögn Isabel C Barrio, prófessors við Landbúnaðarháskóla Íslands, Charlotte Wagner, doktorsnema við Landbúnaðarháskóla Íslands og Jónínu Sigríðar Þorláksdóttur, sviðsstjóra hjá Landi og skógi.

Höfundur er nemandi í Náttúru- og umhverfisfræði við Lbhl.

Segðu **BLESS** við óværuna!

YKKAR
pest control

ALLT TIL NAGDÝRAVARNA
-fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

Harðskafi

Sveiflukóngurinn

Sláttuvél GKS 220
Kr 725.000 án vsk
Stærðir 200cm – 290cm

Sveiflukóngurinn RPM1000 280cm
Kr 1.190.000 án vsk
Stærðir 200cm 230cm 280cm

Hnífatæteri 250cm
Kr 845.000 án vsk
Stærðir 200cm 230cm 250cm

Sáttuvél PTO 175
Kr 295.000 án vsk
Stærðir 95cm – 220cm

Sláttuvél vökvadrif 200 60L
Kr 745.000 án vsk

Vélsópur 150cm 30L
Kr 560.000 án vsk

Tæteri m. sáningarvél 165
Kr 725.000 án vsk
Stærðir 125cm - 210cm

Hnífatæteri 180cm
Kr 385.000 án vsk
Stærðir 95cm – 180cm

Kurlari 80 15HP EL
Kr 345.000 án vsk

Kurlari 80 6,5HP EL
Kr 195.000 án vsk

Flórskafa hleðslu
Kr 595.000 án vsk

Vélsópur 870 hleðslu
Kr 295.000 án vsk

Plógur einskeri
Kr 115.000 án vsk

Skógarkló
Kr 148.000 án vsk

Flutningskassi 200cm
Kr 245.000 án vsk

Snjóblásari 210cm
Kr 785.000 án vsk

Kurlari 25cm PTO RPM1000
Kr 1.190.000 án vsk

Sturtuvagn 2ja tonna
Kr 520.000 án vsk

Gripskófla 160cm
Kr 365.000 án vsk

Taðgreip 120
Kr 295.000 án vsk

Tindaskafa 180
Kr 250.000 án vsk

Nýtt blað www.hardskafi.is sala@hardskafi.is **Sími 555 6520** **mars 2026**

ALLT FYRIR SAUÐFÉ

Grindur, fjárbætir, fjárvogir o.fl.

Fjárbætir

BRETTATILBOÐ!

SAUÐBURÐARGRINDUR

Nettar og þægilegar grindur fyrir sauðfé

Lengd: **1,22m** - kr. **11.289** - Hæð: 0,90m
Lengd: **1,52m** - kr. **12.120** - Hæð: 0,90m
Lengd: **1,83m** - kr. **13.029** - Hæð: 0,90m

LANDSTÓLPI

Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi Lyngási 11, 700 Egilsstöðum
480 5600 480 5610

www.landstolpi.is
landstolpi@landstolpi.is

Hvað þýðir góður samningur?

Manni hefur verið kennt, að ef maður veit ekki, sé best að spyrja. Því er þessi grein skrifuð.

Aðildarsinnar halda því fram, að aðlögun að ESB muni ekki byrja um leið og umsókn er send inn.

Evrópussambandið sjálft er þó sérlega skýrt þegar kemur að því ferli sem mun eiga sér stað. Þegar heimasíða sambandsinsins er skoðuð, birtist okkur skýrt hvað gerist um leið og umsókn er send inn.

„Í aðildarviðræðum býr umsóknarríkið sig undir að innleiða lög og staðla ESB, einnig þekkt sem regluverk ESB.“

Ég velti fyrir mér hvort þeir sem vilja aðild séu ragir við að benda á það sem hér kemur fram. Orðalag þeirra hljómar oftast en ekki svo, að Evrópusambandið muni ganga í Ísland en ekki öfugt. Ef stefna Viðreisnar er skoðuð kemur það fram svart á og hvítu, að fyrst eigi að spyrja almenning hvort halda eigi áfram „viðræðum“, en ekki aðlögun

„Á þeim forsendum leggur Viðreisn höfuðáherslu á að ljúka aðildarviðræðum við Evrópusambandið að undangengnu samþykki þjóðarinnar í almennri atkvæðagreiðslu sem allra fyrst. Það þýðir að fyrst verði haldin þjóðaratkvæðagreiðsla um framhald viðræðna og síðar um samninginn, þegar hann liggur fyrir.“

Þessi texti sem er fengin af heimasíðu Viðreisnar gefur til kynna, að aðlögun muni ekki eiga sér stað áður en kosningabærir menn hafa sagt sitt. Þeir nefna ekki það ferli sem byrjar um leið og umsókn er send inn. Flokkur forsætisráðherra er skýrari í sinni ályktun og er það gott:

Asgeir Geirsson.

“Samfylkingin vill stefna að fullri aðild Íslands að Evrópusambandinu með upptöku evru að undangenginni þjóðaratkvæðagreiðslu.”

Eftir allt þetta hefur grunnspurningunni ekki verið svarað. Hvað er góður samningur? Aðild að Evrópusambandinu hlýtur að þýða lögleiðingu á öllu því regluverki sem fylgir inngöngu. Nú hafa margir talað um einhverskonar sérlausnir. Sambandið sjálft gefur til kynna að ekkert slíkt sé í boði. Evrópusambandið segir:

„Í gegnum samningaviðræðurnar fylgist framkvæmdastjórnin með framvindu umsóknarríkjanna í þessum umbótum og heldur ráðinu og Evrópuþinginu upplýstum um þetta með reglulegum skýrslum og samskiptum.“

Sé miðað við þessi orð skal ríkið taka upp „bætt“ regluverk á meðan aðlögun á sér stað.

Því spyr ég: Hví halda þeir sem vilja aðild upplýsingum á borð við þær sem hafa verið reifaðar hér frá hinum almenna kjósenda og láta sem sú atkvæðagreiðsla sem er væntanleg snúi ekki að beinni aðild að Evrópusambandinu? Hví leggja þeir upp með að einhverskonar samningar muni eiga sér stað, þar sem höfðingjarnir í Evrópusambandinu segja skýrt að þetta sé aðlögun, en ekki samningar um eitthvað, - kannski. Ég óska eftir að stjórnámálamenn séu heiðarlegir í umræðunni og stundi ekki blekkingar gagnvart kjósendum. Ef ríki vill inn í Sambandið skuli atkvæðagreiðsla snúa að því, ekki einhverskonar pakkaskoðun. Hafi fólk hug á slíku mæli ég með heimasíðu Evrópusambandsins þar sem allt sem þakinn hefur upp á bjóða er til staðar. Óþarfi er að stunda óheiðarleika í þessari umræðu og auðvitað ættu landsmenn að vera spurðir hvort þeir vilji ganga í Evrópusambandið eður ei.

Höfundur er ritstjóri www.tenko.is

Verulega hefur dregið úr framboði strandsiglinga sem hefur leitt að sér aukna þungaflutninga á landi. Á myndinni sést flutningaskipið Helgafell leggja að höfn í Vestmannaeyjum í september 2025.

Mynd / ál

Leggja til eflingu strandsiglinga

Starfshópur um strandsiglingar skilaði af sér skýrslu þar sem skoðað var hvað þyrfti til að auka samkeppnishæfni flutninga sjóleiðina milli íslenskra hafna.

Þar kemur fram að landflutningar hafi aukist verulega frá aldamótum á sama tíma og framboð á strandflutningum hefi dregist saman. Því hafi fylgt auknið álag á þjóðvegi landsins sem margir hverjir voru ekki hannaðir fyrir svo mikla þungaflutninga.

Aðgerðir stjórnvalda á undanförunum árum hafi ekki unnið með strandflutningum, en skýrsluhöfundar benda á hækkun ýmissa opinberra gjalda. Kolefnisálögur á strandflutninga hafi aukist um rúm 400 prósent

á þremur árum sem hafi dregið úr möguleikum til að minnka losun gróðurhúsalofttegunda í vöruflutningum fyrir tilstilli strandflutninga.

Í skýrslunni segir að auknir strandflutningar muni styðja við aðgerðir í loftslagsmálum, draga úr kostnaði ríkisins við þjóðvegakerfið vegna þungaflutninga og auka öryggi á þjóðvegum landsins. Við blasi að landflutningar muni aukast verði ekkert gert.

Gjaldakafli hafnalaga endurskoðaður

Í helstu tillögum starfshópsins er meðal annars lagt til að vitagjöld verði lögð niður af skipum sem bjóða upp á reglubundnar strand-siglingar. Eyjólfr Ármannsson innviðaráðherra segir í skriflegu svari að hann muni á næstunni mæla fyrir lögum um leiðarmerki og öryggi siglinga sem munu koma í stað laga um vitamál. „Í því frumvarpi er lagt til að skip sem einungis er notað við reglubundna strandflutninga allt gjaldárið verði undanþegið skyldu til greiðslu öryggisgjalds siglinga,“ segir í svari ráðherra.

Starfshópurinn leggur til að hafnaryfirvöld leysi skip sem eru í reglubundnum strandsiglingum frá hafnsöguskyldu og gjaldakafli hafnalaga verði endurskoðaður með það að markmiði að gera höfnum mögulegt að styðja betur við þróun strandflutninga. Í skriflegu svari ráðherra segir að í ráðuneytinu sé undirbúningur hafinn við að endurskoða áðurnefndan gjaldakafli.

Starfshópurinn leggur til að öll kolefnisgjöld af reglubundnum strandsiglingum verði lögð af þar

til komnar eru raunhæfar lausnir til orkuskipta í siglingum stærri skipa. Í skriflegu svari innviðaráðherra segist hann ætla að beina þeirri tillögu til fjármála- og efnahagsráðuneytisins til skoðunar.

Styrkleiki að Ísland sé eyja

Innviðaráðherra telur einnig rétt að undirbúa þegar í stað tillögu starfshópsins um samstarf Vegagerðarinnar og Hafnarsambandsins í samráði við hagaðila þar sem fylgst verði með þróun vöruflutninga og gerðar tillögur um viðbrögð stjórnvalda eftir því sem ástæða er til og tók eru á. Starfshópurinn telur að slíkt samstarf muni skapa vettvang til að meta rekstrarforsendur, innviði, regluverk og markaðsforsendur strandsiglinga.

Ráðherra segist í skriflegu svari sínu jafnframt vera sammála tillögu starfshópsins um að vegagerðin hraði mati á kostnaði og ábata vegna landflutninga við þjóðvegakerfið. Starfshópurinn leggur til að þeirri vinnu verði lokið eigi síðar en árið 2027 og að þær upplýsingar verði nýttar við stefnumótun stjórnvalda.

Jafnframt leggur starfshópurinn til að efling standsiglinga verði hluti af aðgerðaáætlun stjórnvalda í loftslagsmálum. Í svari ráðherra segir að það verði skoðað í samvinnu við umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið.

Ráðherra tekur fram í svari sínu að það sé baráttumál hjá sér að færa þungaflutninga af þjóðvegum landsins og aftur út á sjó. „Ísland er eyja og við eigum að nýta þann styrkleika til hins ýtrasta,“ segir í svari Eyjólf Ármannssonar. /ál

Klippur og beygjuvélar

Stroffur
Naglar
Víralásar
Járnabakkar
Plastlistar og stjörnur
Kambar

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

Vir og lykkjur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

Páskablað
Bændablaðsins er þann
26. mars

Ný samtök um andstöðu gegn Evrópusambandinu

Samtökin „Til vinstri við ESB“ voru stofnuð í kjölfar fundar sem Ögmundur Jónasson hélt í Þjóðmenningarhúsinu í Reykjavík þann 10. janúar í vetur.

Þorsteinn Bergsson.

Valin var fimm manna framkvæmdastjórn fyrir samtökin með tveimur varamönnum, en að auki eru í aðalstjórn samtakanna tíu til viðbótar. Í framkvæmdastjórn sitja Þorsteinn Bergsson, Egilssstöðum, formaður, Guðbjörg Sveinsdóttir, varaformaður, Margrét Pétursdóttir, ritari, og meðstjórnendur eru Ágúst Valves Jóhannesson, Kópavogi og Jökull Sólberg Auðunsson. Varamenn í framkvæmdastjórn eru þeir Þorleifur Gunnlaugsson, Hveragerði og Bjarni Harðarson, Selfossi.

Eftir kynningarfund á Akureyri var stofnuð Norðurlandsdeild sem Jón Þór Sigurðsson á Akureyri fer fyrir. Fyrir liggur að stofna Suðurlandsdeild og er stefnt á að það verði gert í kjölfar málfundar sem haldinn verður í Tryggvaskála á Selfossi sunnudaginn 15. mars nk. kl. 12. Ég hvet lesendur Bændablaðsins til að mæta á þann fund en þar verða þrjú framsöguerindi um málefni Evrópu

og Íslands frá ýmsum hliðum, þó einkum út frá sjónarmiðum íslensks landbúnaðar. Framsögumenn verða þau Erna Bjarnadóttir og Þorsteinn Ólafsson, auk undirritaðs.

Yfirskrift fundarins sem Ögmundur hélt var ESB – frá samvinnu til miðstýringar og rakti Ögmundur þar þróun Evrópusamvinnu frá miðri síðustu öld til þessa dags. Erindi Ögmundar er mjög fróðlegt og má finna það á Youtube. Titillinn segir margt, því þróunin frá einföldu viðskipta- og tollabandalagi að sífellt ólýðræðislegri skrifræðisbákni hefur verið augljós þeim er sjá vilja. Helstu stiklusteinarnir á þeirri leið bera nöfn sem margir þekkja, s.s. Maastricht-samkomulagið, Lissabon-sáttmálinn, Schengen-samkomulagið, en almenn þekking á því hvað býr að baki nöfnunum er kannski ekki jafnmikil og getur erindi Ögmundar bætt þar mikið úr fyrir þá sem vilja kynna sér málin.

Þrýstingur á að koma Íslandi inn í Evrópusambandið hefur lengi verið nokkur, einkum frá öflum sem virðast hafa litla trú á að Íslendingar ráði við það verkefni að vera fullvalda þjóð. Um þverbak hefur þó keyrt með hann á síðustu 20 árum og árið 2009 gekk meira að segja svo langt að þessi öfl náðu að hefja svokallaðar aðildarviðræður við ESB. Ekki

þótti stjórnmöldum þá rétt að spyrja þjóðina í þjóðaratkvæðagreiðslu hvort henni þætti rétt að farið, en létu nægja að segja að kosið yrði um niðurstöðuna. Sem reyndar varð aldrei komist að vegna þess að hvorki samningamenn okkar né ESB þorðu að opna þá málaflokka sem vitað var að brjóta myndi á, sem voru auðvitað sjávarútvegs- og landbúnaðarmál.

Athyglisvert er að það er einkum þegar uppi eru óvenju miklar viðsjár í heiminum sem fylgismenn fullveldisafsals fara mikinn, líkt og þeir telji að hnípin þjóð í vanda hljóti að telja sér þann kost vænstan að leita á náðir erlendra valdablokka. Síðasta atlaða var gerð í kjölfar efnahagshruns á Íslandi og víðar og nú er ófriðlegri í heiminum en verið hefur um nokkurt skeið enda vantar ekki að ríkisstjórnin, sú ESB-sinnaðasta sem við höfum nokkru sinni haft, vilji nú slá í klárinn. En við erum hvorki hnípin né í vanda, öðrum en þeim sem við sköpum sjálf og það er því engu meiri ástæða nú til að ganga til liðs við Evrópusambandið en áður. Segjum nei við framhaldi „aðildarviðræðna“, þar er ekkert í boði annað en frekara afsal fullveldis okkar.

Höfundur er formaður samtakanna „Til vinstri við ESB“.

LÖGMENN GRANDA

LÖGFRÆÐIÞJÓNUSTA

- Veitum alla almenna lögmennspjónustu
- Fyrsta viðtal alltaf gjaldfrjálst
- Vönduð og persónuleg þjónusta

Marteinn Jónasson lögmaður // Tryggvagötu 11, 2. hæð, 101 Reykjavík // S: 626 9922 // marteinn@granda.is

Telur þú kindur á hverju kvöldi?

Ef svefninn lætur stöðugt bíða eftir sér, þá er kannski kominn tími á nýja aðferð.

Sefitude hjálpar þér að finna náttúrulega slökun og styttir tímann sem það tekur að sofna.

Þú sefur betur með Sefitude.

Notkun við svefntruflunum: 1 tafla ½-1 klst fyrir svefn fyrir 12 ára og eldri. Notkun við vægum kvíða: 1 tafla 1-3 sinnum á dag fyrir fullorðna og 1 tafla 1-2 á dag fyrir 12-18 ára. Hámarkskammtur fyrir 12-18 ára eru 2 töflur en 4 töflur fyrir fullorðna. Ekki ætlað yngri en 12 ára, þunguðum konum eða konum með barn á brjósti. Lesið vandlega upplýsingar á umbúðum og í fylgiseðli fyrir notkun lyfsins. Leitið læknis eða lyfjafræðings sé þörf á frekari upplýsingum um áhættu og aukaverkanir. Sjá nánari upplýsingar um lyfið á serlyfjaskra.is.

Við klæðum þig í hveli

Vetrarfatnaður í miklu úrvali

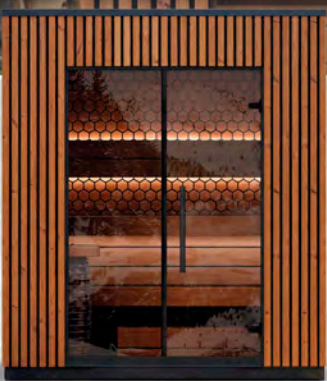
JOBBMAN

NÚ ER RÉTTI TÍMINN TIL AÐ TRYGGJA SÉR SÁNU FYRIR SUMARIÐ

Leil® SAUNAS

PATIO 3-5 manna
Verð frá 1.150 þús. kr.
Vinsælasta sánan okkar.
Nútímaleg og stílhrein.

VIVA 1-5 manna
Verð frá 1.190 þús. kr.
Viva er meira en bara sána
- hún er yfirlýsing.

DICE 3-5 manna
Verð frá 1.100 þús. kr.
Fullkomin sánuupplifun.
Hönnun, þægindi og hagkvæmni.

Vandaðar sánur frá Leil í Eistlandi, sem hefur framleitt útisánur í yfir 16 ár.

NORMX

AUÐBREKKU 6 · KÓPAVOGI
SÍMI 565 8899 · NORMX.IS
Opíð mán. - fim. 10-18 og fös. 10-17.

Sagnabáttur:

Frá Alsír til Hvalfjarðar

Kristján B. Jónasson
kbjonasson@gmail.com

Í um 350 ár hafa Passíusálmar Hallgríms Péturssonar verið lesnir og sungnir á föstunni. Frá lýðveldisstofnun hefur þeim sið verið haldið að lesa einn sálm á dag (nema á sunnudögum!) í útvarpinu í aðdraganda páska og enn er til fólk sem rennir yfir alla sálmana fimmtíu af því tilefni. Á seinni hluta 18. aldar og nánast alla 19. öldina var lestur sálmana í reynd skylda á íslenskum heimilum. Þeir sem þá voru á efri árum hljóta að hafa kunnað sálmana meira og minna utan að eftir að hafa heyrt þá lesna þá árlega svo áratugum skipti. Sú hefð komst einnig á að leggja eintak af Passíusálmum í kistur látnna og því er ekki að undra að þá þyrfti oft að prenta, enda hefur engin íslensk bók verið gefin jafnoft út. Útgáfur Passíusálmana eru nú rétt rúmlega hundrað talsins.

Snjallyrðasafn

Fyrst voru sálmarnir prentaðir á Hólum í Hjaltadal árið 1666 í félagi við annan sálmaflokk um píslarsöguna eftir Guðmund Erlendsson á Felli í Sléttuhlíð. Þeir sálmar eru nú öllum gleymdir en Passíusálmarnir lifa. Styrkur og einkenni Passíusálmana er nefnilega að Hallgrímur lætur sér ekki nægja að rekja réttarmorðið á Jesú saklausum og síðan þær hrottalegu pínir sem hann þolir uns hann deyr kvalafullum dauðdaga. Hann tengir þetta allt við vandamál samtíðar sinnar, sögu heimsins, sinn innri mann og vonina um að dauðinn sé ekki lokasvar lífsins. Sálmarnir innihalda ótal snjallyrði og erindi sem fyrir löngu eru orðin samofin íslenskri menningu og tungu, hvort sem það eru sálmar á borð við „Son Guðs ertu með sanni“ eða þá frasar á borð við „þetta nú helst sem varast vann, varð þó að koma yfir hann“.

Ritstjórinn á Melum

Hallgrímur Pétursson samdi sálmana eftir að hann var orðinn sóknarprestur

„Þegar Hallgrímur kom í Hvalfjörðinn hafði hann ekki enn kennt þeirra líkamlegu meina sem seinna plöguðu hann, honum búnaðist vel á góðri jörð og pundaði út kvæðum.“

á Saurbæ á Hvalfjarðarströnd árið 1651. Eins og þeir vita sem þangað hafa komið er sólin tíður gestur á bæjarhellunni á Saurbæ og útsýni þaðan vítt yfir hauður og haf. Þegar Hallgrímur kom í Hvalfjörðinn hafði hann ekki enn kennt þeirra líkamlegu meina sem seinna plöguðu hann, honum búnaðist vel á góðri jörð og pundaði út kvæðum. Hann einsetti sér að yrkja upp Samúelsbók Biblíunnar í þeim fremur pempiulega stíl sem skáldkynslóðirnar á undan honum höfðu viðhaft þegar þau vildu koma Drottins orði á framfæri í bundnu máli. Þá var frásögn Biblíunnar einfaldlega rímuð viðbitslaust. Af þrælslegum ótta við að fara rangt með voru hroðalegir hortittir valdir til að halda meiningunni réttu og skothent rím góðkennt sem fullgilt, nokkuð sem ekki einu sinni slettusæknustu rapparar samtímans myndu láta sér til hugar koma.

En einn daginn virðist sem Hallgrímur hafi risið úr rekkju, gengið út fyrir bæinn og skyggst um grundir og eins og oft vill verða á

þannig morgunstundum var sem bráði af honum. Þessir Samúelssálmar voru náttúrulega óttalegt stagl og kveiktu ekki í nokkrum manni. Hann hætti einfaldlega í miðjum klíðum en vatt sér í annað og bitastæðara verk: Að færa píslarsöguna eins og hún er sögð í guðspjöllunum í bundið mál. Árið 1659 lauk hann svo við Passíusálmana.

Næsta skef var að vita hvernig herlegheitin virkuðu á annað fólk. Hallgrímur hafði frá því að hann kom í Saurbæ átt sér vin í prófasti sínum á Melum í Melasveit, Jóni Jónssyni. Jón hafði numið við háskólann í Kaupmannahöfn eftir að hafa útskrifast frá Skálholti, var sjálfur skáldmæltur og annálaður fyrir mælsku. Honum sendi nú Hallgrímur sálmana og í Jóni fann hann áhugasaman og athugulan lesanda sem lagðist yfir verkið, velti því fyrir sér og skrifaði á því kynningu, eins konar formála, sem staðfesti að Hallgrímur hafði hitt skáldgáfunaglan á höfuðið. Í kjölfarið fór Hallgrímur í kynningarherferð á verkinu. Útbjó afrit og sendi þau þremur

heiðurskonum, augljóslega í von um að sálmarnir spyrdust út, og var ein þeirra sjálf Ragnheiður Brynjólfsdóttir, biskupsdóttirin í Skálholti, sem seinna voru samdar um sögur og leikrit og loks heil ópera. Fékk hún sína persónulegu Passíusálma í hendur í maí 1661. Eftir frumprentun sálmana 1666 urðu þeir fljótlega almenningseign.

Ættingjar í Alsír

Jón Jónsson á Melum var eins og fyrr segir prófastur í Þverárþingum sunnan Hvítár. Umfram embættistengsl batt fleira þá Hallgrím saman. Eiginkona Hallgríms, Eyjakonan Guðríður Símonardóttir, hafði nefnilega verið samskipa móður Jóns, systur hans og bróður til Algeirsborgar eftir að þau voru fönguð af sjóræningjum í Heimaey í júlí 1627. Guðríður kom síðan frá Algeirsborg til Kaupmannahafnar árið 1636 eftir að hafa verið keypt úr þrúndinni.

Eins og margfrægt er var Hallgrímur fenginn til að rifja upp kristnina fyrir henni og öðrum leysingjum, en hann var þá við nám við latínuskóla Vorrar frúar í Kaupmannahöfn. Hallgrímur fylgdi svo Guðríði óléttri heim til Íslands árið eftir, tíu árum eftir að Guðríður var tekin til fanga í Eyjum. Er sú saga víðkunn og hárómantísk því þar hittust og urðu ástfangin lífsreynd kona og ungt skáld.

Eftir sat í Algeirsborg fjölskylda Jóns: Móðir hans, Margrét Jónsdóttir, prestsfrú í Kirkjubæ í Eyjum, systir hans, Margrét yngri og bróðir hans, Jón yngri. Systkinin Margrét og Jón samlöguðust lífinu við Miðjarðarhafið. Margrét var seld í þrældóm en giftist á endanum upp á kristna vísu og fréttist þar síðast af henni að hún væri húsfreyja í Marseille. Jón yngri mat stöðuna raunsætt, játaði íslamstrú, lagðist í sjórán og lærði að skylmast og skjóta og sigla og tókst ítrekað að koma sér úr lífsháska og hættum uns hann náði að smeygja sér undan eignarhaldi þrælapiðskaranna í Alsír með því að flýja til Líbanon.

Hann var áfram viðloðandi sjóránabransann en lenti loks í því að Mölturiddarar sökkðu undan honum dallinum. Jón komst af en var færður í fangelsi í Valetta á Möltu og dæmdur til að steikjast lifandi á báli því bæði væri hann heiðingi og ræningi, og það sem verra var, hafði sjálfviljugur gengist þeim múhameðsku á hönd. Á einhvern undraverðan hátt tókst honum að sannfæra nærstadda um að hlífa sér og eftir ýmis hliðarspor og bellibrögð og króka komst hann til Kaupmannahafnar árið 1646. Þar átti að fanga hann fyrir

trúvillu en enn tókst honum að snúa á liðið og var brátt gerður að sérlegum konunglegum kortagerðarmanni með árlega pensjón greidda af krúnunni og kallaði sig nú Jón Westmand eða Vestmann. Naut hann þess að hafa siglt um Miðjarðarhafið vítt og breitt eftir bestu fáanlegu sjókortum þess tíma. Hann afneitaði íslam opinberlega í fullskipaðri Hólmsins kirkju árið 1646. Því miður lést hann sviplega í Kaupmannahöfn árið 1649 eftir að hafa dottið á svelli, sem er eilítið kaldhæðnislegt í ljósi alls sem á undan hafði gengið.

Faðir minn píslarvotturinn

Það eru ekki margir Íslendingar sem hafa fengið viðurnefnið píslarvottur. Raunar er sá eini sem jafnan er svo nefndur faðir þeirra systkina Jóns Vestmann, Margrétar í Marseille og Jóns prófasts á Melum. Þetta var Jón Þorsteinsson, prestur á Kirkjubæ í Heimaey, sem drepinn var af alsírsku sjóræningjunum 17. júlí 1627 við Rauðhelli þar sem hann hafði falið sig með fjölskyldu sinni og heimilisfólki. Segir sagan að gamall maður sem var í heimili hjá Jóni hafi ekki tollað í hellinum en ráfað út og þannig vakið athygli ræningjanna á felustaðnum. Náðust allir sem földu sig í hellinum nema tvær stúlkur sem báru því síðar vitni að Jón hefði gengið á móti ræningjunum og reynt að eiga við þá orðastað en verið höggvinn þrisvar og mælt guðsorð í hverju höggi en fallið síðan með höfuðið sundurklofið.

Í hellinum – sem var í björgunum austur af Kirkjubæ og hvarf undir hraun í Heimaeyjargosinu – var rauðamöl og varð af því til sú sögn að þar mætti sjá blóðdropa píslarvottsins. Nú stendur minnisvarði um Jón og píslardauða hans ofan á nýja hrauninu, beint ofan við blettinn þar sem Kirkjubær stóð fyrrum, hundrað metrum neðar. Minnisvarðinn stóð þarna áður en hraunið rann og það segir mikla sögu um Eyjamenn að allt kapp var lagt á að bjarga honum undan hraunflóðinu á síðustu stundu og tókst það – sem þótti ganga kraftaverki næst.

Fólkið á Melum og í Saurbæ hafði því um ýmislegt að spjalla þegar það hittist, til dæmis um bænaköll, sólbruna og sjórán, nú eða píslardauða. Og að sjálfsögðu hið mikla verk, Passíusálmana, sem Jón á Melum lifði þó ekki að sjá á prenti því hann lést árið 1663. Hallgrímur missti heilsuna skömmu síðar og varð að hætta prestskap. Hann lést á Ferstiklu 1674 en Guðríður lifði mann sinn og átti enn eftir góða daga á Hvalfjarðarströnd.

Leifsstaðir 2, Eyjafjarðarsveit

Auglýsing aðal- og deiliskipulagstillögu

Sveitarstjórn Eyjafjarðarsveitar samþykkti á fundi sínum þann 23.10.25 að auglýsa breytingu á Aðalskipulagi Eyjafjarðarsveitar 2018-2030 og breytingu á deiliskipulagi vegna Leifsstaða 2, verslunar- og þjónustusvæðis skv. 31. og 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Aðalskipulagsbreytingin felst í því að afmörkun verslunar- og þjónustusvæðis er breytt og minnkar úr 9,6 ha í 8,5 ha, skilmálar greinargerðar eru uppfærðir, heimilt byggingarmagn er aukið og gert ráð fyrir auknum fjölda gistipláss.

Deiliskipulagsbreytingin felur í sér að fjölga heimiluðum gistieiningum úr 154 í 368 með nýrri hótélbyggingu og fjölgun smáíbúða og lítilla stækkun skipulagssvæðis.

Skipulagstillögurnar eru aðgengilegar á sveitarskrifstofu Eyjafjarðarsveitar, Skólatröð 9 á heimasíðu sveitarfélagsins, [www.esveit.is](#) og á vef Skipulagsgáttar, [www.skipulagsgatt.is](#) undir málsnúmerum 337/2025 og 338/2025.

Hægt er að skila inn athugasemdum við skipulagstillögurnar á Skipulagsgáttinni og er **athugasemdafrestur til 17. apríl 2026**.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá Skipulags- og byggingarfulltrúa Eyjafjarðar í tölvupósti á [netfangið sbe@sbe.is](#).

Skipulags- og byggingarfulltrúi Eyjafjarðar

Vísnahornið

Umsjónarmaður fékk umvöndun frá **Sigfúsi Jónssyni**:

*Gamanið ég gæti séð
og gæðin yrðu betri,
ef vísnahornið væri með
viðameira letri.*

Egill Jónasson var á sinni tíð fremri flestum í gamansömum kveðskap. En þegar hann fékk úrskurð um sykursýki voru hjúkkur að stjarna eitthvað við hann og þá kom þessi:

*Nú er ég loksins sagður vera sætur
svo mjög að konur girnast á mér kroppinn.
Andvara ég því á mér hef um nætur
og er að verða hræddur um sykurtoppinn.*

Þeir sem orðnir eru nokkuð eldri en tvævetur, muna eftir **Eiði Guðnasyni**, en þegar hann hætti sem fréttamaður hjá sjónvarpi og fór á þing, orti **Egill**:

*Dáði ég sjónvarpsvipinn þinn
söknuð í huga mínum finn,
rakaðu af þér Eiður minn
andsk. ... tísku hjúnginn.*

Rósberg G. Snædal orti þessar fallegu hringhendur, en ekki veit ég hver eða hverjir áttu skilið:

*Syngdu snjallan blómabrag,
brátt þó falli snærin.
Frjáls um allan ævidag,
eins og fjallablærinn.*

*Þú hefur fengið frost og él
frægt og gengi þegið.
Þú hefur lengi listavel
ljóðastrengi slegið.*

Einhvern tíma mun **Rósberg** hafa keypt sér bíl og ekið af Brekkunni á Akureyri og heimsótt **Heiðrek**

frá Sandi, sem heilsaði með þessari vísu:
*Onaf Brekku ók með glans,
öll voru dekk með götum.
Þó öll sé flekkuð fortíð hans
fylgir hann ekki krötum.*

Þegar **Heiðrekur** keypti sér Saab, þá launaði **Rósberg** með góðri stöku:

*Heiðrekur á sínum SAAB
seint um bæinn æddi.
Suma meiddi, suma drap,
suma aðeins hræddi.*

Heiðrekur var kunnur á sinni tíð og orti margar snjallar og fleygar vísur:

*Æskulýður elskar hríð
eftir stríði bíður.
Ellin kvíðir illri tíð
inn í híðið skríður.*

Og **Húnvetningar** fengu þessa kveðju frá **Heiðreki** á Húnvetningavöku:

*Húnvetningar þykjast það
sem þingeyingar eru.
Lítið skilur okkur að
annað, í raun og veru.*

Þessa fallegu vísu orti **Heiðrekur** til **Gísla Ólafssonar frá Eiríksstöðum**:

*Fennir í slóð og frjósa sund.
fölnar óðum hlynur.
Eigðu góða aftanstund
aldni ljóðavinur.*

Umsjón: Magnús Halldórsson
mhalldorsson0610@gmail.com

Páll Þorbjörnsson
Löggiltur fasteignasali og framkvæmdastjóri

560-5501
698-6655
pall@allt.is

ALLT FYRIR ÞIG

FAGMENNSKA OG TRAUST Í FYRIRRÚMI

Það sem er innifalið í minni þjónustu:

• **Ljósmyndun og drónamyndir**, teknar af atvinnuljósmyndara

• **Les yfir öll gögn** tengd kaupum á nýrri eign

• **Vandað verðmat**, þar sem ég hef aðgang að öllum kaup-samningum úr þínu hverfi

• **Opin hús og einkasýningar**, þar til eignin selst

• **Aðstoð við verðmat** og kaup á næstu eign

• **Frábær þjónusta**

ÉG HELD UTAN UM ÞÍN FASTEIGNAVIDSKIPTI OG FYLGI ÞÉR ALLA LEIÐ

ALLT eru fagmenn í öllu því sem viðkemur fasteignum og tókum við að okkur allt ferlið frá a-ö.

560-5500 | allt@allt.is

Áreiðanleg dekk fyrir krefjandi aðstæður

Gæði og ending þegar mest á reynir.

Maxam landbúnaðardekk bjóða upp á framúrskarandi grip og einstaka endingu í öllum veðrum.

Hafðu samband við **Eggert B. Eggerstsson** í **590 5180** eða **ebe@klettur.is** og vertu vel dekkjaður fyrir sumarið.

www.klettur.is — 590 5100

SAGTÆKNI

GÆÐI - ÞEKKING - ÞJÓNUSTA

► Steinsögun

► Kjarnaborun

► Múrbot

► Niðurrif

► Vélslipun

► Gólfhitafræsun

► Burðarþolsstyrkingar

567-4262

sagtaekni@sagtaekni.is

• Loft í loft

• Loft í vatn

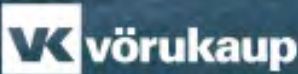
• Vatn í vatn

Varmadælur Vörukaup ehf

516-2600

vorukaup@vorukaup.is

Ýmist elskaður eða hataður!

Hrafninn hefur löngum klofið skoðanir. Sumir sjá í honum svartklæddan váboða, aðrir greindan og tignarlegan fugl víðernanna. Sjálfur hef ég lengi haft sérstakan áhuga á því sem kallað er hrafnaping og því hljóðkerfi sem þar er í gangi. Þetta eru ekki tilviljanakenndar samkomur fugla heldur flókið félagslegt og hljóðrænt kerfi sem sýnir vel hversu þróaður hrafninn er.

Jóhann Helgi Hlööversson.

Hrafnaping – lifandi upplýsinganet

Hrafnaping eru samkomur, oft tuga eða jafnvel hundraða hrafna, aðallega ungra fugla á aldrinum eins til fjögurra ára og óparaðra fullorðinna fugla utan varptíma. Þau eru algengust að hausti og yfir vetur þegar varppör halda sig síður fast við óðöl sín. Með vorinu og varpbyrjun í mars–apríl leysast þessi þing að mestu upp þar sem þörin herða vörslu á svæðum sínum.

Þingin eru yfirleitt haldin þar sem fæða er regluleg og aðgengileg: í fjörum, á opnum melum og hraunum, nærri mannabyggð þar sem æti fellur til, og jafnan í nánd við sameiginlega náttstaði þar sem fuglarnir safnast saman að kvöldi. Þetta eru í raun upplýsingamiðstöðvar og félagslegir markaðir þar sem fuglar skiptast á upplýsingum um fæðu, mynda tímabundin bandalög, prófa stöðu sína í stigveldi hópsins og jafnvel finna framtíðarmaka. Hrafnar eru einkvænisfuglar sem halda tryggð við maka árum saman, stundum ævilangt.

Þegar einn fugl finnur hræ eða aðra stóra fæðulind getur hann kallað aðra að. Með því að fjölga í liði geta þeir yfirbugað varpandi þar sem annars myndi verja bráðina. Þetta samspil er oft útskýrt með svokallaðri „information centre“ tilgátu í atferlisfræði.

Samhliða þessu má sjá mikinn leik, sérstaklega hjá ungfuglum:

loftfimleika, hluti sem eru látnir falla og gripnir aftur, snjórennslur og hreinan kraftaleik. Leikurinn er ekki tilviljun heldur hluti af taugaproska og félagsmótun.

Hljóðkerfið – meira en „krunk“

Allt þetta fer fram í stöðugu hljóðstreymi sem er langt frá því að vera ómarkviss hávaði. Grunnkall hrafnsins, djúpt og titrandi „krunk“ eða „grr-krunk“, gegnir hlutverki staðsetningarmarkis og auðkenningar. Rannsóknir sýna að hrafnar geta greint einstaklinga út frá rödd og munað hver kallaði.

Þegar fæðulind finnst breytist kallið; það verður herra, hraðara og endurtekið í runum, eins konar virkjunarkall sem dregur aðra að og getur breiðst út eins og bylgja um hópinn. Í nánum samskiptum heyrast

mjúk gurglandi hljóð, smellir og lágt nöldur sem tengjast yfirráðum og undirgefni. Líkamsstaða og hljóð vinna saman í einu heildstæðu merkjakerfi: undirgefinn fugl gefur frá sér mýkri og hraðari hljóð og forðast augnsamband, en ríkjandi fugl svarar með djúpu, hægu kalli og uppréttum burði.

Ungfuglar gefa oft frá sér hærri og sveiflukenndari hljóð, óreglulegar tónlínur og jafnvel hljóð sem minna á hermun. Hrafnar hafa mikla hljóðeftirlíkingargetu þótt hún sjáist sjaldnar í villtri íslenskri náttúru en í haldi.

Á stóru þingi myndast stöðugt lágt hljóðteppi úr dreifðum krunk-köllum, smellum, fjaðrahvin og vængjahljóði sem viðheldur félagslegu rými hópsins. Þegar hætta nálgast breytist stemningin skyndilega í skarpari og styttri

viðvörunarköll og hópurinn lyftir sér nánast samtímis á loft. Þetta hljóðkerfi er merkingarþrungið; hrafnar greina raddblæ, tengja kallmynstur við fyrri samskipti og muna bæði fugla og jafnvel mannandlit árum saman.

Hrafnaping eru því ekki bara samansafn fugla á sama stað heldur lifandi net tengsla, upplýsingaflæðis, stigveldis og framtíðarmyndunar þar sem einfalt „krunk“ felur undir sér flókið félagslegt og vitsmunalegt kerfi.

Flakk unghrafna og stofnun óðala

Ég hef oft velt því fyrir mér hversu langt hrafnsungar fara frá óðali foreldranna áður en þeir helga sér sjálfir nýtt svæði. Rannsóknir sýna að þegar ungarnir eru komnir á legg síðsumars eða um haustið eru þeir í raun reknir úr foreldraóðalinu. Hrafnar verja sitt svæði af mikilli hörku og þola ekki fullorðna afkomendur innan marka þess.

Þá hefst flakkfasi ungra fugla. Algengast er að þeir fari 30–150 km frá fæðingarstað, oft um 50–80 km, en til eru vel skjalfest dæmi um einstaklinga sem hafa farið 200–500 km. Hér á landi, þar sem landið er afmarkað og hrafninn er staðbundinn varpfugl, er líklegast að meirihlutinn setjist að innan sama landshluta, jafnvel innan nokkurra tuga kílómetra ef tækifæri gefst.

Markmiðið er þó ekki að stofna óðal strax. Unghrafnar mynda oft lauslega ungfuglahópa og halda sig nærri áreiðanlegum fæðulindum, til dæmis í fjörum eða þar sem æti fellur til. Það getur tekið tvö til fjögur ár áður en fugl finnur sér maka og festir sig í varpbóli. Þegar þar myndast velur það gjarnan jaðarsvæði þar sem eldri fugl hefur fallið frá eða þar sem lítið hefur verið nýtt. Óðal hrafns á Íslandi getur náð yfir tugi ferkílómetra, oft með 5–15 km radíus eftir landslagi og fæðuframboði.

Stærð, greind og útbreiðsla

Hrafn, fræðiheiti *Corvus corax*, er einn útbreiddasti spörfugl heims og finnst um allt norðurhvel jarðar: í Norður-Ameríku, um alla Evrópu, í Rússlandi og víða í Asíu. Fullorðinn fugl vegur yfirleitt 1,2–1,8 kg og vænghafið getur náð 115–150 cm, sem gerir hann að stærsta spörfugli heims. Hann getur orðið yfir 20 ára í náttúrunni og enn eldri í haldi.

Hann er einstaklega greindur, sýnir flókna félagshegðun, notar leik sem hluta af þroska og hefur framúrskarandi minni. Stofninn á Íslandi er talinn vera á bilinu um 10.000–15.000 varppör, þótt árferði og fæðuframboð hafi áhrif á sveiflur. Hrafninn er staðfugl hér og hefur líklega verið samfara landinu frá landnámi, aðlagður bæði hálendi og byggð.

Þegar maður horfir á þetta í heild er dreifing hrafnsunga ekki ævintýrlegt úthafsflakk heldur hægfara tilfærsla milli dala, heiða og strandlengja þar sem rými opnast. Þeir bíða færis, lesa landslagið og samfélagið og þegar tíminn er réttur helga þeir sér sitt eigið óðal – ekki endilega langt frá uppruninum heldur þar sem jafnvægi næst milli rýmis, fæðu og styrks.

Hrafn og kráka – ólík staða

Þrátt fyrir mikla útbreiðslu varð hrafninn sjaldgæfur víða í Vestur- og Mið-Evrópu á fyrri öldum vegna ofsókna, eitrunar og búsvæðaryrnunar en hefur víða verið að ná sér aftur á strik eftir friðun. Í mörgum Evrópulöndum lifir hann samhliða grákráku, Grákráka, fræðiheiti *Corvus cornix*. Hún er minni, fjölgar sér hraðar og aðlagast þéttbýli og landbúnaðarsvæðum betur.

Þar sem báðar tegundir finnast ríkir ákveðin vistfræðileg samkeppni. Krákur eru árásgargjarnar í hópum og hrekja hrafna frá hreiðrum, en hrafninn hefur yfirburði í stærð og ræður betur yfir stærri hræjum og víðáttumiklum svæðum. Í borgarumhverfi hafa krákur yfirleitt forskot, en í víðernum stendur hrafninn sterkur.

Á Íslandi er staðan sérstök. Hér er hrafninn eini staðbundni fulltrúi hröfnungaættarinnar sem verpir reglulega. Engar krákur hafa numið hér varanlega búsetu. Grákráka hefur aðeins sést sem flækingsfugl og engin staðfest vörp eru þekkt. Ísland, með víðernum sínum, klettum, fjöllum og hræbundinni fæðukeðju tengdri sauðfjárbúskap og sjávarnýtjum, hentar hrafninum vel en hefur ekki skapað skilyrði fyrir varanlegan krákustofn. Á meðan víða í Evrópu eru krákur algengar og hrafnar sjaldgæfari er staðan hér öfug: hrafninn ríkir einn, en krákur villast hingað endrum og eins án þess að festa rætur.

Flækningar yfir hafið

Ég hef oft velt því fyrir mér hvernig flækningar eins og grákráka komast alla leið yfir Atlantshafið til Íslands. Svárið liggur fyrst og fremst í samspili veðurs og úthalds. Þetta eru sterkir fuglar sem geta flogið á um 40–60 km/klst á eigin vængafli. Lendi þeir í öflugum austan- eða norðaustanstreng, til dæmis 15–20 m/sek meðvindi (55–70 km/klst), getur raunhraðinn orðið 90–120 km/klst miðað við jörð. Við slíkar aðstæður gæti 800–1.000 km hafleið tekið 8–12 klukkustundir í samfelldu flugi, jafnvel lengur ef vindur er breytilegur eða fuglinn þarf að svífa og spara orku.

Þetta er varla markviss ákvörðun fuglsins að fara til Íslands heldur afleiðing dreifingar og veðurafla. Ungir og reynslulitlir fuglar eru líklegastir til að lenda í slíku reki. Sumir geta jafnvel hvílt sig á skipum á leiðinni. Flestir komast sennilega ekki alla leið, en þeir fáu sem ná landi verða að þessum sjaldséðu gestum sem minna mann á að náttúran er bæði hrá og útreiknanleg í tölum – en samt ófyrirsjáanleg í niðurstöðu.

Höfundur er ekki fuglafræðingur en búfræðingur, skrudgarðyrkjumeistari og hrafnahvísari.

KGM
Gæði á sterkum grunni

Praktískur rafmagns pallbíll í vinnu eða tómstundir.

Musso EV setur ný viðmið fyrir rafknúna fjölskyldu- og vinnubíla og sameinar þægindi rafmagnsbíls og notagildi pallbíls, með plássi fyrir fimm.

Musso EV, verð frá 6.390.000 kr.**

* Ábyrgð á rafhlöðu gildir í 10 ár eða 1.000.000 km. hvort sem kemur á undan.

** Með 500.000 kr. styrk frá orkusjóði.

Þitt með fyrirvara um mynd- og textabréngl.

Kolefnisjafnaður

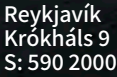
Rafhloðuábyrgð*

Ábyrgð

benni.is

Reykjavík
Krókháls 9
S: 590 2000

Sérfræðingar í bílum í fimmtíu ár

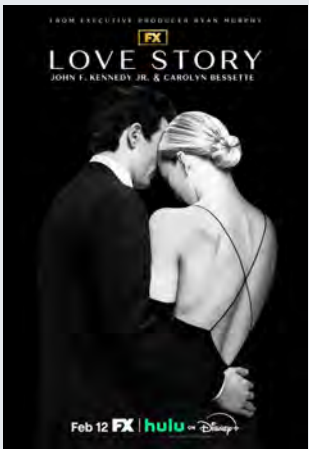
Bandarískur aðall

Hrifla | Þröstur Helgason
throstur@bondi.is

Love Story heitir sjónvarpsþáttaröð frá Hulu (aðgengileg á Disney-streymisveitunni) sem fjallar um ástarsamband Johns F. Kennedy yngri og Carolyn Besette á tíunda áratugnum. Fólk sem var komið til vits og ára á tíunda áratugnum hlýtur að ráma eitthvað í svo að segja látlausan fréttaflutning af parinu en Kennedy var auðvitað sonur fyrirverandi forseta Bandaríkjanna, fæddur þremur árum áður en faðir hans var myrtur á götum Dallasborgar árið 1963. Besette var ekki komin af bandarískum aðli en starfaði hjá tiskuhönnuðinum Calvin Klein og hafði þannig aðgang að réttu partíunum. Klein var raunar sá sem kynnti parið árið 1992 og fljótlega prýddu myndir af þeim síður slúðurmiðla vítt og breitt um heiminn.

Eins og titill þáttaraðarinnar ber með sér leggur hún höfuðáherslu á ástarsögu þeirra Kennedy og Besette. Við fylgjumst með þeim frá því þau kynnst þar til þau fara í sína hinstu ferð í júlí 1999. Tragísk endalokin rötuðu auðvitað á síður fréttamiðla um allan heim á sínum tíma og mörgum þótti sem ekki ætti af þessari fjölskyldu Kennedyanna að ganga. Sú ákvörðun þáttagerðarfólksins að láta ástardramað halda uppi söguþræði seríunnar er að mörgu leyti skiljanleg. Við fáum vissulega að kynnst fjölskyldu Johns yngri og öllum þeim sögulega þunga sem hvílir á henni en of mikil áhersla á þann þátt hefði kaffært sögu unga fólksins sem varð ástfangið, eiginlega þrátt fyrir öll þau vandræði sem fylgir því að vera af ætt Kennedys.

Þáttaröðin varpar þannig umfram allt ljósi á John og

Besette, stormasamt ástarsambandið á milli þeirra og samband þeirra við nánustu vini og vandamenn. Fyrir vikið verður þáttaröðin líka fyrst og fremst saga um tíunda áratuginn þegar hinn stafræni heimur tekur að ryðjast inn í líf fólks og valda umbreytingum sem við sjáum enn ekki fyrir endann á. Tuttugasta öldin er í fjörbrötum sínum á þessum árum, enn að mörgu leyti á valdi hefðbundinna miðla sem voru gróðurreitir fyrir stórstjórnur en mótuðu jafnframt almenning í sína einsleitu mynd.

Í þessu landslagi þótti John skera sig úr fyrir klæðnað og útlit en athyglina fékk hann umfram allt fyrir ættarnafnið, ekki ósvipað kóngafólki Evrópu. Tómleikinn í tilvist hans, sem er á köflum skerandi í þáttaröðinni, sprettur ekki síst af þessu innihaldsleysi og þýðingarleysi. Þetta tóm reynir hann að fylla með ástarsamböndum, laganámi og loks með útgáfu tímaritsins George sem hann á þó lítið í ef marka má þættina. Hann er lánlítill og vonlaus í öllum þessum tiltektum sínum þar til hann kynnist Carolyn sem lyftir honum upp úr hyldjúpu tilgangsleysinu. Hún kemur úr heimi súpermódelanna í tiskuheimi tíunda áratugarins þar sem hún hefur klífrað upp metorðastigann af eigin rammleik, nógu sterk til þess að láta hann ekki gleypa sig með húð og hári. Og hún vill heldur ekki verða auðveld bráð í munni Kennedyanna.

Ég hef séð fyrstu fimm þætti seríunnar og bið spenntur eftir þeim sjötta en alls eru þættirnir níu. Óhætt er að mæla með áhorfi, ekki síst fyrir fólk sem man tíunda áratuginn.

ÓDÝR
gleraugu
umgjörð og gler

Gleraugu með glampa og rispúvörn
19.900 kr.
Sérsmíðum samdægurs í styrk +/- 6,0 með cyl. til 2,0

Margskipt gleraugu
39.900 kr.
Margskipt gler frá Essilor (afgreiðslutími +/- tvær vikur)

Hamrahlíð 17
Hús Blindrafélagsins
Sími • 552-2002

OPTIC
REYKJAVÍK
SJÓNTÆKJAVERSLUN

Stíflubjónusta Sævars Selfossi
Sími: 861 1919
stifla.selfoss@gmail.com

Stíflulosun úr lögnum
Myndun lagna
Rótarskurður o.fl.
Yfir 20 ára reynsla

„LÍFIÐ Í SKÓGINUM“

Fagraðstefna skógræktar 2026

Stracta Hótel Hellu 18. og 19. mars

Að ráðstefnunni standa Land og skógur, Landbúnaðarháskóli Íslands, Skógræktarfélag Íslands, Skógfræðingafélag Íslands og Bændasamtökin

18. MARS – LÍFIÐ Í SKÓGINUM

- Erindi um þema ráðstefnunnar – pallborðsumræður – ferð í Gunnarsholt

19. MARS

- Fjölbreytt erindi um skógfræðileg og skógtæknileg efni
- Veggsjaldakynning

Upplýsingar og skráning – smellið á QR-kóðann:

SKRÁNINGU LÝKUR 13. MARS

ÞÖKKUM STUÐNINGINN!

Grastec – Kolviður – International Carbon Registry – Skógarálfar
Six Rivers – Skógarafurðir – Hreinir garðar

Land og skógur

VERKVAL EHF.
Bjóðum upp á eftirtalda þjónustu:

- Holræsaheinsun/lagnahreinsun
- Rotþróarhreinsun
- Götu- og gangstéttasópun
- Lagnamyndun
- Stíflulosun

Hægt er að hafa samband við Verkval ehf.
í síma: 892-3762
eða senda póst á netfangið: verkval@verkval.is

ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

RAFGEYMAR OG RAFBÚNAÐUR FYRIR DRÁTTAR- OG VINNUVÉLAR.

ÁSCO
BÍLARAFMAGN

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is

Innflutningur veiðidýra

Mig langar til að varpa hér fram til umhugsunar, innflutningi á veiðidýrum með það að markmiði að koma hér upp sjálfbærum veiðistofnum. Nú taka sjálfsagt margir andköf og í huga þeirra koma upp staðreyndir frá hörmulegum mistökum sem gerð hafa verið við innflutning á húsdýrum. Bæði hvað varðar sjúkdóma í búfénaði og einnig skaðsemi minksins í íslenskri náttúru.

Ég tel hins vegar að nú á dögum hafi vísindamenn mun betri tök á að greina og koma í veg fyrir hugsanlega smitsjúkdóma í dýrum þannig að óhætt væri að flytja þau inn og hafa í einangrun án þess að hættu sé á ferðum fyrir þau dýr sem hér eru fyrir.

Ástæða þess að ég voga mér að minnst á þennan heita graut er hins vegar aðallega fjárhagslegs eðlis. Sum veiðidýr sem hér gætu þrífist, að mínu áliti, gefa gríðarlega af sér til þeirra samfélaga þar sem þau eru veidd í dag. Það ætti að vera umhugsunarefni fyrir landeigendur þar sem búskapur er ekki mjög arðbær. Stór beitarsvæði þar sem áður var stundaður sauðfjárbúskapur eru nú van- eða ónýtt. Hálendi Íslands er líflaust á stórum svæðum og grösugar heiðarnar spretta úr sér.

Innflutningur veiðidýra gæti gefið af sér gríðarlegar tekjur í formi gjaldeyris þegar veiðileyfi eru seld erlendum aðilum og einnig tekjur frá íslenskum veiðimönnum og sölu kjötafurða. Þar að auki er náttúran fallettri að mínu mati með fjölbreyttu dýralífi.

Ég ætla að minnst hér á nokkur af þeim fjölmörgu dýrum sem koma hugsanlega til greina í þessu samhengi. **Steingeit, Ibex.** Af Ibex geitum eru mörg afbrigði til í heiminum og eru þetta afar vinsæl veiðidýr og krefjandi bráð. Fellingjald fyrir stóran Ibex tarf er á mörgum stöðum talsvert á aðra milljón króna og gjald fyrir veiðiferðina í heild getur hlaupið á milljónum.

Skarphéðinn Ásbjörnsson.

Markhor fjallageit. Markhor geitin er næstdýrasta veiðidýr í heiminum og mörg dæmi eru um tarfa sem seldir hafa verið á yfir 300.000 evrur, eða yfir 45 milljónir króna, hæsta verð sem vitað er um er 55 milljónir fyrir einn tarf. Þessar geitur lifa afar hátt í fjallendi og eru erfiðar og framboð lítið sem útskýrir að einhverju leyti þessar svimandi upphæðir. Veiðar á þessari tegund bráðar laða að sér ríkustu veiðimenn heims. Ef tækist að koma hér upp veiðistofni yrði það gríðarlega arðbært.

Muflon hrútur. Fellingjald fyrir Muflon hrúta í Evrópu er á bilinu 150–750 þúsund krónur, eftir hornastærð. Er það fyrir utan uppihald og leiðsögn. Muflon hefur fækkað gríðarlega í Evrópu eftir að veiðar á úlfum voru bannaðar. Úlfarnir eiga mjög létt með að yfirbuga Muflon dýrin og er nú svo komið að á stórum svæðum í Evrópu t.d. Lusatíu í Þýskalandi, er Muflon útdaður. Muflon dýr geta að mínu áliti lifað vel á hálendi Íslands og vegna þess að hér eru ekki stór rándýr ættu þessi dýr að þrífast mjög vel. Mikil eftirspurn er eftir Muflon veiði í Evrópu.

Sauðnaut. Verð fyrir veiðar á sauðnauti er mjög mismunandi eftir svæðum. Ódýrast er að fara til Rússlands eða Grænlands þar sem veiði á sauðnauti kostar á bilinu 750 þúsund til 2 milljónir.

Í Kanada kosta þessar veiðar gjarnan á bilinu 1,5 til 3 milljónir. Hálendi Íslands væri ákjósanlegt svæði fyrir þessi dýr.

Maral hjörtur. Maral hjörturinn er gríðarstór hjartategund sem lifir í hálendi í Austur-Evrópu og Asíu. Það væri ánægjulegt ef það tækist að koma hér upp stofni af þessum tignarlegu dýrum. Hjartardýr þurfa reyndar

Markhor fjallageit.

Steingeit, Ibex.

aðgengi að skóglendi svo búsvæði yrðu bundin við þess háttar landslag. Margir stofnar eru til af hjartardýrum, Maral í Austur-Evrópu og Asíu og Elk í Ameríku eru af sama uppruna. Sem fyrr þá fer fellingjald fyrir tarfa af þessari tegund eftir hornastærð og er gjarnan á aðra milljón króna fyrir horna-stóra tarfa.

Muflon hrútur.

Sauðnaut.

Maral hjörtur.

Fjöldi annarra dýra gæti lifað á Íslandi að mínu áliti. Margar geitategundir gætu þrífist mjög vel á Vestfjarðakjálkanum, Tröllaskaga, á hálendi Austurlands og víðar. Ýmis önnur dýr eins og European Bison, Wood Bison, jakuxi, snæhéri, Murmeldýr, læmingi og fleiri og fleiri. Villisvín gætu vel þrífist hér á landi en þau hafa á sér slæmt orð fyrir að skemma ræktarland svo ég ætla ekki að mæla með innflutningi á þeim.

Þó svo hér geti vetur orðið harðir þá hafast mörg veiðidýr í heiminum við á gríðarlega harðbýlum svæðum, jafnvel talsvert harðbýlli en hálendi Íslands. Ég myndi þó alltaf mæla gegn því að rándýr yrðu flutt inn til landsins jafnvel þótt mörg þeirra gætu vel þrífist hér.

Í mjög mörgum löndum heims hafa veiðidýr verið flutt til og stofnum komið upp til þess að auka á veiðiúrval og skapa tekjur fyrir íbúa. Má sem dæmi nefna Bretlandseyjar, Nýja-Sjáland, USA, Kína og Argentínu þar sem fjöldi tegunda hefur verið fluttur inn á undanföllum öldum með góðum árangri til þess að auka veiðiframboð.

Til Íslands voru flutt inn hreindýr upp úr 1770 og hygg ég að fáir vildu afturkalla þann gjörning eða útrýma þeim úr íslenskri náttúru. Við mættum þó gera betur hvað varðar útbreiðslu þeirra á Íslandi en þau eru eingöngu staðsett á Austurlandi. Varúðarsjónarmið hafa ráðið því að hreindýr sem flækst hafa yfir á önnur svæði, hafa verið felld og yfirvöld ekki heimilað uppgang þeirra á öðrum landsvæðum. Þetta er að mínu mati óskynsamlegt, fjöldi bænda og íbúa Austurlands hefur góðar tekjur af hreindýrunum, bæði með leiðsögn, uppihaldi og annarri

þjónustu. Þannig gæti það líka verið á landinu öllu. Það er mín von að fólk lesi þessa grein með opnum huga fyrir þeim möguleikum sem kunna að felast í innflutningi á veiðidýrum og velti fyrir sér bæði kostum og göllum og ekki síst hugsanlega fjárhagslegum ávinningi.

Ef innflutningur nýrra tegunda veiðidýra verður einhvern tímann heimilaður þá sé ég það gerast með tvennu móti. Annars vegar á afgirt einkalönd og yrðu dýrin þá í eigu og á ábyrgð eigenda jarðanna eða leigutaka þeirra. Hins vegar, og frekar að mínu skapi, að dýrin yrðu í almenningseigu og á ábyrgð íslenska ríkisins sem sæi þá um sölu veiðileyfa líkt og gert er með hreindýrin. Það yrðu þó að koma til sérstakar hlunnindagreiðslur til þeirra landeigenda þar sem dýrin myndu halda mest til og vera veidd. Sambland af þessum leiðum er að mínu mati einnig inni í myndinni.

Höfundur er veiðimaður með áratuga reynslu af veiðum erlendis.

ÚTVARP

Bændablaðið

Í SAMSTARFI VIÐ

KRAFTVÉLAR

IB

BÆNDASAMTÖK ÍSLANDS

VILT ÞÚ HAFA BEIN ÁHRIF Á FRAMTÍÐ ÍSLENSKS LANDBÚNAÐAR?

Frestur til framboðs stjórnar og varastjórnar Bændasamtaka Íslands stendur til klukkan 10:30 þann 25. mars.

Framboðsform má finna á bondi.is
Allar upplýsingar veitir kjorstjorn@bondi.is

Blóm mánaðarins:

Sverðburkni – svipmikil klassísk pottaplanta

Sverðburkninn (*Nephrolepis exaltata*) hefur prýtt íslensk heimili um langan aldur. Tegundin er auðveld í umhirðu og allir sem hafa yndi af pottablóma-ræktun ættu að ná góðum árangri við ræktun þessarar fallegu plöntu. Burkna voru meðal vinsælustu „grænu stofublómanna“ alla síðustu öld enda er fremur auðvelt að halda þeim við ef ræktunarskilyrðum er sinnt.

Fáanleg eru nokkur yrki sverðburkna. Munurinn felst aðallega í mismikilli lengd og skiptingu laufanna og umfangi plantnanna. Stórvaxna „Boston“-afbrigðið er líklega algengast í ræktun. „Teddy Junior“ er þéttvaxið afbrigði með dökkgræn lauf. „Marissa“ er annað þekkt dvergafbrigði. Íslenskir pottaplöntuframleiðendur eru um þessar mundir vel birgir af sverðburkna í gróðurhúsum sínum.

Heimkynni í rökum hitabeltisskógum

Náttúruleg heimkynni tegundarinnar eru skógar og deiglendi í Mið- og Suður-Ameríku, í Vestur-Indíum og hún hefur borist til Afríku. Upp af lágum jarðstöngli sverðburknans vex fjöldi langra bogsveigðra laufblaða sem gefur plöntunni lögun og form sem minnir á framandi gróður regnskóga og hitabeltis. Margskipt laufblöðin eru ljósgræn með fjöldamörgum hroknum blöðkum, sem aftur geta skipst í enn finlegri smáblöðkur. Á neðra borði laufanna geta myndast dökkar gróhirslur. Út frá plöntunni vaxa mislangar, grannar greinar sem plantan getur notað til að festa sig við undirlag og trjágreinar, en sverðburkninn getur bæði vaxið í jarðvegi og sem ásæta á trjám, við mikinn loftraka. Þar sem veðurfar gefur tilefni til getur sverðburkninn dreift sér ótæpilega og er hann t.d. álitinn ágeng framandi tegund í S-Afríku þar sem óheimilt er að rækta hann utanhúss.

Ingólfur Guðnason.

Verður stór og glæsileg stofuplanta

Laufkrónan er fagurlega sveigð og myndar glæsilegt, nærri hnöttótt form sem sómir sér hvarvetna vel, jafnt á borði og blómastandi, í gluggakistu eða í hengipotti. Þótt umhirða sverðburkna sé ekki flókin þarf að uppfylla nokkur atriði til að hann haldi góðum þrifum. Loftraki þyrfti að vera talsvert hærri en algengt er í flestu húsnæði til að kjöraðstæður séu til staðar. Til að mæta því þarf að úða burknann reglulega með finum vatnsúða og koma honum ekki fyrir nærri ofni eða öðrum hitagjöfum. Vöxturinn getur verið hraður frá vori og fram eftir sumri. Búast má við að plantan tvöfaldi umfang sitt árlega fyrstu tvö til þrjú árin en eftir það verður vöxturinn hægari.

Hár loftraki, miðlungs hita- og birtuþörf

Sverðburkni þolir venjulegan stofuhita en hann getur einnig þrífist við hita allt niður í 10 °C um tíma án þess að hljóta skaða af. Ef hitastigið er í hærri lagi þarf sérstaklega að huga að því að úða plöntuna oft með vatni til að halda nægilega háum loftraka, annars er hætt við að laufskemmdir verði. Birtukröfurnar eru hóflegar eins og títt er um burkna. Því má velja sverðburknann stað þar sem nokkurs skugga gætit. Á of dimmum stað dregur þó töluvert úr vexti.

Fjölgun og umpottun

Auðvelt er að fjölga plöntunum um leið og umpottun er framkvæmd. Skornar eru smáar jarðrenglur úr pottahnausnum með áföstum smárótum og komið fyrir í litlum pottum sem haldið er vel rökum. Þetta er gott að gera nú þegar vöxtur fer af stað með hækandi sól. Hentugur tími til umpottunar er mars. Veljið rakaheldna pottamold sem gjarnan má innihalda dálítið af finsigtaðri safnhaugamold. Vel má minnka stórvaxnar, gamlar plöntur með skiptingu ef þær verða óþarflega umfangsmiklar.

Vökvun og næring

Huga þarf vel að vökvun og gæta þess að pottamoldin þorni aldrei um of. Á mesta vaxtartímanum er sverðburkninn vökvaður tvisvar til þrisvar í viku með daufri áburðarblöndu í annað hvert skipti. Til dæmis má nota algengan inniblómaáburð, einn tappa af áburði í 2 l af vatni frá mars til ágústloka. Á veturna er haldið áfram að vökva þannig að moldin í pottinum þorni aldrei alveg en áburðargjöf er óþörf í skammdeginu. Æskilegast er að vökva neðan frá í skál sem potturinn stendur í. Plantan getur orðið áratuga gömul ef þessum einföldu ráðum er fylgt. Lítið er um skaða af völdum meindýra í sverðburkna.

Höfundur er kennari við Garðyrkjudskóla FSu Reykjum.

BÓKLEGT VINNUVÉLANÁM Á NETINU

Nám sem gefur rétt til prófs á allar gerðir og stærðir vinnuvéla*
Óþö allan sólahringinn

VERÐ 70.000 kr.

VINNUVÉLA SKÓLINN
vinnuvelaskolinn.is
- á íslensku og ensku

Eignatorg býður sérhæfða þjónustu við verðmöt og sölu á bújörðum og öðru landi með eða án rekstrar.

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.
Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur fasteignasali,
s. 510-3500 eða 615-1020, bjorgvin@eignatorg.is

Eignatorg Syðsta-Mörk, 861 Hvolsvöllur

EYJALIND

Sæti og varahlutir í

- Lyftara
- Vinnuvélar
- Vörubíla
- Báta

Vertu vinur okkar á Facebook

Sími: 517-8240 - Súðarvogur 20 - www.eyjalind.is

GRAMMER

OSO
HOT WATER.

OSO Hitakútar Vörukaup ehf
Lausnir fyrir iðnað og heimili

516-2600
www.vorukaup.is
vorukaup@vorukaup.is

VK vörukaup

TÖKUM AÐ OKKUR VERKEFNI OG VINNUM ÚR ÞEIM LAUSNIR

VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

SÚLUR
STÁLGRINDARHÚS

ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI

- Hönnun og ráðgjöf
- Framleiðsla
- Uppsetning
- Verkefna- / byggingastjórn

Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

kristjan@sulurehf.is

www.sulurehf.is

669 0803

Matarkrókurinn:

Steiktur karfi með risotto, sveppum, vorlauk og ertum

Hafliði Halldórsson
hafliði@icelandiclamb.is

Karfi er afbragðsgóður fiskur, þéttur í sér, heldur vel forminu eftir eldun og er sérstaklega góður með roðinu þegar hann er pönnusteiktur, þ.e. ef hreistrið hefur verið skafið af fyrir eldun. Við byrjum hér á meðlætinu, risotto og tómatsalati, sem tekur lengstan tíma og endum á því að steikja fiskinn. Svo fylgir hugmynd að kannski einfaldasta eftirrétti í heimi sem er tilvalinn fyrir börnin að spreyta sig á.

- Risotto með sveppum, vorlauk og ertum**
- 1,5 l grænmetissoð

1 laukur saxaður

4-5 sveppir sneiddir

2 vorlaukar, saxaðir

1 bolli frosnar ertur

½ dl ólífuolía

3 bollar arborio risotto grjón

3 msk. graslaukur saxaður

200 g rifinn Feykir

salt og pipar

Hitið grænmetissoð að suðu, og hitið olíuna í viðum potti, svitið laukinn þar til hann er mjúkur, bætið grjónunum saman við og hrærið stöðugt í 1-2 mín., bætið þá ¼ af heitu soðinu saman við og sjóðið þar til soðið er horfið. Hrærið stöðugt á meðan. Bætið síðan meira soði út í og sjóðið áfram og hrærið, það tekur um 15-20 mín. að elda grjónin þar til þau eru passlega elduð „al dente“ og þá er grænmetinu bætt út í ásamt afganginum af soðinu og

sjóðið áfram þar til grænmetið er hæfilega eldað, hrærið þá ostinum og söxuðum jurtum í og berið fram. Til að „íslenska“ þessa uppskrift er tilvalið að skipta hrísgrjónunum út fyrir perlubygg sem er alíslenskt og fæst víða.

Ferskt salat með bökuðum smátómötum og fetaosti
Gott ferskt salat

smátómatar flögusalt ögn af flórsykri Fetaostur ólífuolía gott edik ristud graskersfræ

Byrjið á að setja tómatana í eldfastan bakka sem hæfir magninu, má s.s. ekki vera of stór,

stráið ögn af flórsykri yfir, saltið og setjið síðast skvettu af ólífuolíu. Bakið í ofni á 130 gráðum í 20 mínútur. Skolið og þerrið salatið og rífið niður eftir smekk, dreifið á bakka, eða víða skál og rífið Fetaost yfir. Bætið tómtum, graskersfræjum, ólífuolíu og ögn af ediki við. Nú eða klassískri franskri salatdressingu sem tekur enga stund að laga.

Steiktur karfi
4 karfaflök
matarolía
smjör
salt
sítróna

Ef þið fáið heilan karfa eða a.m.k. flök með roðinu mæli ég með því að „hreistra“ flökin þ.e. að skafa hreistrið af roðinu og skera síðan hárfint í roðið fyrir steikingu á um 1 cm millibili. Hitið pönnu og saltið fiskinn á báðum hliðum, steikið í olíu með roðið niður á meðalhita þar til fiskurinn er nánast eldaður í gegn, bætið smjörklípu á pönnuna og snúið þá og eldið í órstuttan tíma og takið af pönnunni. Rífið ögn af sítrónuberki yfir fiskinn og kreistið ögn af safi yfir, berið fram með risotto, salati og hér er svo auðvitað tilvalið að setja skvettu af góðri ólífuolíu með á diskinn.

Bökuð epli með kardimommujógúrt
6 græn epli
2 msk. kanelduft
2 msk. sykur
100 g smjör
4 dósir hrein jógúrt
2 msk. grænar kardimommur
sítrónusafi

Þetta er sennilega einfaldasti eftirréttur í heimi. Eplin eru skræld og skorin í tvennt og kjamhreinsuð, lögð í eldfast mót og kanelsykrinum stráð yfir. Smjörklípa sett yfir hvert epli og bakað í 10 mín. á 180 °C. Kardimommur eru steyttar í morteli (eða notið tilbúið duft) og blandað í jógúrt, smakkað til með sítrónusafa og borið fram með eplunum.

KROSSGÁTA

260	TÆKI	GANG- SETNING	FLÖKTI	SAMSTÆÐA		ÍLÁTA	LÆSA	PUNKTA NIÐUR	HVÍLD	
→										HRYNJANDI
SPJALLA					STÖÐVUN					
ESPAR					DROLLARA					
					PÍRA					
ÖFUG RÖÐ			ELDHÚS- ÁHALD	ÓREIÐA						BRENNA
YFIRRÁÐ				KVERKAR						
	FLUGA	NÖLDRA	GLÓFI			VARP				
			MERGÐ			FÁLM				
MORA					EYÐA			Í RÖÐ		
					ALMÚGI			PRÍVAT		
RÆÐA					RÆKTAR- LAND		KOPAR			
					SVEFNMÓK		GÆTA			
BLÖM- SKIPAN			GÆLUNAFN			TILFELLI				VEIDAR- FÆRI
			TÓNVERK			HAFNA				
FRAM- KOMA				DÚST			HLUT- VERKI	UMHUGAÐ		
				ENST				LÍÐ- LANGAN		
		VERÐ- LÍTILL			YFIR- HAFNIR					
		BRÁÐ			RISTIR					
STÖNDUG					STIKLA					ARAGRÚI
SKJÖGRA					GALA			RÓMVERSK TALA		
					KALLORÐ			Í RÖÐ		
PIKKA				FJALL				ÚTHALD		
ÓHREINKAÐ				SKÝJA- GLÓPUR						

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

259	TILNEFNA	ÓSJALDAN	ÍLÁT	SKRÍKA		HÆST	ÁTTÍVIS	FISKUR	PANGAÐ TIL	ÚR SKORÐUM
SYMME- TRISKUR	S	A	M	H	V	E	R	F	U	R
SKARPUR	K	L	Á	R	U	P	L	N	A	
BÓKSU- LEGA	I	L	L	A	U	M	S	T	Ú	S
ÖFUG RÖÐ	P	O			S	E	T	U	R	HRAKA
KRASS										
	↓	BLUNDA	KORN UTAN	H	A	F	R	A	R	HJARA KLAUF- SKUR
RÝR	S	M	Á	R	Í RÖÐ MÖGLA	T	U	HÁTF	J	Ó
DRYKKUR	T	Ó	N	I	K	JAPL VEIDAR- FÆRI	M	A	U	L
ÁRJÁN	O	K		P	U	N	D	SVEIN GORTA	R	A
VIÐMÓT	F	A	S		LYFTIST BYRDI	R	E	I	S	BYLGJAN UPPHAF
	U		K	O	R	T	SÖGULJÓÐ	PÚSTRAR	K	V
LJÓMA	B	L	I	K	A	RÝTA NÓTA	H	R	Í	N
ULLAR- BAND	L	O	P	I	ÖRLÆTI KALLORÐ	R	A	U	S	N
ÓFSA- REIÐA	Ó	Ð	A		API	H	E	R	M	I
ÁVÖXTUR	M	A	N	G	Ó	DANS	K	A	R	Í

HUGARÍÞRÓTTIR

Maggi og Bessi bestir

Íslandsmótið í tvímenningi 2026 í bridge fór fram í Síðumúlanum, höfuðstöðvum Bridgesambands Íslands, síðustu helgina í febrúar. Íslandsmeistarar síðasta árs, landsliðsmennirnir Magnús Magnússon-

Björn Þorláksson.

Sigurbjörn Haraldsson, gjarnan kallaðir Maggi og Bessi, hömpuðu gullinu annað árið í röð af nokkru öryggi, skoruðu 61,74 prósent. Gunnar B. Helgason-Hrannar Erlingsson tóku silfrið og Matthías Þorvaldsson-Bjarni H. Einarsson bronsið. Í spili 70 í mótinu mátti vinna 3 spaða á 4-3 samlegu en aðeins 7 slagir eru í grandsamningi.

Norður			
♠ Q94			
♥ Q4			
♦ J10976			
♣ K108			
Vestur		Austur	
♠ A1052		♠ 83	
♥ 76		♥ 109832	
♦ 83		♦ AQ5	
♣ AQ953		♣ J74	
		Suður	
		♠ KJ76	
		♥ AKJ5	
		♦ K42	
		♣ 62	

Þeir leyfðu sér að brosa glaðhlakkalega þeir Sigurbjörn Haraldsson og Magnús E. Magnússon þegar fyrir lá að gullið væri þeirra, Íslandsmeistarar í tvímenningi tvö ár í röð.

Mynd / AJ

Sigurbjörn og Bessi sátu í AV í spilu. Sagnir gengu þannig að opnað var á grand, Sigurbjörn í vestur passaði fumlaust á þessum hættum og velti öðru aldrei fyrir sér. Í mótinu bar nokkuð á því að spilarar beittu innákómum á sterkt grand með háskalegum afleiðingum á hættunni. Eftir pass Bessa sagði norður 2 spaða sem var áskorun í geim en neitaði fjórlið í hálið. Pass hefði verið betra! Suður sló af í 2 gröndum en eftir laufútspil Sigurbjörns fór sá samningur einn niður og ágætt skor til Íslandsmeistaranna.

Stórfrétt úr Úrvalsdeildinni

Sá merki viðburður varð á dögnum að sigurvegarar í Úrvalsdeildinni í bridds, sem fram fer í beinni sjónvarpsútsendingu hjá Símanum klukkan 19 á föstudagskvöldum, eru fallnir úr keppni eftir tvö tölur í röð. Sveit Infocapital, skipuð mörgum öflugustu spílurum landsins, hefur alla

Allir fjórir á þessari mynd koma að norðan.

Mynd / Gabríel

jafna verið nánast ósigrandi. En allt getur gerst í bridds og liðsmenn Infocapital urðu undir í viðureignum sínum, annars vegar við Sölufélag garðyrkjumanna og hins vegar gegn Seniorum. Útspil Stefáns Jónssonar frá hjartadrottningu þriðju gegn 3 gröndum þegar hann átti fjórlið í spaða tryggði SFG sigurinn í annars jöfnum leik.

Allt getur enn þá gerst í Úrvalsdeildinni. Lesendur Bændablaðsins með áhuga á bridds eru hvattir til að nýta sér hlekk á bardagana sem birtur er á Facebook-síðunni Bridgespjallið rétt fyrir viðureignir ef þeir eru ekki með sjónvarpsáskrift frá Símanum.

Gaman hefur verið að sjá Úrvalsdeildina taka á sig fjölþjóðlegan blæ með þátttöku vina okkar Færeyinga. Ekki er útilokað að fleiri erlendar sveitir taki þátt ef Úrvalsdeildin heldur áfram næsta haust. Vinsældir bridds sem sjónvarpsefni eru að aukast.

Umsjón: Björn Þorláksson.
bjornthorlaksson@gmail.com

Erfinginn: Viktória Sól

Nafn: Viktória Sól.

Aldur: 10.

Stjörnumerki: Fiskur.

Búseta: Furumelur.

Skemmtilegast í skólanum: Stærðfræði og skrift.

Áhugamál: Lita.

Tómstundaiðkun: Sund og söngleikjadeild.

Uppáhaldsdýr: Kanína.

Uppáhaldsmatur: Pitsa.

Uppáhaldslitur: Fjólublár og blár.

Uppáhaldsmynd: Góða risaeðlan.

Fyrsta minning: Þegar ég beit í ostinn.

Hvað ertu ánægð með í fari þínu: Hvað ég er góð í að syngja.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert: Þegar ég fór til Króatíu.

Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór: Hárgreiðslukona.

TV Íslandsmeistarar skákfélaga

Gauti Páll Jónsson.

Um helgina náði Taflfélag Vestmannaeyja þeim eftirsóknarverða áfanga að verða Íslandsmeistarar skákfélaga. Þetta er í fyrsta sinn í 100 ára sögu félagsins sem Eyjamenn vinna titilinn. Skákir úrvalsdeildar voru sýndar beint og nýjung á keppnisstað voru úrslitaspjöld sem sýna stöðurnar í viðureignunum. Fagmannlegt! Teflt var í fimm deildum. Í þessum pistli segi ég frá úrslitum deildanna og aðeins frá félögnum og í næstu tveimur pistlum langar mig að segja nánar frá mótinu og skýra valdar skákir. Þetta er fjölmennasti innlendi skákviðburður ár hvert en um 400 keppendur mæta til leiks og tefla fyrir sín félög.

TV vann úrvalsdeildina og hefur höfuðstöðvar sínar í Vestmannaeyjum. Greinarhöfundur er ekki kunnugt hve margir liðsmanna A-sveitar koma úr Eyjum en allavega voru B- og C-sveitir þéttskipaðar Eyjamönnum. Víkingaklúbburinn féll í 1. deild.

Taflfélag Garðabæjar vann 1. deildina eftir að mitt félag, TR-B, vann þeirra helsta keppinaut, Skákfélag Akureyrar. Garðabæingar eru oftast sterkasta lið næstefstu deildar en hefur stundum átt í erfiðleikum í efstu deild. Urðu þó Íslands-

Helgi Ólafsson og Þorsteinn Þorsteinsson lyfta bikurum.

Mynd / Tómas Tandri.

meistarar 2023! SA-B og TR-C féllu í 2. deild. Dímon vann sannfærandi sigur í 2. deild. Dímon hefur höfuðstöðvar á Hvalsveili en margir félagsmenn hafa tengingu við Bolungarvík. B-sveit Taflfélags Garðabæjar fylgir þeim í 1. deild. Skáksamband Austurlands og Skákfélag Selfoss og nágrennis falla niður um deild.

Skákfélag Íslands vann 3. deildina. Starfsemi þeirra er á Íslandi. Formaður félagsins er útvarpsmaðurinn Kristján Örn Elíasson og endurvakti hann félagið fyrir tveimur árum sem keppnislið. B-sveit Víkingaklúbbsins fylgir þeim upp. D-sveit TR og Skákfélag Snæfellsbæjar falla um deild.

Uppáhaldsdeildin mín er sú fjórða. Þar stíga flestir íslenskir skákmenn sín fyrstu skref í kappskák. Fá tækifæri að tefla fáeinar skákir með

sínum félögum. Þegar ný félög líta dagsins ljós þarf að byrja neðst, jafnvel þó þau séu mjög sterk á pappírnum. Nú var það félagið 64 mislyndir biskupar sem vann neðstu deildina. Í félaginu er pláss fyrir 64 manns og er félagið skipað skákmönnum á viskualdrinum. Jón Þorvaldsson stýrir félaginu. Með biskupunum fór C-sveit Taflfélags Garðabæjar upp. Þegar allt kemur til alls, þá var þetta líklega mót Garðabæinga. Fara upp í þremur deildum af fjórum! Að lokum minni ég á skákmót þeirra á mánudagskvöldum í Miðgarði, klukkan 19:30.

Ef lesendur Bændablaðsins luma á áhugaverðum skákum geta þeir haft samband.

Umsjón: Gauti Páll Jónsson
gauti.pj@hotmail.com

Viltu taka þátt? Hafðu samband.
sigrunpeturs@bondi.is

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

8	4		9	6	5		7	
		6		7		2	9	3
	1	9		4				6
3	5	4				9		
			4	3	9	7		
9	8				6	3		2
4	2		1	9	8			
				5			2	
		3	2				1	8

Miðlungs

2								
5		6		3				2
	3			1		4		
3	7			1				
						6	4	
	9			5			7	
7				3		1		
		9	6					8
								9

Þung

9	7				8			
								6
			6		7	2		
		8			4	9		1
				8			4	
4		5		1				8
2		1				3		9
	8		3			5		
								4

Þyngst

2	4		4					
				7			8	
	7		9					6
9		5			1		2	3
				4	9		6	
1	6							
7	2						9	1
	1		3		5			7

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

Stjörnuspá

Vatnsberinn finnur að hugmynd sem hefur lengi kraumað innra með honum er eitthvað sem hann verður bara að deila. Það ætti hann endilega að láta eftir sér, ekki síst í vinnunni þar sem hún mun vekja meiri athygli en hann gerir sér grein fyrir. Í hjartans málum er vinátta og hlýtt spjall sterkur grunnur að einhverju sem gæti vaxið. Happtölur 3, 13, 42.

Fiskarnir skynja innseði sitt óvenju vel um þessar mundir og ættu að nýta sér það til hins ítrasta þegar kemur að því að lesa aðstæður bæði í vinnu og einkalífi. Það sem virðist lítið mál í fyrstu gæti reynst mikilvægt síðar. Í ástinni er nærvera og hlýja líklegust til að opna hjörtu – og þar má einnig nýta innseðið. Happtölur 5, 67, 88.

Hrúturinn finnur vel, og veit innra með sér að nú er ekki tíminn til að sitja lengi yfir sömu spurningunni. Hann hefur undanfarna daga velt ýmsu fyrir sér í vinnu og samböndum, en nú bendir margt til að skref fram á við skili meira en frekari vangaveitur. Hann verður að vera hreinskilinn, bæði við sig og sína nánustu. Líkaminn svo á hreyfingu og ferskt loft. Happtölur 1, 87, 18.

Nautið veit betur en flestir að stundum þarf einfaldlega að halda ró sinni meðan hlutirnir raðast. Næstu dagar minna það á að þolinmæði skilar óvæntum árangri. Nautið hefur staðið sig ágætlega við að setja sjálf sig í fyrsta sæti sl. viku – loksins, og skal halda þeirri stefnu. Happtölur 44, 12, 28.

Tvíburinn finnur að samtöl og tilviljanakennd spjöll geta leitt hann á nýjar brautir um þessar mundir. Það sem byrjar sem létt spjall gæti þróast í hugmynd sem vert er að fylgja eftir. Í hjartans málum er hreinskilni einfaldlega besta leiðin áfram og tvíburinn má vera viss um að hans kærasta fólk elskar hann alveg jafn mikið og djúpt. Happtölur 3, 1, 7.

Krabbinn skynjar betur en margir að smáatriðin segja oft stærri sögu. Með það í huga ætti hann að beina huganum að því hvað skiptir í raun máli í starfi eða samstarfi. Í ástinni skapast falleg stund ef hann leyfir sér að vera aðeins opnari en venjulega – eða í raun taka annan vinkel en vanalega. Sjá málin út frá fleiri hlíðum. Happtölur 11, 54, 22.

Ljónið finnur að athyglin leitar til þess, jafnvel þegar það reynir að leyfa öðrum að skína. Þetta gæti þó ljónið nýtt öðrum til uppgangs, en einnig hlotið verðskuldað hrós fyrir. Þannig win-win því ljónið þarf hrós. Í ástarmálum verður léttleiki og smá hómor í fyrirrúmi næstu vikur. Happtölur 48, 22, 25.

Meyjan veit manna best að skipulag getur bjargað heilmiklu þegar dagarnir verða þéttir. Þessa dagana gæti hún þó uppgötvað að smá sveigjanleiki í vinnu skilar jafnvel betri árangri, en hún verður að gæta þess að láta aðalatriðin ekki fara fram hjá sér. Í hjartans málum nægir stundum lítið merki um umhyggju til að breyta miklu. Happtölur 44, 14, 2.

Vogin finnur að jafnvægið sem hún sækist alltaf eftir er smám saman að færast nær. Ýmislegt mun ganga betur en hún hefur þorað að vona, ekki síst vegna þess að hún er – og á að vera dugleg við að þiggja aðstoðina sem hún annars veitir öðrum. Í ástinni er gott að segja hlutina eins og þeir eru, sérstaklega ef leysa þarf erfið mál. Happtölur 15, 66, 86.

Sporðdrekin veit manna best að þessar vikurnar ætti hann að taka af skarið í málum hjartans. Hann hefur lengi fundið að einhver spennan liggur í loftinu. Ef hann treystir innseðinu og talar skýrt – gæti margt skýrst, ekki síst í ljósi þess hvernig tunglstaðan er á himni. Happtölur 22, 42, 11.

Bogmaðurinn finnur að hugurinn leitar víðar en venjulega og nýjar hugmyndir kvikna þar sem hann átti síst von á. Í vinnu gæti þessi forvitni reynst dýrmæt. Í ástarmálum skilar einlægni og smá ævintýraþrá sér betur en of mikil alvara. Happtölur 57, 5, 41.

Steingeitin veit að árangur kemur sjaldan án þolinmæði og þessa dagana sér hún merki þess að sú vinna sé að skila sér. Verkefni í vinnu gæti tekið skýrari stefnu. Í einkalífinu skiptir traust meira máli en dramatískar yfirlýsingar. Einhver er óviss um tilfinningar hennar og gott væri að koma þeim á hreint. Happtölur 12, 24, 1.

Húsavík:

Lifandi leikhús í yfir heila öld

Leikhúslíf hefur verið mikilvægur hluti af menningarsögu Húsavíkur í heil eitt hundrað tuttugu og sex ár. Í gegnum áratugina hefur áhugi heimamanna á leiklist haldið starfsemiinni gangandi og skapað sterkar rætur áhugaleikhúss í bænum.

Það var akkúrat um aldamótin 1900 sem fyrsta skipulagða leiklistarstarfsemin hófst á Húsavík, þá með stofnun Sjónleikafélags Húsavíkur. Það félag lagði grunninn að því sem síðar varð Leikfélag Húsavíkur, eitt elsta starfandi leikfélag landsins, stofnsett 1928.

Á fyrstu árum leiklistar á Húsavík voru aðstæður einfaldar og oft þurfti að leysa ýmis praktísk vandamál með hugviti og samvinnu. Sýningar voru þó vinsælar og urðu fljótt mikilvægur samkomustaður fyrir bæjarbúa. Leikhúsið gegndi því ekki aðeins hlutverki sem afþreying heldur einnig sem félagslegur vettvangur þar sem fólk kom saman, vann að sameiginlegum verkefnum og eflði menningarlíf bæjarins.

Eins og gengur og gerist í áhugaleikhúsum hefur starfsemi félagsins gengið í ákveðnum bylgjum. Stundum hefur verið mikil uppsveifla í starfinu með stórum og metnaðarfullum uppfærslum, en á öðrum tímum hefur starfsemin verið minni. Þrátt fyrir það hefur leikfélagið alltaf náð að halda áfram starfsemi sinni og aðlagast breyttum tímum.

Leikfélagið hefur einnig lagt áherslu á að fá ungt fólk til liðs við starfið. Það hefur reynst mikilvægt til að tryggja áframhaldandi þróun félagsins og halda leikhúshéðinni lifandi. Þátttaka yngri kynslóða hefur oft fært nýjar hugmyndir og ferskan kraft inn í starfsemina.

„Það má vera dauður maður sem ekki getur hlegið ...“

Sem dæmi má nefna að árið 1985 frumfluttu meðlimir leikhússins verkið „Ástin sigrar“ eftir Ólaf Hauk Símonarson, í tilefni stórafmælis leikhússins. Fékk sýningin afar góða dóma og á síðum dagblaðsins Tímans sást fyrirsögnin „Það má vera dauður maður sem ekki getur hlegið á sýningunni“.

Leikfélagið hefur oftan en einus inni farið suður yfir heiðar með leiksýningar en árið 1987 sýndi það fyrst leikfélaga leikrit þeirra systra Íðunnar og Kristínar Steinsdætra, „Sildin kemur og sildin fer“. Það leikrit var sýnt fjórum sinnum fyrir troðfullu húsi í Hafnarfirði, segir í Morgunblaðinu árið 1992, auk þess sem sagt er frá því að fyrirhugaðar séu sýningar á Gaukshreiðrinu í Bæjarbíói Hafnarfjarðar.

Klæðskiptingurinn og vísindamaðurinn alkunni, Frank-N-Furter, hefur hrist upp í tilverunni hjá fleirum en tölu verður á komið. Mynd / FBSíða LH

Mynd / timarit.is

„Gaukshreiðrið var frumsýnt á Húsavík í lok janúar og þegar sýningum lauk fyrir norðan um síðustu helgi voru sýningargestir orðnir fleiri en sem nemur íbúatölu bæjarins, eða 2.500 manns“, segir í greininni.

Rocky Horror á sviðið

Um þessar mundir stendur Leikfélag Húsavíkur í metnaðarfullri uppsetningu á söngleiknum Rocky Horror sem flestir kannast við. Verkið er eftir breska leikarann og rithöfundinn Richard O'Brien og var fyrst frumsýnt árið 1973.

orð en bætir við að þótt LH sé eitt af elstu leikhúsum landsins séu þau stöðugt að heyra frá fólki í samfélaginu að þeim þyki sem nýtt leikhús sé mætt í bæinn.

„Við í stjórn tókum nefnilega þá ákvörðun í haust að í ár myndum við breyta aðeins um stefnu, brjóta upp úr vananum og vera smá djörf með því að gera ýmislegt sem hefur aldrei verið gert áður. Okkur langaði nefnilega að efla félagið, ná betur til unga fólksins og nútímavæða okkur betur.“

Leikstjórinn í ár er Eyvindur Karlsson og er hann búinn að gera vægast sagt frábæra hluti með leikhópnum okkar. Sjálf er ég aðstoðarleikstjóri ásamt því að vera í stjórn. Leikararnir eru 14 talsins og eru þau búin að standa sig eins og hetjur á þessu krefjandi, en skemmtilega æfingatímabili. Rocky Horror er nefnilega ekkert lamb að leika sér við, held að mér sé óhætt að segja að hver einn og einasti leikari sé að stíga vel út fyrir sinn þægindaramma á sviðinu og gera það eins og fagmenn, þrátt fyrir að við séum „bara“ áhugaleikfélag. Þessi sýning verður ekkert minna en stórkostleg með öllum þessum hæfileikaríku leikurum og söngvurum! Lofum einnig hörku ljósashowi, reyktækniþrellum, leikhústöfrum og síðast en ekki síst, hörku fjöri!“

Heyrst hefur að áhorfendur megi eiga von á sannkölluðu VÁ-mómenti en Eyvindur leikstjóri hefur ekki leyft deilingu mynda af æfingum ... svo því mega leikhúsgestir eiga von á góðu.

Nú er þá bara að ná sér í miða hið snarasta en þeir fást á vefsíðu tix.is.

Frum sýning er nú á laugardaginn þann 14. mars, en sýningartímar annars dagana 18., 20. og 22. mars nk. klukkan 20. /sp

Vís nagáta

Raunatölur raktar hér ritastranginn brúni. Skrifuð af Nóbelskáldi er skjáta á beit í túni.

Lausnin er eitt nafnorð með fjórar mismunandi merkingar. Lausnin verður birt á vef Bændablaðsins, www.bbl.is, mánudaginn 16. mars. Lausnarorð síðustu gátu var **kapall**.

Umsjón: Guðbjörn Sigurmundsson
gudbjorn.sigurmundsson@mk.is

Flytjum inn (og getum reist) iðnaðarhús af öllum stærðum og gerðum.

Upplýsingar á vegr.is og í síma 898-5463

VEG SMÍÐJA GRUNDAÐARFJARÐAR

Cinderella
Incineration Toilets

BRENNSLUSALERNI
Hagkvæm lausn við skólpvandamálum

- Engin rotþró
- Ekkert jarðrask
- Einfalt í notkun og umgengni
- Auðvelt í uppsetningu
- Ekkert vatn
- Engin lykt

„Þetta klósett er algjör snilld. Það mun aldrei stillast. Hljóðlátt. Ekkert mál að þrifa. Mæli hikaust með. Bestu kveður Ingibergur“

516-2600
vorukaup@vorukaup.is

VÖRUKAUP

www.velaval.is - Alltaf opið

VÉLAVAL

- Sendum um land allt -

Heitir Pottar

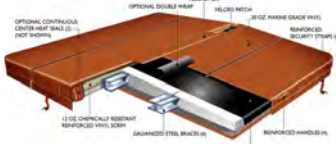
Sex manna heitir pottar með einn legubekk og fimm sætum.

Fjöldi vatns- og loft nuddstúta. Ljós inni í pottum og að utan og með wifi tengingu. Lok, trappa og sía fylgir.

Verð kr. 850.000

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Lok á heita potta

Fjórar stærðir af lokum á lager, m/rúnuðum hornum, 1 cm svuntu, fjórum festingum, og þrem styrktarbitum. Þykkt 12 cm. Verð kr. 85.000 Til í tveim litum.

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Smáauglýsingar

Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni: www.bbl.is/smaauglysingar

Verð: Textaauglýsing kr. 3.200 m/vsk (innan við 140 slög) og kr. 7.500 m/vsk. - texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.

Hársnyrtistofan Topphár

Dverghöfða 27, 110 Reykjavík

Bændur og búalið og allir hinir hjartanlega velkomin

Opið 8-17 virkar daga og 10-16 á laugardögum

Engar tímapantanir bara mæta!

Til sölu Kia Soul Dísil árgerð 2017. Ekin 129.000 km. Sjálfskipt. Vetrar- og sumardekk fylgja. Þjónustubók. Verð kr. 1.290.000. Lyklarispa hægra megin á bílnum

Upplýsingar í s. 866-3855.

TAXI SERVICE ICELAND

Pantaðu leigubíl í s. 588-5500.

Sólu eldavél til sölu. Tilboð óskast. Allar nánari upplýsingar í s. 867-1750.

Yn

YOGATÍMAR Á NETINU

FYRSTA VIKAN ER FRÍ

www.yoganuna.is

Brettatjakkar og staflarar með lithium rafhlöðum

etna.is

Etna ehf. • krókháls 1, Rvk.

Til sölu Jeep Wrangler Sahara, 4x4, bensín, árgerð 2006, ekinn 60.000 km. Verð kr. 4.490.000 – notadur. benni.is – s. 590-2035.

Toyota RAV4 GX HYBRID 4x4. Vel með farinn, ekinn 146.000 km. 179 hestöfl, eyðsla 6,4 l/100, sumar- og vetrardekk (naglar), lyklalaust aðgengi. Lúxusbíll. Verð kr. 3.995.000. Uppl í s. 864-9010.

Jesús sagði:

„Komið til mín, öll þér sem erfið og þunga eru hlaðin, og ég mun veita yður hvíld. Takið á yður mitt ok og lærið af mér.“

Matt. 11.28-29

biblian.is

GÁMASLISKJURNAR KOMNAR, GOTT VERÐ. VÍR OG LYKKJUR EHF

772-3200

Infrarauður klefi, 150x120x200 sm. (BxDxH) Er með halogenljósum, bæði að utan og innan ásamt útvarpi m/blátannartengingu, m/fjarstýringu, kolefnahitaploðum og hreinsibúnaði. Viður er þöll (hemlock). Klefinn er mjög auðveldur í samsetningu. Orkunotkun er 2.100w. Verð aðeins kr. 260.000

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

150 fm heilsárshús til sölu í Hvalfirði með stórkostlegu útsýni yfir fjörðinn. Sjá www.birkihlid.is

Vema TRACK®

FYLGIHLOTIR FYRIR VINNUVÉLAR

Drifhjól

Gúmmibelti

Hliðardrif

Keðjur

Framhjól

Rúllur

RÚKO VINNUVÉLAR LEIGA / SALA

www.ruko.is ruko@ruko.is 5346050

Schäffer 23e.
Árgerð 2022. Notkun 1.499 klst.
Euro rammi og taðgreip 120cm.
Verð kr. 7.000.000 +vsk.

Case 695 SR-4PS.
Árgerð 2006. Notkun 9.430 klst.
Hraðtengi framan/aftan.
3 skóflur á bakkó.
Verð kr. 3.900.000 +vsk.

Taarup I-BIO.
Árgerð 2007.
Notkun 15.000 rúllur.
Alltaf geymd inni.
Verð kr. 1.850.000 +vsk.

Kuhn HR 4004D pinnatæti.
Árgerð 2021. 4m vinnslubreidd.
Vel með farinn.
Verð kr. 2.300.00 +vsk.

JCB 536-60 AGS.
Árgerð 2018. Notkun 5.800 vst.
Gafflar og Skófla. Vél í toppstandi.
Verð kr. 7.200.000- án/vsk.

JCB 4CXs.
Árgerð 2018. Notkun 4.570 klst.
Smurkerfi. Opnanleg skófla
og gafflar. 3 skóflur.
Verð. kr. 10.900.000 +vsk.

JCB 538-60AGS.
Árgerð 2020. Notkun 2.600 vst.
Gafflar og skófla.
Verð kr. 8.900.000- án/vsk.

www.velfang.is
velfang@velfang.is
Gylfaflöt 32, Reykjavík
Óseyri 8, Akureyri
Sími: 580-8200

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu

www.velaskolinn.is

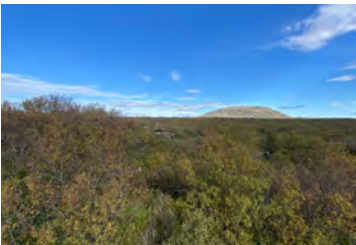
Dodge Ram 2006, 25.000 Cummins, dísil.
Svöltið ryð í brettum en allt kram gott.
Verð kr. 1.900.000. S. 660-7666.

Er með allmarga árganga af Búnaðarblaðinu Freyr, allt frá árinu 1946 til ársins 1994. Þetta eru mjög heilleg blöð í góðu standi. Upplýsingar í s. 899-3464.

Til sölu efni í stálgrind 120 fm hús. Búið að efna niður, á eftir að sjóða saman, teikningar fylgja með. Verð kr. 600.000 Upplýsingar í s. 847-8224.

Falleg sumarhúsaloð til sölu í Grímsnesi. Verð kr. 4.900.000. Stærð 0,72 ha. Uppgróð og kjarrivaxið hraun með lautum og hólum. Leyfi fyrir einu stóru fristundahúsi og einu lítlu gestahúsi. Rafmagn og kalt vatn er við lóðamörk. Upplýsingar gefur Fasteignamiðstöðin s. 550-3000 og Þróstur s. 692-1066.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir af kerrum. Sérþöntunarþjónusta. Sendum um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111 www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

Einföldu fjárgrindurnar. Krækt án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm. Verð frá kr. 9.900 til 11.900 +vsk. S. 899-1776 og 669-1336. Aurasel.

Girðingarstaurar úr járn, 1.800 mm langir. Gataðir fyrir net og heitgalvaniseraðir, 3 mm. Staurarnir eru Y laga og extra sterkir, þar sem flaugin eru þrjú. Fáum takmarkað magn, verð kr. 1.178 +vsk. Erum að taka niður pantanir. Hákonarson ehf. S. 892-4163 Netfang: jnh@hak.is www.hak.is

Claas Arion 550 C-matic - árgerð 2022, 3.200 vinnust. Fjaðrandi framhásing, frambúnaður PTO, ámoksturstæki, tvöföldun að aftan getur fylgt. Vel með farinn, verð kr. 15.500.000 +vsk. Uppl í s. 868-6113.

Vantar þig orku og úthald í vorverkin. Vil benda á gæðavörur með alla gæðastaðla sem völ er á fyrir náttúruvörur. Veita þér orku og þrek og andlegt úthald. Vara með viðurkenningu númer 1 í 210 löndum sem besta og áhrifaríkasta fánlega fæðubótavara. Langi þig að vita meira, endilega vertu í sambandi. S. 695-0452.

Kubota ST401. Árgerð 2021 Vst. 1.950. Helsti aukabúnaður á dráttarvél: Framlyfta, framaflúrtak og stýriþinni f. snjóþönn. Aðrir fylgihlutir: Snjóblási, sanddreifari, snjóplöður og sláttuvél m. grassafnara. Frekari upplýsingar gefur Ketill Gauti s. 655-4045.

Tökum að okkur hinar ýmsu viðgerðir á kerrum, hestakerrum sem og öðrum kerrum. Föllum með þær í aðalskoðun. Pantið tíma. Brimco ehf. Desjamýri 14, Mosf. s. 894-5111 Opið 13-16.30 www.brimco.is

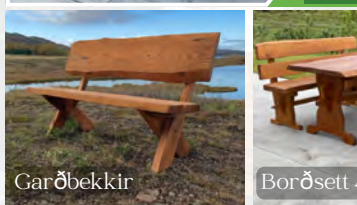

Ertu að skipuleggja veislu og vantar þig kæliþáss? Kælivagn til leigu! Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Snjóskóflur frá Camion í Finnlandi. Breidd 250 cm með 1,45 m³ rúmmál. Verð kr. 199.000 +vsk. | Breidd 270 cm. með 1,65 m³ rúmmál. Verð kr. 237.000 +vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Útihúsgögn.is

PANTANIR HAFNARI!

TRYGGIÐ YKKUR AFHENDINGU Í VOR
HANDSMÍÐUÐ GÆÐAVARA
• Douglasgreni
• eik
info@utihusgogn.is
www.utihusgogn.is

FALLEG OG ÖÐRUVÍSI

- Fyrirtæki
- Bæjarfélög
- Heimili
- Sumarbústaðir
- Hótel
- Veitingastaðir

Einangraðir cargovagnar fást frá 3 og upp í 6 metra langir, nýtist sem verkstæði, kaffistofa, flutningsvagn, endalausir möguleikar. Eignum 15 vagna á lager í ýmsum útfærslum. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Trússkerrur. Eignum fjórar mismunandi tegundir/stærðir á lager, verð frá kr. 548.500 +vsk. og kr. 680.000 m/vsk. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Gámafleti. Sparaðu þér flutning á gámmum og breyttu aðstöðugámi í aðstöðuvagn. Fletið hentar einnig vel sem klassískur flatvagn fyrir flutning á timburbúntum eða öðru efni. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Sennilega sterkustu vélarkerrurnar á markaðnum, stærðir frá 300x150 cm upp í 480x180 cm. Verð frá kr. 1.050.000 +vsk. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871,

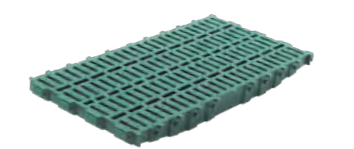
Midi fjölnota vagn. Er frábær vagn sem hentar vel fyrir flutninga, geymslu, fjórhjólið, sledann eða útileguna. Fæst með rampi eða hlerum. Stærð 320x150x150 cm. 750 kg heildarþyngd og krefst ekki skráningar. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Gámatjakkar – nýjung á Íslandi! Nú þarftu ekki lengur að hringja á kranabil til að flytja gám. Lyftigeta 4.500 kg á hvern tjakk. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Með Margfleta-vagninum geturðu verið með mörg verkefni í gangi samtímis, einfalt að leggja fletunum frá sér. Frábær lausn með endalausum möguleikum. Upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

Plastgrindur í fjárhúsgólf. Þýsk hönnun og framleiðsla. Stærð 800 x 600 mm. Mós kvastærð 14 mm. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Mercedes Benz Atego, 1.224 L. Árgerð 2012, ekinn 180.000 km. Burðargeta 5.640 kg. 2,5 tonna lyfta. Auka gangur af dekkjum á felgum. Verð kr. 2.990.000 +vsk. Blámarkaðurinn s. 567-1800.

Lítið notað Metro-Stal BH-105 gröfu bakkó til sölu. Passar á ýmsar smágröfur. Staðsett hjá Vallarbraut ehf. í Hafnarfirði. Verð kr. 750.000. Upplýsingar í s. 692-5520.

Notaðar vélar til sölu – Multivac ehf. selur fjölbreyttar notaðar matvælavélar. Á boðstólum eru m.a. deigutúrlunarárél (Fritsch, Rondo), pökkunarvélur (Lorapack, SMIPACK, Multivac), grænmetissturður (Colead), kjötsög (Reich) og vigtar/merkivélur (DIGI). Verð frá kr. 300.000. S. 554-2100 - sala@is.multivac.com

PORSCHE

Porsche Macan sýningarbílar á sérkjörum.

Tímalaus hönnun Porsche mætir rafmagnaðri nýsköpun með allt að 777 km drægni* í borgar akstri, 612 km drægni* í blönduðum akstri, öflugu fjórhjóladrifi og 408 hestöflum. Einstakir aksturseiginleikar, framúrskarandi afl og fyrsta flokks þægindi.

Dæmi um verð:

Macan 4, 20" Macan felgur, vel búinn:

Verð: 12.950.000 kr.

*Samkvæmt WLTP mælingu. Drægnistölur geta breyst eftir aðstæðum, svo sem búnaði bíls, aksturslagi, ástandi vega, veðri og öðrum þáttum.

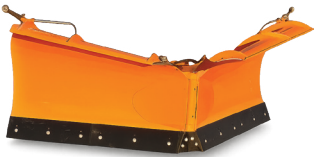

Porsche á Íslandi | Krókhálsi 9 | S: 590 2000 | benni.is | Opið virka daga frá 9:00 til 17:00 og laugardaga frá 12:00 til 16:00

Bilabúð
Benna
Sérfræðingar í bílum í fimmtíu ár

VETRARTÆKI

-Mikið úrval á lager-

Fjölplógar PUV „M“ Diagonal

- Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.
- 2,6 m
 - 2,8 m
 - 3,3 m

Fjölplógar PUV – Heavy Duty

- Með stjórnbúnaði. Án festiplötu.
- 3,6 m
 - 4,0 m

Slitblöð

Eigum á lager slitblöð og bolta í flestar gerðir plóga

Salt- og sanddreifari:

EPT15, 1,5 m3, rafstýring, 12V

Fjölplógar VT320 & VT380

Sterkir plógar fánlegir með flotgrind fyrir mikinn hraða.

Fjöldi aukahluta í boði.

Salt- og sanddreifarar

- SMA510 / 150 cm
- SMA800 / 200 cm
- SMA1100 / 200 cm
- SMA1600 / 230 cm

Möguleiki á glussa yfirtengi

Snjóblásarar

241 THS Flex

256 THS Flex

Fjöldi aukahluta í boði.

Nánari upplýsingar og verð má finna á á heimasíðu okkar afvelar.is

Vesturhraun 3, 210 Garðabæ
Gagnheiði 35, 800 Selfoss
Njarðarnesi 1, 603 Akureyri
Sími 480 0000 | www.afvelar.is

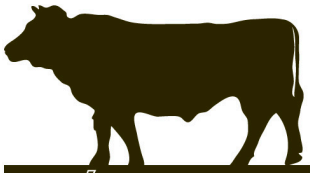
Til sölu SsangYong Rexton Premium, 33" breyttur, 4x4, dísil, árgærd 2021, sjálfskiptur, ekin 81.000 km. Verð kr. 6.490.000 – notadir.benni.is – s. 590-2035.

Kane BT16 flatvagn/rúlluvagn Árg. 2020 Vagn sem hefur fengið toppviðhald. Frekari upplýsingar Guðni Ingvar, s. 893-9741.

Til sölu KGM Korando Adventure, 4x4,dísil, árgærd 2025, sjálfskiptur, ekin 40.000 km. Verð kr. 6.790.000. notadir.benni.is – s. 590-2035.

myranaut

Leirulæk • 311 Borgarnes
sími 8687204 • www.myranaut.is

Bragðgott og meyrtn ungnautakjöt. 1/8hlutiinniheldur hakk, gúllas og steikur. Val um snitsel og hamborgara. Verð kr. 3.990 pr/kg. s. 868-7204 www.myranaut.is

Allt fyrir vökvakerfin (glussa).Rexroth stimpildætur og lokar á lager ásamt nánast öllum öðrum búnaði. RexrothDanfoss-Parker-Eaton/Charlynn-Valmet-SAI-Staffa-Intermot, Linde, Poclain og fl. Viðgerðarþjónusta. Flytjum inn og þjónustum Scanreco fjarstýringar. Vökvataeki ehf. Búðahellu 4X, 221 Hafnarfirði. S. 861-4401. vt@vokvataeki.is www.vokvataeki.is

Traktorsdrifin rafstöð með rafsuðu-transara. Óska eftir tilboði. Upplýsingar hjá Helga, s. 864-6960 eða netfang helgy@simnet.is

VEGRISTAR 4 x 2,4 m. Flytjum á staðinn fyrir hagstætt verð. Gönguhlíð og veghlíð, ýmsar stærðir. Íslensk smíði. Uppl. á FB - Sæblæær ehf. S. 899-2202.

Sporthýsi sem hentar hjólafélki og öðru útivistarfélagi og býður upp á flutnings- og gistingarlausn í einu. Verð kr. 1.995.000. Nánari upplýsingar á bergvagnar.is eða í s. 897-6871.

3 metra breiður Jykeva H30 flaghefill með tveimur vökvatjökkum, stuðningshjólum og endaplötum. Þýngd 1,1 tonn. Verð kr. 1.100.000 +vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Corolla station árgærd 2003. Sjálfskiptur, keyrður 202.000 km. Skoðaður 2026. Einungis tveir eigendur frá upphafsbíll í góðu standi. Verð kr. 690.000. Upplýsingar í s. 692-7678 eða á netfangið: brkkug13@gmail.com

Flutningur. Getum tekið að okkur alls konar flutning, erum með 10 metra langan flatvagn og burðargetu upp að 5.374 kg. og öflugt spil. (Heyrúllur, dráttarvélar, vinnuvélar, báta, 20 ft gáma.) Endilega hafið samband í s. 670-2701 Adrian Smári eða 856-5820 Daði. Erum á ferðinni um land allt. AD Gröfur ehf.

Lambheldu hliðgrindurnar. 420 x 110. Möskvar 15x10. Frá kr. 29.900 +vsk. Lamasett kr. 3.990 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776, Aurasel.

STEINULLARBÍLLINN

Sími: 577 4444
892 9999

Björgvin V. Þórðarson

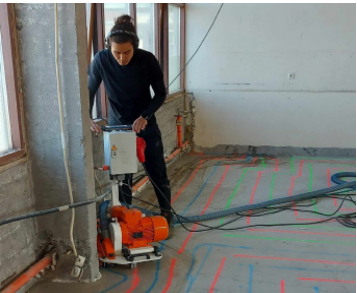
Steinullarbíllinn. Blásam steinull í loft, hólfi og gólf. Blástur þýðir minni kuldaþró. Minnkaðu hitatap, lækkaðu kyndikostnaðinn. Blásam í ný og einnig gömul hús, förum um allt land, erum við símann 577-4444.

Þú finnur Mercury utanborðsmótorana hjá Hafsport.is Við bjóðum mótor frá 2.5 til 600hp. Einnig rafmagnsmótor. Bjóðum upp á sölu og viðgerðarþjónustu og notum eingöngu viðurkenndar olíur og varahluti frá Mercury. Nánari upplýsingar má finna á hafsport.is, thjonusta@hafsport.is og í s. 620-5544.

Snjótennur/fjölplógar frá finnska fyrirtækinu HW. Breidd 360 cm | Kr. 1.592.000 +vsk. Breidd 380 cm. Kr. 1.635.000 +vsk. Breidd 400 cm Kr. 1.711.000 +vsk. | H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Gólfhiti, gólfraesing fyrir 16 mm rör. Ryklus gólfhitafræsing, verð á fermetra frá kr. 4.500 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á <https://www.golffraesing.is> s. 892-0808 - Oliver.

SMÍÐUM FRÁ GRUNNI OG GERUM VIÐ
ALLAR GERÐIR
TJAKKA

VHE

VHE • Melabrut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

HATZ
DIESEL

Vélavít ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarárasi 3, Garðabæ. Upplýsingar í s. 527-2600.

Snjóskóflur með vængjum frá HW í Finnlandi. Breidd 260 cm. + 80 cm. Vængir með 3,5 m³ rúmmál. Verð kr. 1.528.000 +vsk. Breidd 265 cm + 100 cm. Vængir með 4,0 m³ rúmmál. Verð kr. 1.653.000 +vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130...

Einkamál

Hæ, vildi láta alla vita að nokkur laga minna eru komin á Spotify og YouTube. Sigurlaugur Oddur Jónsson.

Húsnæði

Fjölskylda óskar eftir húsnæði til langtímaleigu í dreifbýli frá apríl/maí. Útihús eru nauðsynleg. Erna s. 662-5417 ernasofie85@gmail.com

Óska eftir

Léttur sláttutraktor óskast fyrir vorið! Má þarfnast viðhalds. Gunnlaugur Melsted, s. 893-6182

Óska eftir Ford F-350 frá árgærd 2008 til árgærd 2010. Má þarfnast lagfæringa. Upplýsingar í s. 773-6447.

Óska eftir Linguaphone til þess að stúdera ensku og/eða sænsku. Upplýsingar: sigrunpeturs@bondi.is

Er einhver sem á gömlu Sval og Val bækur, Hin fjögur fræknu, Steina sterka og svoleiðis bækur, sem vantar gott heimili? Er með tvö börn, 3 og 7 ára, sem vantar þessar bækur. Ólst upp með þær og vill að börnin geri þá með líka. Allt frekar en spjaldtölur. Endilega sendið póst á mig ef þið eigið svona fjársjóði. Óskar, netfang: mikkimus@hotmail.com

Skoða og kaupi: Vínýlplötur, frímerki, gömul póstkort, og alls kyns mynt og seðla. Ef þið eigið eitthvað sem er að rykfalla uppi í skáp þá endilega hafið samband í s. 834-5100 eða sendið tölvupóst á gislith@internet.is

Óska efir 20 feta húseiningargámi í þokkalegu ástandi. S. 782-0040.

Isuzu Trooper varahlutir óskast. Best væri að komast í hræ sem ég gæti rífið úr sjálfur. Vantar einnig 1-2 Mudder 38" dekk. Þarf að vera gott. S. 770-0628 eftir kl 14:30

Kaupi alls konar vínýlplötur, litlar og stórar. Safna alls kyns tónlistarefni og CD. Óli s. 784-2410, olisigur@gmail.com.

Til sölu

Til sölu Brother-prjónavél. Upplýsingar í s. 899-7843. Netfang: margretragn@simnet.is

Til sölu 4 ein tök af Volvo XC-90 árgærd 2003-2006 í misjöfnu ástandi. Fara fyrir lítið. Upplýsingar í s. 866-6806.

Tryggðu þér draumastað! Lóð til sölu í Hvalfirði með stórkostlegu útsýni yfir fjörðinn. Sjá á www.birkihlid.is

Þjónusta

Húseigendur og húsfélög. Nú er tími fyrir húsfélög og fasteignaeigendur til að huga að utanhúss-viðgerðum fyrir sumarið 2026 og láta gera ástandsskýrslu og kostnaðaráætlun. Í framhaldi af því er nauðsynlegt að gera útboðsgögn og bjóða verkið út. Síðan þegar verkið fer af stað þarf að hafa eftirlit á framkvæmdum. Byggingaráð ehf. getur gert tilboð í ofangreint. Sendið fyrirspurn á magnus@byggingarad.is

Finnum vöruna fyrir þig, hvort sem það er mynd eða lýsing. Sjáum um ferlana og komum sendingunni heim – einfalt og öruggt. halldor.hilmir@pm.me

Heimilisfriður

Meðferð fyrir gerendur

heimilisofbeldis

Fáðu hjálp og breyttu lífi

þínu og þinna

s. 555 3020

[heimilisfridur@](mailto:heimilisfridur@salfraedistofan.is)

salfraedistofan.is

www.heimilisfridur.is

Kvenna
athvarf

Ópið allan sólarhringinn,
sími 561 1205. Húsaskjól
og aðstoð fyrir konur
sem búa við ofbeldi í nánú
sambandi. Einnig er boðið
upp á ráðgjafaviðtöl
fyrir konur.

ÞAR SEM BÚVÍS FAGNAR 20 ÁRA AFMÆLI SÍNU Í ÁR

ÞÁ HÖFUM VIÐ NÁÐ SAMKOMULAGI VIÐ
SUMA OKKAR ERLENDU BIRGJA
UM SÉRSTÖK AFMÆLISVERÐ

Samasz
Sláttuvél XT-390
með vökvafjöðrun
Kr. 3.190.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 2.690.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 500.000

SaMASZ

Heytætla 11 metra á vagni 10 stjörnu
Kr. 5.590.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 5.190.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 400.000

Heytætla 7.7 metra 6 stjörnu
Kr. 2.490.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 2.240.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 250.000

Rauch áburðardreifari
MDS 20,2 K Kr. 890.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 740.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 150.000

Diskaherfi 3 metra
Kr. 1.690.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 1.540.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 150.000

AFMÆLISTILBOÐ 549.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 150.000

Haughraera
Lengd 6,5 til 7,6 metrar
Kr. 699.000.- án vsk.

Kränzle
Háprýstidælur
Profi 160TST
Kr. 217.661.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 177.338 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 50.000

Kränzle
Háprýstidælur
Quadro 799TST
Kr. 322.419.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 274.032 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 60.000

TIKI KERRUR Í ÚRVALI

Tiki CP-275 Kr. 306.290.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 256.290 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 50.000

AFMÆLISTILBOÐ 430.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 30.000

Göweil rúllugreip með keflum og spjótum
Kr. 460.000.- án vsk

RAFGEYMAR

15% AFSLÁTTUR

MORRIS OLÍUVÖRUR

GOTT VERÐ!

Staurasleggja með Hondu mótör
Kr. 449.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 389.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 60.000

Palmse sturtuvagn
PT-190
Burðargeta 15 tonn
Kr. 3.790.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 3.590.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 200.000

Taðklær
1,5 metrar Kr. 339.900.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 269.900 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 70.000

1,8 metrar Kr. 379.900.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 299.900 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 80.000

Palmse PT3925 rúlluvagn
Burðargeta 14 tonn. Lengd 9.22 m
Kr. 2.890.000.- án vsk

AFMÆLISTILBOÐ 2.740.000 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 150.000

AFMÆLISTILBOÐ 199.500 ÁN VSK
AFMÆLISAFSLÁTTUR 30.000

Pyngdarklossar
1000 kg. Kr. 229.5000.- án vsk

Búvís
www.buvis.is Sími 465 1332

GILDIR MEÐAN
BIRGÐIST ENDAST

AFLVÉLAR

Fram- og afturstuðari
& hliðargrindur

Upphækkaður vatnskassi
1.590 kg spil

30" dekk
Beadlock felgur

Rafmagnsstýri (EPS)
7" snertiskjár

XWOLF 1000 MUD

976 cc (99 hö) - 102 Nm / 5,500 rpm

Mammotion

Enginn vír. Engin viðmiðunarstöð

2026

YUKA **2** MINI

800m²

YUKA **2** MINI

1000m²

LUBA **2** MINI AWD

1000m²

LUBA **3** AWD

1500 -
10000m²

GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

